NORGES OFFISIELLE STATISTIKK XI 322

ØKONOMISK UTSYN

OVER ÅRET 1958

Economic Survey 1958

STATISTISK SENTRALBYRÅ
OSLO 1959

Norges offisielle statistikk, rekke XI

Norway's Official Statistics, series XI

Rekke XI **Trykt 1958**

Nr. 285 Økonomisk utsyn over året 1957 *Economic survey*
— 286 Skogavvirking 1952—53 til 1954—55 *Roundwood cut*
— 287 Bedriftstelling i Norge 24. april 1953 II Varehandel *Census of establishments April 24, 1953 II Wholesale and retail trade*
— 288 Lønnsstatistikk 1955 og 1956 *Wage statistics*
— 289 Meieribruket i Noreg 1955 *Norway's dairy industry*
— 290 Syketrygden 1954 *Health insurance*
— 291 Veterinærvesenet 1955 *Service vétérinaire*
— 292 Norges jernbaner 1954—55 *Chemins de fer norvégiens*
— 293 Norges fiskerier 1956 *Fishery statistics of Norway*
— 294 Norges bergverksdrift 1956 *Norway's mining industry*
— 295 Norges handel 1956 Del II *Foreign trade of Norway Part II*
— 296 Undervisningsstatistikk 1954—55 *Statistics on education*
— 297 Norges postverk 1957 *Statistique postale*
— 298 Telegrafverket 1956—57 *Télégraphes et téléphones de l'Etat*
— 299 Stortingsvalget 1957 *Storting elections*
— 300 Skattestatistikk 1956—57 *Tax statistics*
— 301 Syketrygden 1955 *Health insurance*
— 302 Forsikringsselskaper 1956 *Sociétés d'assurances*
— 303 Folketellingen 1. desember 1950 IX Husholdningenes sammensetning *Population census December 1, 1950 IX Composition of households*
— 304 Folkemengden i herreder og byer 1. januar 1957 *Population in rural districts and towns*
— 305 Kriminalstatistikk 1956 *Criminal statistics*
— 306 Sunnhetstilstanden og medisinalforholdene 1955 *Medical statistical report*
— 307 Norges elektrisitetsverker 1956 *Electricity plants*
— 308 Jordbruksstatistikk 1957 *Agricultural statistics*
— 309 Statistisk årbok 1958 *Statistical yearbook of Norway*
— 310 Samferdselsstatistikk 1958 *Transport and communication statistics*
— 311 Meieribruket i Noreg 1956 *Norway's dairy industry*
— 312 Sinnssykehusenes virksomhet 1956 *Hospitals for mental disease*
— 313 Syketrygden 1956 *Health insurance*
— 314 Ulykkestrygden for sjømenn 1949—1953 Ulykkestrygden for fiskere 1949—1953 *Accident insurance for seamen Accident insurance for fishermen*
— 315 Undervisningsstatistikk 1955—56 *Statistics on education*
— 316 Folkemengdens bevegelse 1956 *Vital statistics and migration statistics*
— 317 Norges jernbaner 1955—56 *Chemins de fer norvégiens*
— 318 Norges bergverksdrift 1957 *Norway's mining industry*
— 319 Norges handel 1957 Del I *Foreign trade of Norway Part I*
— 320 Norges industri 1956 *Industrial production statistics*
— 321 Kredittmarkedstatistikk 1956 *Credit market statistics*

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK XI 322

ØKONOMISK UTSYN
OVER ÅRET 1958

Economic Survey 1958

With a summary in English

STATISTISK SENTRALBYRÅ
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS OF NORWAY
OSLO 1959

Forord.

Statistisk Sentralbyrå sender med dette ut «Økonomisk utsyn over året 1958». Publikasjonen har stort sett samme innhold som i tidligere år.

Den revisjon av nasjonalregnskapstallene som ble omtalt i forordet til fjorårets publikasjon, er avsluttet når det gjelder tall i løpende priser. Tallene i faste priser må fremdeles betraktes som foreløpige.

«Økonomisk utsyn over året 1958» er utarbeidd under ledelse av forskningssjef, dr. philos. Odd Aukrust og er redigert av byråsjef Paal Bog. Avsnittet om fiske og selfangst er utarbeidd av Fiskeridirektoratet, avsnittet om sysselsettingen av Arbeidsdirektoratet og avsnittet om bygge- og anleggsvirksomhet i det vesentlige av Boligdirektoratet. De andre avsnitt er som vanlig skrevet av funksjonærer i Byrået.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, 30. desember 1958.

Petter Jakob Bjerve.

Innhold.

	Side
Verdensøkonomien	5
Verdensproduksjonen	5
Den internasjonale prisutvikling	6
Varebytte og betalingsforhold	7
Vest-Europa	9
Sambandsstatene	14
Konjunkturutsiktene	16
Norge	18
Utenriksøkonomien	18
Vareomsetningen med utlandet	18
Betalingsbalansen overfor utlandet	30
Produksjon og sysselsetting	32
Hovedtrekk av produksjonsutviklingen	32
Sysselsettingen	34
Jordbruk	38
Skogbruk	43
Fiske	47
Selfangst	51
Hvalfangst	51
Gruvedrift, industri og kraftforsyning	55
Bygge- og anleggsvirksomhet	61
Skipsfart	65
Annen samferdsel	70
Inntekter og inntektsnytting	77
Inntekter	77
Privat konsum	82
Investering	88
Priser og finanser	93
Priser og levekostnader	93
Offentlige finanser	100
Penge- og kredittmarkedet	107
Sluttord	120
Sammendrag på engelsk	125
Tabeller	*1

Følgende standardbetegnelser er brukt i tabellene:

- = null eller mindre enn ½
.. = oppgave mangler
* = foreløpig tall; beregnet tall
—— = horisontal strek markerer brudd i en serie

Contents.

	Page
World economic situation	5
World production	5
International price developments	6
International trade and payments	7
Western Europe	9
United States	14
Current economic trends	16
Norway	18
External economy	18
External trade	18
Balance of payments	30
Production and employment	32
General trends	32
Employment	34
Agriculture	38
Forestry	43
Fisheries	47
Sealing	51
Whaling	51
Mining, quarrying, manufacturing and electricity production	55
Construction	61
Shipping	65
Other transport, and communication	70
Incomes and their disposal	77
Incomes	77
Private consumption	82
Capital formation	88
Prices and finance	93
Prices and cost of living	93
Public finance	100
Money and credit	107
Concluding remarks	120
English summary	125
Tables	*1

Explanation of symbols:

- = magnitude is nil or less than half of unit employed
.. = data not available
* = provisional or estimated figures
—— = a horizontal line across the column indicates a substantial break in the homogeneity of a series

Verdensøkonomien.

Ved inngangen til 1958 var det økonomiske verdensbildet preget av kontraktive tendenser, og det var tydelig at verden var kommet inn i en konjunkturell nedgangsperiode. Råvarepriser og skipsfrakter hadde falt sterkt i året som var gått. Betalingsbalanseproblemer i mange land hemmet verdenshandelen. I Sambandsstatene var det nedgang i den økonomiske aktivitet. I Vest-Europa var situasjonen mer preget av stagnasjon, men på grunnlag av tidligere erfaringer kunne det være grunn til å frykte at virkningene av det amerikanske tilbakeslaget, sammen med den kontraktive politikk som ble ført i mange vesteuropeiske land, ville komme til å trekke også denne delen av verden med i nedgangen.

I de første månedene av 1958 så det nærmest ut til at de kontraktive krefter fikk et enda sterkere tak i verdensøkonomien. Utpå våren fant det imidlertid sted et klart oppsving i den økonomiske aktivitet i Sambandsstatene, og oppgangen der har senere fortsatt med betydelig styrke. I Vest-Europa har stagnasjonstendensene preget konjunkturutviklingen hele året igjennom, men også her er det mot slutten av året kommet nye trekk inn i konjunkturbildet, som kan tyde på at de kontraktive kreftene er i ferd med å svekkes.

Sent på høsten var det tegn til at de nye konjunkturtendensene, i første rekke oppsvinget i U.S.A., har bidratt til et omslag i prisutviklingen på de internasjonale råvaremarkedene. Dette bebudet en lysning også for de råvareproduserende land, som hadde vært utsatt for stor inntektssvikt etter prisfallet året før.

Verdensproduksjonen.

Verdens jordbruksproduksjon nådde et nytt rekordnivå i 1958, og produksjonsøkingen var etter alt å dømme iallfall like stor som året før, da den etter FAO's beregninger utgjorde mellom 2 og 3 prosent. Det var særlig Nord-Amerika og Sovjet-Samveldet som hadde en god høst. I flere land i Vest-Europa og Asia ble avlingene satt tilbake av dårlig vær.

Kornproduksjonen viste meget betydelig stigning i U.S.A., og overskottslagrene av hvete og fôrkorn fortsatte å øke på tross av større eksport til vest-europeiske land. For hvete er det anslått at verdens totale lagerbeholdninger vil være oppe i 50 millioner tonn ved midten av 1959, og det svarer til omtrent tredjeparten av den årlige hveteproduksjon i verden utenom Sovjet-Samveldet. Rishøsten ble mindre enn året før i flere av de store produsentlandene.

Verdensproduksjonen av sukker og kaffe nådde en ny topp i 1958, og av kaffe finnes det nå store lager i de latin-amerikanske land. På den annen side ble ikke tehøsten i Sørøst-Asia så god som året før, og produksjonen av kakao var mindre enn på mange år.

Ullproduksjonen viste noe nedgang, mens verdensproduksjonen av bomull ble av omtrent samme størrelse som året før. I de siste par årene har forbruket av bomull vært større enn produksjonen, og det har vært en del nedgang i de veldige overskottslagrene som hadde samlet seg opp særlig i U.S.A.

Verdensproduksjonen i industri og gruvedrift (ekskl. de øst-europeiske land og China) økte fra 1954 til 1957 med nesten 20 prosent, men over halvparten av økingen kom fra 1954 til 1955. I de etterfølgende årene ble veksten i produksjonen stadig svakere, og etter beregninger foretatt av FN's statistiske kontor, var produksjonen i første halvår 1958 mellom 4 og 5 prosent mindre enn i samme periode året før. Nedgangen hadde først og fremst sammenheng med tilbakeslaget i U.S.A.; der falt industriproduksjonen med vel 10 prosent fra første halvår 1957 til samme tidsrom 1958. I Vest-Europa var det totalt sett en øking i produksjonen på knapt 2 prosent, men enkelte land hadde nedgang. Industriproduksjonen i Sovjet-Samveldet økte i 1958 omtrent i samme tempo

som i de siste årene. Japan, som har hatt en eksepsjonelt sterk produksjonsstigning i industrien i de senere år, fikk et tilbakeslag i 1958 og hadde i første halvår et betydelig lavere produksjonsnivå enn i samme tidsrom året før. I flere av de industrifattige land i verden, som holder på å bygge ut sin industri, ble produksjonsframgangen hemmet av de valutavansker som prisfallet på råvarer hadde ført med seg.

De produksjonsdata som når dette skrives foreligger for siste halvår 1958, viser at industriproduksjonen i U.S.A. har tatt seg kraftig opp igjen, men ennå uten å komme helt på høyde med nivået et år tidligere, og at produksjonen i Vest-Europa totalt sett holder seg omtrent på foregående års nivå. Alt i alt kan det se ut til at 1958 vil bli det første året etter krigen uten framgang i verdens samlede industriproduksjon.

Industrien tærte sterkt på sine egne beholdninger av råvarer i 1958. For mange industrielle råvarer og halvfabrikater skapte etterspørselssvikten overskottsproblemer, selv om produksjonen av de fleste slike varer sannsynligvis var mindre i 1958 enn året før. Etterspørselen etter matvarer ble derimot ikke særlig påvirket av det internasjonale konjunkturtilbakeslaget, og de overskottsproblemer som gjør seg gjeldende også for slike råvarer er vesentlig et resultat av økt produksjon. For en rekke råvarer arbeides det for tiden med forsøk på å løse overskottsproblemene gjennom internasjonale avtaler. På grunn av den kraftige reduksjon som har funnet sted i industriens egne råvarelager, er det ellers grunn til å vente at et nytt oppsving i industriproduksjonen forholdsvis hurtig vil føre til at råvareprodusentene står overfor økt etterspørsel.

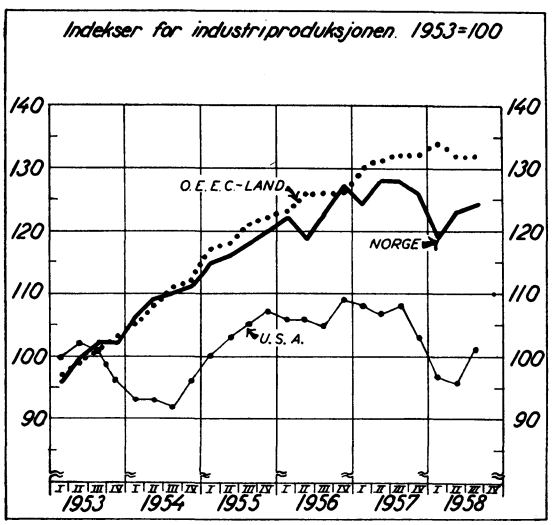

Fig. 1.

Den internasjonale prisutvikling.

Det gjennomsnittlige prisnivå på verdens råvaremarkeder viste små forandringer i 1958, etter det meget sterke prisfallet året før. Utpå sommeren ble prisutviklingen i noen grad influert av den skjerpede politiske spenning i Midt-Østen, men tilstramningen ble av kort varighet. Ved utgangen av september lå den amerikanske Moody's råvareindeks på praktisk talt samme nivå som ved begynnelsen av året, mens den britiske Reuter's indeks viste en nedgang på 3—4 prosent.

For enkelte varer hadde imidlertid prisfallet vært langt sterkere. Ullprisen var således ved utgangen av september rundt 15 prosent lavere enn ved årets begynnelse, og også prisene på hvete og kaffe viste betydelig nedgang.

Utpå høsten kunne det imidlertid merkes tegn til et prisomslag på det internasjonale råvaremarked. Omkring månedsskiftet september—oktober begynte metallprisene å stige, og noe senere kom andre industriråvarer som gummi og jute med i oppgangen. I enkelte tilfelle var spesielle forhold på tilbudssiden en medvirkende årsak til prisstigningen, men det er blitt mer og mer klart at den i det vesentlige er et resultat av økt etterspørsel. Med det stigende aktivitetsnivå i U.S.A., og med utsikt til et nytt oppsving også i Vest-Europa i forholdsvis nær framtid, skulle det etter hvert kunne ventes sterkere etterspørsel etter industrielle råvarer, og sannsynligvis vil det føre med seg fortsatt prisstigning for disse varene.

Situasjonen er mer usikker når det gjelder konsumråvarer som ull og bomull, kaffe, kakao osv. For slike varer har det under konjunkturtilbakeslaget ikke vært en tilsvarende nedgang i etterspørselen som for industriråvarene, og når de likevel har falt sterkt i pris, skyldes det i første rekke produksjonsøkingen. Når dette skrives, har det ikke kunnet merkes noen nevneverdig pristilstramning for konsumråvarene, selv om prisfallet for enkelte av dem syntes å stoppe opp i oktober. Etter alt å dømme er det for disse varene først og fremst forholdene på tilbudssiden som i den nærmeste tiden framover vil være avgjørende for prisutviklingen.

Spørsmålet om en stabilisering av råvareprisene gjennom internasjonale avtaler fikk ny aktualitet i 1958 etter det kraftige prisfallet året før. Blant annet var det sterkt i forgrunnen ved den økonomiske samveldekonferansen i Montreal og Det internasjonale pengefonds konferanse i New Delhi i høst. Det er imidlertid trolig at mulighetene for å nå konkrete resultater på dette felt vil svekkes hvis vi igjen står foran en periode med prisoppgang på de internasjonale råvaremarkedene.

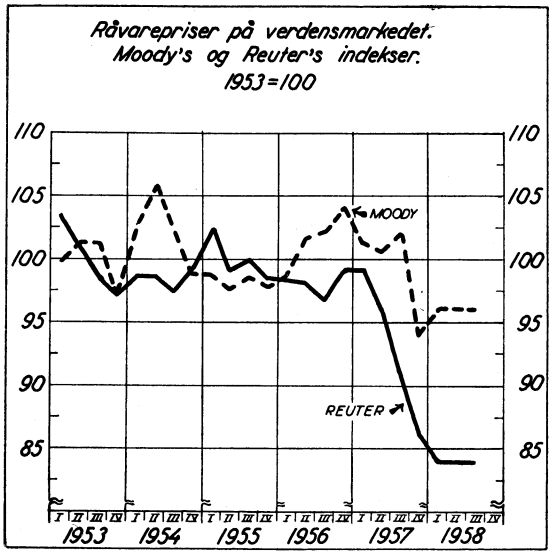

Fig. 2.

Prisene på industrielle ferdigvarer på verdensmarkedet endret seg lite i løpet av 1958, men lå gjennomgående noe over nivået fra året før. Sammen med det sterke fall i det gjennomsnittlige råvareprisnivå fra 1957 til 1958, førte dette til en meget betydelig bedring i industrilandenes bytteforhold på bekostning av de råvareproduserende land. For OEEC-landene tatt under ett viste således bytteforholdet i første halvår 1958 en bedring på rundt 6 prosent sammenliknet med samme periode året før.

Det innenlandske prisnivå var både i de fleste vesteuropeiske land og i U.S.A. mer stabilt i 1958 enn på flere år. Engrosprisene viste jamt over en svakt synkende tendens, mens levekostnadene stort sett holdt seg uforandret eller beveget seg litt oppover.

Varebytte og betalingsforhold.

For første gang siden den annen verdenskrig var det i 1958 nedgang i verdenshandelens volum. I første halvår var volumet av den samlede verdenshandel mellom 3 og 4 prosent mindre enn i samme periode året før. Det var særlig eksporten fra U.S.A. som viste nedgang. Det amerikanske eksportvolumet falt med 17 prosent sammenliknet med første halvår 1957, og det meste av denne nedgangen skrev seg fra samhandelen med OEEC-landene. Dette må først og fremst sees på bakgrunn av at den amerikanske eksporten til Vest-Europa var uvanlig stor i første del av 1957, som følge av ekstraordinære leveranser av olje (mens Suezkanalen var stengt) og korn (fordi mange vesteuropeiske land hadde hatt en dårlig høst). Men det spilte utvilsomt også en rolle at avslapningen i etterspørselspresset i mange vesteuropeiske land rammet importetterspørselen særlig sterkt, fordi situasjonen på forhånd hadde vært preget av et meget høyt sysselsettingsnivå og nærmest full kapasitetsutnytting, og følgelig relativt stor importavhengighet.

Det var også en viss nedgang i eksporten fra U.S.A. til råvareproduserende områder. Dette må sees i sammenheng med den inntektssvikt som rammet råvareprodusentene under det kraftige prisfallet på det internasjonale råvaremarked. Det var ventet at inntektssvikten også kunne føre til et betydelig fall i Vest-Europas eksport til de industrifattige områdene. I første halvår 1958 holdt imidlertid denne eksporten seg godt oppe, dels fordi mange råvareproduserende land hadde valutareserver som ble utnyttet til å finansiere import av investeringsvarer, og dels fordi det på samme tid fant sted en betydelig tilstrømning av utenlandsk kapital til en rekke industrifattige land. Men etter hvert som valutabeholdningene ble redusert, i enkelte land så sterkt at de nærmet seg det nivå myndighetene betraktet som en nødvendig arbeidsreserve, ble mulighetene mindre til å opprettholde en løpende overskottsimport, og utover høsten har eksportindustrien i flere vesteuropeiske land merket svikt i ordretilgangen fra råvareproduserende områder. I mellomtiden har imidlertid oppsvinget kommet i U.S.A., og det er allerede tegn til at det har resultert i økt etterspørsel og stigende priser på de internasjonale råvaremarkedene. Det skulle derfor nå være utsikt til at tilbakeslaget i Vest-Europas eksport til råvareproduserende områder vil kunne bli mindre og kortvarigere enn det var grunn til å frykte tidligere på året i 1958.

Mens volumet av Vest-Europas import fra de råvareproduserende områder ikke endret seg meget i 1957 og 1958, førte prisfallet på råvarer til en sterk nedgang i importverdien, og derved også i importoverskottet. Dette kommer klart fram av tallene i tabell 1 over OEEC-landenes varebytte med sterlingområdet, som omfatter en rekke av verdens viktigste råvareland.

Vest-Europas eksport til U.S.A. holdt seg bemerkelsesverdig godt oppe under tilbakeslaget der. Verdien av OEEC-landenes samlede eksport til U.S.A. var i første halvår 1958 et par prosent mindre enn i samme periode året før, men denne nedgangen falt i sin helhet på Belgia; de andre vesteuropeiske landene kunne jamt over registrere økt eksport til U.S.A. Dette var en helt annen utvikling enn under de tidligere amerikanske konjunkturtilbakeslagene i etterkrigstiden, da eksporten fra Vest-Europa falt betydelig. Når det samme ikke skjedde denne gang, skyldtes det først og fremst at de siste årenes sterke ekspansjon i Vest-

Tabell 1. *OEEC-landenes varebytte. Gjennomsnittstall pr. måned i millioner dollar.*

	1956	1957				1958	
		1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.
I alt:							
Eksport	3 061	3 290	3 330	3 238	3 512	3 254	3 176
Import	3 561	3 978	3 945	3 720	3 830	3 624	3 569
Importoverskott	500	688	615	482	318	370	393
Dollarområdet:							
Eksport	393	394	425	430	462	410	413
Import	674	868	845	754	726	659	638
Importoverskott	281	474	420	324	264	249	225
Sterlingområdet:							
Eksport	714	735	749	751	794	759	722
Import	841	911	917	817	826	813	811
Importoverskott	127	176	168	66	32	54	89

Kilde: OEEC General Statistics.

Europas eksport til U.S.A. av forskjellige industrielle ferdigvarer fortsatte uten å bli merkbart berørt av konjunkturtilbakeslaget. Av særlig betydning i denne sammenheng er bileksporten, som i første halvår 1958 var over en halv gang større enn i samme tidsrom året før. Dette må igjen sees i sammenheng med at de private inntekter og den private konsumetterspørsel i U.S.A. holdt seg så godt oppe under hele det siste tilbakeslaget.

På samme tid som den vesteuropeiske eksport til U.S.A. viste bare ubetydelig nedgang, var det som før nevnt et kraftig fall i Vest-Europas import fra U.S.A. Da også utviklingen i varebyttet med andre dollarland gikk i samme retning, ble resultatet en meget betydelig nedgang i OEEC-landenes kommersielle dollarunderskott fra første halvår 1957 til samme periode 1958. (Se tabell 1). I tillegg til dette fant det sted store amerikanske kapitaloverføringer til Vest-Europa; særlig var det en sterk vekst i tilstrømningen av privat kapital som søkte den høyere rente i vesteuropeiske land. Alt i alt kunne derfor OEEC-landene registrere en meget betydelig øking i sine gull- og dollarreserver. I løpet av første halvår 1958 økte beholdningene av gull og dollar utenfor U.S.A. med i alt 1,6 milliarder dollar, og en vesentlig del av dette falt på Vest-Europa, i første rekke Storbritannia, Benelux-landene og Sveits.

Varebyttet mellom de vesteuropeiske land innbyrdes har de fleste årene etter krigen vist relativt større øking enn Vest-Europas samlede varebytte med andre land. Men i siste halvpart av 1957 var det direkte nedgang i volumet av den intereuropeiske handelen; i første rekke skyldtes det at Frankrike satte i verk vidtgående importrestriksjoner, men også i enkelte andre land gikk importen noe ned. I første halvår 1958 var det igjen stigning totalt sett i volumet av varebyttet mellom OEEC-landene innbyrdes, vesentlig fordi Vest-Tyskland fortsatte å øke sin import betydelig, men samtidig bredte importnedgangen seg til nye land, og alt i alt kom volumet av det intereuropeiske varebyttet i første halvår ikke opp på nivået fra samme periode i 1957. På eksportsiden var det særlig Belgia, Frankrike og Storbritannia

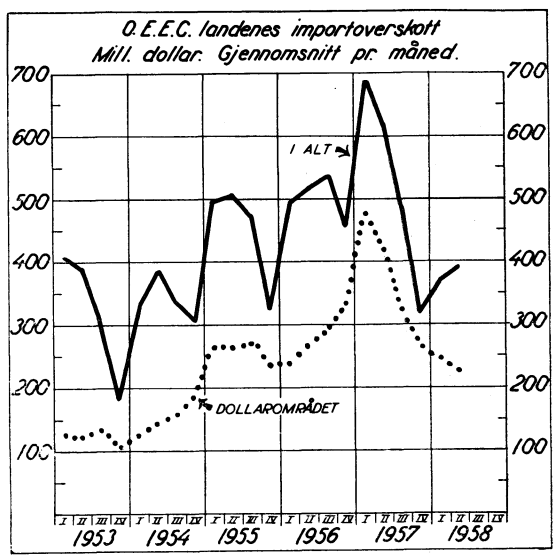

Fig. 3.

Tabell 2. *Betalingsposisjon i EPU. Millioner dollar.*

	Overskott (+) eller underskott (—)		Gjennomsnittlig månedlig balanseendring					
			1957			1958		
	1956–57	1957–58	1. halvår	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Storbritannia	— 236	— 328	+ 6,0	— 133,8	+ 1,2	+ 56,5	— 31,5	— 30,7
Frankrike	— 975	— 588	— 91,0	— 69,9	— 28,8	— 36,6	— 58,5	— 25,4
Vest-Tyskland	+ 1 357	+ 854	+ 127,0	+ 232,6	— 11,4	— 4,1	+ 62,3	+ 29,4
Belgia	+ 19	+ 156	— 6,0	— 15,0	+ 19,8	+ 24,4	+ 22,3	+ 9,1
Nederland	— 33	+ 88	— 2,9	— 30,9	+ 48,8	+ 0,2	+ 10,9	+ 26,4
Sveits	— 81	— 188	— 13,6	+ 1,1	— 34,2	— 23,4	— 6,2	— 0,3
Italia	— 99	+ 217	— 12,0	+ 35,4	+ 10,9	+ 15,1	+ 11,0	+ 12,7
Sverige	+ 111	— 30	+ 9,3	— 3,7	— 1,8	— 6,4	+ 2,0	+ 4,1
Norge	+ 38	— 80	+ 2,5	— 6,5	— 1,6	— 9,3	— 8,9	— 5,7

Kilde: OEEC General Statistics.

som ble rammet av nedgangen. Handelen med ferdigvarer holdt seg best oppe, og viste til dels øking, mens det var nedgang for viktige råvarer som kull, metaller og tømmer.

Betalingsforholdene innen Vest-Europa ble også i 1958 regulert gjennom Den europeiske betalingsunion (EPU). De dominerende kreditorland, Vest-Tyskland og Belgia, fortsatte å øke sine overskott, mens underskottene steg ytterligere for de viktigste debitorlandene Frankrike og Storbritannia. For de to land som inntar den mest ekstreme posisjon — Vest-Tyskland og Frankrike — var imidlertid stigningen betydelig mindre enn i årene før. (Se tabell 2). Italia forbedret sin posisjon betydelig, mens et tradisjonelt kreditorland som Sveits har hatt et løpende underskott de siste par årene.

Alt i alt hadde nesten alle land i Vest-Europa, med Frankrike som det viktigste unntak, en mer eller mindre betydelig øking i sine valutareserver i 1958. Ved halvårsskiftet kunne OEEC-landenes samlede beholdninger av valuta og gull anslås til om lag 18,5 milliarder dollar, dvs. 2,3 milliarder mer enn på samme tid foregående år. Av hele stigningen falt rundt 1 milliard dollar på Vest-Tyskland, som derved økte sin andel av OEEC-landenes valutareserver fra 30 til 31,5 prosent. Når Vest-Europa kunne hevde sin betalingsmessige stilling så godt under det internasjonale konjunkturtilbakeslaget, var det i ikke liten utstrekning en følge av den kraftige bedring i industrilandenes bytteforhold som fulgte med prisfallet på råvarer. For de råvareproduserende land selv førte på den annen side prisutviklingen med seg store valutaproblemer, som imidlertid ble lettet ved en betydelig kapitaltilstrømning til industrifattige land. Betydningen av å stimulere verdenshandelen ved økt kapitaleksport fra industrilandene til råvareproduserende områder har vunnet stadig større forståelse. Det er på denne bakgrunn en må se blant annet det vedtak som nylig er gjort om en betydelig øking av de finansielle ressursene til Verdensbanken og Det internasjonale pengefond.

Vest-Europa.

Konjunkturtilbakeslaget i Vest-Europa i 1952 ble etterfulgt av en økonomisk ekspansjonsperiode som i løpet av de fem årene 1953—1957 økte det samlede bruttonasjonalprodukt i disse landene med 25 prosent og deres industriproduksjon med 40 prosent. De to siste årene av femårsperioden ble imidlertid stigningstakten i produksjonsframgangen etter hvert svakere, noe som i første rekke skyldtes at hensynet til den utenriksøkonomiske balanse og til den indre økonomiske stabilitet fikk flere og flere land til å sette i verk tiltak for å bremse på aktivitetsstigningen.

Ved inngangen til 1958 hadde det økonomiske tilbakeslaget i U.S.A. brakt et nytt usikkerhetsmoment inn i det vesteuropeiske konjunkturbildet. Det amerikanske tilbakeslaget kunne for det første komme til å medføre nedgang i eksporten fra Vest-Europa til U.S.A. For det andre kunne det ved at de råvareproduserende lands salgsmuligheter i U.S.A. ble svekket, også få konsekvenser for disse landenes evne til å kjøpe industrivarer fra Vest-Europa.

Som omtalt i avsnittet om varebytte og betalingsforhold, holdt imidlertid Vest-Europas eksport seg meget godt oppe både til U.S.A og til de råvareproduserende områder. Likevel var produksjonsutviklingen utover i 1958 preget av fortsatt avslapning. Oppstillingen nedenfor viser den prosentvise øking i OEEC-landenes industriproduksjon fra tilsvarende periode foregående år.

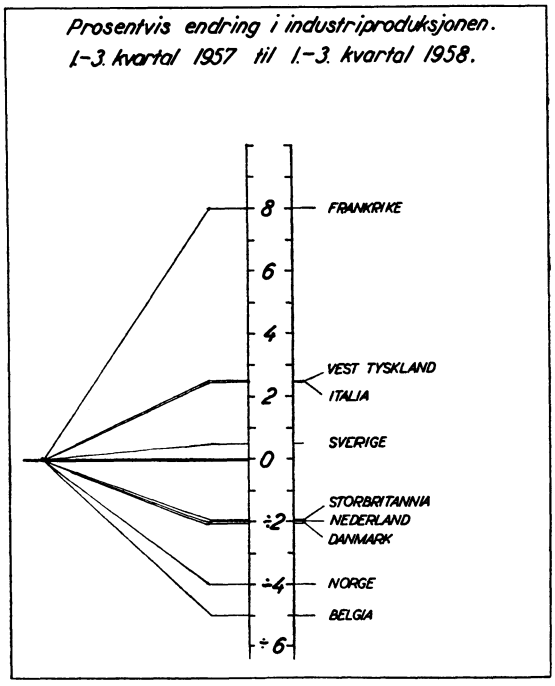

Fig. 4.

1.	kvartal	1957	5,7	prosent
2.	»	1957	4,8	»
3.	»	1957	4,0	»
4.	»	1957	4,0	»
1.	»	1958	2,3	»
2.	»	1958	0,8	»

De sterke stagnasjonstendensene som kommer klart fram av tallene ovenfor kan bare ha hatt liten sammenheng med tilbakeslaget i U.S.A., selv om utviklingen der utvilsomt påvirket næringslivets framtidsforventninger også i Vest-Europa og derved ble en medvirkende årsak til den lagerreduksjon som fant sted i mange land. Etter alt å dømme var imidlertid hovedårsaken til stagnasjonen i Vest-Europas industriproduksjon landenes egen kontraksjonspolitikk. Men iallfall i noen land må utviklingen også sees på bakgrunn av at den sterke stigning i investeringsaktiviteten, som hadde vært den viktigste drivkraft i ekspansjonen, avtok mer og mer etter hvert som det viste seg at den effektive etterspørsel etter industrielle ferdigvarer ikke økte tilstrekkelig til å sikre full kapasitetsutnytting for tilveksten i kapitalutstyr.

Imidlertid viste det seg i løpet av 1958 flere og flere tegn til at myndighetene i mange land begynte å finne tiden inne til å lempe på bremsepolitikken. To forhold bidro til å lette en slik kursendring i den økonomiske politikk. For det første hadde valutasituasjonen jamt over bedret seg betydelig. For det andre var prisutviklingen i de fleste av landene preget av større stabilitet enn på lang tid. Det kan i denne sammenheng også være grunn til å nevne at OEEC's ministermøte i sommer rettet en forsiktig henstilling til medlemslandene om å legge politikken om i mer ekspansiv retning.

Særlig vidtgående er ikke den justeringen av den økonomiske politikk som hittil har funnet sted i vesteuropeiske land. Et uttrykk for at penge- og kredittpolitikken jamt over er blitt mindre stram er imidlertid de diskontonedsettelser som er satt i verk i nesten alle land. (Se tabell 3). I en rekke tilfelle er det videre gjennomført lettelser i restriksjonene på kredittmarkedet og i kontrollen med avbetalingshandelen.

De fleste av de tiltak som er truffet, er av den karakter at det må ta tid før eventuelle virkninger av dem viser seg i den økonomiske aktivitet. Det er også ennå for tidlig til at det nye amerikanske oppsvinget kan ha hatt merkbar innflytelse på konjunkturutviklingen i Vest-Europa. En skal imidlertid ikke undervurdere betydningen av den psykologiske virkning som det utvilsomt allerede har hatt at den ameri-

Tabell 3. *Diskonto i enkelte OEEC-land.*

	Utgangen av 1957	1958			
		1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.
Storbritannia	7	6	5	4½	4
Vest-Tyskland	4	3½	3		
Frankrike	5				4½
Belgia	4½	4¼	4	3½	
Nederland	5	4	3½		3
Sverige	5		4½		
Danmark	5½		5	4½	

Kilde: International financial news survey (International Monetary Fund).

kanske økonomi igjen er på vei oppover. Klart er det, at i alle vesteuropeiske land er næringslivets framtidsforventninger langt mer optimistiske når dette skrives enn de var i første halvpart av 1958. Det foreligger ennå bare ufullstendige oppgaver over produksjonsutviklingen i Vest-Europa i 3. kvartal 1958. De data som er tilgjengelige tyder imidlertid på at industriproduksjonen i en del land er i ferd med å ta seg noe opp. I Vest-Tyskland viste industriproduksjonen, sammenliknet med foregående år, en litt sterkere oppgang i 3. kvartal enn i 2. kvartal, og i land som Danmark og Nederland, hvor produksjonen siste vinter lå klart under nivået fra samme tid året før, har produksjonsindeksene for industrien i løpet av sommeren og høsten kommet opp på samme nivå som et år tidligere. Men i visse andre land, i første rekke Storbritannia, går tendensen fremdeles i motsatt retning.

I det følgende vil utviklingen i de tre land som betyr mest i Vest-Europas økonomi, Storbritannia, Vest-Tyskland og Frankrike, bli behandlet mer inngående.

I Storbritannia finner vi to dominerende hovedtrekk i den økonomiske utvikling i 1958. På den ene side fant det sted en oppsiktsvekkende bedring i landets utenriksøkonomi. På den annen side begynte industriproduksjonen å vise direkte nedgang fra det nivå som hadde vært opprettholdt nesten uforandret i 3 år.

Driftsbalansen overfor utlandet viste i første halvår er overskott på 334 millioner pund, som var mer enn i noe helt år tidligere i etterkrigsperioden. I 1957 var driftsoverskottet i første halvår 118 millioner pund og i siste halvår 154 millioner. Det meste av bedringen skyldtes den gunstige utvikling i varebyttet, som igjen i det alt vesentlige var en følge av den meget betydelige bedring i bytteforholdet. (Se tabell 4). Fra første halvår 1957 til samme tidsrom 1958 var det en litt større nedgang i eksportvolumet enn i importvolumet, men da eksportprisene holdt seg uforandret, mens importprisnivået falt med 10 prosent, ble resultatet en nedgang i vareimportoverskottet på 180 millioner pund.

Resten av sterlingområdet hadde i første halvår 1958 et samlet driftsunderskott som var betydelig større enn det britiske overskottet. En del av dette ble dekket ved at visse sterlingland solgte gull, men langt større rolle spilte det at Samveldelandene hadde en meget betydelig kapitalimport fra andre land, i første rekke fra U.S.A. Alt i alt ble det av det ytre sterlingområde ikke trukket noe på den sentrale gull- og dollarreserve i London i løpet av første halvår, og reserven økte med 287 millioner pund.

Som det framgår av tabell 4, viste Storbritannias vareimportoverskott en stigende tendens i løpet av de tre første kvartalene av 1958. I september kom importoverskottet opp i 60 millioner pund, som var det høyeste for året. Eksporten til de råvareproduserende områder, som holdt seg forbausende godt oppe i første halvår, har i den siste tiden vist tendens til noe nedgang. På den annen side har eksporten til andre vesteuropeiske land, som gikk merkbart tilbake tidligere på året, tatt seg litt opp igjen. Stigningen i sterlingområdets samlede valutareserve fortsatte i 3. kvartal, men i langt svakere grad enn i første halvår. Alt i alt kan det ikke regnes med at det eksepsjonelt gode driftsresultatet i utenriksøkonomien i første halvår vil bli gjentatt i årets siste halvpart, ikke minst også fordi bedringen i bytteforholdet sammenliknet med året før blir av mindre betydning etter hvert.

Da den britiske regjering i september 1957 satte i verk en rekke restriktive penge- og finanspolitiske tiltak, var det i første rekke av hensyn til betalingsbalansen. Det er nå klart at den

Tabell 4. *Storbritannia. Varebytte med utlandet.*

	1957				1958		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Importverdi, gj.snitt pr. måned ..... Mill. £	353	347	332	327	311	304	316
Eksportverdi, » » » ..... »	292	294	275	282	287	271	274
Importoverskott, » » » ..... »	61	53	57	35	24	33	42
Importvolum ..... 1. kv. 1957 = 100	100	97	95	97	96	94	..
Eksportvolum ..... » » = »	100	102	94	100	97	93	..
Importpriser ..... » » = »	100	100	96	93	90	90	90
Eksportpriser ..... » » = »	100	100	102	101	100	100	100
Bytteforhold ..... » » = »	100	100	106	109	111	111	111

Kilde: OEEC General Statistics.

bedring som har funnet sted i landets utenriksøkonomi bare i meget liten grad kan tilskrives disse tiltakene. Derimot er det ingen tvil om at septembertiltakene ble en effektiv bremse på etterspørselen og derved en vesentlig årsak til at industriproduksjonen i landet begynte å vise nedgang fra og med 2. kvartal. Nedenfor er vist den prosentvise endring i industriproduksjonen fra tilsvarende periode året før.

4.	kvartal	1957	+ 1,8	prosent
1.	»	1958	+ 0,9	»
2.	»	1958	— 2,0	»
3.	»	1958	— 4,3	»

Produksjonsnedgangen har hatt små virkninger på sysselsettingen, men en viss stigning har det likevel vært i tallet på arbeidsløse. I oktober var det oppe i rundt en halv million, som var det høyeste siden brenselkrisen i 1947.

De offisielle nasjonalregnskapstall som foreligger for første halvår tyder på at lagerutviklingen spilte en avgjørende rolle i tilbakeslaget. Verdien av lagerøkingen i første halvår 1958 er anslått til vel 200 millioner pund, dvs. bare noe over halvparten så meget som i samme periode året før. Det er beregnet at med samme stigningstakt i lagerøkingen i de to perioder, ville volumet av bruttonasjonalproduktet ha vært uforandret, mens det nå viste en nedgang på 1 prosent fra første halvår 1957 til samme periode 1958. Den andre viktige minusfaktor var eksporten av varer og tjenester, som regnet i volum var 3 prosent mindre i første halvpart av 1958 enn i samme tidsrom foregående år. Etterspørselsvirkningen av denne nedgangen er beregnet å være omtrent halvparten så stor som virkningen av lagerutviklingen. En tredje kontraktiv faktor var en viss nedgang i det offentlige konsum. På den annen side steg det private konsum med 2—3 prosent, og volumet av den private investering i fast kapital viste en oppgang på 3,5 prosent. Når det gjelder investeringsutviklingen, var det imidlertid vesentlige ulikheter mellom forskjellige sektorer. Boligbyggingen falt betydelig, og det var også en merkbar nedgang i industriens investeringer; økingen falt særlig på varehandel og jordbruk.

De kvartalsvise nasjonalregnskapstall viser at utviklingstendensen i løpet av første halvår pekte klart nedover for alle nasjonalproduktets hovedkomponenter, og etter alt å dømme fortsatte den samme tendensen å gjøre seg gjeldende i 3. kvartal. Det ser blant annet ut til at lagerøkingen da stoppet opp og kanskje gikk over til lagerreduksjon.

Imidlertid er det nå klart at de britiske myndigheter er i ferd med å legge om sin økonomiske politikk i mer ekspansiv retning. Offisielle uttalelser fra regjeringshold er ikke lenger preget utelukkende av omsorg for prisstabilitet og tilliten til pundet; nødvendigheten av ny produksjonsframgang blir sterkere understreket enn før. På en rekke områder er det satt i verk tiltak som lemper på den restriktive politikk. Diskontoen er satt ned fire ganger i 1958; utover høsten falt kredittrestriksjonene og kontrollen med avbetalingshandelen bort; investeringsstoppen i den offentlige sektor gjelder ikke lenger; importrestriksjonene overfor dollarområdet er i stor utstrekning opphevet.

Når dette skrives, peker de viktigste indikatorer for den økonomiske aktivitet fremdeles nedover. Likevel samstemmer den siste tidens rapporter fra Storbritannia i det syn at de nye tendensene i den indre økonomiske politikk, sammen med konjunkturoppsvinget i U.S.A., har ført til betydelig større optimisme i næringslivets framtidsforventninger, og derved skapt et psykologisk grunnlag for ny aktivitetsøking. Blant annet kan nevnes at i en undersøkelse foretatt i oktober av det britiske industriforbund, ga 35 prosent av de bedriftslederne som ble spurt, uttrykk for større optimisme enn fire måneder tidligere. Det er etter hvert også visse tegn som tyder på at den økende optimisme har et reelt grunnlag. Sent på høsten ble det således meldt om et meget kraftig oppsving i etterspørselen etter mange varige forbruksartikler, noe som må sees i sammenheng med frigjøringen av avbetalingshandelen og de meget lette avbetalingsvilkår som nå gjelder i de fleste bransjer. Fra 2. til 3. kvartal fant det sted en merkbar øking i volumet av innvilgede byggeløyver til industrien, og denne oppgangen var desto mer oppmuntrende fordi det ennå var gått for kort tid til at den kunne være et resultat bare av de lettelser som var gjennomført på kredittmarkedet. Ordretilgangen til maskinindustrien gikk fortsatt ned i oktober, men i svakere tempo enn tidligere. Det må imidlertid tilføyes at ifølge en undersøkelse som ble foretatt sent på høsten, regnet industrien ennå med forholdsvis betydelig mindre investeringsutgifter i 1959 enn i 1958.

De prognoser som foreligger når dette skrives, regner stort sett med at det til over nyttår må ventes fortsatt nedgang i produksjonen og stigning i tallet på arbeidsløse, men at det skulle være bra muligheter for et omslag tidlig på året 1959. Drivkraften synes i første omgang å måtte bli det kraftige oppsving i konsumetterspørselen, som også vil influere på lagerutviklingen. De offentlige utgifter både til konsum og investering ventes å øke. Det svakeste punkt er for øyeblikket den private industriens investering i anlegg og maskiner, men ikke minst på bakgrunn av den siste tidens gunstige konsumutvikling, skulle det kunne ventes at

også investeringsviljen i denne sektor vil ta seg opp etter hvert.

I Vest-Tyskland regnes det etter foreløpige anslag med at bruttonasjonalproduktet i 1958, i faste priser, vil vise en øking på 3—3,5 prosent sammenliknet med året før. Det er en vekstrate som fremdeles er blant de høyeste i Vest-Europa, men som er betydelig svakere enn i de nærmest foregående årene (se tabell 5). Industriproduksjonen lå i gjennomsnitt for de tre første kvartaler av 1958 knapt 2,5 prosent høyere enn i samme tidsrom året før. Det var en mindre produksjonsøking enn i noe tidligere år etter krigen. Stagnasjonstendensene viste seg særlig tydelig i 2. kvartal, da produksjonsstigningen i industrien stoppet nesten helt opp. Produksjonsoppgaver fra 3. kvartal tyder imidlertid på at stigningstakten tiltok igjen i siste halvdel av året. Oppstillingen nedenfor viser den prosentvise stigning i industriproduksjonen fra tilsvarende periode foregående år.

4. kvartal	1957	5,9	prosent
1. »	1958	3,9	»
2. »	1958	1,1	»
3. »	1958	2,1	»

Det har vært stagnasjon og til dels nedgang i produksjonen av ikke-varige forbruksartikler. Derimot har investeringsvareproduksjonen vist stigning siden begynnelsen av 1958, og det samme gjelder stort sett produksjonen av varige forbruksartikler. Særlig bemerkelsesverdig var framgangen i bilindustrien, som fra 1957 til 1958 økte sin produksjon med rundt regnet en fjerdepart.

Både i 1957 og 1958 var veksten i nasjonalproduktet i sin helhet et resultat av økt produktivitet, idet sysselsettingsøkingen ble oppveid av forkorting i arbeidstiden, først og fremst ved at industrien i løpet av disse to årene gikk over fra 48 til 45 timers arbeidsuke. Den lavere vekstrate i produksjonen må sees blant annet på denne bakgrunn. Men etterspørselsutviklingen har likevel vært av størst betydning.

Den viktigste ekspansive faktor i 1957 var det sterkt stigende eksportoverskott. I første halvår 1958 stabiliserte imidlertid eksportoverskottet seg på omtrent samme nivå som i siste halvår året før; den utenlandske etterspørsel, i første rekke etter kapitalvarer, viste da en merkbar nedgang. Etter de foreløpige anslag som foreligger regnes det med at eksportoverskottet for hele 1958 vil bli 12 prosent mindre enn foregående år. Dette forutsetter imidlertid en langt større nedgang i eksportoverskottet i siste halvår enn de oppgaver som nå foreligger for 3. kvartal gir grunn til å vente. I september nådde således volumet av vareeksporten et nytt rekordnivå, og det ser nå nærmest ut til at årets samlede eksportoverskott kan komme til å vise litt stigning sammenliknet med 1957. Men i alle tilfelle vil den ekspansive virkning av eksportoverskottet bli langt mindre enn i de to foregående årene.

Det sterkt stigende offentlige konsum har vært en ekspansiv faktor av en viss betydning i begge de to siste årene. I den totale etterspørsel betyr likevel dette relativt lite. Det private konsum har i to år på rad steget svakere enn nasjonalproduktet. Dette henger blant annet sammen med en betydelig øking i den private sparing, som har absorbert en stor del av inntektsstigningen. Avslapningen i den private konsumetterspørsel i 1958 rammet særlig de ikke-varige forbruksgoder. Etterspørselen etter varige forbruksartikler tok seg merkbart opp utover sommeren og høsten.

Investeringen i fast kapital, som hadde vært den viktigste drivkraft i ekspansjonen de nærmest foregående årene, viste nesten ingen øking i 1957. Fra våren 1958 ble det imidlertid en

Tabell 5. *Vest-Tyskland. Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Prosentvis endring fra foregående år (faste priser).*

	1955	1956	1957	Anslag 1958
Privat konsum	+ 9,4	+ 8,7	+ 4,6	+ 3
Offentlig konsum	+ 2,2	+ 1,0	+ 6,8	+ 10
Bruttoinvestering i fast kapital	+ 18,6	+ 7,3	+ 0,3	+ 4
Eksportoverskott	— 10,2	+ 37,5	+ 15,6	— 12
Bruttonasjonalprodukt	+ 11,8	+ 6,4	+ 5,0	+ 3—3,5

Kilde: Economic conditions in member and associated countries of the OEEC: Federal Republic of Germany.

forholdsvis betydelig stigning i investeringsaktiviteten sammenliknet med året før, og for tiden er utvilsomt investeringen det viktigste ekspansive element i den vest-tyske økonomi. Investeringsvirksomheten ble influert blant annet av at penge- og kredittpolitikken etter hvert ble mindre stram. Det kan synes noe usikkert om den økende investeringsvirksomhet kan holdes oppe hvis den ikke blir stimulert av sterkere innenlandsk konsumetterspørsel eller en bedring i utlandets etterspørsel. Sent på høsten ble det imidlertid meldt om tegn til enda større investeringsvilje hos næringslivet, og de prognoser som når dette skrives foreligger for tiden framover, er i det hele preget av atskillig større optimisme enn tidligere på året.

I Frankrike har det i de siste 4—5 årene foregått en eksepsjonell økonomisk ekspansjon. I perioden 1954—1957 økte landets industriproduksjon med gjennomsnittlig 10 prosent om året og bruttonasjonalproduktet med om lag 5 prosent pr. år. Særlig i de to siste årene av perioden førte imidlertid aktivitetsøkingen med seg en betydelig prisstigning, og en meget sterk øking i underskottet på driftsbalansen, som reduserte valutabeholdningene fra 2,1 milliarder dollar i begynnelsen av 1956 til 0,8 milliarder ved utgangen av 1957, og gjorde landet svært avhengig av utenlandske lån og kreditter. Sommeren 1957 ble det derfor satt i verk vidtgående importrestriksjoner, og det ble innført eksportpremier og importavgifter som i realiteten betydde en devaluering av francen. Penge- og kredittpolitikken ble også strammet til. Disse tiltakene førte til en merkbar bedring i utenriksøkonomien i siste halvår 1957, men situasjonen forverret seg på ny i første halvår 1958, da importen igjen viste sterk stigning. Oppstillingen nedenfor viser utviklingen i vareimportoverskottet regnet i gjennomsnitt pr. måned.

1. halvår	1957	.....	44	milliarder frcs.
2. »	1957	.....	19	» »
1. »	1958	.....	37	» »
3. kvartal	1958	.....	15	» »

Som tallene viser, inntraff det i 3. kvartal igjen en kraftig nedgang i vareimportoverskottet. Det skyldtes i første rekke at importen gikk ned, og dette må sees i sammenheng med at det fra våren av begynte å vise seg tegn til en viss avslapning i den økonomiske aktivitet. Den nye tendensen kommer til merkbart uttrykk i produksjonsindeksen for industrien, som viser følgende prosentvise endring sammenliknet med tilsvarende perioder et år tidligere:

4. kvartal	1957	.....	9,2	prosent
1. »	1958	.....	10,6	»
2. »	1958	.....	8,4	»
3. »	1958	.....	6,4	»

I september lå indeksen om lag 4,5 prosent over nivået til samme tid året før. Selv om stigningstakten har avtatt betydelig på et halvt år, ligger den imidlertid fortsatt betydelig over det som andre vesteuropeiske land kan oppvise.

Etter de foreliggende rapporter å dømme, gjorde det seg først gjeldende en viss avslapning i det tidligere sterke etterspørselspresset overfor konsumvarer, og det ser ut til at dette blant annet kan ha hatt sammenheng med pris- og lønnsutviklingen. På tross av at prisnivået var relativt stabilt fra tidlig på året i 1958, viste levekostnadene sammenliknet med året før en betydelig større stigning enn lønnsmottakernes inntekter.

Investeringsvirksomheten holdt seg lenge på et vel så høyt nivå som året før, men utpå høsten ble det meldt om tegn til avslapning i etterspørselen også på dette område. Meget tyder på at næringslivets investeringsvilje ble influert av blant annet den politiske usikkerhet i landet i forbindelse med forfatningsavstemningen og valgene til ny nasjonalforsamling, og av usikkerheten når det gjelder den økonomiske politikk regjeringen vil følge.

Sent på høsten var det visse tegn til at også de franske myndigheter vil slå inn på en mindre restriktiv politikk. Det ble truffet tiltak for å stimulere konsumetterspørselen, blant annet ved å lette avbetalingshandelen, og en diskontonedsetting i oktober tas som et uttrykk for at det kan ventes lettelser i kredittilstramningen. Samtidig syntes eksporten å ta seg noe opp. De prognoser som foreligger når dette skrives, regner med fortsatt avslapning i årets siste måneder, men det er lite som tyder på at produksjonsframgangen vil stoppe helt opp, og mulighetene for et nytt oppsving i forholdsvis nær framtid regnes alt i alt for gode.

Sambandsstatene.

Konjunkturnedgangen i U.S.A., som satte inn på sensommeren 1957, ble sterkere enn noe av de tidligere tilbakeslagene i etterkrigstiden, men også av kortere varighet. Industriproduksjonen nådde bunnpunktet i april 1958, da den sesongjusterte produksjonsindeks lå 13 prosent lavere enn da nedgangen satte inn i august året før. Stålproduksjonen alene hadde falt med 40 prosent. Bruttonasjonalproduktet, beregnet på årsbasis i løpende priser, gikk ned med vel 5 prosent fra 3. kvartal 1957 til 1. kvartal 1958, og nedgangen i det totale produksjonsvolum var enda noe større, da prisene steg litt i løpet av dette

Tabell 6. *Sambandsstatene. Bruttonasjonalproduktet etter anvendelse. Milliarder dollar i løpende priser.*[1]

	1957				1958		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Privat konsum	279,8	282,5	288,3	287,2	286,2	288,3	292,0
Privat investering i fast kapital	64,8	64,2	64,6	63,8	59,2	57,2	58,6
Privat lagerendring	1,1	2,9	2,2	— 2,3	— 9,5	— 8,0	— 4,0
Offentlige kjøp av varer og tjenester	86,4	87,5	87,0	88,3	89,5	90,9	93,0
Eksportoverskott	4,2	4,2	3,6	1,9	0,5	0,5	0,5
Bruttonasjonalprodukt	436,3	441,2	445,6	438,9	425,8	429,0	440,0

Kilde: Economic indicators.
[1] Beregnet på årsbasis og korrigert for sesongvariasjoner.

tidsrommet. Tallet på arbeidsløse i vårmånedene 1958 var oppe i betydelig over 5 millioner; det var nærmere dobbelt så mange som ett år tidligere og det høyeste tallet i etterkrigstiden. Det kan nevnes til sammenlikning, at under det amerikanske tilbakeslaget i 1953—54, som varte i mer enn et år, gikk industriproduksjonen ned med rundt 10 prosent og nasjonalproduktet med 3 prosent.

Som det framgår av tabell 6, inntraff det en stagnasjon i den private investeringsaktiviteten allerede fra begynnelsen av 1957, og dette må igjen sees på bakgrunn av at en sterk øking i kapitalutstyret i de nærmest foregående årene hadde ført til overskottskapasitet på enkelte områder. I denne sammenheng kan det være grunn til å peke på at det i U.S.A. i de siste 8—10 årene etter alt å dømme har funnet sted betydningsfulle endringer i konsumetterspørselen. Den prosentvise fordeling av det samlede private konsum på de tre hovedgrupper varige forbruksgoder, ikke-varige forbruksgoder og tjenester har utviklet seg slik:

	Varige	Ikke-varige	Tjenester
1939	10	52	38
1948	13	55	32
1951	14	53	33
1954	14	50	36
1956	14	49	37
1957	14	48	38
1958, 1. kvartal ...	13	49	38
1958, 2. kvartal ...	12	49	39

Like etter krigen var det en betydelig forskyvning i sammensetningen av konsumet fra tjenester over til både varige og ikke-varige forbruksartikler. Av de sterkt stigende private konsumutgifter siden 1950 har imidlertid en relativt sett større og større del gått til kjøp av tjenester, mens det har vært en tilsvarende relativ tilbakegang for ikke-varige forbruksgoder, og de varige forbruksartiklers andel av det samlede konsum har holdt seg praktisk talt uforandret. Det ser ut til at etterspørselen etter ferdige forbruksvarer ikke har steget hurtig nok til å sikre full kapasitetsutnytting under de siste årenes store utvidelser av produksjonsapparatet i forbruksvareindustrien.

På tross av stagnasjon i den private investering i fast kapital i de tre første kvartalene av 1957, fortsatte bruttonasjonalproduktet å stige (se tabell 6). Drivkraften var først og fremst det økende private konsum, men samtidig hadde U.S.A. i denne perioden et eksportoverskott som var langt større enn noen gang før i etterkrigstiden. I siste kvartal 1957 falt imidlertid verdien av bruttonasjonalproduktet, og nedgangen ble enda sterkere i 1. kvartal 1958. Stagnasjonen i de private investeringer ble da avløst av direkte tilbakegang, og eksportoverskottet ble på det nærmeste eliminert, men den viktigste kontraktive faktor var lageravviklingen, som beregnet på årsbasis var oppe i 9—10 milliarder dollar i 1. kvartal. I ekspansiv retning virket de stigende offentlige utgifter til kjøp av varer og tjenester, men når konjunkturnedgangen ikke ble enda sterkere enn tilfellet var, skyldtes det først og fremst at det private konsum holdt seg godt oppe. Det var riktignok en kraftig nedgang i konsumet av varige forbruksgoder, som falt med 10 prosent fra 3. kvartal 1957 til 1. kvartal 1958, men dette ble bort imot oppveid av den fortsatte konsumøking for tjenester. Det som holdt de samlede private inntekter oppe, på tross av en ikke ubetydelig nedgang i ervervsinntektene, var i første rekke høyere priser på jordbruksprodukter, økte

stønader til arbeidsløse og veteraner og andre sosiale ytelser.

Ut på våren kom det et skarpt omslag i aktivitetsutviklingen, og i det neste halve året fortsatte oppsvinget med uvanlig hurtighet og styrke. Den sesongkorrigerte produksjonsindeks for industrien viste fra april til oktober en stigning på 9—10 prosent og tok derved igjen mer enn tre femteparter av den tidligere nedgangen fra toppnivået i 1957, og framgangen gjorde seg gjeldende i alle viktigere industrigrener. Bruttonasjonalproduktet økte noe allerede i 2. kvartal, og i 3. kvartal var det igjen oppe i en årsrate på 440 milliarder dollar, dvs. knapt 1,5 prosent under rekordnivået fra 3. kvartal året før.

Etter alt å dømme var lagerutviklingen en avgjørende faktor også ved dette siste omslaget. Lageravviklingen i 2. kvartal var ennå meget stor, men betydelig mindre enn kvartalet før. For 3. kvartal sett under ett var lageravviklingen beregnet på årsbasis redusert til det halve av hva den var foregående kvartal, og meget tyder på at lageravviklingen mot slutten av 3. kvartal kom langt på vei til å stoppe opp. Den private investering i fast kapital viste oppgang i 3. kvartal. Det ser ut til å ha funnet sted en betydningsfull endring i næringslivets investeringsplaner; en oversikt i juni viste at industrien ventet fortsatt nedgang i utgiftene til maskiner og nyanlegg til ut i 1959, men den tilsvarende septemberoversikt viste uforandret utgiftsnivå fra 2. til 3. kvartal og en viss stigning i 4. kvartal. Dessuten økte den private boligbyggingen betydelig; tallet på igangsatte bygg i august—september var større enn på nesten 3 år. Det private konsum viste ny oppgang allerede i 2. kvartal, og i 3. kvartal lå det godt over det tidligere rekordnivået fra tilsvarende kvartal året før.

Når dette skrives, foreligger det ingen anslag over bruttonasjonalproduktet i årets siste kvartal, men det synes å være en alminnelig oppfatning at nasjonalproduktet da nådde et nytt rekordnivå. Det regnes med en viss øking igjen i den private investering både i fast kapital og i lager. I begynnelsen av november var kapasitetsutnyttingen i stålindustrien kommet opp i 75 prosent, og det ble da meldt om stigende ordretilgang også fra investeringsvareindustrien. For konsumutviklingen i årets siste måneder ble publikums mottakelse av de nye bilmodellene betraktet som en særlig viktig faktor, og de meldinger som foreligger tyder på betydelig større biletterspørsel enn i fjor høst. I første uke av november kom bilproduksjonen opp på et nivå som var det høyeste siden februar. Det er også meldt om økt etterspørsel etter forskjellige andre varige forbruksartikler; for enkelte av dem lå omsetningen sent på høsten til og med høyere enn under konjunkturtoppen året før. Når det gjelder ikke-varige konsumartikler, som ble minst rammet av depresjonen, har produksjonen på flere områder allerede satt nye rekorder.

Den sterke produksjonsstigningen fra våren 1958 var fulgt av øking i sysselsettingen og i den gjennomsnittlige arbeidstid, men i vår- og sommermånedene fortsatte arbeidsløysa å ligge på et meget høyt nivå. Til tross for at tallet på arbeidsløse absolutt sett gikk noe ned fra juni, var arbeidsløyseprosenten så sent som i august den høyeste for året. I september inntraff imidlertid en avgjørende bedring også på dette område; tallet på arbeidsløse gikk da ned med 600 000 sammenliknet med måneden før, og dette var dobbelt så meget som den vanlige sesongmessige nedgang. Likevel hadde sysselsettingsøkingen til ut på høsten vært relativt sett langt mindre enn produksjonsstigningen, og dette må først og fremst ha sammenheng med at det har funnet sted en betydelig produktivitetsøking innenfor industrien.

Konjunkturutsiktene.

I Sambandsstatene synes det nå klart at de ekspansive kreftene har overtaket, og at oppsvinget vil fortsette inn i 1959. Når det gjelder farten i den fortsatte aktivitetsstigningen, har en imidlertid å gjøre med visse usikkerhetsmomenter. Framgangen hittil har vært så hurtig og sterk at den tradisjonelle frykten for en inflasjonistisk utvikling har fått ny næring. De stigende offentlige utgifter har vært et viktig ekspansivt element i amerikansk økonomi det siste året, men det er tegn som tyder på at det har begynt å gjøre seg gjeldende en viss bekymring overfor størrelsen på det potensielle underskott på statsbudsjettet, og dette kan komme til å resultere i at den ekspansive virkning av finanspolitikken etter hvert vil bli mindre sterk enn den var i 1958. Det samme gjelder kredittpolitikken. Federal Reserve Board har allerede vist seg å være innstilt på tiltak for å bremse aktivitetsstigningen; således ble diskontoen satt opp to ganger i løpet av høsten. Tilstramningen på kredittmarkedet kan blant annet føre til nedgang i byggevirksomheten som var meget høy i 1958.

Et enda viktigere moment er at det i mange bransjer av industrien ennå finnes en betydelig unyttet kapasitet, og en øking i etterspørselen kan derfor i ganske stor utstrekning møtes med det eksisterende produksjonsapparat. Dette kan i første omgang legge en demper på investeringslysten. På den annen side gjør det seg gjeldende en sterk tendens til modernisering av eksisterende kapitalutstyr. Det bør også nevnes i denne sammenheng at næringslivets framtids-

forventninger nå jamt over synes å være preget av betydelig optimisme.

Lagerravviklingen stoppet opp i september. Det regnes nå med ny lagerøking, men det kan ta noen tid før den igjen vil utgjøre et ekspansivt element av vesentlig betydning. For en tid framover ser det ut til at det private konsum vil bli den viktigste faktor i det amerikanske konjunkturoppsvinget. Selv om arbeidsløysa fremdeles er stor og trolig ikke med det første vil komme ned igjen på nivået fra før tilbakeslaget, synes den private inntektsutviklingen å gi grunnlag for øking i forbruket. De private inntekter er nå rekordhøye; og de vil etter alt å dømme fortsette å stige, først og fremst som følge av nye lønnsforhøyelser og økte inntekter i jordbruket etter rekordhøsten i 1958. Prisene har vært stabile den siste tiden. Etter hvert kan det ventes at de igjen vil begynne å stige, men det vil sannsynligvis ikke skje så lenge det finnes betydelige reserver av unyttet arbeidskraft og kapitalutstyr.

Senhøstes var det tegn til at den uvanlig sterke stigningstakten under første fase av det amerikanske oppsvinget var i ferd med å svekkes. Alt i alt er det meget som tyder på at konjunkturutviklingen i U.S.A. i den nærmeste tiden framover vil være preget av relativt jamn, men moderat aktivitetsstigning.

I Vest-Europa er stagnasjonstendensene fremdeles tydelige. Men i flere land ser det nå ut til at produksjonen holder på å ta seg opp igjen, og også i land der kontraksjonen ennå fortsetter, i første rekke i Storbritannia, regnes det jamt over med et omslag i forholdsvis nær framtid. Det kan imidlertid være grunn til å vente at tempoet i framgangen iallfall i første omgang vil bli nokså moderat. Lagerutviklingen vil være av stor betydning; tendensen her syntes ennå sent på høsten å variere temmelig meget fra land til land. Ved utgangen av 1958 så det i de fleste vesteuropeiske land ut til at den høye konsumetterspørselen, etter en avslapning tidligere på året, igjen var blitt den viktigste ekspansive faktor i økonomien. Imidlertid finnes det mange steder en betydelig unyttet produksjonskapasitet, og dette kan komme til å forsinke en øking i investeringsaktiviteten. Meget vil her avhenge av den økonomiske politikk som vil bli ført. Jamt over ser det ut til at det holder på å skje en justering av politikken i mer ekspansiv retning; i denne sammenheng kan det være grunn til å peke på at den unyttede kapasitet også er en garanti for at den indre ekspansjon nå trolig kan drives temmelig langt før inflasjonen igjen blir en fare.

Også utenriksøkonomiske faktorer peker i retning av moderat fart i en ny konjunkturoppgang i Vest-Europa. Opprettelsen av det europeiske fellesmarked kan virke stimulerende for medlemslandene, men det er usikkert hvilke konsekvenser det kan få for de land som blir stående utenfor. Og like lite som det amerikanske tilbakeslaget førte til noen direkte og sterk nedgang i Vest-Europa, like lite kan det nå ventes at oppsvinget i U.S.A. til å begynne med vil bety noen særlig kraftig stimulans for den vesteuropeiske økonomi. Vest-Europas eksport til U.S.A. består for en stor del av kapitalvarer, og før de amerikanske investeringene tar seg sterkere opp, vil denne eksporten trolig ikke øke meget. Det må også ta en viss tid før en eventuell bedring i etterspørsel og priser på råvaremarkedene kan styrke de råvareproduserende lands importevne i vesentlig grad. Meget tyder på at farten i et kommende oppsving i Vest-Europa vil avhenge i ikke liten grad av hvor hurtig det kan komme ny kraft i de industrifattige lands etterspørsel etter vesteuropeiske eksportartikler, og å stimulere denne etterspørselen synes å måtte bli et viktig ledd i industrilandenes økonomiske politikk i tiden framover. De mange planer som i det siste er framlagt med sikte på å øke kapitaltilførslene til industrifattige land både på internasjonal og bilateral basis, tyder også på at betydningen av en slik politikk vinner stadig større forståelse.

Norge.

Utenriksøkonomien.

Vareomsetningen med utlandet.

Handelspolitikken.

De konsoliderte norske tollinnrømmelser under Generalavtalen om tolltariffer og handel (GATT) vil bli opprettholdt for en treårsperiode som utløper 1. januar 1961. For Norge er nå tollsatsene for grovt regnet 55 prosent av importen (uten skip) bundet under GATT. Dersom den tollfrie import utover GATT-bindingene opprettholdes, vil Norges tollmessige handlefrihet i praksis være begrenset til 20 prosent av importen. Den del av Norges eksport som er tollbelagt og GATT-bundet, utgjør nærmere 50 prosent av totaleksporten.

Det ble ikke i 1958 foretatt særlig store endringer av tollsatsene. I Økonomisk utsyn over året 1957 ble det nevnt at den såkalte maskinanmerkning ble delvis gjeninnført fra 1. januar 1957. Fra 1. juli 1958 er også maskiner til bruk i gruveindustrien tatt med i anmerkningen. Dette vil si at slike maskiner kan innføres tollfritt dersom maskiner med omtrent tilsvarende yteevne ikke blir framstilt innenlands.

Finans- og tolldepartementet har lagt fram forslag om teknisk revisjon av tolltariffen på basis av den såkalte Bryssel-nomenklatur. Denne er et internasjonalt rammeskjema for oppstilling av varer i tolltariffer. De nåværende tollposisjoner vil bli overført til den nye tariff uten at de enkelte tollsatser blir endret. Dersom Stortinget godtar forslaget, vil den nye tariff bli tatt i bruk fra 1. januar 1959. Samtidig vil statistikken over utenrikshandelen bli lagt om. Endringen vil føre til at det innen mange varegrupper blir en bedre spesifikasjon av de enkelte varer.

Arbeidet med å frigjøre handelen for kvantitative restriksjoner har fortsatt. Med de utvidelser som trådte i kraft 1. april 1957 og 1. januar 1958, omfatter importfrilisten i alt 81 prosent av den totale private importen fra frilisteområdet i 1948. Importen av skip er da regnet med. Dersom skip holdes utenfor beregningsgrunnlaget, blir frilisteprosenten 93. Fra 1. juli 1956 har Norge også hatt en dollarfriliste, som nå omfatter ca. 86 prosent av den private import fra Sambandsstatene og Canada (på basis av importen i 1953).

For importen av poteter, frukt, bær, grønnsaker, levende planter og plantedeler er det i jordbruksavtalen for 1. juli 1958 til 30. juni 1961 tatt inn bestemmelser om nyordning av reguleringen. Med hjemmel i lov av 22. juni 1934 om midlertidig innførselsforbud har Landbruksdepartementet fått fullmakt til å treffe bestemmelser om forbud mot innførsel av disse varer (se avsnittet om «Jordbruk»).

Fra 1. mars 1958 er eksportfrilisten blitt betydelig utvidd. Det regnes med at den nå omfatter ca. 80 prosent av Norges eksport til frilisteområdet basert på eksporten i 1954. Før den siste utvidelsen var frilisteprosenten om lag 47. Eksportfrilisten omfatter stort sett EPU-landene og dollarområdet.

Systemet med tosidige avtaler er fortsatt blitt opprettholdt i stor utstrekning. Som tidligere har enkelte avtaler en rent generell karakter, mens det i andre er fastsatt kvoter for varebyttet.

I september la Det nordiske økonomiske samarbeidsutvalg fram en tilleggsrapport til den hovedrapport som ble framlagt i 1957. Tilleggsrapporten inneholder forslag til et nordisk marked på de vareområder som ikke gikk inn i den plan for ca. 80 prosent av den nordiske samhandelen som ble publisert i hovedrapporten. I tilleggsrapporten er det dessuten gjort rede for den aktuelle stilling i forhandlingene om et vesteuropeisk frihandelsområde ved månedsskiftet juli—august 1958. På denne bakgrunn er det framført en rekke synspunkter på forholdet mellom det nordiske marked og et eventuelt frihandelsområde.

Samarbeidsutvalgets hovedrapport og tilleggsrapport ble behandlet av Nordisk råd ved dets sesjon i Oslo i november 1958. Rådet tok ikke noen endelig beslutning med hensyn til spørsmålet om opprettelse av et nordisk marked, men vedtok en henstilling til regjeringene om at de på grunnlag av ekspert-rapportene og i kontakt med Nordisk råd tar opp forhandlinger om formene for det nordiske økonomiske samarbeidet, slik at saken — når forutsetningene for en avgjørelse foreligger — kan forelegges parlamentene. Rådet vedtok også en resolusjon som understreket den store betydningen av at forhandlingene om et europeisk frihandelsområde snarest mulig fører til positive resultater.

Den samlede vareomsetning med utlandet.

Den samlede vareinnførsel viste en svak verdistigning fra januar—september 1957 til samme tidsrom i 1958, mens det samtidig ble registrert en forholdsvis stor nedgang i verdien av den samlede vareutførsel.

Vareinnførselen økte med om lag 20 mill. kr. eller 0,3 prosent. Stigningen skyldes den store

skipsinnførselen i 1958, særlig i månedene april, mai, juli og september. Verdien av innførselen av andre varer sank med 524 mill. kr. eller 9 prosent. Over halvparten av denne nedgangen falt på 2. kvartal, da innførselsverdien utenom skip var over 13 prosent lavere i 1958 enn i 1957. Relativt minst nedgang viste tallene for 3. kvartal, da innførselsverdien var om lag 5 prosent lavere i 1958 enn året før.

Tabell 7. *Den samlede utenrikshandel. Mill. kr.*

	Jan.—sept. 1957	Jan.—sept. 1958
Vareinnførsel uten skip etter handelsstatistikken	5636,6	5134,1
Vareinnførsel utenom handelsstatistikken[1]	103,0	82,0
Innførsel av skip	1261,8	1804,8
Total innførsel	7001,4	7020,9
Vareutførsel uten skip etter handelsstatistikken	4036,3	3794,3
Vareutførsel utenom handelsstatistikken[2]	42,0	38,0
Utførsel av skip	294,5	118,4
Total utførsel	4372,8	3950,7
Innførselsoverskott i alt	2628,6	3070,2
Innførselsoverskott uten skip	1661,3	1383,8

[1] Omfatter bl. a. militær innførsel på B-lisens, fløtningstømmer og varegaver. [2] Omfatter bl. a. utførsel av fløtningstømmer, varegaver og norske leveranser på Off-shore-kontrakter av varer til bruk innenlands.

Verdien av den samlede vareutførsel i månedene januar—september 1958 var 422 mill. kr. lavere enn i samme periode 1957. Dette svarer til en nedgang på 10 prosent. Skipsutførselen sank i dette tidsrommet med 176 mill. kr. eller hele 61 prosent. Utførselsverdien utenom skip viste en nedgang på 246 mill. kr. eller 6 prosent. Også for utførselen falt verdien sterkest i 2. kvartal, da nedgangen fra 1957 til 1958 utgjorde 8 prosent. Ellers fordelte nedgangen seg på alle måneder i tidsrommet februar—august, mens utførselen både i januar og i september var om lag 6 prosent høyere det siste året.

Vareinnførselsoverskottet var i tidsrommet januar—september, når skip tas med, 442 mill. kr. større i 1958 enn året før. Dette er en stigning på 17 prosent. Stigningen falt vesentlig på 2. og 3. kvartal, da skipsimporten var størst. Holdes skipstallene utenfor beregningene, var

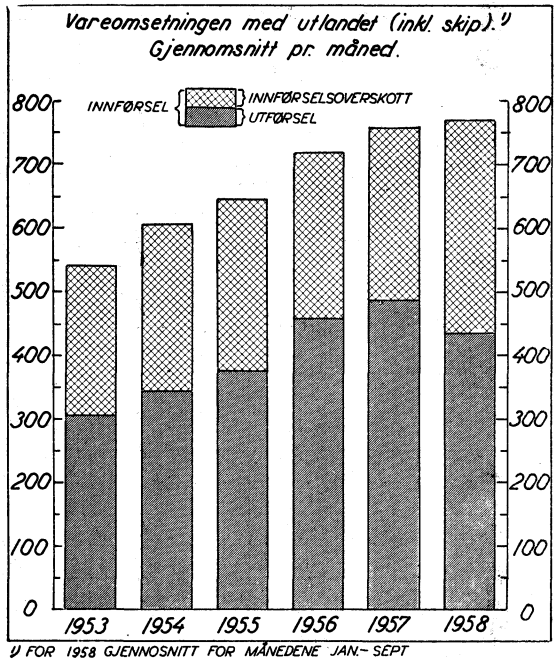

Fig. 5.

det imidlertid en nedgang i importoverskottet på 278 mill. kr. eller 17 prosent. Særlig i 1. og 2. kvartal var overskottet betydelig lavere i 1958 enn i 1957.

Tabell 8 gir en oversikt over volum- og pristallene for vår samhandel med andre land (regnet

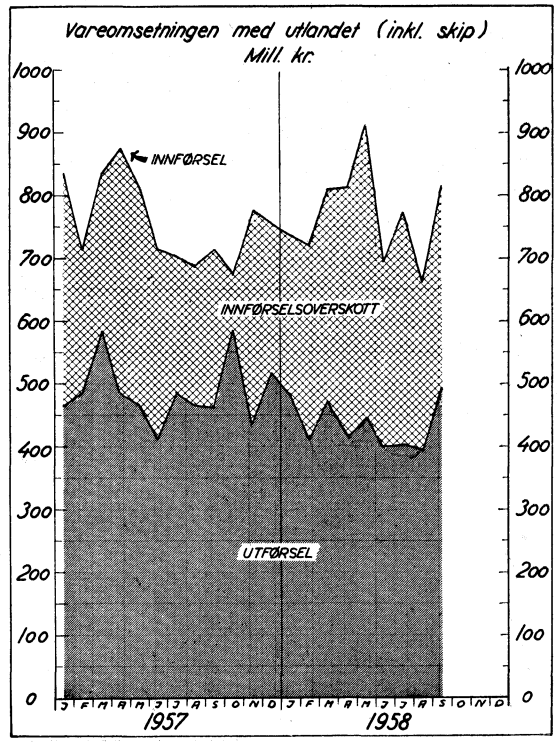

Fig. 6.

Tabell 8. *Volum- og pristall for innførsel og utførsel (uten skip). 1949 = 100.*

Kvartal	Volumtall		Pristall		Indeks for bytteforholdet[1]
	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	
1956 1.	155	172	128	139	109
2.	168	174	129	137	106
3.	147	162	129	139	108
4.	171	184	133	142	107
1957 1.	166	187	141	141	100
2.	168	170	137	143	104
3.	149	174	134	144	107
4.	167	182	134	140	104
1958 1.	162	177	133	140	105
2.	158	158	127	140	110
3.	149	172	127	134	106

[1] Forholdet mellom utførselspristall og innførselspristall.

uten skip, uten hvalolje m. v. fra feltet og uten varer som ikke er med i handelsstatistikken).

Nedgangen i verdien av vareinnførselen fra januar—september 1957 til samme periode i 1958 hadde både pris- og volummessige årsaker, men det meste, over 60 prosent, skyldtes lavere priser på de innførte varene. Innførselsprisene lå i gjennomsnitt 6 prosent lavere i 1958 enn året før. Prisfallet var særlig merkbart fra 1. til 2. kvartal. I 3. kvartal var pristallet uforandret fra foregående kvartal. Importvolumet var i 1.—3. kvartal om lag 3 prosent lavere i 1958 enn i 1957. Det steg fra 3. til 4. kvartal 1957, men falt siden fram til og med 3. kvartal 1958, og lå da på omtrent samme nivå som i tilsvarende periode de nærmest foregående årene.

For utførselen skyldtes også verdinedgangen både lavere volum og lavere priser, men det var mengdenedgangen som betydde mest. I første halvår 1958 var utførselsvolumet om lag 6 prosent mindre enn i samme tidsrom året før. Fra 2. til 3. kvartal skjedde det en sterk volumøking, som først og fremst skyldtes den meget høye eksporten i september, og eksportvolumet i 3. kvartal var bare ubetydelig lavere enn i tilsvarende periode foregående år. Ser vi årets tre første kvartaler under ett, ble de utførte varene i gjennomsnitt solgt til 3 prosent lavere priser i 1958 enn året før. Pristallet falt med 3 prosent fra 3. til 4. kvartal 1957. I de to følgende kvartaler var pristallet uforandret, men falt så med vel 4 prosent fra 2. til 3. kvartal 1958.

Tabell 8 viser også utviklingen i Norges bytteforhold overfor utlandet (forholdet mellom pristallet for utførselen og pristallet for innførselen). Bytteforholdet har, bortsett fra en mindre nedgang i 4. kvartal 1957, vist en gunstig utvikling fra lavnivået i 1. kvartal 1957. I 2. kvartal 1958

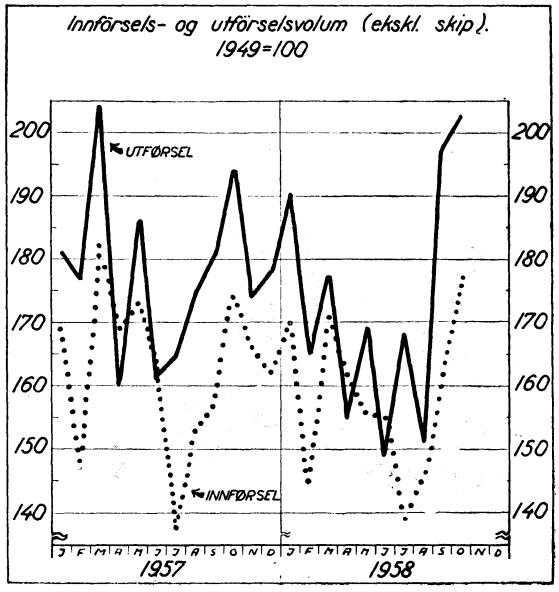

Fig. 7.

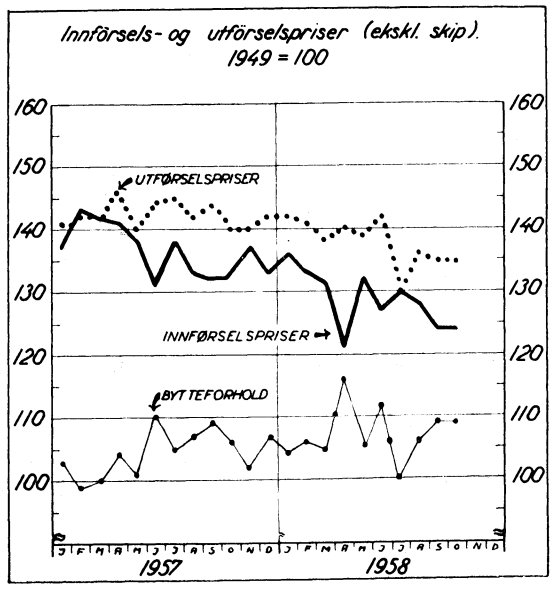

Fig. 8.

Tabell 9. *Pristall for enkelte viktigere grupper i utenrikshandelen. 1949 = 100.*

	1957				1958		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Utførsel:							
I alt uten skip	141	143	144	140	140	140	134
Fisk, fersk og saltet	139	134	146	146	144	142	152
Fiskehermetikk	135	139	145	136	142	139	148
Dyre- og plantefett, olje og voks[1]	87	87	88	82	83	84	80
Tremasse og cellulose	141	144	144	142	137	132	130
Papir og papp	137	138	138	136	135	134	132
Malmer og slagg	220	225	226	219	205	205	210
Metaller, rå og halvforarbeidde	181	191	188	179	171	168	163
Innførsel:							
I alt uten skip	141	137	134	134	133	127	127
Korn og kornvarer	117	112	112	107	91	96	95
Frukt og grønnsaker	124	135	121	109	121	150	132
Kolonialvarer	201	218	191	196	209	175	142
Drikkevarer og tobakk	123	130	129	137	124	135	132
Oljefrø og fete oljer	103	102	101	95	95	98	102
Spinnestoffer, garn og tråd	135	134	136	134	130	118	123
Tøyer, klær og andre ferdige manufakturvarer	111	107	106	105	101	100	101
Brenselsstoffer	215	203	174	170	161	147	151
Malmer og slagg	145	134	142	122	146	125	123
Uedle metaller, rå og halvforarbeidde	168	181	183	181	185	175	168
Arbeider av uedle metaller	139	138	141	137	148	143	141
Maskiner og apparater	111	116	114	130	118	113	126

[1] Unntatt hvalolje m. v. levert direkte fra fangstfeltet og varer utenom handelsstatistikken.

var indekstallet gunstigere enn i noe kvartal de siste 3 år. Fra 2. til 3. kvartal falt byttetforholdet med nesten 4 prosent.

I tabell 9 er det gitt kvartalsvise pristall for en del varegrupper som har stor betydning for vår utenrikshandel.

I utførselen lå prisnivået for alle viktigere varegrupper, med unntak av fisk og fiskehermetikk, lavere i 1958 enn året før. Relativt størst var prisnedgangen for metaller. For de fleste gruppene falt prisen fra kvartal til kvartal i 1958. Bortsett fra den vanlige sesongmessige prisoppgang fra 2. til 3. kvartal for fisk og fiskehermetikk, var det bare malmprisene som viste litt stigning.

Også på importsiden var det prisfall for de

Tabell 10. *Innførsel og utførsel prosentvis fordelt etter varenes bruk og bearbeidingsgrad.*[1]

	Innførsel		Utførsel	
	Jan.—sept. 1957	Jan.—sept. 1958	Jan.—sept. 1957	Jan.—sept 1958
Råstoffer og halvfabrikater til jordbruk, industri, handel og transport	53	45	72	73
Kapitalgjenstander til jordbruk, industri, handel og transport	34	41	10	8
Forbruksvarer	13	14	18	19
I alt	100	100	100	100
Av dette:				
a) Råvarer og andre ubearbeidde varer	22	20	19	19
b) Mindre bearbeidde varer	25	21	50	50
c) Mer bearbeidde varer	53	59	31	31

[1] Unntatt hvalolje m. v. utført direkte fra fangstfeltet og varer utenom handelsstatistikken.

fleste viktigere varegrupper fra 1957 til 1958. Unntak fra regelen var maskiner og apparater, arbeider av uedle metaller, frukt og grønnsaker, drikkevarer og tobakk. Særlig stor var prisnedgangen for brenselsstoffer, korn og kolonialvarer.

Verdien av innførselen og utførselen fordelt prosentvis etter varenes bruk og bearbeidingsgrad er gitt i tabell 10 (innførsel og utførsel utenom handelsstatistikken, og hvalolje m. v. utført direkte fra fangstfeltet, er ikke regnet med).

På innførselssiden var det store endringer i varenes sammensetning etter bruk og bearbeidingsgrad. Fordi det i 1958 ble kjøpt skip fra utlandet for betydelig større beløp enn året før, gikk kapitalvarenes andel av den samlede innførselsverdi opp fra 34 til 41 prosent. Verdiandelen for råstoffer og halvfabrikater gikk ned fra 53 til 45 prosent, først og fremst som følge av stor nedgang i innførselen av spinnestoffer og garn, brenselsstoffer, malmer og metaller. For utførselen viser beregningene bare mindre relative endringer.

Innførselen av viktigere varer.

Verdien av vareinnførselen i månedene januar—september gikk ned fra 5 637 mill. kr. i 1957 til 5 134 mill. kr. i 1958. Da er skip og varer utenom handelsstatistikken ikke regnet med. Dette svarer til en nedgang på 9 prosent. Nedgangen falt i det vesentlige på noen få viktige varegrupper, nemlig brenselsstoffer, uedle metaller, garn, metervarer og ferdige tekstiler. For en lang rekke varer under disse gruppene må importnedgangen ha sammenheng med den lagerreduksjon som fant sted.

Den prosentvise fordeling av innførselsverdien på hovedgrupper er gitt i tabell 11 (se også tabell B i tabellverket, side *5).

Tabell 11. *Innførselsverdien (uten skip) prosentvis fordelt på viktigere hovedgrupper.*

	Jan.—sept. 1957	Jan.—sept. 1958
Malmer, uedle metaller og arbeider herav	23	21
Maskiner, apparater, transportmidler (uten skip)	20	23
Brenselsstoffer	15	13
Tekstilvarer	11	9
Korn og kornvarer	3	3
Kolonialvarer	6	6
Kjemikalier m. v.	5	6
Oljefrø og fete oljer	2	2
Tre- og treforedlingsprodukter	2	2
Ikke-met.mineraler og arb. herav	2	2
Frukt og grønnsaker	3	4
Andre varer	8	9
I alt (uten skip)	100	100

Andelen for malmer, uedle metaller og arbeider herav gikk ned fra 23 prosent av totalverdien i januar—september 1957 til 21 prosent i samme tidsrom 1958. Brenselsstoffenes andel falt fra 15 til 13 prosent og verdiandelen for tekstilvarer fra 11 til 9 prosent. På den annen side har gruppen maskiner og apparater økt sin andel fra 20 til 23 prosent. Beregningene viser ellers at også andelene for kjemikalier og frukt og grønnsaker gikk litt opp.

Ser vi på endringene i innførselsverdien for de forskjellige varegrupper (tabell 12), finner vi størst relativ nedgang for spinnestoffer, garn og tråd, tøyer, oljefrø og fett, brenselsstoffer, malmer og uedle metaller. Det var sterk prosentvis øking i innførselsverdien av frukt og grønnsaker. Maskiner og apparater og transportmidler utenom skip viste en mer beskjeden verdioppgang.

Tabell 12. *Prosentvis endring i innførselsverdi, volumtall og pristall fra januar—september 1957 til januar—september 1958 for viktigere indeksgrupper.*

	Innførselsverdi	Volumindeks	Prisindeks
	%	%	%
Maskiner og apparater	+ 4	—	+ 4
Uedle metaller, rå og halvforarbeidde	— 17	— 16	— 1
Malmer og slagg	— 16	— 11	— 6
Brenselsstoffer	— 21	+ 2	— 22
Oljefrø og fett	— 31	— 29	— 4
Spinnestoffer, garn og tråd	— 40	— 34	— 7
Tøyer, klær og andre manufakturvarer	— 18	— 12	— 6
Korn og kornvarer[1]	— 1	+ 19	— 18
Kolonialvarer	— 6	+ 10	— 15
Frukt og grønnsaker	+ 25	+ 19	+ 5
I alt uten skip[2]	— 9	— 3	— 6

[1] Indeksgruppen omfatter ikke mais og durra.
[2] Unntatt varer utenom handelsstatistikken.

Den relativt store nedgangen i innførselsverdien av spinnestoffer, garn og tråd skyldtes i det alt vesentlige mindre innførte mengder, noe som delvis forklares ved at lagerbeholdningene gjennomgående var store fra begynnelsen av året og utover. Innførselsprisene var gjennomsnittlig 7 prosent lavere enn i 1957. Nedgangen faller for spinnestoffenes del vesentlig på vasket, kardet eller kjemmet ull, råbomull og andre plantefibrer utenom jute. For garn var det en samlet verdinedgang på 53 mill. kr. En vesentlig del av denne nedgangen falt på importen av ullgarn og bomullsgarn som gikk ned til bare vel det halve av foregående års import. Det var også betydelig mindre innførsel av garn av syntetiske og kunstige fibrer.

Tøyer, klær og andre manufakturvarer hadde en nedgang i innførselsverdien på 18 prosent. Om lag to tredjedeler av nedgangen skyldes mindre importvolum og resten lavere priser på de innførte varene. Mengdenedgangen slo sterkest ut i innførselsverdien av metervarer av bomull, silke, ull, lin m. v.

Det sterke verdifall i innførselen av oljefrø skyldtes at det ble innført langt mindre kvanta av kopra, linfrø, jordnøtter og soiabønner. Prisene var samtidig litt lavere.

Av alle varegrupper viste brenselsstoffer absolutt sett den største verdinedgangen fra 1.—3. kvartal 1957 til samme periode 1958. Nedgangen, som var størst i første halvår, beløp seg for hele perioden til 174 mill. kr. Den kan i sin helhet tilskrives prisene, som gjennomsnittlig falt med 22 prosent. Beregningene viser en mindre gjennomsnittlig volumøking for hele gruppen under ett. Dette skyldtes sterkt økte kvanta av fyringsolje nr. 1 og 2, mens andre viktigere brenselsstoffer ble innført i til dels betydelig mindre mengder.

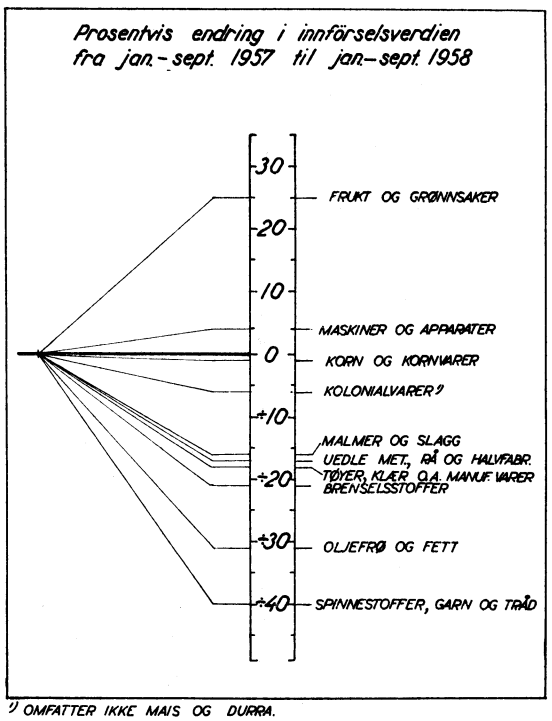

Fig. 9.

Innførselsverdien av malmer sank med 16 prosent. Det var nedgangen i det innførte kvantum, særlig av sinkmalm og manganmalm, som gjorde størst utslag. Malmen ble samtidig betalt med noe lavere priser.

Kjemikalier viste liten endring i innførselsverdien totalt sett. Ser vi på de enkelte vareslag, viser det seg imidlertid at importen av vannfri ammoniakk gikk sterkt ned. På grunn av kraftmangelen var denne importen svært stor i 1957. Som følge av den utvidde produksjon ved aluminiumsverkene var det stor oppgang i aluminaimporten. Den var i de tre første kvartaler av 1957 vel 115 tusen tonn og gikk i samme tidsrom 1958 opp i 141 tusen tonn. Verdimessig betydde økingen 12 mill. kr.

Nest etter brenselsstoffene viste innførselsverdien av uedle metaller den største nedgangen fra 1957 til 1958. Prismessig var det stort sett små endringer. Ser vi på de innførte mengder, hadde nikkelkoppermatte og rått kopper begge en øking på 10 prosent. De øvrige vareslag, særlig profilstål, stang-, bolt- og flatjern, verktøystål og jern- og stålplater ble alle innført i betydelig mindre kvanta i 1958. Relativt sett var det dessuten meget sterk nedgang i innførselen av jernbane- og sporveisskinner, valsetråd og rør og rørforbindelser. Importnedgangen henger sammen med mindre lagerhold og innskrenkning i produksjonen av en del ferdigvarer, og antakelig også en noe større tilgang på visse stålkvaliteter fra Norsk Jernverk.

Det var en meget betydelig øking i importvolumet av korn og kornvarer og av kolonialvarer fra 1957 til 1958. Dette ble imidlertid mer enn oppveid av lavere priser, slik at det for begge grupper var en liten nedgang i innførselsverdien.

Størst verdioppgang fra 1.—3. kvartal 1957 til samme tidsrom 1958 ble registrert for innførselen av frukt og grønnsaker. Dette var den eneste av de viktigere varegrupper som hadde både pris- og volumstigning i denne perioden. Økingen i de innførte mengder har imidlertid betydd mest. Om lag halvparten av verdistigningen skyldtes større import av epler, som i 1958 ble tillatt innført fritt alt fra 15. januar mot først fra 15. mars året før. Poteter ble frilistet fra nyttår. Importen av denne varen gikk dermed opp i over 6 mill. kr., mens det praktisk talt ikke var noen import i 1957. Ellers var importøkingen stor også for pærer, mandler og svisker.

Maskiner og apparater hadde en relativt moderat verdistigning fra 1957 til 1958. Dette skyldtes hovedsakelig en mindre gjennomsnittlig prisstigning. Det ble særlig innført for større beløp av primærkraftmaskiner, mens innførselen av traktorer gikk sterkt tilbake.

Innførselsverdien av transportmidler utenom skip viste også en liten verdioppgang. For de to viktigste varekategorier innen denne gruppen var imidlertid endringene store, idet importen av fly var vesentlig mindre enn året før, mens bilimporten økte sterkt. Tallet på innførte nye personbiler gikk opp med rundt 3 600. Dette førte til en verdistigning på vel 30 mill. kr. eller om lag 30 prosent. En stor del av denne stigningen antas å kunne tilskrives «Volvo-avtalen» og andre liknende produksjonsavtaler (se også avsnittet om «Annen samferdsel»).

Utførselen av viktigere varer.

I tidsrommet januar—september 1958 var verdien av vareutførselen 3 794 mill. kr. Det tilsvarende tall for samme periode året før var 4 036 mill. kr. Skip og varer utenom handelsstatistikken er her ikke regnet med. Utførselsverdien gikk således ned med 6 prosent. Det meste av verdinedgangen falt på papirmasse, papir og uedle metaller.

Fordelingen av utførselen på hovedgrupper av varer er gitt i tabell 13 og i tabell C i tabellverket (side *6). Det var forholdsvis små endringer i sammensetningen av vareutførselen fra januar—september 1957 til samme periode 1958. Imidlertid slo den store nedgangen i utførselen av metaller og treforedlingsprodukter ut i mindre verdiandeler for disse gruppene. Andre viktige grupper av varer opprettholdt sin relative betydning i utførselen.

Tabell 13. *Utførselsverdien (uten skip) prosentvis fordelt på viktigere hovedgrupper.*[1]

	Jan.—sept. 1957	Jan.—sept. 1958
Metaller, rå og halvforarbeidde	26	25
Tremasse og cellulose, papir og papp	22	21
Fisk og fiskehermetikk	14	14
Dyre- og plantefett, olje og voks[1]	5	5
Gjødning	5	5
Fôrstoffer	3	3
Malmer og slagg	4	4
Kjemikalier	4	4
Huder, skinn og lær	2	2
Tekstilvarer	2	2
Tre, kork og arbeider herav	2	2
Matvarer fra landbruket	2	1
Rå eller mindre bearbeidde ikke-metalliske mineraler	1	1
Andre varer	8	11
I alt (uten skip)	100	100

[1] Ekskl. hvalolje m. v. levert direkte fra fangstfeltet.

Endringene i utførselsverdien for de viktigste varegrupper går fram av tabell 14. Den prosentvise verdinedgang var til dels meget stor for treforedlingsprodukter, malmer og metaller, fiskevarer, dyre- og plantefett og framfor alt matvarer fra landbruket. Bare arbeider av uedle metaller og maskiner og apparater viste noen eksportøking av betydning.

Tabell 14. *Prosentvis endring i utførselsverdi, volumtall og pristall fra januar—september 1957 til januar—september 1958 for viktigere indeksgrupper.*

	Utførsels-verdi	Volum-tall	Pris-tall
	%	%	%
Tremasse og cellulose	— 10	— 4	— 7
Papir og papp	— 10	— 6	— 4
Malmer og slagg	— 9	— 2	— 7
Metaller, rå og halvforarbeidde	— 11	— 1	— 10
Fisk, fersk og saltet	— 6	— 10	+ 5
Fiskehermetikk	— 13	— 17	+ 2
Dyre- og plantefett, olje og voks[1]	— 25	— 19	— 7
Gjødning	— 5	— 4	— 1
Matvarer fra landbruket	— 45	— 32	— 19
I alt uten skip[1]	— 7	— 5	— 3

[1] Ekskl. hvalolje m.v. levert direkte fra fangstfeltet.

Tabell 15. *Utførsel av papirmasse, papir og papp og arbeider herav.*

	Januar—september 1957			Januar—september 1958		
	Mengde 1000 tonn	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.	Mengde 1000 tonn	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.
Mekanisk masse[1]	321,6	183,2	570	273,1	142,1	520
Kjemisk masse[1]	210,8	245,8	1 166	220,9	244,6	1 107
Papp og kartong[2]	31,7	42,5	1 342	27,8	35,5	1 277
Avispapir	109,7	111,4	1 016	105,6	100,7	954
Pakkpapir	49,4	79,1	1 601	51,5	80,8	1 571
Trykkpapir og skrivepapir[2]	80,4	127,7	1 587	67,4	102,2	1 517
Greaseproof og pergamyn	22,9	45,2	1 976	21,3	42,9	2 012
Annet papir og papp og arbeider herav	8,2	11,3	..	9,8	15,0	..
I alt	834,7	846,2	..	777,4	763,8	..

[1] Beregnet tørrvekt.
[2] Skrive- og trykkartong inngår i tallene for trykkpapir og skrivepapir.

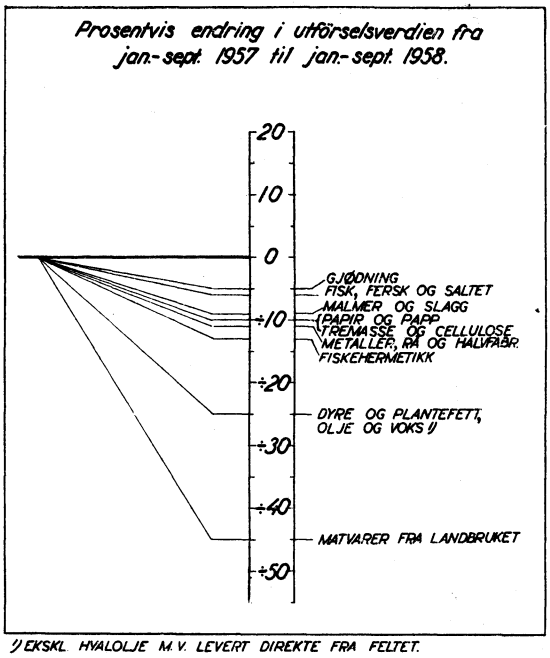

Fig. 10.

Utførselsverdien av tremasse og cellulose i 1.—3. kvartal 1958 var 42 mill. kr. mindre enn i samme periode året før. Nedgangen skyldtes for en del at eksportvolumet gikk ned, men i enda høyere grad at varene ble solgt til betydelig reduserte priser. Det gjennomsnittlige prisnivå for gruppen under ett viste en nedgang på 7 prosent.

Papireksporten viste en verdinedgang på 40 mill. kr. Av dette falt vel 25 mill. kr. på trykk- og skrivepapir. For gruppen under ett var det en volumnedgang på 6 prosent, mens prisene falt med gjennomsnittlig 4 prosent. Avispapirprisene falt noe mer enn gjennomsnittet.

Utførselsverdien for uedle metaller gikk ned med 112 mill. kr. eller 11 prosent. I det alt vesentlige skyldtes dette en gjennomsnittlig prisnedgang på hele 10 prosent; eksportvolumet viste derimot bare ubetydelig nedgang. Det bør nevnes at eksporten i september økte meget sterkt, til et nivå betydelig høyere enn i noen tidligere måned i året. Sannsynligvis hadde dette sammenheng med en forutgående opphopning av skipninger. Totaltallene for gruppen dekker over til dels store ulikheter i utviklingen for de enkelte vareslag. Særlig stor var nedgangen i utførselsverdien for ferrolegeringer (109 mill. kr., hvorav hele 64 mill. kr. falt på ferromangan). Flere dominerende markeder falt praktisk talt bort. Nikkelleveransene økte noe i kvantum fra 1957 til 1958. Særlig var det stor øking til Sambandsstatene, hvor prisene holdt seg på om lag samme nivå som foregående år. På andre markeder var det både volumsvikt og til dels et sterkt prisfall, slik at totalverdien av nikkeleksporten gikk ned med nesten 44 mill. kr. Når det gjelder aluminium, viste imidlertid utførselen en helt annen utvikling enn for de andre metallene. De fleste viktige markeder økte sine innkjøp med meget store kvanta. Prisene viste samtidig en forholdsvis beskjeden nedgang på rundt 5 prosent. Eksportverdien steg derfor med hele 88 mill. kr.

Eksportverdien av fersk og saltet sild og fisk gikk ned med 6 prosent. Prisene lå om lag 5 prosent høyere enn året før, men det kunne likevel ikke oppveie volumnedgangen på 10 prosent. Sildefiskeriene ga dårligere utbytte i

Tabell 16. *Utførsel av viktigere malmer og metaller.*

	Januar—september 1957			Januar—september 1958		
	Mengde 1000 tonn	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.	Mengde 1000 tonn	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.
Jernmalm	955,6	83,4	87	886,9	77,9	88
Svovelkis	332,7	36,2	109	300,1	28,1	94
Ferrosilisium	98,2	73,3	746	80,1	55,5	692
Ferrokrom	16,5	46,8	2 834	9,8	28,8	2 942
Ferromangan	62,9	101,3	1 610	27,7	37,3	1 348
Ferrosilicomangan	34,2	49,0	1 436	30,9	39,0	1 262
Rått kopper	10,8	49,5	4 574	13,1	46,6	3 551
Rått aluminium	52,2	205,1	3 927	78,5	293,6	3 739
Rå sink	28,0	51,0	1 822	27,4	35,1	1 281
Rå nikkel	14,7	234,3	15 967	15,0	190,5	12 675
I alt	1 605,8	929,9	..	1 469,5	832,4	..

1958 enn i 1957, og det resulterte i en ganske stor nedgang i de utførte mengder. Skrei- og loddefisket viste betydelig oppgang sammenliknet med forrige år. Klippfisktilvirkningen var imidlertid mindre, vesentlig som følge av de dårligere avsetningsmuligheter i Brasil. Dette førte også til nedgang i prisene. I alt var klippfiskeksporten nesten 28 mill. kr. lavere enn året før. Tørrfiskproduksjonen og eksporten av tørrfisk holdt seg derimot godt oppe. Samtidig ble de forskjellige kvaliteter jamt over solgt til noe bedre priser.

Tabell 17. *Utførsel av fisk og fiskeprodukter.*

	Jan.—sept. 1957		Jan.—sept. 1958	
	Mengde 1000 t.	Verdi mill. kr.	Mengde 1000 t.	Verdi mill. kr.
Fersk og frossen sild	101,7	55,2	63,0	35,6
Fersk og frossen fisk og filet	36,9	87,4	39,8	96,8
Tørrfisk	25,2	106,3	25,8	116,6
Klippfisk	30,9	107,0	24,7	79,6
Saltet sild	55,3	47,5	51,4	43,8
Saltet fisk	5,1	8,5	6,6	11,0
Røykt sild og fisk	2,8	4,1	2,7	4,1
Skalldyr	2,3	22,1	2,3	24,3
Hermetikk	22,9	114,2	19,8	99,1
Sild- og fiskemjøl	101,9	118,8	82,0	91,4
Rå sildolje	0,5	0,8	0,2	0,2
Dampmedisintran	3,0	7,7	2,5	5,8
Annen tran	8,2	17,2	10,1	19,0
Saltet torskerogn	1,3	1,5	1,2	1,4
Andre fiskeprod.	16,9	17,4	16,5	16,6
I alt	414,9	715,7	348,6	645,3

Fiskehermetikk hadde også en mindre prisstigning. Det var imidlertid en betydelig nedgang i de utførte mengder, først og fremst av røykt småsild og brisling i olje og skalldyr. Dette førte til at utførselsverdien for hele gruppen falt med 13 prosent.

Avsetningsforholdene for dyrefett og -oljer var svært vanskelige i 1958. Dette ga seg utslag både i mindre eksportmengder og lavere priser. Først og fremst eksporten av herdet olje og fett falt sterkt. Eksportverdien for hvalolje steg imidlertid med 16 prosent.

Det var liten tilgang på råstoff til sildmjølfabrikkene i 1958, og dette førte til stor produksjonssvikt for sildmjøl. Eksporten i de første 9 måneder av 1958 var ca. 30 mill. kr. lavere enn i samme periode året før.

For meierivarer gikk utførselsverdien ned til under det halve av verdien i 1957. Denne nedgang var en følge av sammenbruddet på smørmarkedet; visse land søkte å få avsatt sin overskottsproduksjon ved eksport til meget lave priser, og dette førte igjen til at det ble satt i verk importrestriksjoner i enkelte avtakerland.

Utenrikshandelens fordeling på land.

Samhandelen med de andre nordiske land utgjorde om lag 18 prosent av det samlede varebytte i januar—september 1958. Det var samme andel som året før. Av dette falt igjen 70 prosent på Sverige, som er vår viktigste handelspartner etter Storbritannia og Vest-Tyskland.

Innførselen fra Sverige viste en nedgang på ca. 50 mill. kr. fra 1.—3. kvartal 1957 til samme periode 1958. Det ble innført for 25 mill. kr. mindre av uedle metaller, og videre var det til dels betydelig nedgang for malmer, tekstilvarer, maskiner og skip. Innførselen av kjøtt og kjøtt-

varer økte noe. Verdien av utførselen til Sverige gikk ned med 67 mill. kr. Det meste av dette skyldtes mindre skipssalg, mens resten var spredt på flere varegrupper, særlig uedle metaller, uorganiske kjemikalier og ikke-metalliske mineraler. Det var øking i utførselen av fisk og fiskevarer. Innførselsoverskottet overfor Sverige var således litt større i 1.—3. kvartal 1958 enn i samme periode året før, henholdsvis 708 og 691 mill. kr.

Mens innførselen fra Danmark steg betydelig, vesentlig på grunn av større skipskjøp, var det en liten nedgang i utførselen. Dette førte til at det i januar—september 1958 var et ganske betydelig innførselsoverskott i varebyttet med Danmark, mens det i samme periode forrige år ble registrert et større eksportoverskott.

Samhandelen med Finnland er forholdsvis liten og begrenset til forholdsvis få vareslag. Som vanlig var det i 1958 eksportoverskott i varebyttet med Finnland, men det var noe mindre enn året før.

Flere av våre andre viktigste handelspartnere hører til den gruppe av land som fra 1. januar 1959 utgjør det europeiske fellesmarked (Vest-Tyskland, Benelux-landene, Frankrike og Italia). På disse landene tilsammen falt 32 prosent av vårt samlede varebytte med utlandet i de 9 første måneder av 1958. Det var en noe større andel enn året før.

Mer enn halvparten av samhandelen med fellesmarkedslandene falt på Vest-Tyskland, som i 1958 gikk forbi Storbritannia og ble vår vik-

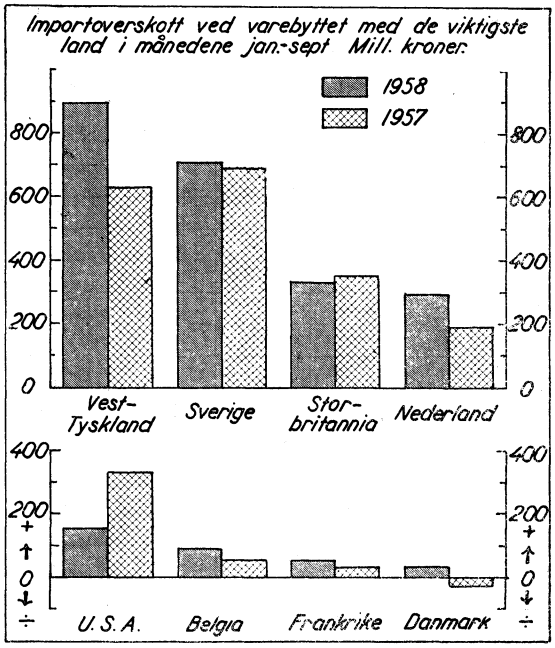

Fig. 11.

Tabell 18. *Inn- og utførselsverdien prosentvis fordelt på land.*

Produksjonsland/ forbruksland	Innførsel jan.—sept.			Utførsel jan.—sept.		
	1949	1957	1958	1949	1957	1958
Europa	71,7	74,5	76,5	77,7	75,0	74,4
Afrika	1,6	2,4	2,4	2,8	5,0	5,7
N.-Amerika, Mellom-Amerika og Vest-India	19,5	15,3	15,5	7,3	9,5	10,5
Sør-Amerika	2,4	3,6	2,8	3,0	4,1	4,2
Asia	4,1	4,0	2,6	6,5	4,8	3,7
Oseania	0,7	0,2	0,2	2,7	1,6	1,5
Belgia og Luxembourg	7,2	3,1	2,9	3,2	3,7	3,0
Danmark ..	4,0	3,1	4,0	7,1	5,8	6,3
Finnland ...	0,6	0,3	0,2	1,3	1,2	1,1
Frankrike ..	5,7	3,5	3,2	7,5	4,8	4,2
Italia	2,3	1,3	1,9	1,9	2,7	2,4
Nederland..	2,8	5,5	6,4	3,5	4,3	3,8
Polen	2,0	0,2	0,3	3,6	0,6	0,5
Portugal ...	0,2	0,2	0,2	0,7	0,5	0,6
Sovjet-Samv.	2,7	1,8	1,3	4,5	2,3	2,2
Spania	1,0	0,9	0,9	1,7	1,0	1,9
Storbrit. og N.-Irland	20,8	17,9	15,6	19,1	20,2	19,2
Sveits	0,8	1,2	1,3	0,7	1,0	1,0
Sverige	13,9	16,3	15,5	9,1	10,0	9,4
Tsjekkoslov.	2,0	0,6	0,7	3,7	1,0	1,0
Vest-Tyskland..	3,3	16,9	20,6	6,7	12,4	14,2
Øst-Tyskland..	0,6	0,6	0,5	1,0	1,1	1,3
Sør-Afrika-Sambandet	0,2	0,3	0,4	0,6	1,1	1,8
Canada	2,2	4,3	4,9	0,3	0,4	0,3
Sambandsstatene ..	14,3	9,1	7,2	6,1	6,7	8,7
Argentina ..	0,6	0,6	0,4	0,8	0,6	1,2
Brasil	1,1	2,0	1,9	1,8	2,8	1,9
China og Hong Kong	0,3	0,3	0,3	1,6	0,6	0,5
India, Pakistan, Burma	0,6	0,3	0,4	2,5	1,7	1,2
Indonesia ..	0,1	0,2	0,2	0,1	0,3	0,2
Austral-Sambandet ..	0,4	0,2	0,2	2,3	1,3	1,3
Andre land.	10,3	9,3	8,6	8,6	11,9	10,8
I alt....	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabell 19. *Innførselen og utførselen fordelt på land og valutaområder jan.—sept. 1957 og jan.—sept. 1958. (Mill. kr.)*

	Januar—september 1957			Januar—september 1958		
	Innførsel	Utførsel	Innførsels-overskott	Innførsel	Utførsel	Innførsels-overskott
Nordiske land[1]	1 358,2	738,9	619,3	1 368,6	655,2	713,4
Seksmaktsgruppen[2]	2 088,8	1 207,6	881,2	2 428,0	1 078,0	1 350,0
OEEC-land[3]	5 010,1	3 073,0	1 937,1	5 209,7	2 711,1	2 498,6
Sterlingland[4]	1 359,4	1 166,7	192,7	1 241,7	987,8	253,9
EPU-land[5]	5 061,6	3 238,7	1 822,9	5 263,2	2 837,5	2 425,7
Dollarland[6]	1 036,8	448,4	588,4	1 002,6	446,9	555,7
Øst-Europa[7]	246,6	226,9	19,7	217,0	215,1	1,9
Andre land[8]	455,7	312,4	143,3	342,3	289,8	52,5

[1] Unntatt Island. [2] Italia, Vest-Tyskland, Belgia og Luxembourg, Nederland og Frankrike. [3] Land tilsluttet Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid og deres oversjøiske besittelser. [4] Eire, Island, Storbritannia og britiske besittelser, Libya, Sør-Vest-Afrika, Sør-Afrika-Sambandet, Rhodesia og Nyasaland, Burma, Ceylon, India, Irak, Pakistan, Jordan, Austral-Sambandet og New Zealand. [5] Land tilsluttet Den europeiske betalingsunion og deres oversjøiske besittelser. [6] Liberia, Nord-Amerika, Mellom-Amerika (unntatt franske, nederlandske og britiske besittelser), Bolivia, Colombia, Ecuador, Venezuela og Filippinene. [7] Albania, Bulgaria, Jugoslavia, Polen, Romania, Sovjet-Samveldet, Tsjekkoslovakia, Øst-Tyskland og Ungarn. [8] Land utenfor de områder som er særskilt nevnt.

tigste handelspartner. Innførselen fra Vest-Tyskland økte fra januar—september 1957 til samme periode 1958 med hele 260 mill. kr. eller 22 prosent. Skipsimporten steg med 332 mill. kr., men vareinnførselen ellers viste en nedgang på 72 mill. kr., noe som vesentlig skyldtes mindre kjøp av kjemiske råstoffer og forbindelser, tekstilvarer og metaller. Det var en svak oppgang i verdien av vår utførsel til Vest-Tyskland når skip regnes med. Holdes skip utenfor, viste resten av vareutførselen en stigning på 60 mill. kr. eller 12 prosent. Det var særlig stor øking for dyre- og plantefett og for metaller. På den annen side viste utførselen av matvarer fra landbruket og av fisk og fiskevarer sterk nedgang. Innførselsoverskottet overfor Vest-Tyskland gikk opp fra 630 mill. kr. i januar—september 1957 til 873 mill. kr. i samme tidsrom 1958.

Utførselen til de andre fellesmarkedslandene var mindre i 1958 enn året før. Særlig stor var nedgangen for Belgia og Frankrike. Det var nedgang i salget av skip, og langt mindre utførsel av papirmasse og metaller til alle landene enn året før. Øking av betydning viste bare utførselen av olje og fett til Nederland og fiskeeksporten til Italia. Innførselen viste oppgang fra Italia, men nedgang fra de andre landene. Innførselen av tekstilvarer var mindre enn året før fra alle fem land; videre gikk importen av metaller fra Belgia og brenselimporten fra Nederland sterkt ned. På den annen side var skipsimporten større enn foregående år, og det var også oppgang i blant annet korn- og kornvareimporten fra Frankrike og innførselen av brenselsstoffer fra Italia. Det samlede resultat av varebyttet ble økt importoverskott overfor Belgia og Frankrike og særlig Nederland; i handelen med Italia var det i januar—september 1957 et eksportoverskott, men i 1958 viste også varebyttet med dette landet et betydelig importoverskott.

De nordiske land (unntatt Finnland) og fellesmarkedslandene er også medlemmer av Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid (OEEC). Av vår samlede innførsel og utførsel etter handelsstatistikken falt i 1.—3. kvartal 1958 henholdsvis 75 og 69 prosent på land tilsluttet OEEC. Verdien av innførselen fra området var 5 210 mill. kr. i 1958 mot 5 010 mill. kr. året før. Dette svarer til en stigning på 4 prosent. Regnet uten skip var det derimot en verdinedgang på 9 prosent. Utførselen til OEEC-land var 2 711 mill. kr. i januar—september 1958 mot 3 073 mill. kr. i samme periode året før, dvs. en verdinedgang på 12 prosent. Holdes skip utenfor, var nedgangen 7 prosent. Utviklingen i vår handel med OEEC-området førte til en stigning på 562 mill. kr. i importoverskottet når skip regnes med, mens overskottet regnet uten skip gikk ned 116 mill. kr.

Som nevnt hadde vi i de 9 første måneder

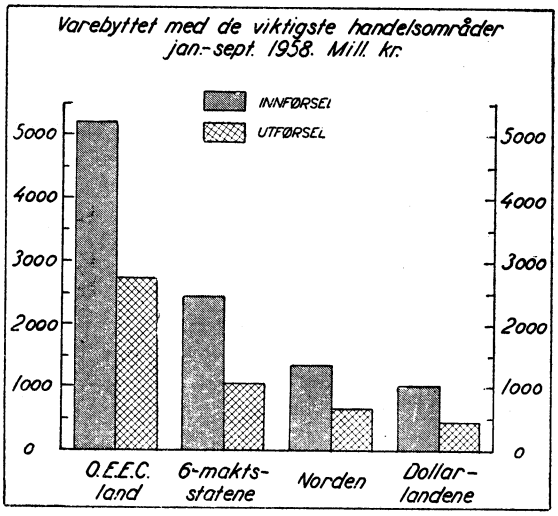

Fig. 12.

av 1958 et noe mindre varebytte med Storbritannia enn med Vest-Tyskland. Men ser en bort fra kjøp og salg av skip, var Storbritannia fortsatt vår største handelspartner. Mellom 18 og 19 prosent av vårt varebytte uten skip falt på Storbritannia. Til sammenlikning var den tilsvarende andel for Vest-Tyskland 15—16 prosent og for de nordiske land under ett omtrent det samme.

Den samlede innførsel fra Storbritannia gikk ned fra 1 217 mill. kr. i januar—september 1957 til 1 084 mill. kr. i 1958. Bare 12 mill. kr. av dette skyldtes mindre innførsel av skip. En vesentlig del av importbehovet for sukker og sukkervarer ble i 1958 dekket ved kjøp fra østeuropeiske land, slik at sukkerimporten fra Storbritannia gikk ned med 48 mill. kr. Det var videre betydelig lavere innførsel av garn, metervarer og ferdige tekstiler og noe mindre nedgang for uedle metaller og maskiner. Utførselen til Storbritannia gikk ned fra 876 mill. kr. til 750 mill. kr. Det skyldtes blant annet en stor svikt i utførselen av ferrolegeringer, spesielt ferromangan. Utførselen av uedle metaller i alt til Storbritannia var 71 mill. kr. lavere i 1958 enn året før. Ellers gikk eksportverdien av fôrstoffer ned med 21 mill. kr. og av papirmasse med 41 mill. kr., mens det ble utført kjemiske råstoffer og forbindelser for 15 mill. kr. mer. De forholdsvis store forskyvninger i inn- og utførselen førte bare til en svak nedgang i innførselsoverskottet fra 343 mill. kr. til 334 mill. kr.

Handelen med østeuropeiske land sett under ett viste små endringer fra 1957 til 1958. Bare innførselen fra Sovjet-Samveldet gikk ganske sterkt ned. Dette kom av at brenselsimporten derfra sank med 28 mill. kr. Utførselen av olje og fett til Sovjet-Samveldet gikk ned med 10 mill. kr.

Ellers viste eksporten til Spania sterk stigning. Det ble utført større kvanta av blant annet dyrefett og -oljer, klippfisk, papirmasse og metaller.

Fra 1954 og fram til og med 1957 hadde Norge stigende underskott i varebyttet med dollarområdet. Fra januar—september 1957 til samme tidsrom i 1958 gikk underskottet ned fra 588 til 556 mill. kr. Dette svarer til en nedgang på vel 5 prosent. Innførselen fra land som regnes til dollarområdet gikk ned fra 1 037 mill. kr. til 1 003 mill. kr. Utførselsverdien var praktisk talt uforandret. I 1958 var dollarområdets andel av vår samlede innførsel om lag 15 prosent og av utførselen 11 prosent. Det betydde en mindre nedgang fra året før.

Størst endring viste varebyttet med Sambandsstatene. Innførselen derfra gikk ned fra 627 mill. kr. i januar—september 1957 til 497 mill. kr. i samme periode 1958. Nedgangen falt i første rekke på brenselsstoffer med hele 80 mill. kr., uedle metaller med 27 mill. kr. og transportmidler (utenom skip) med 12 mill. kr. Det ble innført mer korn og frukt enn året før. Verdien av utførselen til Sambandsstatene økte fra 290 mill. kr. til 341 mill. kr. Størst verdiøking viste utførselen av uedle metaller, i første rekke nikkel med en oppgang på 21 mill. kr. og rå aluminium med 14 mill. kr. Det ble videre utført pelsskinn for 9 mill. kr. mer og papirmasse for 12 mill. kr. mer enn året før. Vårt varebytte med Sambandsstatene utviklet seg således i en meget gunstig retning, og innførselsoverskottet gikk ned fra 338 mill. kr. i 1.—3. kvartal 1957 til 156 mill. kr. i samme tidsrom 1958.

Handelen med andre dollarland resulterte derimot i et meget større innførselsoverskott i 1958 enn året før. Det skyldtes blant annet økt import av nikkelkoppermatte fra Canada, og stor skipsimport fra Panama, samtidig som salget av skip til dette land gikk sterkt tilbake. Varebyttet med Argentina viste i de 9 første måneder av 1957 et importoverskott på 17 mill. kr., men i 1958 et eksportoverskott på 20 mill. kr. Kornimporten gikk ned, og samtidig var det en betydelig øking i eksporten av stål, aluminium og andre metaller.

Importoverskottet overfor Brasil ble 40 mill. kr. større i januar—september 1958 enn i samme periode året før. Klippfiskeksporten falt i verdi fra 69 til 29 mill. kr. og også utførselen av papir gikk tilbake. På den annen side gikk kaffeimporten en del ned.

Importen fra Afrika og Asia var nesten like stor i 1958 som året før. Eksporten viste større nedgang, særlig til Asia. Det var i første rekke utførselen til India og Japan som gikk betydelig ned.

Betalingsbalansen overfor utlandet.

Underskottet på driftsbalansen overfor utlandet er for hele året 1958 foreløpig anslått til om lag 1 300 mill. kr. Det var et større underskott enn i noe annet år etter krigen. Driftsunderskottet i 1958 må sees på bakgrunn av det internasjonale konjunkturtilbakeslaget, men først og fremst hadde det sammenheng med at skipsimporten, som er bestemt av tidligere inngåtte kontrakter, var rekordstor. I de fleste skipsfartsland var tilgangen på skip svært stor i 1958, og dette var også en viktig medvirkende årsak til det svake fraktratenivået og derved til at de norske fraktinntektene ble meget mindre enn året før.

Utviklingen i betalingsbalansen i 1957—1958 hadde mange likhetstrekk med utviklingen i 1952—1953. Det første året i begge de to perioder var slutten på en høykonjunktur, og driftsbalansen viste overskott; året etter var det begge ganger et milliardunderskott på driftsbalansen. Men de store underskottene førte ikke med seg en tilsvarende belastning på valutabeholdningene. I 1953 ble underskottet for en stor del dekket ved å trekke på kredittkvoten i EPU, men også låneopptak i utlandet, særlig av rederiene, spilte en betydelig rolle. I 1958 dekket rederienes låneopptak en vesentlig større del av driftsunderskottet, mens gjelden til EPU bare viste en mindre øking. Det ble også tatt opp forholdsvis betydelige kortsiktige private lån i utlandet. En ikke uvesentlig del av disse ble formidlet gjennom norske banker.

Når dette skrives, foreligger betalingsbalansen bare for de tre første kvartaler av 1958. For denne perioden viser driftsbalansen et underskott på 900 mill. kr. mot et overskott på nær 100 mill. kr. i samme periode året før. Av forverringen på driftsbalansen på rundt 1 milliard kr. utgjør økingen i nettoimporten av skip hele 720 mill. kr. Nettovalutafraktene viste en nedgang på 575 mill. kr. Dessuten økte underskottet på rente- og stønadsbalansen med vel 35 mill. kr. På den annen side gikk nettoimporten av varer ned med nærmere 280 mill. kr., og nettoinntektene av andre tjenester enn skipsfart økte med vel 55 mill. kr. Det siste skyldtes blant annet at turistinntektene økte mer enn turistutgiftene.

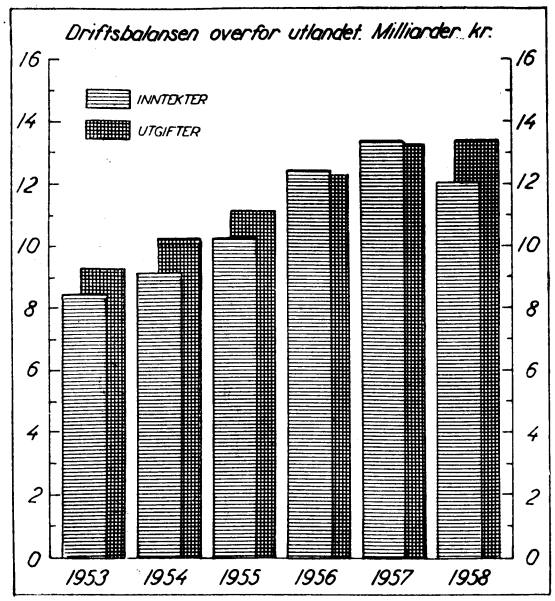

Fig. 13.

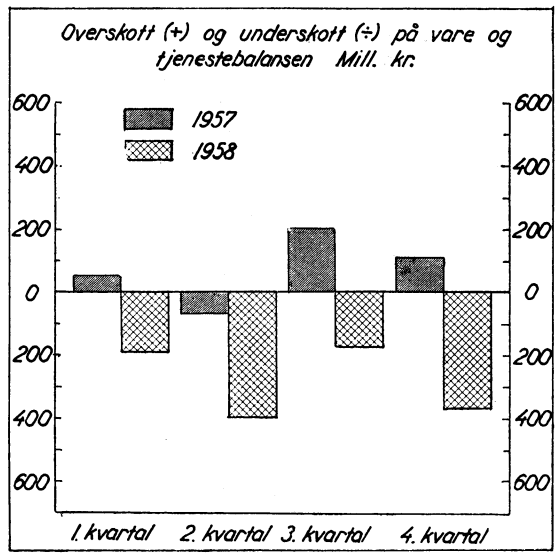

Fig. 14.

Noe over fjerdeparten av forverringen på vare- og tjenestebalansen skyldtes volumutviklingen, og nærmere tre fjerdeparter kan tilskrives prisutviklingen. I denne sammenheng er det imidlertid viktig å være oppmerksom på at bytteforholdet for varer ekskl. skip viste en bedring på vel 3 prosent fra 1.—3. kvartal 1957 til samme periode 1958, idet prisnedgangen var betydelig større for importvarene enn for eksportvarene. Når likevel det totale bytteforholdet for varer (inkl. skip) og tjenester var om lag 8 prosent dårligere i de tre første kvartaler av 1958 enn i samme tidsrom året før, var dette først og fremst et resultat av den store nedgangen i skipsfraktene. Men også prisindeksen for importerte skip viste litt oppgang, mens prisene på eksporterte skip på den annen side falt meget sterkt.

Volumtallene viser totalt sett en importøking på om lag 3 prosent. Skipsimporten økte i volum med rundt en tredjedel, mens volumet av vareimporten gikk noe ned. Volumet av eksporten viste totalt sett en svak oppgang. En nedgang vareeksporten (inkl. skip) på vel 5 prosent

Tabell 20. *Betalingsbalansen overfor utlandet 1.—3. kvartal 1957 og 1958. Foreløpige tall. Mill. kr.*

	1957	1958			
	1.–3. kv.	1.–3. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
I. Driftsbalansen.					
A. Vare- og tjenestebalansen.					
1. Inntekter:					
Vareutførsel (uten skip) etter handelsstatistikken fob.	4 036	3 794	1 322	1 216	1 256
Vareutførsel utenom handelsstatistikken	42	38	4	25	9
Utførsel av skip	295	118	44	41	33
Nettovalutafrakter av skip i utenriksfart[1]	2 590	2 015	655	670	690
Andre tjenester netto	232	289	69	111	109
I alt	7 195	6 254	2 094	2 063	2 097
2. Utgifter:					
Vareinnførsel (uten skip) etter handelsstatistikken cif.	5 637	5 134	1 833	1 696	1 605
Vareinnførsel utenom handelsstatistikken	103	82	23	36	23
Innførsel av skip	1 262	1 805	434	730	641
I alt	7 002	7 021	2 290	2 462	2 269
3. Saldo på vare- og tjenestebalansen (1—2)	193	— 767	— 196	— 399	— 172
B. Rente- og stønadsbalansen.					
1. Nettostønader fra utlandet	21	25	8	6	11
2. Nettorenter til utlandet	118	158	39	75	44
3. Saldo på rente- og stønadsbalansen (1—2)	— 97	— 133	— 31	— 69	— 33
C. Saldo på driftsbalansen (A3+B3)	96	— 900	— 227	— 468	— 205
II. Kapitalbalansen.					
A. Inntekter:					
Offentlige lån	59	126	16	105	5
Bruttotrekk på kredittkvoten i EPU	8	131	50	50	31
Lån (netto) ved skipsimport	184	569	79	347	143
Andre lån[2]	52	64	14	30	20
Annen kjent kapitalinntekt (netto)	31	117	43	115	— 41
I alt	334	1 007	202	647	158
B. Utgifter:					
Avdrag på offentlige lån	161	139	40	71	28
Avdrag på konsolidert gjeld til EPU	72	65	23	21	21
Avdrag på andre lån[2]	19	34	16	10	8
Lån (netto) ved skipseksport	27	— 93	— 8	— 37	— 48
Øking av nettovalutabeholdningen[3]	204	128	1	171	— 44
I alt	483	273	72	236	— 35
C. Saldo på kapitalbalansen (A—B)	— 149	734	130	411	193
III. Uforklart differanse (I C+II C)	— 53	— 166	— 97	— 57	— 12

[1] Skipsfartens bruttofrakter minus utgifter (inkl. lønn) i utlandet. [2] Inklusive offentlige foretaks lån.
[3] Norges Banks, valutabankenes, rederienes og forsikringsselskapenes nettovalutabeholdninger.

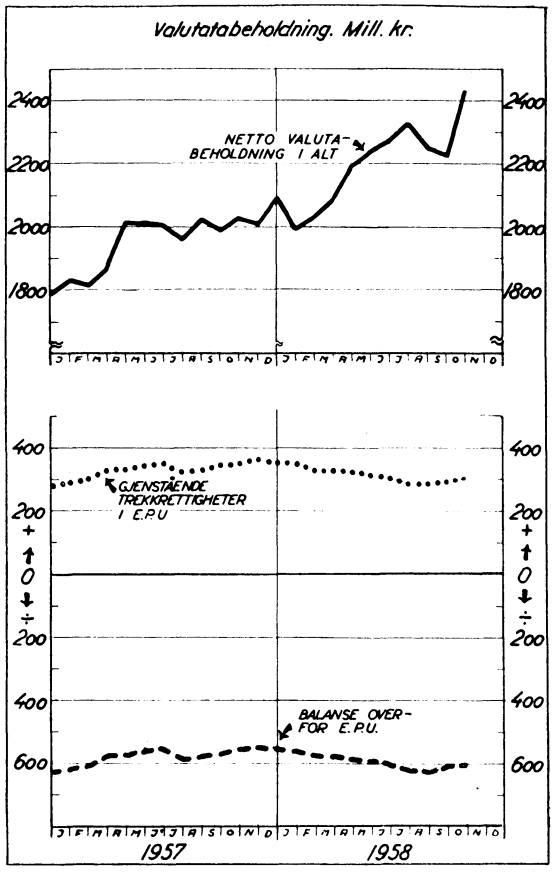

Fig. 15.

ble så vidt oppveid av større leveranser av frakttjenester til utlandet.

Det var en relativt betydelig uforklart nettoinntektspost i betalingsbalansen også for de tre første kvartalene av 1958. Dette skyldtes både statistiske uoverensstemmelser og ufullstendig registrering av kapitaltransaksjoner — særlig kortsiktige. Denne posten er en medvirkende årsak til at valutabeholdningen har kunnet øke med 128 mill. kr. til 2 226 mill. kr. på tross av det store underskottet på driftsbalansen. Men viktigst er de store registrerte kapitalinntektene, som ligger vel tre ganger så høyt som i 1.—3. kvartal 1957. Rederienes lån (netto) ved skipsimport utgjorde 569 mill. kr. eller omtrent tre ganger så meget som i samme periode i 1957. Samtidig fikk rederiene avdrag på tidligere ytte lån til utlandet ved skipseksport på 93 mill. kr. Disse inntekter dekket imidlertid tilsammen ikke mer enn ca. 40 prosent av verdien av nettoimporten av skip i perioden. Offentlig låneinngang på 126 mill. kr. var 13 mill. kr. mindre enn avdragene på slike lån. Låneinngangen var omtrent dobbelt så stor som i samme periode 1957, mens avdragene var noe mindre. Største låntaker var Oslo kommune med 75 mill. kr. Til utbygging av Innsetfallene kom inn 21 mill. kr., mens det både til Tokke og Nea gikk inn 15 mill. kr. Gjelden til EPU økte med 66 mill. kr. Det ble trukket på kredittkvoten for 131 mill. kr., men samtidig ble det betalt avdrag på konsolidert gjeld til EPU med 65 mill. kr. Gjenstående kredittmuligheter i EPU utgjorde ved utgangen av september 293 mill. kr. Andre lån utgjorde 64 mill. kr., hvorav 36 mill. kr. til A/S Årdal og Sunndal Verk, mens avdrag på andre lån i alt beløp seg til 34 mill. kr. Annen kjent kapitalinntekt (netto) på 117 mill. kr. omfatter bl. a. inngang av kortsiktige lån på 117 mill. kr. og avdrag på slike lån med 76 mill. kr.

Utviklingen av saldi på betalingsbalansen fra kvartal til kvartal er også i 1958 preget av mer tilfeldige forhold. Således er underskottene på driftsbalansen sterkt avhengig av utviklingen i importverdien for skip. Overskottene på kapitalbalansen avhenger bl. a. av i hvilken periode låneinngangen finner sted. Dette behøver ikke være i samme periode som lånene blir tatt opp.

Produksjon og sysselsetting.

Hovedtrekk av produksjonsutviklingen.

Etter foreløpige beregninger gikk bruttonasjonalproduktet regnet i løpende priser ned fra 31,5 milliarder kr. i 1957 til 31,4 milliarder kr. i 1958. Regnet i faste priser (1955-priser) gikk bruttonasjonalproduktet ned fra 28,3 milliarder kr. i 1957 til 28,0 milliarder kr. i 1958, eller med knapt 1 prosent. Dette er det første år siden krigen at nasjonalproduktet har vist nedgang. Det må imidlertid understrekes at disse tallene, og også de andre hovedtall fra nasjonalregnskapet som er gjengitt i tabell 21, kan bli gjenstand for korreksjoner etter hvert som Byrået får mer fullstendige oppgaver over produksjonen i de forskjellige næringer.

Produksjonsnedgangen må dels sees på bakgrunn av at mindre gunstige naturforhold bidro til et svakere produksjonsresultat enn året før i enkelte næringer. Det gjaldt særlig fisket, men i noen grad også jordbruket. Vanskeligere avsetningsforhold både ute og hjemme bidro til produksjonsnedgang for industrien. For skipsfarten var utviklingen sterkt preget av det svake fraktmarkedet.

Tabell 21. *Nasjonalproduktet etter anvendelse. Mill. kr.*

	I løpende priser				I 1955-priser			
	1957	1958	Endring 1957—58	Prosentvis endring 1957—58	1957	1958	Endring 1957—58	Prosentvis endring 1957—58
Bruttonasjonalprodukt	31 513	31 404	— 109	— 0,3	28 250	27 999	— 251	— 0,9
Av dette til:								
Bruttoinvestering (inkl. lager).	11 293	11 795	+ 502	4,5	10 357	10 416	59	0,6
Privat konsum.....	16 594	17 147	+ 553	3,3	15 451	15 324	— 127	— 0,8
Offentlig konsum.....	3 323	3 562	+ 239	7,2	2 921	2 967	46	1,6
Eksportoverskott	303	— 1 100	— 1 403	— 463,0	— 479	— 708	— 229	— 47,8

Arbeidsmarkedet var i 1958 betraktelig lettere enn i de foregående år. Ved utgangen av oktober var det sysselsatt 10 500 færre lønnsmottakere enn et år tidligere. Arbeidsløysa steg en del. Sysselsettingsnedgangen var størst i industrien. Pr. 30. oktober 1958 var det 13 000 færre arbeidstakere i industrien enn til samme tid året før. Ellers var utviklingen fortsatt preget av nedgang i sysselsettingen i jordbruk og lønt husarbeid. Det har vært en mindre stigning i sysselsettingen i varehandel, mens økingen i sjøtransport og offentlig og privat tjenesteyting har vært mer markert. Sysselsettingen i bygge- og anleggsvirksomheten har totalt sett ligget på om lag samme nivå som i 1957.

Det samlede høstutbytte i jordbruket er foreløpig beregnet til 94 prosent av et middelsårs avling, eller noe mindre enn i 1957. Fruktavlingen ble større enn i noe tidligere år. Avlingen av hagebær var noe mindre enn i 1957. Den samlede husdyrproduksjon var ifølge foreløpige oppgaver fra Budsjettnemnda for jordbruket litt lavere enn i 1957. Etter foreløpige beregninger var jordbrukets bidrag til nettonasjonalproduktet i 1958 1 390 mill. kr., eller 85 mill. kr. større enn året før.

I skogbruket er avvirkingen i hogstsesongen 1957—58 anslått til om lag 7,7 millioner m³ bartømmer til salg. Dette er 700 000 m³ mindre enn sesongen før.

Årsfangsten i fisket i 1958 er foreløpig beregnet til om lag 1 230 000 tonn. Dette er 344 000 tonn mindre enn i 1957 og 756 000 mindre enn i 1956. Det var først og fremst vintersildfisket som slo feil, men også størjefisket og brislingfisket gav mindre utbytte enn året før.

Fangstutbyttet i hvalfangsten i sesongen 1957—58 ble mindre enn i foregående sesong. Norske ekspedisjoner produserte 853 800 fat hval- og spermolje. Dette er om lag 150 000 fat mindre enn i sesongen 1956—57. Det totale verdiutbytte beløp seg til 214 mill. kr. mot 298 mill. kr. i 1956—57, eller en reduksjon på 28 prosent.

I industrien har produksjonen etter foreløpige beregninger gått ned med vel 3 prosent fra 1957 til 1958. Nedgangen var større i eksportindustrien enn i hjemmeindustrien.

I 1. kvartal inntraff det en sterk produksjonsnedgang i eksportindustrien på grunn av betydelig svikt i råstofftilførselen til sildolje- og hermetikkfabrikkene. Produksjonen i kjemisk industri ble i 2. kvartal dessuten hemmet av kraftmangel. Ferrolegeringsverkene og treforedlingsindustrien måtte foreta produksjonsinnskrenkninger, fordi avsetningen av deres produkter gikk tregere på eksportmarkedene. Det nye aluminiumsverket i Mosjøen kom i drift i mars, og aluminiumsproduksjonen i 1958 steg med om lag 25 prosent over 1957-nivået. Råjern-, stål- og valseverkene har også på grunn av kapasitetsutvidelser kunnet øke sin produksjon av råjern og stål i 1958.

Innen hjemmeindustrien var produksjonsnedgangen betydelig større i konsumvareindustrien enn i investeringsvareindustrien. Tekstilfabrikkene måtte gå til innskrenkninger i produksjonen på grunn av redusert etterspørsel. Innen bekledningsindustrien var det betydelig produksjonsnedgang for konfeksjonsfabrikkene og skotøyfabrikkene.

Elektrisitetsproduksjonen var i 1958 vel 6 prosent større enn året før. Dette er en noe mindre stigning enn i 1957.

Bygge- og anleggsvirksomheten hadde i 1958 om lag det samme omfang som i 1957. Ved inngangen til 1958 var volumet av bygg under arbeid om lag 20 prosent høyere enn ved inngangen til 1957. Foreløpige anslag går ut på at det ble satt i gang arbeid med om lag 24 000 leiligheter mot 29 400 i 1957. Også av kontor- og forretningsbygg og industribygg ble det satt i arbeid et noe mindre areal enn i 1957. For andre bygg var det imidlertid

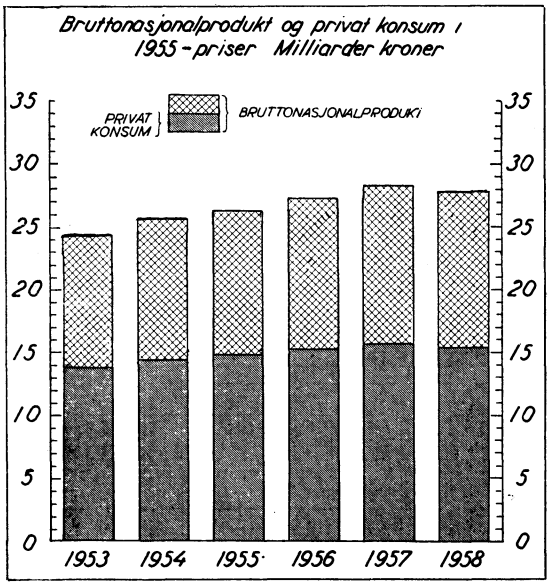

Fig. 16.

øking. Den ordinære anleggsvirksomhet viste noen nedgang fra 1957 til 1958. Igangsetting av ekstraordinære anleggsarbeider for å sysselsette arbeidsløse førte imidlertid til at den totale anleggsvirksomhet i 1958 ble om lag av samme omfang som året før.

I skipsfarten førte det lave fraktnivået til at nettoproduktet (i løpende priser) etter foreløpige beregninger sank med 900 mill. kr. fra 1957 til 1958. Handelsflåten hadde de tre første kvartaler av 1958 en netto tilvekst av nye skip på tilsammen 850 000 tonn. Kontraheringene i 1958 har vært ubetydelige, og i løpet av året har noen tidligere inngåtte kontrakter blitt kansellert. Pr. 1. november 1958 lå 112 norske skip på tilsammen 603 000 bruttotonn i opplag, men den seilende flåten var likevel større enn på samme tid året før.

Det foreligger, når dette skrives, ikke tilstrekkelige oppgaver til å si noe sikkert om hvorledes produksjonsutviklingen i Norge i 1958 stiller seg sammenliknet med andre land. I industrien har imidlertid produksjonsnedgangen i Norge vært sterkere enn i de fleste andre vesteuropeiske land, og det er meget som tyder på at utviklingen i bruttonasjonalproduktet hos oss har vært ugunstigere enn gjennomsnittet for hele Vest-Europa.

Sysselsettingen.

I 1958 var det nedgang i sysselsettingen og øking i den registrerte arbeidsløysa. Ved utgangen av oktober var tallet på lønnsmottakere 10 500 lavere enn samme tid året før. Av nedgangen var 6 000 kvinner.

Tabell 22. *Yrkesbefolkningen prosentvis fordelt på næringer.*[1]

	1957	1958
Jordbruk	18,0	17,9
Skogbruk	2,5	2,4
Fiske og fangst	3,7	3,7
Bergverksdrift	0,6	0,6
Industri	25,4	24,9
Bygge- og anleggsvirksomhet	8,1	8,1
Av dette:		
Byggevirksomhet[2]	5,6	5,6
Anleggsvirksomhet	2,5	2,5
Kraft- og vannforsyning	0,8	0,8
Varehandel	10,8	10,9
Finansinstitusjoner	1,4	1,5
Sjøtransport	4,8	5,0
Annen samferdsel	5,6	5,6
Offentlig administrasjon	2,5	2,5
Forsvar	3,1	3,2
Offentlig og privat tjenesteyting	7,9	8,2
Personlig tjenesteyting	4,8	4,7
I alt	100,0	100,0

[1] Beregnede gjennomsnittstall. [2] Inklusive 23 000 selvstendige.

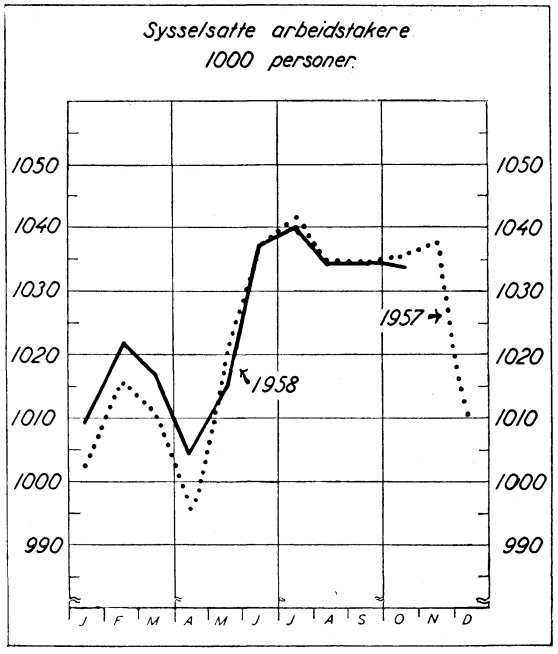

Fig. 17.

Nedgangen i sysselsettingen har vært størst i industrien. (Se tabell 23). Det dårlige vintersildfisket førte til sysselsettingsnedgang i fisketilvirking og olje- og fettindustri; avsetningsvansker hemmet aktiviteten i tekstil- og bekledningsindustrien og i treindustrien. I de senere måneder har det vært nedgang i sysselsettingen også i jern- og metallindustrien, særlig skipsindustri og primær jern- og metallindustri.

Virkningen av det dårlige sildefiske viste seg på flere områder. Foredlings- og avsetningsvirksomheten ble sterkt hemmet. Mange personer som vanligvis arbeider med lossing, bearbeiding og pakking kom ikke i arbeid. Det gjorde seg også indirekte virkninger gjeldende i andre næringer. Av foregående års kasse- og tønneproduksjon ble en stor del usolgt, og produksjonen har vært sterkt redusert i 1958. Nybyggings- og reparasjonsvirksomheten for fiskerflåten har gått tilbake.

Av industrigruppene hadde tekstil- og bekledningsindustri størst nedgang i sysselsettingen. (Se tabell 24). Denne nedgang har foregått i flere år, men den var særlig stor i 1958. Årsaken var i første rekke produksjonsnedgang på grunn av at omsetningsleddene reduserte sine lager. Utover høsten var det tegn til at sysselsettingsnedgangen stoppet opp. Ved utgangen av september var sysselsettingen i alt 6 150 lavere enn på samme tid året før. Av nedgangen falt 2 650 på tekstil og 3 500 på bekledning. Tallet på sysselsatte kvinner var 4 600 lavere.

Etterspørselssvikten på eksportmarkedene ga seg utslag i sysselsettingsnedgang for eksportindustrier som primær jern- og metallindustri og treforedlingsindustri. I de senere måneder har det vært fallende tendens i sysselsettingen i verkstedindustrien. Særlig tydelig har dette vært i skipsindustrien, hvor i første rekke lavere reparasjonsvirksomhet har ført til innskrenkninger. En del mindre skipsverfter har dessuten hatt vansker med å få nye byggekontrakter til erstatning for de nybygginger som etter hvert blir levert. Noe nedgang har det også vært i sysselsettingen i elektroteknisk industri og ma-

Tabell 23. *Sysselsatte lønnsmottakere.*[1]

	3. kv. 1956	3. kv. 1957	3. kv. 1958	Endring 3. kv. 1957–3. kv. 1958	Prosentvis endring
Jordbruk og skogbruk	63 986	58 420	54 291	— 4 129	— 7,1
Fiske og fangst	3 935	4 217	6 035	1 818	43,1
Bergverksdrift m. v.	10 032	9 681	9 246	— 435	— 4,5
Industri	333 611	335 751	323 484	— 12 267	— 3,7
Bygge- og anleggsvirksomhet	96 506	105 432	105 327	— 105	0
Kraft- og vannforsyning	12 351	12 222	12 235	13	0
Varehandel	124 582	128 014	128 243	229	0,2
Finansinstitusjoner og eiendomsdrift	20 297	21 342	22 096	754	3,5
Sjøtransport (inkl. utenriksfart)	56 983	59 844	62 285	2 441	4,1
Annen samferdsel (inkl. N. S. B.)	71 527	72 339	71 719	— 620	— 0,9
Offentlig administrasjon og forsvar	57 683	60 341	61 284	943	1,6
Offentlig og privat tjenesteyting	101 708	105 672	109 571	3 899	3,7
Personlig tjenesteyting	66 096	63 940	62 340	— 1 600	— 2,5
I alt	1 019 297	1 037 215	1 028 156	— 9 059	— 0,9

[1] Gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

Tabell 24. *Lønnsmottakere i industrien.*

	Pr. 30. september			Endringer	
	1956	1957	1958	30. juni 1957— 30. juni 1958	30. sept. 1957— 30. sept. 1958
Næringsmiddelindustri (ikke hermetikk og fisketilvirking)	27 361	27 013	27 051	3	38
Fiske- og kjøtthermetikkindustri	7 797	8 391	8 740	— 371	349
Fisketilvirking	7 651	7 486	7 675	— 60	189
Drikkevare- og tobakksindustri	5 175	5 178	5 114	— 36	— 64
Tekstilindustri	20 027	19 744	17 109	— 3 127	— 2 635
Skotøyindustri	6 351	6 255	5 496	— 400	— 759
Annen bekledningsindustri m. v.	22 288	21 904	19 154	— 3 087	— 2 750
Sagbruk og høvlerier	11 394	10 871	9 959	— 991	— 912
Annen treindustri	4 682	4 501	4 175	— 257	— 326
Møbel- og innredningsindustri	14 373	14 445	13 484	— 884	— 961
Treforedlingsindustri	26 856	26 859	26 555	— 249	— 304
Grafisk industri, forlag m. v.	18 784	19 358	19 454	323	96
Lærindustri	2 593	2 589	2 375	— 222	— 214
Gummivareindustri	3 197	3 333	3 214	74	— 119
Kjemisk grunnindustri	10 476	10 787	10 786	255	— 1
Olje- og fettindustri	4 871	4 466	3 865	— 812	— 601
Kjemisk industri ellers og kull- og mineraloljeforedling	5 619	5 838	5 935	215	97
Jord- og steinvareindustri	12 107	12 421	12 092	— 110	— 329
Primær jern- og metallindustri	19 489	19 954	19 394	— 294	— 560
Jern- og metallvareindustri	22 080	22 464	21 795	— 295	— 669
Maskinindustri (ikke elektr. og for transport)	13 420	13 080	12 600	— 417	— 480
Elektroteknisk industri	14 000	14 703	14 581	369	— 122
Skipsindustri	29 433	30 096	29 288	— 226	— 808
Annen transportmiddelindustri	17 685	17 743	17 899	343	156
Diverse industri	5 733	5 529	5 254	— 356	— 275
Industri i alt	333 442	335 008	323 044	— 10 612	— 11 964

skinindustri, bl. a. ved bedrifter som produserer elektriske husholdningsmaskiner (komfyrer, kjøleskap etc.).

Den kalde vinter og sene våren skapte vansker for byggevirksomheten, med stor sesongmessig nedgang i vintermånedene. På grunn av de omfattende ekstraordinære arbeider var sysselsettingen i anleggsvirksomheten i mars og april 1958 høyere enn ett år tidligere. Bygge- og anleggsvirksomheten under ett har ellers ligget om lag på fjorårets nivå. Tall for bygge- og anleggsvirksomheten er gitt i tabellene 25 og 26.

I skogbruket var virksomheten vinteren 1957—58 litt lavere enn foregående år, bl. a. på grunn av mindre etterspørsel etter tømmer. Kulde og mye snø hindret dessuten skogsdriften mange steder.

I varehandel har sysselsettingen i etterkrigsårene økt sterkt. Denne øking opphørte i 1958, og sysselsettingen har i de senere måneder vært bare ubetydelig høyere enn på samme tid året før. I engroshandel har sysselsettingen hele året vært lavere enn i 1957. I detaljhandel er sysselsettingen fortsatt høyere enn foregående år, men økingstakten er sterkt avtakende.

Tallet på norske sjøfolk steg forholdsvis sterkt; ved utgangen av september 1958 var

Tabell 25. *Sysselsatte lønnsmottakere i bygge- og anleggsvirksomhet.*[1]

1956.....	1. kvartal	84 519
	2. »	92 396
	3. »	96 506
	4. »	98 317
1957.....	1. kvartal	85 756
	2. »	93 789
	3. »	105 432
	4. »	100 799
1958.....	1. kvartal	85 428
	2. »	94 565
	3. »	105 327

[1] Gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

det ca. 2 900 større enn et år tidligere. Tallet på utlendinger i handelsflåten gikk samtidig ned med vel 1 000.

Offentlig og privat tjenesteyting har også i 1958 hatt betydelig øking i sysselsettingen. Ved utgangen av september var tallet på sysselsatte 4 150 høyere enn et år tidligere; av disse var 2 700 kvinner. I denne gruppe inngår undervisning, helse- og veterinærvesen og annen offentlig og privat tjenesteyting. Nedgangen i lønt husarbeid har vært noe mindre enn tidligere.

Den registrerte arbeidsløysa har i 1958 vært høyere enn året før. (Se tabell 27).

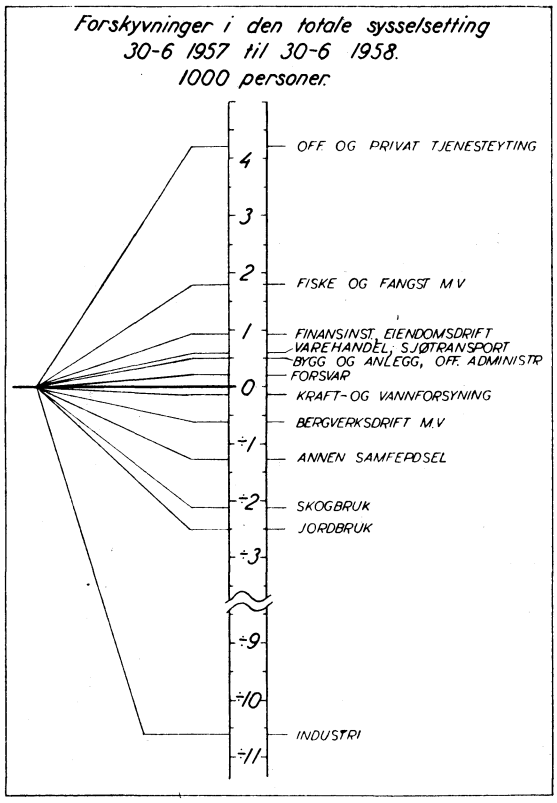

Fig. 18.

Ved utgangen av januar ble det registrert 39 400 helt arbeidsløse. Det er det høyeste tall etter krigen og utgjør 3,9 prosent av tallet på sysselsatte lønnstakere og registrerte arbeidsløse, og 2,6 prosent av den totale arbeidsstyrke. Arbeids-

Tabell 26. *Endring i tallet på sysselsatte lønnsmottakere i bygge- og anleggsvirksomhet 1957—58.*

	31. mars 1957— 31. mars 1958	30. juni 1957— 30. juni 1958	30. sept. 1957— 30. sept. 1958	Sysselsetting pr. 30. sept. 1958
Kommunal og fylkeskommunal byggevirksomhet..	— 245	— 198	— 250	1 425
Statlig byggevirksomhet	— 90	— 82	— 182	401
Privat byggevirksomhet	— 699	859	771	64 474
Byggevirksomhet i alt	— 1 034	579	339	66 300
Kommunal og fylkeskomm. anleggsvirksomhet ..	564	176	63	13 079
Statlig anleggsvirksomhet	1 320	160	— 201	16 500
Kommunal og fylkeskomm. anleggsvirksomhet utført av privat entreprenør	— 50	176	145	2 917
Statlig anleggsvirksomhet utført av privat entreprenør	100	62	— 56	2 648
Annen privat anleggsvirksomhet	— 629	— 715	— 846	6 278
Anleggsvirksomhet i alt	1 305	— 141	— 895	41 422

Tabell 27. *Meldte helt arbeidsløse ved arbeidsformidlingen (utgangen av kvartalet).*

	I alt	Bygge- og anleggs-arbeidere	Industriarbeidere		
			I alt	Tekstil- og bekledningsarbeidere	Jern- og metallarbeidere
1957: 1. kvartal	24 032	11 017	4 759	265	549
2. »	4 265	1 580	621	150	152
3. »	6 946	1 593	1 605	118	240
4. »	27 541	13 233	5 560	795	787
1958: 1. kvartal	34 708	14 667	8 325	1 390	1 380
2. »	9 322	2 578	2 643	1 107	484
3. »	13 910	4 023	2 989	562	725

løysa var også vinteren 1958 vesentlig av sesongmessig art. Noe under halvparten av de arbeidsløse var således bygge- og anleggsarbeidere, som ble ledige på grunn av sesongmessig nedgang i bygge- og anleggsvirksomheten.

Økingen i arbeidsløysa i 1958 henger imidlertid særlig sammen med den utvikling i sysselsettingen som det er gjort rede for ovenfor. Økingen har vært størst for industriarbeidere og bygge- og anleggsarbeidere. Tallet på registrerte arbeidsløse kvinner har ikke økt så sterkt som sysselsettingsutviklingen skulle tilsi. Dette er særlig tydelig for tekstil- og bekledningsindustrien, hvor økingen i tallet på ledige kvinner i de senere måneder har utgjort mindre enn 10 prosent av nedgangen i sysselsettingen.

Til motvirking av arbeidsløysa ble det i budsjettåret 1957—58 brukt 24,1 mill. kr. til å sette i gang ekstraordinære arbeider. Av beløpet ble 6,1 mill. kr. brukt til kommunale hjelpearbeider og 18,0 mill. kr. til statlige arbeider. Videre ble det brukt ca. 4 mill. kr. til dekning av merutgifter ved vinterarbeidsdrift på ordinære kommunale arbeider. De ekstraordinære arbeider ble vesentlig drevet i månedene februar, mars og april. I denne tiden ble det sysselsatt ekstraordinært ca. 6 000 mann; 3 400 av disse var i Nord-Norge. For budsjettåret 1958—59 er det bevilget i alt 123 mill. kr. til motvirking av arbeidsløysa. Ekstraordinære arbeider ble satt i gang allerede i oktober og ventes å gi sysselsetting for om lag 7 000 personer i desember. Dette tall forutsettes å øke til 12—13 000 i januar, februar og mars 1959.

Den naturlige tilvekst til yrkesbefolkningen var i 1958 større enn forrige år. Tilveksten i løpet av året er beregnet til ca. 11 900, hvorav 8 700 menn. Beregningene bygger på den forutsetning at den del av hver aldersklasse som tilhører yrkesbefolkningen (yrkesprosenten) er den samme som ved folketellingen 1950. Av tilveksten faller 60 prosent på aldersgruppen 15—19 år. Det er grunn til å anta at yrkesprosenten for denne aldersgruppe er noe lavere nå enn i 1950, på grunn av at ungdommen i større utstrekning søker videre praktisk og teoretisk utdanning. De beregnede tall er derfor trolig litt for høye. Det var i 1958 fortsatt nedgang i aldersklassene 20—39 år, men mindre enn foregående år.

I 1958 har det vært bedre tilgang på arbeidskraft enn tidligere, og behovet har vært bedre dekket for de fleste kategorier arbeidskraft. I de tre første kvartaler ble det registrert flere arbeidssøkere enn i samme tidsrom i 1957, mens tallet på ledige plasser var på det nærmeste uforandret. Det ble foretatt flere formidlinger gjennom arbeidsformidlingen enn i de tre første kvartaler 1957. Det var også i 1958 noe knapp tilgang av arbeidskraft innen enkelte yrker, bl. a. kvalifisert teknisk personell, befal til sjøs, arbeidere ved helsepleie, hotell- og kafébetjening, hushjelper og enkelte kategorier av handels- og kontorfunksjonærer. Det var fortsatt udekket behov for fagarbeidere til jern- og metallindustrien, men merkbart mindre enn foregående år.

Jordbruk.

Planteavl.

Korndyrkingen har økt sterkt siden 1949, men i 1958 var samlet kornareal om lag som året før. Det var fortsatt nedgang i hvetedyrkingen, med 43 prosent fra 1957. Siden 1949 er hvetearealet gått tilbake med 74 prosent. Dyrkingen av rug har også fortsatt gått tilbake. Byggarealet viste fortsatt øking, siste år med vel 7 prosent, og er i alt økt til over 3 ½ gang arealet i 1949. Havrearealet gikk tilbake i 1958 med ca. 7 prosent i forhold til året før, og er i alt minket med 25 prosent siden 1949. Samlet areal av korn og erter i 1958 var 2,12 mill. dekar mot 1,52 mill. i 1949.

Potetarealet gikk tilbake siste år med ca. 3 prosent eller 18 000 dekar. Det var noe nedgang i de fleste av fylkene. Arealet i 1958 av rotvekster og fôrmargkål er i alt økt med 6 000 dekar eller 4 prosent fra året før. Grønnsakarealet gikk noe tilbake siste år.

Det var forholdsvis mye åkerareal til brakk i 1958, særlig på Østlandet.

Samlet areal av åker og hage var i 1958 vel så stort som i 1957. Eng til slått gikk fortsatt tilbake, særlig naturenga, men arealene av beite på innmark har fortsatt å øke. Siden 1949 er arealet av åker og hage økt med 600 000 dekar, beite på innmark er økt med vel 200 000 dekar, og slåtteng på innmark er gått tilbake med bortimot 800 000 dekar. Slåtteng i utmark er gått tilbake med vel 200 000 dekar, slik at samlet jordbruksareal var noe mindre i 1958 enn i 1949.

Forbruket av kunstgjødsel sommeren 1958 var 102 000 tonn, regnet som verdistoff (kvelstoff, kalium og fosfor), dvs. ca. 4 prosent mindre enn året før. Av en samlet varemengde på 399 000 tonn var ca. 180 000 tonn fullgjødsel.

Over hele landet var det en streng etterjulsvinter. Det var mye snø på Sørlandet og i Trøndelag. Våren var kald over hele landet, og snø og tele tinte sent. Våronna ble overalt forsinket med om lag 1—3 uker. Særlig i leirjordsbygdene var det vanskelig å komme utpå med jordbruksredskap.

Det var fortsatt kjølig vær i juni, delvis med lite nedbør, men ved månedsskiftet og de første dagene av juli, ble det varmt drivende vær og tilstrekkelig nedbør. Både temperatur og nedbør var senere noe skiftende, til dels kjølig og med mye regn. Fra slutten av august og i første del av september var det godvær over hele Sør-Norge.

Fra slutten av september og første del av oktober var det lav temperatur og mye nedbør over Østlandet, Agder og Jæren. Innhøstingen ble sterkt forsinket, og det var flomskade i enkelte distrikter, særlig i Vestfold og nedre Telemark. Fra midten av oktober ble det klarvær, og det meste av avlingen var i hus ved utgangen av oktober. Ellers i landet var det stort sett bra vær og gode forhold for innhøstingen. Det var lite frost i Nord-Norge.

På grunn av den sene våren var utsiktene for årsveksten dårlige på forsommeren. Godværsperiodene bidro til å bedre forholdene, men alt i alt er det regnet med under middelsårsavl for engvekster og de fleste åkervekstene i 1958, og kvaliteten ble satt sterkt ned over store deler av landet.

Samlet avling fra innmark er foreløpig beregnet til 2 085 mill. fôrenheter, eller 94 prosent av et middelårs avl. I 1957 var avlingen fra

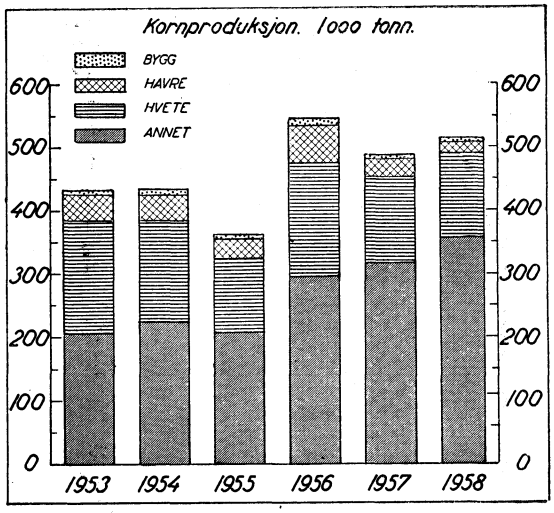

Fig. 19.

innmark i alt 2 141 mill. fôrenheter og 96 prosent av et middelsår.

Som gjennomsnitt for landet er det regnet med 96 prosent av et middelsår for eng på dyrket jord, og 95 prosent for natureng. Samlet høyavling på innmark er anslått til 2,7 mill. tonn, mot 3,0 mill. tonn i 1957. Stort sett var kvaliteten god i sørlige deler av landet. Nordafjells ble kvaliteten noe redusert. Det ble gode håavlinger, som er nyttet til beite eller silo.

Kornet spirte sent og ujamt, og det var en del angrep av skadeinsekter og fotsyke. Veksttiden var for det meste for kjølig, men perioder med drivende vær, gjorde at det meste av kornet regnes å ha nådd modning. Sør og øst i landet ble avlingene redusert av dårlig bergingsvær. Ellers ble det til dels bra kornavlinger. Samlet avling er foreløpig beregnet til 512 600 tonn, eller 90 prosent av et middelsår, mot 86 prosent i 1957. Vårhveten er anslått til 83 prosent, bygget 91 og havren 90 prosent av et middelsår.

Potetene kom også sent i vekst, men tok seg bra opp i juli. Mildt og fuktig vær i siste del av august førte til angrep av tørråte over hele landet, men særlig over Østlandet, i Agder og på Jæren. Potetavlingen er anslått til 98 prosent av et middelsår, eller i alt 1 192 000 tonn i 1958, mot 80 prosent i 1957. Kvaliteten var stort sett tilfredsstillende på Vestlandet og nordafjells.

Rotvekstene ble til dels sterkt angrepet av insekter, og det kjølige været sinket veksten, men den tok seg godt opp i det milde, fuktige høstværet. Avlingene av kålrot og fôrmargkål er anslått til 100 og 99 prosent av middelsårsavl, fôrbete og fôrnepe ga noe dårligere avlinger, og grønnfôret ga 97 prosent av middelsårsavl.

Beitene kom sent i vekst fra våren av. Senere på sommeren var det bra gjenvekst, men det var for det meste kaldt i fjellet.

Frukttrær og bærbusker ble noe skadd under overvintringen, av toppfrost, snøbrekk og angrep av markmus. Blomstringen var betydelig forsinket på grunn av sen vår, men det var rikere blomstring enn vanlig, unntatt for plommer.

Fruktavlingen i 1958 er beregnet til i alt 96 000 tonn eller noe mer enn i de rike fruktårene 1956 og 1954, og er den største fruktavling som er beregnet hittil. I 1957 var fruktavlingen 64 700 tonn.

Eplene ga jamt over store avlinger sønnafjells, 90—125 prosent av et middelsår, men noe mindre i Trøndelag og Nordland. Avlingen ble i alt 68 700 tonn; av dette var 23 300 tonn sommer- og høstepler og 45 400 tonn vinterepler. Det var særlig vintereplene som slo godt til, med 112 prosent av middelsårsavl. Sommereplene ble gjennomgående små, men vinterfrukten ble stor og godt farget.

Pærene ga rekordavling på 10 600 tonn, 117 prosent av middelsårsavl. Det var store avlinger i de viktigste distrikter, unntatt i Møre og Romsdal.

Plommene ga ujamne og til dels små avlinger, fylkesvis fra 50 til 110 prosent av middelsårsavl. Avlingen var likevel større enn året før, og ble i alt vel 12 000 tonn.

Kirsebær og moreller ga også noe vekslende utbytte, i alt 4 600 tonn, eller noe under middelsårsavl.

Av hagebærene ga rips, stikkelsbær og solbær for det meste jamt bra avlinger, men det ble knapt middelsårsavl for landet under ett. Jordbær og bringebær ga ujamne avlinger. Bringebærene ga i alt bare 78 prosent av middelsårsavl. Samlet avling av hagebær ble 27 800 tonn i 1958 mot nær 30 000 tonn i 1957.

Grønnsakene ble forsinket fra våren av, og særlig gikk det ut over tidliggrønnsakene. Sterke angrep av kålmøll og kålflue satte også avlingen tilbake. Noen grønnsakslag ga store avlinger, særlig gulrot og purre. I alt er avlingen av grønnsaker på friland beregnet til 116 000 tonn i 1958 mot 123 000 tonn året før. Tomater under glass ga 9 300 tonn, noe mer enn i 1957. Agurker under glass ga 2 100 tonn, eller noe mindre enn året før.

Maskiner og redskaper.

I januar—september 1958 ble det innført 6 274 traktorer til jord- og skogbruk. I løpet av de siste ti årene er det innført vel 50 000 traktorer til jord- og skogbruk. En regner med at det i jordbruket nå er ca. 8 000 tohjulstraktorer, og om lag 40 000 tre- og firehjulstraktorer. Videre er det ca. 3 700 skurtreskere og om lag 40 000 mjølkemaskinanlegg. Etter oppgaver fra Driftskredittkassen for jordbruket var det pr. 1. juli 1958 i drift 2 715 maskinstasjoner, med 3 689 traktorer, 178 bulldozere, 3 300 ploger, 3 600 harver, 1 741 slåmaskiner og 282 skurtreskere, foruten et betydelig maskinutstyr ellers.

Husdyrholdet.

Hesteholdet har fortsatt gått tilbake, siste år med ca. 5 prosent, og i alt siden 1949 med 37 prosent. Det er fortsatt noe nedgang for unghester, men nedgangen gjør seg nå sterkest gjeldende i aldersklassen 5—16 år. For eldre hester er det fortsatt øking, og tallet er her større enn i 1949. Det var nedgang i hesteholdet i alle fylkene i 1958, men enkelte fylker hadde flere føll og unghester enn året før.

Storfeholdet i 1958 var i alt vel så stort som i 1957. Det var en øking på vel 4 prosent for kalver og ungdyr, men det var fortsatt nedgang i tallet på kyr — ca. 1 prosent siden 1957. Nedgangen falt på Østlandet og Trøndelag, mens landsdelene ellers hadde noe flere kyr i 1958 enn året før. Siden 1949 er tallet på kyr gått ned med 19 prosent. Nedgangen var størst for Østlandet, med 30 prosent, minst på Vestlandet og i Trøndelag, med 8—10 prosent. Av fylkene hadde bare Rogaland flere kyr i 1958 enn i 1949.

Saueholdet i 1958 viste liten endring fra året før. Det var noe øking i Agder og på Vestlandet, men ellers for det meste noe nedgang. Siden 1949 har saueholdet økt med ca. 10 prosent på Vestlandet og i Nord-Norge. Det var øking også i Agder, mens det var nedgang i Trøndelag og på Østlandet, sett under ett. For landet under ett var det flere lam, men knapt så mange voksne sauer i 1958 som i 1949.

Geiteholdet gikk fortsatt noe tilbake siste år. Siden 1949 er tallet på voksne geiter gått tilbake med vel 20 prosent.

Svineholdet pr. 20. juni 1958 var i alt ca. 8 prosent mindre enn året før. Det var nedgang både for avlssvin, slaktesvin og smågriser. Svineholdet i 1958 var likevel vel så stort som i 1949. Fylkesvis har utviklingen i svineholdet vært forskjellig både siste år og siden 1949. Rogaland skiller seg ut med særlig sterk øking i svineholdet siden 1949.

Tallet på voksne høns gikk tilbake med 9 prosent fra 1957 til 1958. Det var nedgang i nesten alle fylkene, men i noe forskjellig grad. Tallet på kyllinger økte derimot med 19 prosent. Det var øking i de fleste fylkene, unntatt i Nord-Norge.

Etter oppgaver fra Statens Kornforretning ble det omsatt 445 000 tonn kraftfôr til grossist i januar—september 1958, mot 369 000 tonn i samme tidsrom i 1957. Kraftfôrordningen av 1956 gjelder fortsatt. Det er prisrabatt for kraftfôr i avgrenset mengde etter husdyrholdet, men en overpris på kraftfôr utover dette. Over-

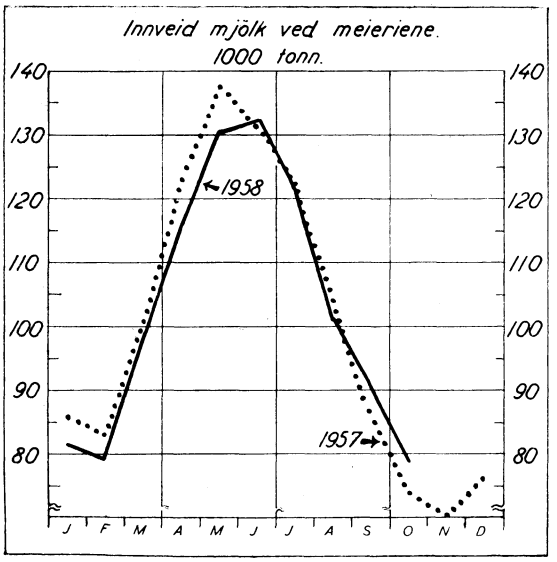

Fig. 20.

prisen skaffer midler til et kraftfôrfond. I regnskapsåret 1957—58 ble det levert fra engrosforhandler 569 000 tonn kraftfôr, derav 270 000 tonn med prisreduksjon, mot 526 000 og 291 000 tonn i 1956—57.

Meieriene veide inn 952 000 tonn beregnet som helmjølk i de ni første måneder av 1958. Det er 2 prosent mindre enn året før. I september var mjølkemengden noe større i 1958 enn i 1957. Produksjonen av meierismør i januar—september var 11 700 tonn i 1958, 18 prosent mindre enn i 1957, mens osteproduksjonen, 29 600 tonn, var 14 prosent større enn i samme måneder året før.

Tallet på førstegangskontrollerte slakt i januar—september økte fra 1957 til 1958 med ca. 12 prosent for storfe og 3 prosent for sau. Tallet på svineslakt gikk ned med ca. 8 prosent, og det var nedgang også for andre slakt.

Husdyrproduksjonen i bygdene var etter Byråets produksjonstelling i 1954—55 og senere tilleggsberegninger, i tusen tonn:

Tellingsår	Kjøtt	Flesk	Kumjølk	Egg
1954—55	63,0	49,9	1 548	28,0
1955—56*....	60,5	54,2	1 559	30,0
1956—57*....	59,1	53,2	1 617	30,9

Produksjonen i disse årene var noe større enn i 1949—50 for kjøtt, flesk og egg. Mjølkeproduksjonen gikk noe tilbake fra 1950 til 1954, men er senere økt.

Tilførslene av kjøtt har i flere år vært større enn produksjonstallene viser. Dette gjelder særlig ku og hest, hvor nedslaktingen har ført til at buskapen er minket med over 200 000 dyr i alt fra 1949 til 1958. Mjølkeproduksjonen er holdt oppe ved at ytelsen pr. ku er økt fra år til år.

Foreløpige tall for 1958 fra Budsjettnemnda for jordbruket, viser noe nedgang i mengdene av husdyrprodukter til salg og hjemmeforbruk i forhold til året før (tallene i tusen tonn):

	Kjøtt	Flesk	Kumjølk[1]	Egg
1957	66,1	52,4	1 661	29,5
1958*.....	65,0	50,0	1 660	28,2

Priser og lønninger m. v.

Jordbruksavtalen av 1956 gjaldt fram til 30. juni 1958. Forhandlinger om en ny avtale tok til i mars 1958. Den 5. juni ble det undertegnet en treårig avtale for tiden fram til 30. juni 1961, med forlengelse av hovedavtalen for samme tidsrom. Avtalen kan reguleres etter endringer i levekostnadene og jordbrukets driftskostnader, og den ble godkjent av Stortinget den 17. juni.

Avtalen forutsetter bevilgninger over statsbudsjettet til mjølk og mjølkeprodukter, og til støtte av kornavlen gjennom priser og trygder, etter liknende retningslinjer som før. Det skal ellers være årlige tilskott til prisregulering for kraftfôr, kunstgjødsel m. v. på 93 mill. kr., til potettrygd 20 mill. kr., til fond for driftsbygninger i jordbruket 20 mill. kr. og til visse andre formål 5,5 mill. kr.

I avtalen er det lagt stor vekt på avsetningsspørsmål og markedsregulering, bl. a. ved hjelp av midler fra kraftfôrfondet og ved importregulering. Kraftfôrfondet skal forvaltes av et eget styre. Fondets midler skal nyttes til avsetnings- og markedsregulerende tiltak, for mjølk med 40 mill. kr. årlig, for kjøtt og flesk med 9 mill. kr., for egg og fjørfeslakt med 4 mill. kr., og fordelt på disse varegruppene 5 mill. kr., og dessuten for pelsskinn et beløp beregnet etter forbruket av kraftfôr til pelsdyroppdrett. Midlene skal nyttes i samordning med tiltak for avgiftsmidler fra Omsetningsrådet for jordbruksvarer.

Kraftfôrfondet skal videre dekke frakttilskott — for mjølk med 10 mill. kr. årlig og for slakt med samme beløp. Dessuten skal kraftfôrfondet yte tilskott på 9 mill. kr. til ullfondet, til støtte av ullpriser og omsetning av norsk ull.

For mjølkeproduktene kan kraftfôrmidlene nyttes til å oppnå fastsatte minstepriser. Ellers inneholdt avtalen en øking av maksimalprisene for mjølk og ost. For kjøtt, flesk, egg og fjørfeslakt skal jordbruksorganisasjonene holde prisene på eller under et fastsatt nivå som gjennom-

[1] Mjølk til fôr regnet med.

snitt for året. Norges Kjøtt og Fleskesentrals noteringer skal da legges til grunn. Importregulering gjennomføres for disse varegruppene, men med fri import hvis prisene i to uker kommer over en øvre grense. For poteter, grønnsaker, frukt og bær m. v. gjennomføres sesongvis en liknende importregulering. Normalpriser og øvre prisgrense fastsettes her av et eget importråd. I samband med disse importordninger inneholder jordbruksavtalen et tilsagn om at jordbruksvarene søkes gitt en særstilling under en eventuell europeisk frihandelsavtale.

Etter jordbrukets prisindeks (utarbeidd ved Norges Landbrukshøgskole) var prisindekstallet for jordbruksprodukter i alt 122 for september 1958, mot 116 i september 1957. Det var mest øking for husdyrproduktene. Utviklingen siste år går ellers fram av tabell 28, som viser indekstallene som uveide kvartalsgjennomsnitt.

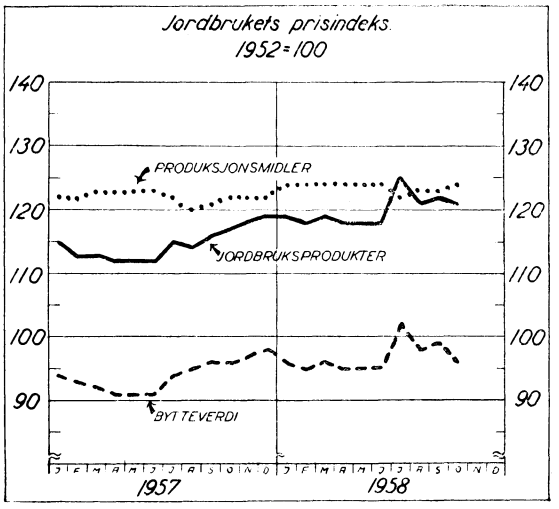

Fig. 21.

Tabell 28. *Jordbrukets prisindeks.*
1952 = 100.

	Jordbruksprodukter			Produksjonsmidler
	I alt	Planteprodukter	Husdyrprodukter	
1956:				
3. kvartal	114	107	116	120
4. »	115	93	121	121
1957:				
1. kvartal	114	97	118	122
2. »	112	99	115	123
3. »	115	99	119	121
4. »	118	109	120	122
1958:				
1. kvartal	119	118	119	124
2. »	118	125	116	124
3. »	123	120	123	123

Statens grunnpriser for norsk korn er de samme for avlingsåret 1958 som året før, med 90, 83, 70 og 61 øre pr. kg for hvete, rug, bygg og havre. For fôrkorn er prisene uendret og noe lavere. Korntrygden på 19 øre pr. kg for inntil 1 000 kg matkorn er også som før. Ellers er trygden for 1958-års avl delt i en grunntrygd på 6 øre pr. kg, og en tilleggstrygd som er avgrenset etter husdyrholdet, på 8 øre pr. kg, men 4 øre for havre og blandkorn.

Potetprisene var forholdsvis stramme allerede fra høsten 1957 og utover sommeren 1958. Årets avl kom sent på markedet, og det ble innført poteter i juli. I september 1958 var potetprisene omtrent som året før. Grønnsakene var forholdsvis dyre tidlig i sesongen, men gikk raskt ned utover høsten, til om lag samme nivå som i 1957. Prisene på norsk frukt var lave høsten 1958 på grunn av de store avlingene.

Det var knapp tilførsel av kjøtt og flesk sommeren 1958, og prisene ble satt opp etter 1. juli. Det ble likevel nødvendig å innføre storfekjøtt og flesk. I september var prisene på okse, sau og svin høyere enn året før. Det ble etter hvert bedre tilgang på storfe, og noteringen for okse kl. I gikk ned fra kr. 6,65 i september til kr. 6,10 pr. 10. november. Jordbruksavtalens gjennomsnittspris er kr. 6,25. For svin kl. I var noteringen i høstmånedene kr. 5,60, dvs. 10 øre over avtalens gjennomsnitt.

Tilskottene til prisregulering for mjølk og mjølkeprodukter ble redusert fra 1. april 1958, og utsalgsprisen økt for mjølk, fløte og smør.

Som ledd i jordbruksavtalen, ble prisen til detaljist økt med 8 øre pr. liter mjølk og 50 øre pr. kg ost fra 1. september 1958. Samtidig ble forbrukertilskottet på 8,2 øre pr. liter mjølk og kr. 1,35 pr. kg ost, tatt bort.

I januar—september var utførselen av smør og ost noe mindre i 1958 enn året før.

Eggprisene steg i de første måneder av året, og det var delvis knapp tilførsel. I september—oktober gikk prisene ned under fjorårets nivå. Også eggeksporten var mindre enn i 1957.

Prisnoteringene for norsk ull gikk noe ned i oktober 1958, til kr. 11,00 pr. kg for kl. A ekstra mot kr. 11,60 i oktober 1957. Det ble utført 749 tonn råull i januar—september 1958, mot 444 tonn i de samme måneder året før.

Det ble utført pelsskinn av rev og mink for 42 mill. kr. i januar—september 1958, mot 37 mill. kr. i de samme måneder året før. Prisene ved Oslo Skinnauksjoner var faste og delvis stigende i begynnelsen av sesongen 1957—58.

Særlig for blårev og mink var det god avsetning, og etter auksjonen i mai var det lite skinn igjen.

For jordbrukets produksjonsmidler var det små prisendringer i 1958. Landbrukshøgskolens prisindeks for september var 123, mot 121 for september 1957 (året 1952 = 100).

Arbeidslønnen i jordbruket lå etter Byråets lønnsstatistikk noe høyere for 1957—58 enn året før. For menn på månedslønn var økingen om lag 5—6 prosent. For tariffestede jordbruksarbeidere var den ledende sats økt med 30 øre pr. time, til kr. 3,55, fra 15. januar 1958. Fra 15. juli ble det gitt et indekstillegg på 3,5 prosent i samsvar med lønnsreguleringen i andre fag.

Prisnivået for jordbrukseiendommer, uttrykt ved gjennomsnittsprisen pr. skyldmark, steg fortsatt i 1957, med ca. 6 prosent i forhold til 1956.

Norges Landbruksøkonomiske Institutt bearbeider regnskaper fra ca. 1 000 bruk av forskjellig størrelse, fordelt over hele landet. Hovedresultatene går fram av tabell 29.

Tabell 29. *Regnskapsresultater i jordbruket. Kroner pr. bruk.*

	Inntekter	Kostnader	Driftsoverskott	
			I alt	Av dette familiens arbeidsfortjeneste
1955....	19 208	12 732	6 476	4 958
1956....	22 800	13 653	9 147	7 538
1957....	21 773	14 830	6 943	5 045

Kostnader til leid arbeid er her tatt med under kostnader. Driftsoverskottet skal dekke rentekrav og betaling for familiens eget arbeid. I 1957 var det sterk nedgang i inntektene av planteprodukter, og liten øking i inntekter av husdyrprodukter. Kostnadene økte, og driftsoverskottet gikk sterkt ned.

Tabell 30 viser jordbrukssektorens samlede inntekter og kostnader i mill. kr. Oppgavene omfatter jord- og husdyrbruk, hagebruk, gartneri og pelsdyravl. Under inntekter er tatt med prisreguleringstilskott og trygder og statsstønad til forskjellige jordbruksformål. Etter fradrag av kostnader til driftsmidler, vedlikehold og nedskrivning av realkapital, får en det restbeløp som jordbrukssektoren har til dekning av rentekrav og godtgjøring for eget og leid arbeid. Dette beløpet svarer til faktorinntekten i Byråets nasjonalregnskap. Det gikk ned fra 1956 til 1957, men viste øking for 1958.

Tabell 30. *Totalregnskap for jordbruket. Mill. kroner.*

	Inntekter	Kostnader	Godtgjøring for arbeid og kapital
1954	2 291	902	1 389
1955	2 393	1 041	1 352
1956	2 709	1 164	1 545
1957	2 685	1 254	1 431
1958	2 832	1 304	1 528

Skogbruk.

Driftsforholdene i skogbruket 1957—58 var sterkt vekslende i løpet av sesongen og vekslet også betydelig etter distrikt, men var stort sett middels gode. Før jul var det relativt mildt i Sør-Norge og Trøndelag med gode hogstforhold. Etter jul var vinteren streng. Sørlige del av Østlandet, Sørlandet og Trøndelag fikk så store snømengder at det til dels hindret skogsdriften. I det indre av Østlandet var det sine steder så lite snø at det var til ulempe for framkjøringen, men det var tele så det kunne kjøres overalt.

De foreløpige rapporter pr. 30. juni 1958 går ut på at det i 1957—58 ble avvirket til salg

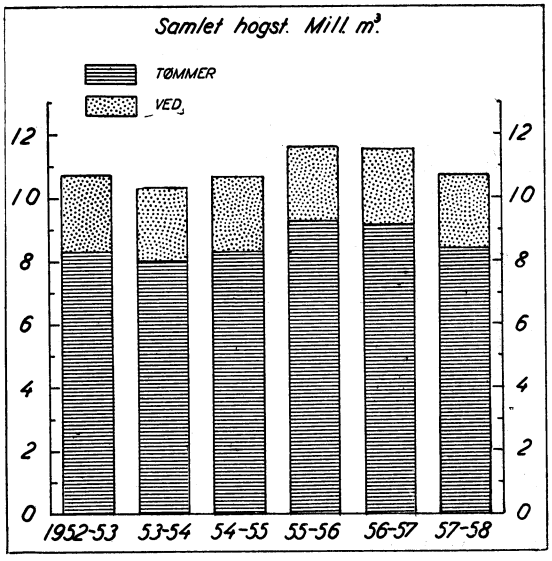

Fig. 22.

7,15 mill. m³ bartretømmer. De endelige tall ligger vanligvis noe høyere enn de foreløpige. Avvirkingen av bartretømmer i 1957—58 er derfor anslått til å bli ca. 7,7 mill. m³ eller ca. 700 000 m³ mindre enn i 1956—57.

Avsetningen av bartrevirke til industriforbruk har i de senere år stort sett vært ganske lett. I enkelte år og distrikter har det imidlertid vært vansker med levering av furuvirke, særlig av de mindre dimensjoner. I 1957—58 ble således ikke all innmeldt furu solgt, og det gjaldt også de større dimensjoner. Nordmøre fikk levere bare 40 prosent av det innmeldte kvantum. I Mjøsen Salgsforenings distrikt ble det en reduksjon for furu på 20 prosent. Samme reduksjon var det delvis i Drammensdistriktet, og i Telemark og Agder ble furukvantumet redusert med 30 prosent.

Den mer intensive drift av skogen som er satt i gang i de senere år, vil føre til at det blir økende mengder smått virke, og skogreisingsdistriktene vestpå har fått et stort behov for avsetning av lauvtrevirke. Vår industri er ikke alltid utbygd for å bruke den slags virke, og den ligger heller ikke slik til at transporten av småvirke blir økonomisk forsvarlig. På samme tid har behovet for brensel av trevirke gått betydelig ned. Det har derfor vært utført et stort arbeid for å bedre avsetningsmulighetene for både smått virke og lauvtrevirke. Således er det bygd sponplatefabrikker på Gjøvik, i Hattfjelldal og i Ørstavik. Ett slikt anlegg er under bygging i Trysil, og flere er under planlegging. På Vestlandet (i Vadheim) er det under planlegging en fabrikk for utnytting av lauvtrevirke. Videre har det vært arbeidd meget med spørsmålet om å få en rasjonell vedfyring både av avfallsvirke fra skogen og fra sagbrukene. Ved enkelte meierier er slike anlegg således allerede i gang.

Rapporten om tømmerdriften pr. 15. november 1958 viser at det var hogd 1 100 445 m³, og at det var 12 873 hoggere i arbeid. Til samme tid i 1957 var det hogd 1 289 997 m³, og det var 15 440 hoggere i arbeid.

Tilgangen av arbeidshjelp i skogbruket har i siste år vært tilfredsstillende. Mens det før var vanskelig å tilfredsstille behovet for arbeidskraft til kulturarbeidene, har det i de siste år vært merkbar bedring på dette område, selv om det ved de større byer og industristeder lokalt har vært visse vansker med arbeidskraft. Skogkulturarbeider av alle slag utføres i stigende omfang, og skogreisingsarbeidet i kyststrøkene ligger meget godt an i forhold til de oppsatte planer.

Tabell 31. *Samlet hogst. Mill. m³.*

Driftsår	Til salg		Husbehovsvirke på gårdene	Samlet hogst
	Tømmer	Ved		
1952–53	7,7	0,6	2,5	10,8
1953–54	7,5	0,4	2,5	10,4
1954–55	7,7	0,4	2,5	10,6
1955–56	8,6	0,5	2,5	11,6
1956–57	8,6	0,4	2,5	11,5
1957–58*	7,8	0,4	2,5	10,7

Tabell 32. *Hoggere i arbeid. Etter rapporter fra skogdirektøren.*

	1953-54	1954-55	1955-56	1956-57	1957-58	1958-59
Pr. 15. november	17 499	14 767	17 250	17 576	15 440	12 873
» 15. desember	25 274	19 918	22 478	23 057	21 453	..
» 15. februar	24 245	23 514	24 064	24 483	22 334	..
» 15. mars	20 243	23 136	24 099	21 624	21 611	..
» 15. april	9 405	12 025	13 169	10 650	11 122	..

Tabell 33. *Sysselsatte menn i skogbruk og fløting*[1]. *Etter Arbeidsdirektoratets oppgaver over pliktig syketrygdede.*

Dato	1953	1954	1955	1956	1957	1958
28. februar	42 200	37 300	36 400	38 400	37 300	34 500
31. mai	21 600	21 200	21 100	24 600	23 600	21 500
31. august	20 800	21 900	22 800	25 200	23 200	21 700
30. november	32 400	29 100	32 100	32 000	30 000	..

[1] Tallene avrundet til nærmeste hundre.

Forhandlingene om tømmerprisene for 1957—58 ble meget langvarige og måtte til slutt gå til meglingsmannen. Overenskomst ble derfor først sluttet 2. oktober 1957. For de viktigste tømmerslag på Østlandet og Sørlandet ble prisene pr. m³ kr. 84,00 for midtmålt gran, kr. 73,50 for midtmålt furu, kr. 83,50 for skurslip, og 230 og 220 prosent tillegg til grunnpristabellen for toppmålt gran og furu, hvilket svarer til ca. kr. 99,00 og 96,00 pr. m³.

I Trøndelag, Møre og Romsdal og Nordland ble prisen for midtmålt gran kr. 78,70, midtmålt furu kr. 66,00 og for toppmålt gran og furu henholdsvis kr. 91,90 og 88,90.

Fra 1956—57 til 1957—58 var det således for Østlandet og Sørlandet en nedgang i prisen med kr. 2,00 pr. m³ for midtmålt gran og med kr. 1,50 for de andre tømmersorter, svarende til mellom 1,5 og 2,3 prosent. For Trøndelag, Møre og Romsdal og Nordland var prisnedgangen prosentvis noe større enn for Østlandet og Sørlandet. For midtmålt gran og furu og toppmålt gran var den således mellom 2 og 2,5 prosent og for toppmålt furu 3,6 prosent.

De fastsatte priser inkluderer en investeringsavgift som ved Kronprinsregentens resolusjon av 25. oktober 1957 ble fastsatt til 10 prosent av virkets bruttoverdi på vedkommende leveringssted.

For 1956—57 var treforedlingsindustrien, utenom de fastsatte tømmerpriser, pålagt en avgift til «Skogtiltaksfondet» på kr. 3,25 pr. m³ fast mål eller kr. 2,50 pr. m³ løst mål. Avgiften skulle ikke overstige 11,05 mill. kr. i alt. Denne avgift falt bort i 1957—58. For treforedlingsindustrien ble derved nedgangen i tømmerprisen vel kr. 5,00 pr. m³ og således betydelig større enn nedgangen i pris til skogeier.

Tabell 34. *Utdrag av tariffene for hogst og kjøring.*

	Driftsår			
	1955—56	1956—57	1957—58	1958—59
Vedhogst:				
1-meters reis ..... kr.	2,55	2,80	2,80	2,87
Bjørk (pr. meterfavn fra rot) ..... »	31,50	36,00	36,00	36,90
Barved (pr. meterfavn fra rot) ..... »	28,30	31,75	31,75	32,55
Hogst av merkingstømmer:				
Barket tømmer[1] ..... kr. pr. m³	9,15	9,85	9,85	10,10
tillegg pr. stokk: rot ..... øre	50	53	53	55
midt og topp ..... »	20	20	20	21
Skogkjøring:				
Lunning ..... kr. pr. m³	4,20	4,55	4,55	4,65
På- og avlessing ..... » » »	2,05	2,20	2,20	2,25
Kjøring pr. km ..... » » »	2,25	2,45	2,45	2,50

[1] Siden 1955-56 betales hogst av ubarket sagtømmer midtmålt utenpå bark, med 56 % av lønn for merkingstømmer.

Forhandlingene om tømmerprisene for 1958—59 ble vanskeligere enn for 1957—58. Etter avtale i april 1955 mellom de interesserte parter om fastsettelsen av tømmerprisene, skal prisforhandlingene om sevjebarket tømmer og kubb foregå i april måned og for tømmer i august måned. Hvis det ikke oppnås enighet om prisene senest 1. mai, respektive 1. september, skal prisspørsmålet gå til megling for en nøytral meglingsmann som partene utpeker i fellesskap, eller som eventuelt oppnevnes av Riksmeglingsmannen. Fører ikke megling til enighet innen 15. mai, respektive 30. september, kan prisene fastsettes av en voldgiftsrett. Ved forhandlingene om prisene for sevjebarket tømmer og kubb i 1958 var det ikke mulig å komme fram til noen avtale. Det ble ikke engang forsøkt megling. Prisene for sevjebarket virke ble derfor først fastsatt høsten 1958 samtidig med avtalen om årets tømmerpriser. For sevjebarket midtmålt gran ble det da fastsatt et tillegg på 6 prosent til prisen for vanlig midtmålt gran, og for sevjebarket toppmålt tømmer 234 prosent tillegg til grunnpristabellen. Prisene for sevjebarket grantømmer i 1958 blir da kr. 86,00 pr. m³ for midtmålt og kr. 100,00 for toppmålt. I 1957 var tillegget for sevjebarket midtmålt tømmer 10 prosent.

Ved prisforhandlingene om høsten ble det heller ikke oppnådd enighet ved de ordinære forhandlinger. Den oppnevnte nøytrale meglingsmann måtte også oppgi å få partene enige, og

det ble avslått å la prisene fastsette ved voldgift. Regjeringen nedsatte derfor et utvalg som skulle undersøke hva som kunne gjøres. Regjeringsutvalgets arbeid førte senere til at de interesserte parter frivillig gikk med på å la en voldgiftsnemnd fastsette prisene. Kjennelsen ble kunngjort 23. oktober 1958. For Østlandet og Sørlandet ble prisen for 1958—59 for midtmålt grantømmer fastsatt til kr. 81,00 pr. m³, som er kr. 3,00 lavere enn for 1957—58. For midtmålt furu ble prisen kr. 70,00 pr. m³ — en nedgang på kr. 3,50, og for skurslip kr. 79,50 — en nedgang på kr. 4,00 pr. m³. For toppmålt gran og furu ble tillegget til grunnpristabellen henholdsvis 215 og 205 prosent svarende til kr. 94,50 og kr. 91,50 pr. m³. Nedgangen for toppmålt tømmer er således kr. 4,50 pr. m³.

Nedgangen i tømmerprisene fra 1957—58 til 1958—59 for Østlandet og Sørlandet er 3,6 prosent for midtmålt cellulosetømmer av gran, mens den for de andre tømmerslag ligger mellom 4,5 og 4,8 prosent. For Trøndelagsdistriktet er tømmerprisene ennå ikke avtalt, men det kan regnes med noenlunde samme relative nedgang som for Østlandet og Sørlandet. De fastsatte priser inkluderer investeringsavgift. Størrelsen av denne er ennå ikke fastsatt, men det er sannsynlig at den som i de to foregående driftsår blir 10 prosent av bruttoverdien på vedkommende leveringssted.

Noteringsprisene for ved i 1958 for Trøndelag, Østlandet og deler av Aust-Agder ble uforandret fra 1957 med kr. 86,00 pr. favn 60 cm for barved og kr. 70,00 for osp og annen lausved, mens bjørk og annen hardved ble nedsatt fra kr. 113,00 til kr. 110,00.

Ved avtale av 12. april 1958 ble overenskomsten om arbeidslønningene i skogbruket for 1957—58 med endel forandringer prolongert til høsten 1960. De viktigste endringer var at fra 1. april 1958 ble de tariffestede timelønnssatser forhøyd med 18 øre pr. time, dog ikke ut over kr. 4,50. For mann og hest ble tillegget 28 øre pr. time og for traktorkjøring 50 øre pr. time. Det ble videre vedtatt regler om nedsettelse av den ordinære effektive arbeidstid fra 1. mars 1959 med kompensasjon for dette, og videre vedtatt regler for regulering av lønningene etter levekostnadsindeksen. Det ble også fastsatt bestemmelser om regulering etter tømmerpris hvis denne går ned.

Som følge av regulering etter levekostnadsindeksen gis det fra 1. september 1958 tillegg til timelønnssatsene med 3,5 prosent og til akkordsatsene med 2,5 prosent.

Tabell 35. *Tømmerpriser og driftsutgifter for Østlandet for midtmålstømmer av gran og barket og ubarket toppmålstømmer.*[1] *Beregnet i kroner pr. m³.*

	1954-55	1955-56	1956-57[3]	1957-58[3]	1958-59
Cellulosetømmer av gran:					
Pris for framdrevet tømmer	70,00	75,00	77,40	75,60	72,90
Driftsutgifter	42,38	45,42	48,66	48,60	49,44
Av dette arbeidslønn ca.	33,30	35,52	38,06	37,95	38,77
Tømmerets rotverdi	27,62	29,58	28,74	27,00	23,46
Driftsutgifter i % av pris	60,5	60,1	62,9	64,3	67,8
Skurtømmer, barket:					
Pris for framdrevet tømmer[2]	80,10	86,10	89,10	87,75	83,70
Driftsutgifter	41,94	44,93	48,17	48,11	48,94
Av dette arbeidslønn ca.	32,55	34,75	37,28	37,18	37,96
Tømmerets rotverdi	38,16	41,17	40,93	39,64	34,76
Driftsutgifter i % av pris	52,4	52,2	54,1	54,8	58,5
Skurtømmer, ubarket:					
Pris for framdrevet tømmer[2]	75,29	80,93	83,75	82,48	78,68
Driftsutgifter	35,63	37,44	40,26	40,11	40,86
Av dette arbeidslønn ca.	25,90	26,90	28,92	28,85	29,49
Tømmerets rotverdi	39,66	43,49	43,49	42,37	37,82
Driftsutgifter i % av pris	47,3	46,3	48,1	48,6	51,9

[1] Investeringsavgift kommer i tillegg. [2] Middelpris for gran og furu. [3] Tallene er korrigert.

Fra 1957—58 til 1958—59 er det således nedgang i tømmerprisene og stigning i driftsutgiftene. Begge deler fører til nedgang i nettoutbyttet av tømmerdriften. For de to viktigste tømmersorter — cellulosetømmer av gran og skurtømmer — var nedgangen i rotverdien ca. 13 prosent. Fra 1956—57 til 1957—58 var nedgangen for de samme tømmerslag henholdsvis ca. 5 og 3 prosent.

På grunnlag av oppgavene over tømmerpriser og tariffoverenskomster for skogsarbeid er det i tabell 35 gjengitt beregninger over de gjennomsnittlige tømmerpriser og driftsutgifter for Østlandet. Forutsetningene for beregningene er nærmere omtalt i «Økonomisk utsyn over året 1949», side 43. Ved beregning av driftsutgiftene er det gått ut fra «vanlige» driftsforhold og midlere driftsvei, og det er regnet med et midlere gang- og vanskelighetstillegg. Videre er det i driftsutgiftene regnet med tillegg for ferie og bevegelige helgedager. Det kan også nevnes at det for alle år er regnet med at utgiftene til administrasjon utgjør 6 prosent av tømmerpris til skogeier etterat investeringsavgift er fratrukket.

Skogbrukets samlede inntekter og kostnader er tatt inn i tabell 37.

Tabell 36. *Bruttoverdi, driftsutgifter og rotverdi for bartretømmer til salg.*[1] *Mill. kr.*

	1953-54	1954-55	1955-56	1956-57	1957-58*
Bruttoverdi	543,8	604,7	732,3	775,2	693
Driftsutgifter	273,3	320,8	383,9	406,1	370
Av dette arbeidslønn ca.	212,1	249,0	296,5	314,3	286
Rotverdi	270,5	283,9	348,4	369,1	323
Driftsutg. i % av bruttoverdi	50,3	53,1	52,4	52,4	53,4

[1] Investeringsavgift medregnet.

Tabell 37. *Totalregnskap for skogbruket. Mill. kroner.*

	1954	1955	1956*	1957*	1958*
Levert skogsprodukter i alt	707	784	938	996	869
Inntekt av egne investeringsarbeider	38	36	54	61	56
Verdi av endring i trekapital og hogstkvantum	38	23	— 4	12	43
Bruttoinntekt i alt	783	843	988	1 069	968
Kostnader[1]	66	70	83	85	89
Skogbrukets bidrag til nasjonalproduktet (nettoprodukt)	717	773	905	984	879
+ Subsidier	13	12	14	14	16
— Avgifter	3	3	3	4	3
Godtgjøring til arbeid og kapital (faktorinntekt)	727	782	916	994	892

[1] Kostnader omfatter leie av hest og redskap, andre varer og tjenester og kapitalslit.

Fiske.

Det samlede fangstresultat.

Årsfangsten i 1958 er foreløpig anslått til om lag 1 230 000 tonn. Det er det laveste utbytte siden 1949. Sammenliknet med foregående år var det en nedgang i mengdeutbyttet på 344 000 tonn eller 22 prosent. Nedgangen skyldtes først og fremst at vintersildfisket var svært dårlig i 1958. Ellers ga størjefisket og brislingfisket mindre fangsutbytte enn året før. Utbyttet av andre fiskerier ble omtrent som i de nærmest foregående årene eller en del over.

Den samlede fangstverdien i 1958 er anslått til i alt om lag 570 mill. kr. eller ca. 55 mill. kr. mindre enn året før. Verdiutbyttet av vintersildfisket var rundt 100 mill. kr. lavere enn i 1957.

Tabell 38. *Samlet fangstutbytte.*

	Mengde i tonn	Verdi i 1000 kr.
Gj.snitt 1946—1950	1 106 206	302 387
Gj.snitt 1951—1955	1 657 645	535 612
1956	1 986 300	711 201
1957	1 573 892	626 751
1958*	1 230 000	572 000

Sysselsetting.

Tallet på fiskere som er oppgitt til fiskeristatistikken utgjorde ved utgangen av 1957 i alt 80 469. Det var en nedgang på 6 798 personer i forhold til 1956. Den største del av nedgangen falt på Nord-Norge, men også i de andre kyststrøk var tallet på fiskere lavere enn i 1956. Relativt sett var nedgangen særlig stor i Møre og Romsdal. Også i 1958 gikk trolig tallet på fiskere en del tilbake. I skreifisket var deltakingen 12 125 mann, mens det i vintersildfisket er anslått å ha deltatt ca. 27 600 mann.

Fiskefartøyer.

Pr. 1. juli 1958 var det registrert 39 527 fiskefartøyer med maskin. Av disse var 12 663 dekte og 26 864 åpne fiskefartøyer. Tonnasjen er beregnet til 382 576 bruttotonn. Tallet på dekte fartøyer økte med 80 og åpne båter med 1 136 i forhold til foregående år.

Torskefiskeriene.

L o f o t f i s k e t . Deltakingen i fisket holdt seg hele tiden liten, og sett på denne bakgrunn ga fisket et relativt bra utbytte. Det ble i oppsynstiden fra 30. januar til 25. april brakt i land 33 841 tonn. Værforholdene var gode, og det var få landliggedager.

S k r e i f i s k e t utenom Lofoten var litt mindre enn i de nærmest foregående år. I alt ble det brakt i land 34 760 tonn, hvorav 9 793 tonn i Finnmark, 6 317 tonn i Troms, 10 370 tonn i Nordland, 2 427 tonn i Trøndelag og 5 853 tonn i Møre og Romsdal. Nedgangen falt på Troms, Nordland og Trøndelag.

Tabell 39. *Skrei og loddetorsk. Bruken av fangsten.*

	Total fangst	Av dette brukt til:			Rogn	Lever	Tilvirket damptran
		Henging	Salting	Fersk og filet			
	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Hl	Hl	Hl
Gj.sn. 1951–1955	131 936	54 975	57 708	19 253	46 941	150 558	75 140
1956	163 046	78 859	62 939	21 248	47 678	152 924	69 692
1957	111 640	61 729	37 412	12 499	35 686	97 011	41 985
1958*	137 646	85 598	31 378	20 670	40 234	125 306	61 376

I Finnmark ga v å r t o r s k e f i s k e t et større utbytte enn i noe annet år etter krigen. Fisket var særlig stort i siste halvdel av april og i første del av mai. I alt utgjorde utbyttet 69 045 tonn loddetorsk.

Av b a n k - o g f j o r d t o r s k ble det brakt i land noe mer enn i foregående år. Blant annet deltok det flere fartøyer i fisket ved Vest-Grønland og Newfoundland.

Tabell 40. *Vintersild. Bruken av fangsten. 1 000 hl.*

	Total fangst	Av dette brukt til:					
		Fersk eksport	Salting	Mjøl og olje	Hermetikk	Agn	Fersk innenlands
Gj.sn. 1951–1955	9 540	868	1 005	7 413	143	60	51
1956	12 321	1 101	1 156	9 818	129	69	48
1957	8 555	1 143	871	6 290	157	46	48
1958	3 713	743	862	1 912	101	50	45

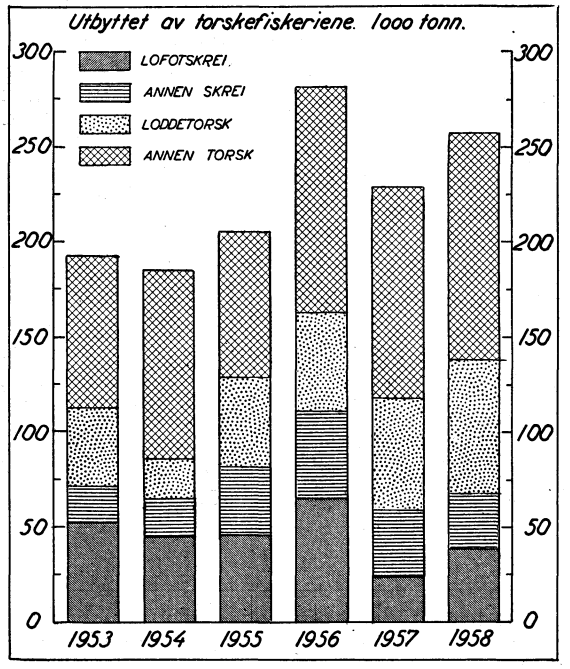

Fig. 23.

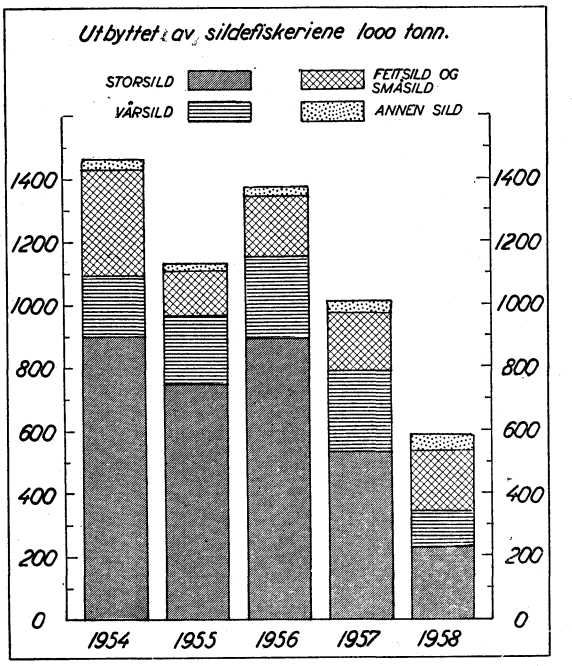

Fig. 24.

Sildefiskeriene.

V i n t e r s i l d f i s k e t. Vintersilda kom uvanlig sent inn til kysten, og fisket var mye hindret av uvær. Storsildperioden skulle normalt gå ut 14. februar, men på grunn av det sene innsiget ble den forlenget til 21. februar. Forlengelsen av det tidsrom hvor fangstene skulle betales etter storsildpris, ga en merverdi til fisker på ca. 1,5 mill. kr. Også vårsildfisket var smått. I siste halvdel av mars ble det i en kortere tid tatt gode vårsildfangster på Røstbanken. I slutten av vårsildperioden foregikk fisket vesentlig utenfor Nord-Trøndelag. Det samlede vintersildutbytte utgjorde 3 712 836 hl sammenliknet med 8 554 640 hl i 1957.

Tabell 41. *Fangsten av vintersild fordelt etter redskapenes art. 1000 hl.*

	1956	1957	1958
Snurpenot	8 719	4 905	1 871
Garn	3 568	3 600	1 833
Landnot	34	50	9
I alt....	12 321	8 555	3 713

F e i t - o g s m å s i l d f i s k e t. Fisket i forfangstsildperioden var forholdsvis lite. Både av feitsild og småsild var fangstmengden ved utgangen av september mindre enn til samme tid i foregående år. I begynnelsen av oktober tok det til med et betydelig sildefiske i Nord-Norge. Fangstene besto for det meste av småsild, men det var også forekomster av feitsild. Årsutbyttet av begge sorter ventes å ligge 8—10 prosent over fangsten i 1957.

Tabell 42. *Feitsild og småsild. Bruken av fangsten. 1 000 hl.*

	Feitsild		Småsild	
	1957	1958*	1957	1958*
Fersk eksport....	8	0	3	1
Salting.....	18	18	10	7
Mjøl og olje.....	366	423	1 141	1 298
Hermetikk	11	4	213	160
Agn	74	88	21	30
Fersk innenlands.	10	7	6	4
I alt.....	487	540	1 394	1 500

T r å l s i l d f i s k e t ga lite utbytte til utgangen av juli. Fisket bedret seg i august og var svært godt i september.

S i l d e f i s k e t v e d I s l a n d var godt, og det bedret stillingen for en del av de fartøyene som hadde deltatt med lite utbytte i vintersildfisket. Til fabrikk ble det levert ca. 275 000 hl, mens utbyttet av saltsild utgjorde anslagsvis 230 000 tønner.

Brislingfisket. Utbyttet av brisling på om lag 325 000 skjepper utgjorde ca. 65 prosent av et normalårs fangst, som regnes å ligge på ca. 500 000 skjepper.

Loddefisket ga ny rekordfangst med et utbytte på 945 149 hl.

Andre fiskerier.

Makrellfisket. Fangsten av makrell lå til utgangen av august under utbyttet i foregående år. I september slo fisket godt til, og fisket var også usedvanlig stort i slutten av oktober da sesongen vanligvis er slutt. Til utgangen av oktober hadde Norges Makrellag S/L omsatt 13 292 tonn makrell m. v. sammenliknet med 11 305 tonn til samme tid i 1957.

Tabell 43. *Makrell, pir og gyt omsatt av Norges Makrellag. Tonn.*

	1957	1958*
Fersk innenlands	3 627	3 985
Fersk eksport	1 393	247
Filetering	536	774
Frysing	1 092	3 917
Røyking	105	268
Salting	493	754
Hermetikk	570	1 271
Fôrmjøl	2 761	953
Agn	647	1 109
Diverse	81	14
I alt	11 305	13 292

Makrellstørjefisket tok til 16. juli utenfor Bulandet. I slutten av måneden kom størjefisket også i gang utenfor Trøndelag og på Helgeland. Fangstene var små. I august ble det tatt en del størje i Vesteråler., og fisket var noe bedre. I september foregikk fisket hovedsakelig i Hordaland og Sogn og Fjordane. Det samlede utbytte av størjefisket ble bare noe over halvparten av fangsten i foregående år.

Anvendelsen av fangstene.

Av skrei og loddefisk ble det levert en større del til henging og en mindre del til salting enn i foregående sesong. Også av annen torsk var leveransen til tørrfiskproduksjon større. Omleggingen skyldtes vanskelige avsetningsforhold på klippfiskmarkedene.

Av vintersild ble det saltet omtrent like mye som året før, til tross for den store nedgang i fangstutbyttet. Derimot ble sildmjølindustrien bare tilført en tredjedel av kvantumet i 1957. For en del ble dette oppveid av det større utbytte av fabrikksildfisket ved Island og av det større feitsild- og småsildfiske i de siste måneder av året, men likevel utgjør de beregnede råstofftilførsler av sild og lodde til sildmjølindustrien bare 57 prosent av det tilførte kvantum i foregående år.

Priser.

Etter utløpet av den siste råfiskavtale 31. januar 1958 ble det i henhold til ny råfiskavtale av 25. januar 1958 overlatt til de enkelte fiskesalgslag å fastsette minstepriser. Det ble i den anledning gitt dispensasjon fra påbudet om prisstopp av 23. mars 1956. Bakgrunnen for denne omlegging av prisfastsettelsen var at fondsmidlene under Prisreguleringsfondet for fisk i hovedsaken var brukt opp. Av restformuen på om lag 21 mill. kr. ble det bestemt å bruke 12 mill. kr. til regulering av førstehåndsprisene i tiden 1. februar 1958—31. januar 1959, mens resten skulle gå til støtte av salget av ferdige varer. Videre skulle det over statsbudsjettet bevilges 11 mill. kr. til regulering av prisene ved salg fra fisker i samme tidsrom.

Minsteprisen for sløyd hodeløs torsk over 43 cm ble av Norges Råfisklag satt opp fra 70 øre pr. kg til 80 øre pr. kg i Lofoten og fra 68 øre pr. kg til 74 øre pr. kg i Finnmark. Den oppnådde gjennomsnittspris for skrei i Lofoten var 89 øre pr. kg.

Garantiprisen for storsild og vårsild ble etter forhandlinger mellom Noregs Sildesalslag og Staten satt til henholdsvis kr. 23,00 pr. hl og kr. 20,00 pr. hl. Fiskerne fikk utbetalt gjennomsnittlig kr. 22,85 pr. hl storsild og kr. 19,74 pr. hl vårsild. Prisstigningen til fisker utgjorde for vintersild under ett ca. 1,8 prosent.

Gjennomsnittsprisen til fisker for brisling ble kr. 24,85 pr. skjeppe sammenliknet med kr. 24,03 pr. skjeppe i foregående sesong. For lodde ble det til fisker utbetalt gjennomsnittlig kr. 7,93 pr. hl mot kr. 8,95 pr. hl i 1957.

Prisbevegelsen i de senere år for en del fiskesorter går ellers fram av tabell 44.

Tabell 44. *Gjennomsnittspriser i kroner pr. tonn.*

	1955	1956	1957	1958*
Kveite	2 775	2 986	3 253	3 089
Skrei	806	704	734	805
Sei	451	466	470	765
Makrell	666	604	628	631
Makrellstørje	1 628	1 668	1 635	1 553
Pigghå	346	343	387	402

Fiskerinæringens samlede inntekter og utgifter er tatt inn i tabell 45.

Tabell 45. *Totalregnskap for fiske.*[1] *Mill. kr.*

	Inntekter	Kostnader	Godtgjøring til arbeid og kapital
1954	646	213	433
1955	690	221	469
1956	784	253	531
1957	698	254	444
1958	639	259	380

[1] Tall for selfangsten er inkludert i tabellen

Selfangst.

Foreløpige oppgaver over selfangsten viser en deltaking på 66 fartøyer og 1 194 mann i 1958. Tilsvarende tall for foregående år var 73 fartøyer og 1 295 mann.

Oppgavene for 1958 omfatter 80 fangstturer, mens det ble innklarert fangst fra 90 turer i 1957. Det ble foretatt 13 turer til feltene ved Newfoundland, 42 turer til Vestisen, 12 til Grønlandsstredet og 13 turer til Nord- og Østisen.

Etter de foreløpige oppgavene ble det i 1958 fanget 260 819 dyr mot 208 271 i 1957 og 299 624 i 1956. Fangsten i Vestisen ga meget godt utbytte, men på grunn av isvansker ved Newfoundland kom fangsten der sent i gang, og det ble derfor fanget lite unger.

Det var gode avsetningsforhold for selfangstproduktene i 1958. Førstehåndsverdien av fangsten er oppgitt til 17,1 mill. kr. mot 12,5 mill. kr. i 1957.

Også i 1958 var det hjelpefartøy til stede under fangsten i Vestisen.

Tabell 46. *Utbytte av selfangsten.*

	1957	1958*
Fartøyer	73	66
Besetning	1 295	1 194
Innklarerte fangstturer	90	80
Fangst:		
Dyr i alt Stk.	208 271	260 819
Av dette:		
Grønlandssel »	162 039	179 105
Klappmyss »	43 731	81 443
Storkobbe »	2 067	178
Snadd »	184	10
Isbjørn »	250	83
Spekk Tonn	5 121	6 313
Innklareringsverdi 1 000 kr.	12 547	17 147

Hvalfangst.

Den norske hvalfangstflåten besto ved utgangen av 1958 av 9 flytende kokerier på tilsammen 137 860 br.tonn. Det var de samme kokeriene som Norge har hatt i hver av sesongene siden 1952. Hvalbåtflåten ble i 1958 redusert med 2 eldre båter som ble solgt til utlandet, og ved utgangen av året besto den av 123 båter på tilsammen 64 000 br.tonn.

Hvalbåtflåten er i de senere årene blitt en del redusert, særlig når det gjelder tallet på båter. Ved utgangen av 1953 besto hvalbåtflåten av 144 enheter med en samlet tonnasje på 68 000 br.tonn. Reduksjonen skyldes overgangen til større og mer effektive hvalbåter og den innskrenkning i bruken av hvalbåter som har funnet sted for å oppnå en bedre økonomisk utnytting av hvalbåtmateriellet. Ved frivillige avtaler mellom hvalfangstselskapene har tallet på hvalbåter nyttet pr. flytende kokeri i sesongene fra og med 1953—54, unntatt 1955—56, vært begrenset på forskjellige måter. Avtalene for de 2 siste sesongene 1956—57 og 1957—58, som hadde tilslutning fra alle deltakende pelagiske ekspedisjoner, unntatt den sovjetrussiske, gikk ut på at de store kokeriene ikke skulle bruke mer enn 12 hvalbåter, og at de mindre kokerier skulle bruke et noe lavere antall. Et stort kokeri hadde tillatelse til å bruke 14 hvalbåter i begge sesongene, mens et annet stort kokeri hadde tillatelse til å bruke 13 båter i sesongen 1957—58.

Tabell 47. *Gjennomsnittlig hvalbåttall pr. flytende kokeri.*

Sesong	Alle ekspedisjoner	Norske ekspedisjoner
1952—53	14,4	13,6
1953—54	12,1	11,1
1954—55	12,3	11,2
1955—56	13,5	12,2
1956—57	11,3	10,4
1957—58	11,9	10,4

Som det framgår av tabell 47 har gjennomsnittstallet for hvalbåter nyttet pr. flytende kokeri i de to siste sesongene vært noe mindre enn i de nærmest foregående sesonger. Det gjelder både for de norske ekspedisjoner og for alle ekspedisjoner sett under ett.

De norske ekspedisjonene nyttet i alt 94 hvalbåter og alle 9 flytende kokerier i den pelagiske fangst i sesongen 1957—58, dvs. like mange hvalbåter og kokerier som i foregående sesong. Landstasjonen i Husvik Harbour på Sør-Georgia,

som i foregående sesong nyttet 7 hvalbåter, var ikke i drift i sesongen 1957—58.

Tallet på nordmenn sysselsatt i Antarktisfangsten 1957—58 var betydelig mindre enn i foregående sesong. I alt var det sysselsatt 6 693 nordmenn, hvorav på norske ekspedisjoner 4 374, på britiske 1 852 og på den argentinske 467. I forhold til foregående sesong med i alt 7 299 sysselsatte nordmenn var dette en nedgang på vel 600 mann. Nedgangen skyldes at landstasjonen i Husvik Harbour ikke var i drift i sesongen 1957—58, og at det sør-afrikanske kokeri «Abraham Larsen» med 8 hvalbåter var blitt solgt til Japan. I foregående sesong var det ansatt 343 nordmenn ved landstasjonen i Husvik Harbour og 393 nordmenn på den sør-afrikanske ekspedisjon. Tallet på sysselsatte utlendinger har gått sterkt opp i de siste sesongene. I foregående sesong 1956—57 steg tallet med 1 734 og i sesongen 1957—58 med 1 690 til i alt 10 898 mann. Som tabell 48 viser er den utenlandske mannskapsstyrken blitt fordoblet i løpet av de siste 4 sesonger. Nordmennenes prosentvise andel ble dermed ytterligere sterkt redusert. I sesongen 1957—58 utgjorde nordmennene bare 38,0 prosent av den totale mannskapsstyrke mot 44,2 prosent i foregående sesong og 50,4 prosent i 1955—56. Grunnen til den sterke stigning i tallet på sysselsatte utlendinger i de siste sesongene er Japans utvidde hvalfangst. Japanernes andel i den totale mannskapsstyrke gikk opp fra 27,0 prosent i sesongen 1955—56 til 39,3 prosent i 1956—57 og 47,8 prosent i 1957—58.

Tabell 48. *Sysselsettingen på hvalfangstekspedisjonene.*

Sesong	Nordmenn	Utlendinger	I alt	Nordmenn i pct. av alle
1953-54	7 240	5 351	12 591	57,5
1954-55	7 279	7 003	14 282	51,0
1955-56	7 594	7 474	15 063	50,4
1956-57	7 299	9 208	16 507	44,2
1957-58	6 693	10 898	17 591	38,0

Fangsten i Antarktis ble i sesongen 1957—58 drevet av 6 land med 20 flytende kokerier, 2 landstasjoner og 257 hvalbåter. Dette var ett land mindre, en landstasjon mindre og 11 hvalbåter mer enn i foregående sesong, mens tallet på flytende kokerier var uforandret. Det sør-afrikanske hvalfangstselskap trakk seg i 1957 ut av Antarktisfangsten og solgte sitt flytende kokeri «Abraham Larsen» med 8 hvalbåter til Japan. Japan deltok derfor i sesongen 1957—58 med 6 flytende kokerier mot 5 i forrige sesong. I den pelagiske fangst ble det brukt 12 hvalbåter mer i sesongen 1957—58 enn i foregående sesong. Storbritannia hadde 2 båter mer, Sovjet-Samveldet 6 båter mer og Japan 14 båter mer enn i forrige sesong. Sør-Afrika-Sambandet, som hadde 10 hvalbåter i 1956—57, deltok som før nevnt ikke i fangstsesongen 1957—58.

På møtet i den Internasjonale Hvalfangstkommisjon i London i 1957 ble det fastsatt at maksimalkvoten for den pelagiske bardehvalfangsten i sesongen 1957—58 skulle være 14 500 blåhvalenheter, som i foregående sesong. Ellers var de viktigste bestemmelser for den pelagiske fangst i sesongen 1957—58 følgende:

Fangsttiden for finnhval og seihval var fra 7. januar til 7. april, for blåhval fra 1. februar til 7. april.

For knølhval var fangsttiden begrenset til dagene 1.—4. februar, og det var forbudt å fange knølhval mellom 0° og 70° vest.

Fangsten av bardehval skulle bare finne sted inntil den fastsatte maksimumskvote var nådd.

Det tidligere fredede område i Antarktis mellom 70° vest og 160° vest, som ble åpnet for pelagisk fangst av bardehval i sesongen 1955—56, var åpent også i sesongen 1957—58.

I sesongen 1957—58 ble fangstkvoten på 14 500 blåhvalenheter nådd på nøyaktig samme tid som i foregående sesong. I begge sesongene ble fangsten avblåst 16. mars etter 69 dagers fangst. Som før nevnt ble det i begge sesonger nyttet 20 flytende kokerier, men 12 hvalbåter mer i sesongen 1957—58 enn i den forrige.

Fangsten i 1957—58 omregnet til blåhvalenheter ble 14 851 enheter eller 351 blåhvalenheter mer enn den fastsatte kvote. I foregående sesong ble fangstkvoten overskredet med 245 blåhvalenheter. I tabell 49 nedenfor er gitt fangsttallene for de forskjellige bardehvalarter i de siste sesongene. Etter krigen har det vært en sterk nedgang i blåhvalfangsten og samtidig stigning i finnhvalfangsten. Det ser ut til at blåhvalfangsten vil ebbe ut, mens finnhvalfangsten er blitt den helt dominerende. I siste sesong gikk likevel tallet på fanget blåhval litt opp, nemlig til 1 684 fra 1 505 i foregående sesong. I sesongen 1957—58 ble det fanget et usedvanlig stort antall seihval.

Av fangstkvotens blåhvalenheter utgjorde blåhvalen 55 prosent og finnhvalen 40 prosent i 1946—47 mot henholdsvis 11 prosent og 85 prosent i sesongen 1957—58. Blåhvalens prosentvise andel av den samlede blåhval- og finnhvalfangst var i 1946—47 40,8 prosent mot 6,3 prosent i 1957—58.

Tabell 49. *Pelagisk fangst av bardehval, etter art.*

Sesong	Blåhval	Finnhval	Knølhval	Seihval	Fanget hval i alt[1]	Fanget bardehval i blåhval-enheter[2]	Blåhval i pct. av fanget blå- og finnhval i alt	
							Hele fangsttiden	1. febr.—4. mars
1953–54....	2 684	24 986	594	251	31 218	15 456	9,7	14,0
1954–55....	2 163	25 878	493	146	34 388	15 323	7,7	9,5
1955–56....	1 611	25 289	1 432	276	35 531	14 874	6,0	11,5
1956–57....	1 505	25 700	679	712	32 987	14 745	5,5	9,3
1957–58....	1 684	25 222	396	2 385	36 490	14 851	6,3	13,5

[1] Her er også tatt med spermhval. [2] 1 blåhvalenhet = 1 blåhval eller 2 finnhval eller 2½ knølhval eller 6 seihval.

Den sterke nedgang i blåhvalfangsten skyldes for en stor del den forskyvning av fangstperioden som har funnet sted i etterkrigssesongene. Åpningsdagen for fangsten er blitt skjøvet lengre og lengre framover. Forskyvningen av fangsttiden har vært foretatt for å minske beskatningen av blåhvalen. Den internasjonale hvalfangststatistikk viser nemlig for tidligere år at blåhvalforekomstene i alminnelighet er størst i de antarktiske vårmåneder, dvs. november og desember, mens det er mest finnhval senere i sesongen. Det er uvisst hvor meget av nedgangen i fangsttallene for blåhvalen, skyldes den beskyttelse blåhvalen på denne måte har fått, og hvor meget som skyldes at blåhvalbestanden er redusert. I tabell 49 er oppført tallene for blåhvalens prosentvise andel av den samlede blåhval- og finnhvalfangst i tidsrommet fra og med 1. februar til og med 4. mars i hver sesong. I dette tidsrommet har både blåhval- og finnhvalfangsten foregått fullt ut i alle sesonger. Disse tall, som er regnet ut av kontoret for Internasjonal Hvalfangststatistikk i Sandefjord, tyder på at det har vært en betydelig nedgang i blåhvalforekomstene i etterkrigssesongene. Prosenttallet for blåhval sank fra 31,9 i 1946—47 til 9,3 i 1956—57. I siste sesong, 1957—58, steg prosenttallet til 13,5.

Fangstutbyttet for alle ekspedisjoner som tok del i fangsten i Antarktis i sesongen 1957—58 ble 39 896 hval og 2 317 638 fat hval- og spermolje. Dette var 3 781 hval og 70 716 fat olje mer enn i foregående sesong. Holder en utenfor spermoljen, som i sesongen 1957—58 utgjorde 311 782 fat mot i foregående sesong 218 700 fat, viser hvaloljeproduksjonen i siste sesong en nedgang på 22 366 fat, til tross for at bardehvalfangsten utgjorde 106 blåhvalenheter mer i denne sesongen enn i den foregående. Dette skyldes et dårligere oljeutbytte av hvalen. Gjennomsnittsproduksjonen av hvalolje pr. blåhvalenhet i den pelagiske fangst var 124,9 fat i sesongen 1957—58 mot 128,7 fat i foregående sesong.

Tabell 50. *Samlet fangstutbytte og anvendt materiell.*

Sesong og land	Hval fanget	Olje-produk-sjon	Land-stasjoner	Kokerier	Fangst-båter
		Fat			
1956—57:					
Norge	15 043	1 004 373	1	9	101
Storbritannia	6 266	381 931	1	3	42
Nederland ..	1 409	92 489	–	1	14
Japan	8 093	492 507	–	5	54
Sovj.-Samv..	2 600	137 706	–	1	18
Sør-Afrika-Sambandet	1 596	86 586	–	1	10
Argentina...	1 108	51 330	1	–	7
I alt	36 115	2 246 922	3	20	246
1957—58:					
Norge	13 289	853 810	–	9	94
Storbritannia	7 080	400 705	1	3	45
Nederland ..	1 867	116 497	–	1	14
Japan	11 763	627 849	–	6	68
Sovj.-Samv..	4 037	224 578	–	1	24
Argentina...	1 860	94 199	1	–	12
I alt	39 896	2 317 638	2	20	257

For de norske ekspedisjonene ble fangstresultatet i sesongen 1957—58 atskillig dårligere enn i foregående sesong. De fanget i alt 13 289 hval og produserte i alt 853 810 fat hval- og spermolje, eller 1 754 hval og 150 563 fat olje mindre enn i foregående sesong. Nedgangen skyldes for en stor del at det ikke ble drevet fangst fra landstasjonen i Husvik Harbour i 1957—58. Den hadde i foregående sesong et fangstutbytte på 1 035 hval og 48 774 fat hval- og spermolje. Den norske spermoljeproduksjonen utgjorde 122 569 fat i 1957—58 mot 99 666 fat i 1956—57. Holdes denne utenfor, ble den norske hvaloljeproduksjonen i 1957—58 bare 731 241 fat mot 892 707 fat i 1956—57.

produksjonen i sesongen 1957—58 på i alt 731 241 fat mot 904 707 fat i foregående sesong.

Norges prosentvise andel i verdensfangsten i sesongen 1957—58 gikk sterkt ned etter det mindre gode fangstresultatet for de norske ekspedisjonene. På Norge falt 33,3 prosent av tallet på fanget hval i alt og 36,8 prosent av den samlede oljeproduksjon, mot henholdsvis 41,6 prosent og 44,7 prosent i foregående sesong.

Den norske hvaloljeproduksjonen i de 2 siste sesonger fordelte seg med følgende kvanta på de enkelte avtakerland:

	1956—57 Long ton	1957—58 Long ton
Norge	54 255	31 677
Danmark	10 083	4 993
Sverige	1 763	3 537
Belgia	3 645	2 120
Frankrike	11 332	12 121
Italia	498	–
Nederland	23 230	12 460
Storbritannia	23 052	30 573
Vest-Tyskland	23 589	25 012
I alt	151 447	122 493

Av den norske hvaloljen fra sesongen 1957—58 ble 2 000 long ton solgt til £ 80 pr. ton, 5 000 long ton til £ 78.15, 500 long ton til £ 70, 45 991 long ton til £ 77.10 og 68 500 long ton til £ 67.10. Gjennomsnittsprisen ble ca. £ 72.0.0 mot £ 85.16.5 i foregående sesong. Med disse lavere priser og med det lavere oljekvantum ble verdiutbyttet av den norske hvaloljeproduksjonen i sesongen 1957—58 bare ca. 176 mill. kr. mot 256 mill. kr. i sesongen 1956—57.

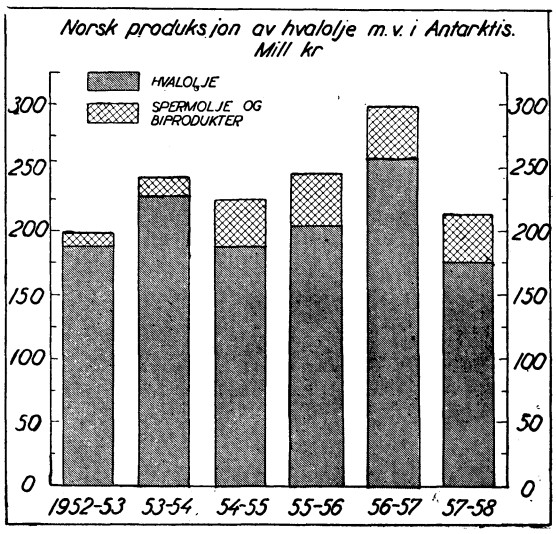

Fig. 25.

Verdien av den norske spermoljeproduksjonen i sesongen 1957—58 ble ca. 27 mill. kr. mot 28 mill. kr. i foregående sesong. Gjennomsnittsprisen for spermoljen var ca. £ 65.0.0 pr. long ton mot £ 83.1.8 i sesongen 1956—57.

Verdien av biproduktene fra sesongen 1957—58 var omtrent 11 mill. kr. Det ble produsert bare 7 212 long ton biprodukter i siste sesong mot 12 050 long ton i sesongen 1956—57.

Biproduktene fra de 2 siste sesonger fordelte seg slik på de forskjellige produkter:

	1956—57 Long ton	1957—58 Long ton
Kjøtt og beinmjøl	9 859	5 086
Lever	104	55
Leverolje	49	47
Kjøttekstrakt	136	174
Hvalkjøtt	365	385
Flytende fôrstoffer (solubles)	1 520	1 463
Andre biprodukter	18	2

Den samlede verdi av den norske produksjon av hvalolje, spermolje og biprodukter i sesongen 1957—58 utgjorde etter dette ca. 214 mill. kr. I foregående sesong var det tilsvarende verdiutbytte 298 mill. kr. og i sesongen 1955—56 245 mill. kr.

Lønnsinntekten for nordmenn sysselsatt på utenlandske ekspedisjoner i Antarktis i sesongen 1957—58 er beregnet til ca. 32,5 mill. kr.

I den nye Antarktissesong 1958—59, som for den pelagiske bardehvalfangst tar til fra 7. januar, deltar de samme 6 land med de samme 20 flytende kokerier som i sesongen 1957—58. Alle 3 landstasjoner på Sør-Georgia er i drift i denne sesongen, idet Norge har tatt opp igjen fangsten fra Husvik Harbour.

Den frivillige avtale om begrensning av hvalbåttallet i den pelagiske fangst, som var inngått for de to sesongene 1956—57 og 1957—58, gjelder også for den nye sesongen. Avtalen har denne gang som før tilslutning fra alle deltakende ekspedisjoner unntatt den sovjet-russiske. Tallet på hvalbåter som vil bli brukt i den pelagiske fangst og fra Sør-Georgia i sesongen 1958—59 blir antakelig 254 mot 257 i foregående sesong. Det regnes da med at den sovjetrussiske ekspedisjon vil bruke 20 hvalbåter mot 24 (delvis 25) i sesongen 1957—58. På den annen side blir det fra landstasjonene på Sør-Georgia brukt 21 hvalbåter i den nye sesong mot 20 i sesongen 1957—58.

På den Internasjonale Hvalfangstkommisjons møte i Haag sommeren 1958 ble fangstkvoten for sesongen 1958—59 mot én stemme (Nederlands) fastsatt til 14 500 blåhvalenheter som i

de 2 foregående sesonger. Foruten Nederland, har Norge, Storbritannia og Japan senere nedlagt protest mot beslutningen om en maksimumskvote på 14 500 blåhvalenheter. Etter dette gjelder da den generelle bestemmelse om en maksimumsfangst på 15 000 blåhvalenheter for sesongen 1958—59.

Ellers gjelder de samme fangstbestemmelser for den pelagiske bardehvalfangsten som i foregående sesong. Fangsttiden for bardehval unntatt blåhval er fra 7. januar til 7. april, for blåhval fra 1. februar til 7. april. For knølhval er fangsttiden bare dagene 1.—4. februar. Det tidligere fredede område i Antarktis mellom 70° vest og 160° vest er åpent for fangst også i sesongen 1958—59.

Fangsten fra de 3 landstasjonene på Sør-Georgia tok til 1. oktober 1958 og fangsttiden gjelder til 1. april 1959. Hver av stasjonene fanger denne gang med 7 hvalbåter.

Hvalfangstens samlede inntekter og utgifter er tatt inn i tabell 51.

Tabell 51. *Totalregnskap for hvalfangsten. Mill. kr.*

	Inntekter	Kostnader	Godtgjøring til arbeid og kapital
1954	281	166	115
1955	264	170	94
1956	285	176	109
1957	339	190	149
1958	254	188	66

Gruvedrift, industri og kraftforsyning.

I 1958 var produksjonen i disse næringene om lag 3 prosent lavere enn i 1957. Mens det for hvert år i perioden 1945—1957 har vært en stigning i produksjonsvolumet, gikk gjennomsnittet av den månedlige produksjonsindeksen for månedene januar—oktober ned fra 163 i 1957 til 157 i 1958. Tallet på sysselsatte lønnstakere i industrien i alt var i gjennomsnitt for året 2—3 prosent lavere i 1958 enn i 1957. På grunn av permitteringer og innskrenking av arbeidstiden ved en rekke bedrifter var antakelig nedgangen i tallet på utførte timeverk litt større.

En bør være merksam på at produksjonsindeksen ikke gir et absolutt pålitelig uttrykk for endringene i produksjonsvolumet. Indekstallet for jern- og metallindustrien, som har om lag femteparten av industriens samlede produksjon, beregnes bare på grunnlag av oppgaver over utførte timeverk. Dersom produksjonen pr. timeverk i denne gruppen har vært mindre i 1958 enn i 1957, vil produksjonsnedgangen i industrien være større enn produksjonsindeksen viser. Det omvendte vil være tilfelle om produktiviteten har gått opp fra 1957. Det foreligger ingen sikre oppgaver over produktivitetsutviklingen, men slik som forholdene har vært i 1958, med relativt dårlig kapasitetsutnytting i enkelte bransjer innen jern- og metallindustrien, er det lite trolig at produksjonen pr. timeverk har økt fra 1957. Når dette skrives, foreligger ennå ikke produksjonstall for de to siste månedene av 1958, men Byrået regner med at den samlede industriproduksjonen var om lag 3 prosent lavere i 1958 enn året før.

Det er flere årsaker til denne produksjonsnedgangen. På grunn av den internasjonale nedgangskonjunkturen var avsetningsforholdene i 1958 mindre gode for flere av våre viktige eksportvarer, bl. a. ferrolegeringer og treforedlingsprodukter. Det var nedgang fra året før i det innenlandske konsumet av visse varer, i første rekke tekstiler og klær og varige forbruksartikler. Etterspørselsavslapningen, og de usikre framtidsforventninger som konjunkturutviklingen ute i verden skapte, bidro til at lagerbeholdningene jamt over ble redusert.

En del av fiskeforedlingsindustrien har hatt råstoffmangel. Sildefisket ga dårlig resultat, og brislingfangstene var vesentlig mindre enn i 1957. Beregnet eksklusive sildoljefabrikkene og hermetikkfabrikkene var den gjennomsnittlige nedgangen i den månedlige produksjonsindeksen for de 10 første månedene av året 2,6 prosent mot 3,5 prosent for hele industrien. Tilsvarende tall for eksportindustrien var 2,0 prosent og 5,4 prosent. Om lag en fjerdepart av nedgangen i hele industrien og tre femteparter av produksjonsnedgangen i eksportindustrien skyldes altså svikt i råstofftilgangen for de to industrigruppene.

Ser vi på de kvartalsvise endringene i produksjonsindeksen for hele industrien, finner vi liten forskjell i nedgangen fra 1957 til 1958 for de tre første kvartalene av året. Settes det gjennomsnittlige indekstallet for tilsvarende kvartal foregående år lik 100, blir indekstallet for 1. kvartal 1958 lik 95,8, for 2. kvartal 96,3 og for 3. kvartal 95,9. Dersom nedgangen fra tilsvarende kvartal 1957 beregnes eksklusive sildoljefabrikkene og hermetikkfabrikkene, blir den for 1. kvartal 1958 0,9 prosent, for 2. kvartal 3,2 prosent og for 3. kvartal 4,4 prosent. Disse tallene tyder på at den delen av produksjonsnedgangen som først og fremst skyldes mindre etterspørsel, har vært stigende.

For hele året under ett var nedgangen i produksjonsvolumet noe sterkere for eksportindustrien enn for hjemmeindustrien. Gjennom-

snittet av den månedlige produksjonsindeksen for tidsrommet januar—oktober gikk ned med 5,4 prosent for eksportindustrien og 2,8 prosent for hjemmeindustrien fra 1957 til 1958.

Dersom vi ser på utviklingen fra kvartal til kvartal, har det også vært betydelig forskjell mellom eksportindustrien og hjemmeindustrien. For eksportindustrien var nedgangen fra 1957 hele 11,3 prosent for 1. kvartal, 7,0 prosent for 2 kvartal og 0,2 prosent for 3. kvartal. Den sterke nedgangen fra 1. kvartal 1957 til 1. kvartal 1958 skyldes først og fremst produksjonssvikten ved sildoljefabrikkene. En vesentlig del av produksjonen ved disse fabrikkene foregår i de tre første månedene av året. Nedgangen i 2. kvartal skyldes delvis at produksjonen av nitrogenprodukter gikk ned som følge av kraftmangel og mindre import av ammoniakk. Både for 1. og 2. kvartal har den dårlige råstofftilgangen til hermetikkfabrikkene vært en medvirkende årsak til nedgangen i eksportindustrien. I 3. kvartal var både sildolje- og hermetikkproduksjonen litt større enn i 1957.

De gruppene innen eksportindustrien som har vært sterkest rammet av avsetningsvanskene på verdensmarkedet, er ferrolegeringsverkene og tresliperiene. Enkelte andre grupper har holdt produksjon og eksport oppe på noenlunde samme nivå som i 1957. Jamt over har imidlertid eksportprisene vært vesentlig lavere i 1958 enn året før. Det nye aluminiumsverket i Mosjøen ble satt i drift i mars 1958, og aluminiumsproduksjonen økte i alt med nesten 25 prosent fra 1957. På grunn av meget langsiktige leveringskontrakter har de norske aluminiumsverkene kunnet utnytte kapasiteten og øke eksporten til tross for nedgang i verdensforbruket.

Kvartalsvise indekstall for hjemmeindustrien viser en nedgang i 1958 i forhold til 1957 på 1,2 prosent i 1. kvartal, 2,5 prosent i 2. kvartal og 5,6 prosent i 3. kvartal. Årsaken til at nedgangen var vesentlig større i 3. kvartal enn i første halvår, er for en del at timeverkstallene for jern- og metallindustrien kom vesentlig under tallene for 1957 fra og med august måned. Innen hjemmeindustrien var nedgangen størst for konsumvareindustrien, med 4,5 prosent i gjennomsnitt for månedene januar—oktober. Her er det særlig tekstilfabrikkene og konfeksjons-

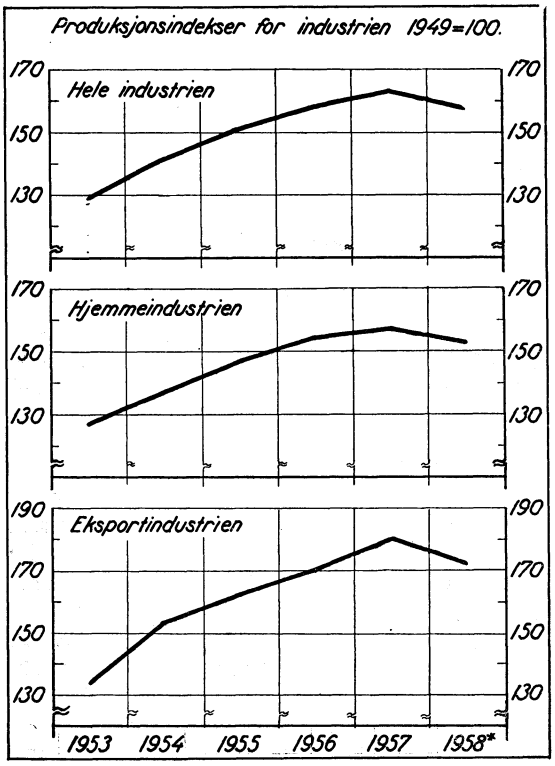

Fig. 26.

Tabell 52. *Månedlig produksjonsindeks. Gjennomsnitt av de månedlige indekstall. 1949 = 100.*

	Jan.—okt. 1956	Jan.—okt. 1957	Jan.—okt. 1958
Hele industrien	157	163	157
Bryting av kull og malm	167	169	169
Nærings- og nytelsesmiddelindustri i alt ..	121	126	125
Av dette: Hermetikkfabrikker	63	100	87
Tekstilindustri	115	124	103
Bekledningsindustri i alt	152	161	146
Av dette: Skotøyfabrikker	97	98	94
Trevare- og møbelindustri	125	129	116
Treforedlingsindustri i alt	146	158	152
Av dette: Papirfabrikker	126	140	137
Kjemisk industri i alt ..	205	207	186
Av dette: Elektrokjemisk industri	215	257	250
Jord- og steinvareindustri	170	176	178
Primær jern- og metallindustri	212	229	232
Annen jern- og metallindustri	167	169	167
Andre industrier.....	134	131	126
Gass- og elektrisitetsverk	149	162	171
Eksportindustri	169	180	170
Hjemmeindustri i alt ...	152	157	153
Av dette: Konsumvareindustri.....	141	146	140
» » Investeringsvareindustri.	166	170	168

fabrikkene som trekker gjennomsnittstallet nedover. For investeringsvareindustrien var den gjennomsnittlige nedgangen for de 10 første månedene av 1958 om lag 1 prosent.

Indekstallene for 2. halvår til og med oktober synes å tyde på at flere av industrigruppene passerte bunnpunktet i løpet av 3. kvartal, selv om det ikke var noen vesentlig bedring å spore. Totalt sett var produksjonen i oktober 1958 fremdeles lavere enn i samme måned året før.

Tabell 53. *Prosentvis stigning eller nedgang i den månedlige produksjonsindeks.*

	Hele industrien	Eksportindustrien	Hjemmeindustrien
1956—1957	3,1	5,6	2,2
1957—1958	—4,0	— 6,5	—3,0
1. kv. 1956 — 1. kv. 1957	4,7	— 0,5	7,0
2. kv. 1956 — 2. kv. 1957	4,0	16,0	—0,1
3. kv. 1956 — 3. kv. 1957	4,3	6,9	3,4
4. kv. 1956 — 4. kv. 1957	—0,3	2,3	—1,2
1. kv. 1957 — 1. kv. 1958	—4,2	—11,3	—1,2
2. kv. 1957 — 2. kv. 1958	—3,7	— 7,0	—2,5
3. kv. 1957 — 3. kv. 1958	—4,1	— 0,2	—5,6

Produksjonsutviklingen i enkelte industrigrupper.[1]

På grunn av avsetningsvansker både på hjemmemarkedet og eksportmarkedet ble produksjonen av kull ved de norske gruvene på Svalbard sterkt redusert etter utløpet av driftssesongen 1957—58. Mens produksjonen utgjorde 390 000 tonn i 1957, vil den neppe overstige 300 000 tonn i 1958. Dette er den laveste årsproduksjon siden 1946.

Malmproduksjonen viste alt i alt små endringer fra 1957 til 1958. For jernmalm har det ikke vært nevneverdige vansker med avsetningen i 1958, delvis på grunn av langsiktige leveringskontrakter. Produksjonen ventes å bli 1,7 mill. tonn, eller det samme som i 1957. I de 10 første månedene av året ble det eksportert om lag 1,02 mill. tonn jernmalm i 1958 mot 1,11 mill. tonn året før.

Produksjonen av svovelkis gikk ned fra 830 000 tonn i 1957 til om lag 790 000 tonn i 1958. Nedgangen skyldes hovedsakelig avsetningsvansker på eksportmarkedet. Utsiktene for produksjonen i tiden framover er også dårlige p. g. a. sterkere konkurranse fra andre svovelproduserende land.

Sink- og blykonsentratproduksjonen økte med om lag 30 prosent som følge av sterkt utvidd drift ved A/S Bleikvassli Gruber. Produksjonen av koppermalm viste små endringer.

I næringsmiddelindustrien sett under ett gikk produksjonen ned med 1 prosent fra 1957 til 1958. Det vesentlige av nedgangen skyldes at produksjonen ved hermetikkfabrikkene gikk ned med om lag 10 prosent som følge av dårlig tilgang på brisling og på vintersild til kippersproduksjon. Til utgangen av november 1958 var det produsert om lag 310 000 kasser brislinghermetikk mot 535 000 kasser til samme tid året før. Som kippers ble det pakket 88 000 hl vintersild i 1958 mot 135 000 hl i 1957. Av småsildhermetikk var det til utgangen av november 1958 pakket om lag 760 000 kasser. Dette er vel 10 000 kasser mer enn på samme tid i 1957.

For tekstilindustrien i alt gikk produksjonen ned med om lag 15 prosent fra 1957 til 1958. Nedgangen skyldes delvis lavere forbruk ved konfeksjonsfabrikkene som er avtakere av en stor del av tekstilproduksjonen, særlig metervarer. Produksjonen av tekstilvarer i 1958 var imidlertid mindre enn forbruket. Da året begynte, var det uforholdsmessig store lagerbeholdninger både i industri og varehandel, noe som igjen hadde sammenheng med at tekstilproduksjonen i de tre første kvartalene av 1957 hadde vært større enn det som svarer til normalt forbruk. Utover i 1958 ble lagrene brakt betydelig ned. I siste kvartal av året var den nødvendige lagerreduksjon stort sett gjennomført på alle ledd, og ordretilgangen ble noe bedre. Situasjonen var derfor noe lysere ved utgangen av 1958.

Produksjonsnedgangen har vært størst for ullvarefabrikkene med 20 prosent. Ved trikotasjefabrikkene var nedgangen om lag 17 prosent og ved bomullsvarefabrikkene (inkl. rayon- og rayonvarefabrikkene) om lag 10 prosent. Bomullsvarefabrikkenes produksjon av bomullsgarn og cellullgarn økte litt fra 1957, mens produksjonen av bomullstøyer gikk sterkt ned.

I bekledningsindustrien gikk produksjonen ned med 8 prosent fra 1957 til 1958. De viktigste årsakene til produksjonsnedgangen er antakelig at omsetningen av klær og skotøy gikk ned med anslagsvis 3—4 prosent fra 1957 til 1958 målt i volum, og at produsenter og forhandlere reduserte sine lagerbeholdninger. Etter at bekledningsvarer ble satt på friliste fra 1. april 1957 har importen økt noe. De importerte varene dekker imidlertid fortsatt bare en liten del av omsetningen av klær og skotøy. Importøkingen har derfor neppe hatt vesentlige skadevirkninger for bekledningsindustrien sett under ett.

[1] I tabellverket side *11 og *12 er det gitt oppgaver over produksjonen av visse viktige varer.

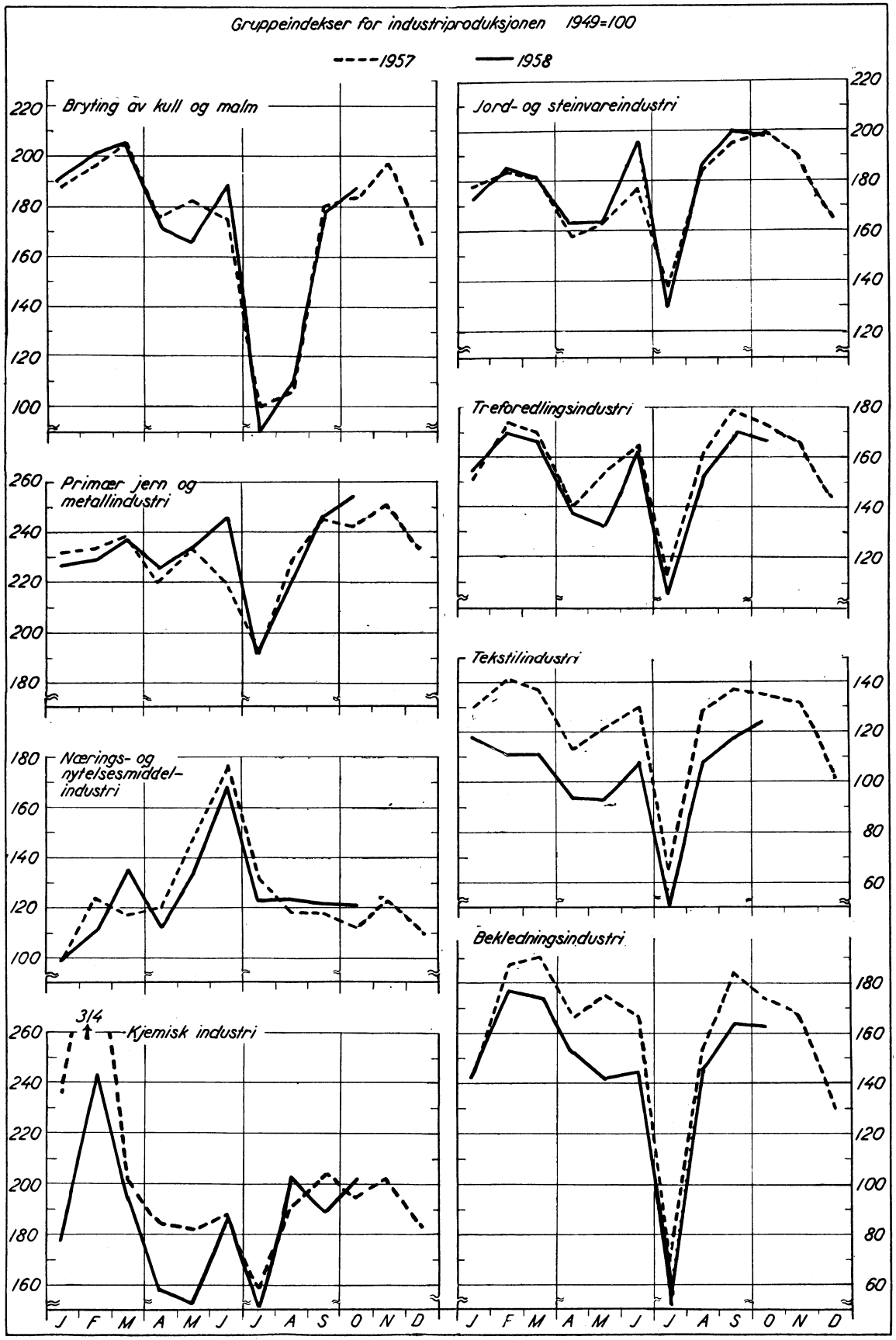

Gruppeindekser for industriproduksjonen 1949=100
1957
1958
Bryting av kull og malm
Jord- og steinvareindustri
Treforedlingsindustri
Primær jern og metallindustri
Tekstilindustri
Nærings- og nytelsesmiddel-industri
Bekledningsindustri
3/4
Kjemisk industri
J F M A M J J A S O N D

Fig. 27.

Innen bekledningsindustrien var nedgangen i produksjonen størst for konfeksjonsfabrikkene med 10 prosent. For skotøyfabrikkene var nedgangen 3 prosent.

Treforedlingsindustrien har i 1958 vært preget av vanskelige avsetningsforhold på eksportmarkedet. Dette gjelder særlig tresliperiene hvor produksjonen gikk ned fra 668 000 tonn tremasse i 1957 til om lag 625 000 tonn i 1958, eller med 6—7 prosent. I de 10 første månedene av 1958 ble det eksportert 309 000 tonn tremasse til en verdi av 160,1 mill. kr. mot 356 000 tonn til en verdi av 202,1 mill. kr. i samme tidsrom i 1957. Eksportkvantumet gikk altså ned med 13—14 prosent og eksportverdien med 21 prosent. Det innenlandske forbruket av tremasse lå på samme nivå som i 1957.

Produksjonen av cellulose gikk ned med 2—3 prosent fra 1957 til 1958. Produksjonen ventes å bli om lag 630 000 tonn i 1958 mot 648 000 tonn året før. Eksporten av cellulose holdt seg relativt godt oppe, men prisene på verdensmarkedet gikk ned med gjennomsnittlig 5—6 prosent fra 1957 til 1958. I tidsrommet januar—oktober ble det i 1958 eksportert 253 000 tonn cellulose til en verdi av 278,7 mill. kr. mot 234 000 tonn til en verdi av 272,9 mill. kr. i 1957.

Ved papir-, papp- og kartongfabrikkene gikk produksjonen ned med om lag 3 prosent fra 1957 til 1958. I alt regnes det med en produksjon på 625 000 tonn papir, papp og kartong i 1958 mot 645 000 tonn året før. Fra høsten 1957 til høsten 1958 økte papirfabrikkenes kapasitet med 30—40 000 tonn og utgjør nå om lag 720 000 tonn papir, papp og kartong pr. år. På grunn av kapasitetsøkingen og produksjonsnedgangen var kapasitetsutnyttingen vesentlig dårligere i 1958 enn året før. Små ordremasser i 1958 gjorde at det også var vanskelig å utnytte produksjonskapasiteten rasjonelt. Eksporten i månedene januar—oktober 1958 utgjorde 321 000 tonn til en verdi av 425,6 mill. kr. mot 330 000 tonn til en verdi av 459,3 mill. kr. i samme tidsrom året før.

I kjemisk industri i alt gikk produksjonen ned med om lag 10 prosent fra 1957 til 1958. Målt eksklusive sildoljefabrikkene var nedgangen omtrent 4 prosent.

Produksjonen av nitrogenprodukter gikk litt ned i 1958. I de 10 første månedene av året ble det ved Norsk Hydro's bedrifter produsert kalksalpeter m. v. med et innhold av nitrogen på 189 000 tonn i 1958 mot 196 000 tonn året før. Nedgangen skyldes at det i 1958 ble anvendt mindre importert ammoniakk ved framstillingen av nitrogenprodukter. Til tross for dårlige vannforhold ved flere av Norsk Hydro's kraftanlegg i vårmånedene 1958, var selskapets

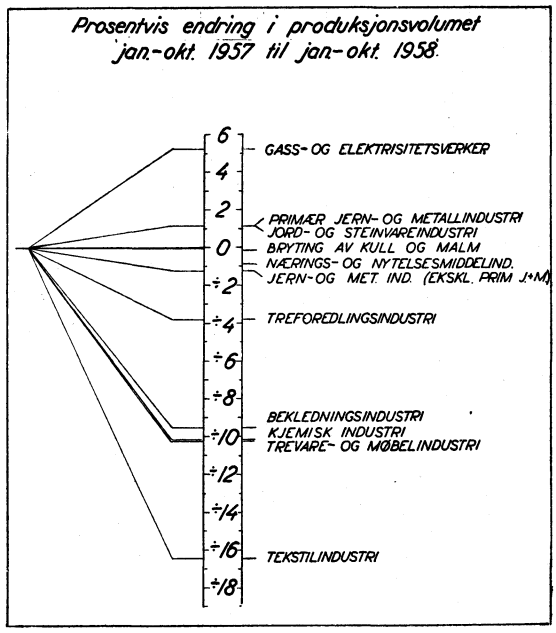

Fig. 28.

egen produksjon av ammoniakk litt større enn i 1957. Avsetningsforholdene for nitrogenprodukter var stort sett gode i 1958. En vesentlig del av Norsk Hydro's nitrogenproduksjon i driftsåret 1958—59 ble forhåndssolgt i juni 1958.

Produksjonen av karbid økte noe fra 1957 til 1958 på grunn av at Norsk Hydro's nye karbidfabrikk ble driftsklar i begynnelsen av året. I de 10 første månedene av 1958 ble det produsert vel 59 000 tonn mot 50 000 tonn i samme tidsrom året før. Eksporten av karbid i perioden januar—oktober utgjorde 48 000 tonn i 1958 mot 37 000 tonn i 1957.

Produksjonen ved sildoljefabrikkene gikk sterkt ned på grunn av det dårlige vintersildfisket i 1958. Produksjonen ventes å bli vel 95 000 tonn sildmjøl og om lag 35 000 tonn sildolje i 1958 mot 175 000 tonn mjøl og 66 000 tonn olje året før. I rekordåret 1956 var produksjonen oppe i 110 000 tonn sildolje. Eksporten av sildmjøl i de 10 første månedene av året sank fra 102 000 tonn til en verdi av 121,1 mill. kr. i 1957 til 74 000 tonn og en verdi av 85,0 mill. kr. i 1958. Lagrene av sildmjøl gikk ned fra 98 000 tonn pr. 1. juli 1957 til 23 000 tonn pr. 1. juli 1958.

Olje- og fettraffineriene viste små endringer i produksjonen fra 1957 til 1958, til tross for vanskeligere avsetningsforhold det siste året. Eksporten av herdet fett i tidsrommet januar—oktober 1958 utgjorde 41 000 tonn mot 47 000 tonn året før. Prisene på eksportmarkedet er også gått noe ned.

I primær jern- og metallindustri sett under ett lå produksjonen i 1958

på omtrent samme nivå som året før til tross for at markedsforholdene for de fleste metaller ikke har vært så gode som i 1957.

Ferrolegeringsverkene har arbeidd under meget vanskelige avsetningsforhold i 1958, og produksjonen lå gjennomsnittlig om lag 25 prosent lavere enn i 1957. Avsetningsvanskene henger sammen med nedgangen i stålproduksjonen i land som er avtakere av norske ferrolegeringer. De store stålprodusentene har dessuten redusert sine lager av ferrolegeringer i løpet av året. I de 10 første månedene av 1958 ble det eksportert 87 000 tonn ferrosilisium og 80 000 tonn andre ferrolegeringer mot henholdsvis 108 000 tonn og 129 000 tonn i samme periode i 1957. Prisene på eksportmarkedet har gjennomsnittlig vært om lag 10 prosent lavere enn i 1957.

Ved aluminiumsverkene økte produksjonen fra vel 95 000 tonn i 1957 til om lag 120 000 tonn i 1958. På verdensmarkedet har etterspørselen etter aluminium vært noe svakere enn i 1957. Årsaken til at de norske verkene likevel har kunnet utnytte sin produksjonskapasitet er at de arbeider med langsiktige leveringskontrakter. De har dessuten relativt lave produksjonskostnader på grunn av billig elektrisk kraft og har derfor kunnet konkurrere til verdensmarkedets priser.

Produksjonskapasiteten ved aluminiumsverkene økte med om lag 25 prosent i 1958 først og fremst som følge av at det nye verket i Mosjøen tok til med driften i mars. Det er allerede vedtatt planer om utbygging som vil bringe den norske aluminiumsindustriens kapasitet opp i over 200 000 tonn pr. år. I 1959 ventes produksjonen å bli 140—150 000 tonn.

Råjern-, stål- og valseverkene viste en liten øking i produksjonen fra 1957 til 1958. Produksjonen av råjern ventes å bli om lag 260 000 tonn i 1958 eller vel 15 000 tonn mer enn i 1957. I løpet av 1958 ble to nye råjernsovner driftsklare, en ved jernverket i Mo i Rana og en ved Bremanger Smelteverk. Dette bringer den samlede kapasiteten opp i over 350 000 tonn råjern pr. år. Eksporten av både råjern og stål økte fra 1957, men prisene på verdensmarkedet var vesentlig lavere i 1958 enn året før.

For jern- og metallindustrien ellers gikk produksjonsindeksen for tidsrommet januar—oktober ned fra 169 i 1957 til 167 i 1958. Som tidligere nevnt er månedsindeksen for jern- og metallindustrien en ren timeverksindeks. Det er uvisst om produksjonen pr. timeverk er gått opp eller ned i 1958, og det er derfor vanskelig å si om produksjonsnedgangen har vært større eller mindre enn nedgangen i månedsindeksen.

Skipsverftene økte leveringen av tonnasje fra 190 000 br.reg.tonn i 1957 til om lag 210 000 br.reg.tonn i 1958. Ordrereserven er ennå relativt stor, men det gjør seg gjeldende en viss frykt for kansellering av nybyggingskontrakter. Tilgangen på reparasjonsarbeider har vært dårlig.

I den elektrotekniske industrien har produksjonen av investeringsvarer holdt seg relativt godt oppe, mens produksjonen av forbruksapparater, særlig elektrotermiske apparater, var mindre enn i 1957. I maskinindustrien lå produksjonen på omtrent samme nivå i 1958 som året før.

Elektrisitetsverker.

Elektrisitetsproduksjonen vil etter foreløpige beregninger bli om lag 27 500 mill. kWh i 1958. Dette er en øking på 1 660 mill. kWh eller 6,4 prosent fra 1957. Stigningen er noe mindre enn i forrige år, da den var 8,8 prosent.

På Østlandet, som i alminnelighet har over halvparten av landets samlede elektrisitetsproduksjon, var vannforholdene stort sett gunstige, selv om det var lite snø i fjellet, og våren kom relativt sent. For landet ellers, unntatt Trøndelag, var også vannforholdene i 1958 alt i alt ganske gode. I Trøndelag har vannsituasjonen vært mindre god det meste av året, men bedret seg vesentlig i løpet av oktober måned.

Tabell 54. *Elektrisitetsproduksjonen ved verker på 1 000 kW og over.*

Område	Januar–september mill. kWh		Stigning pct.
	1957	1958	
Østlandet	9 332	9 627	3,2
Sørlandet.....	1 169	1 258	7,6
Vestlandet.....	5 347	5 618	5,1
Trøndelag	868	845	—2,7
Nord-Norge.....	1 690	2 086	23,4
Hele landet.....	18 406	19 434	5,6

I de tre første kvartaler av 1958 var produksjonen i hele landet under ett 1 028 mill. kWh eller 5,6 prosent større enn i tilsvarende tidsrom 1957. Økingen var både absolutt og relativt sett størst i Nord-Norge med 396 mill. kWh eller 23,4 prosent. I Trøndelag var produksjonen 23 mill. kWh mindre i januar—september 1958 enn i samme periode i 1957.

Pr. 30. september 1958 hadde Østlandsmagasinene en samlet energibeholdning på 6 382 mill.

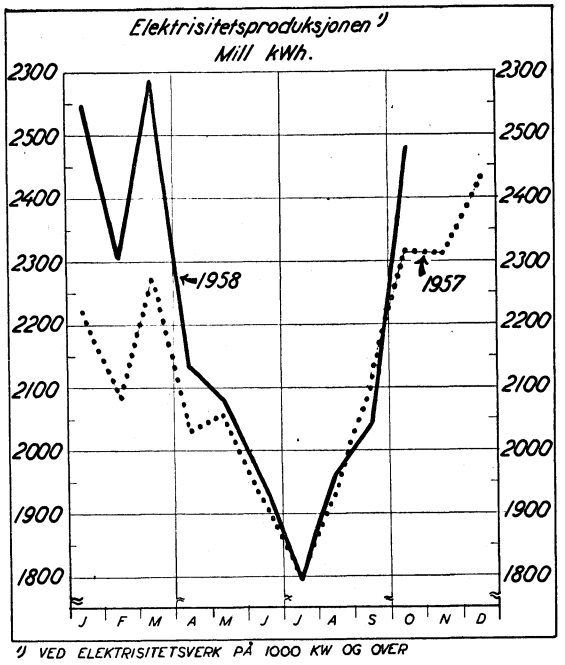

Fig. 29.

kWh. Dette er den største energibeholdning som hittil er registrert, og den var 781 mill. kWh eller 13,9 prosent større enn ved samme tidspunkt året før. For landet ellers var energibeholdningen i magasinene 11 prosent større enn i 1957, men var likevel noe mindre enn ved utgangen av august, da det ble registrert 6 284 mill. kWh.

Tabell 55. *Reguleringsmagasinenes energibeholdning pr. 30. september. Mill. kWh.*

	Østlands-området	Landet ellers	I alt
1954	4 923	3 487	8 410
1955	4 305	4 954	9 259
1956	4 473	4 722	9 195
1957	5 601	5 617	11 218
1958	6 382	6 237	12 619

Ved utgangen av september 1958 var vannfyllingen i magasinene ganske bra for Østlandet, Sørlandet og Vestlandet, mens den for Trøndelag var under normalt. I Nord-Norge var vannfyllingen svært varierende, men gjennomgående mindre god. For Glomfjord Kraftverk var fyllingsgraden 50 prosent, men med økende tendens. I Tromsø var stillingen slik at det måtte innføres strømrasjonering i oktober. I Røssåga var imidlertid magasinene fulle alt i juli. Ved utgangen av oktober 1958 var tilsiget stort sett bra over hele landet.

Den utbygde vannkraft ved regulert lavvannføring og 75—80 prosent effekt (årgangskraften) var ved utgangen av 1957 kommet opp i 2,95 mill. kW. Dette tallet vil sannsynligvis øke med om lag 240 000 kW i løpet av 1958. Økingen faller vesentlig på storanleggene Røssåga, Hjartdøla, Hol, Balmi og Tafjord.

I siste femårsperiode har det vært en gjennomsnittlig tilgang på utbygd vannkraft på 164 000 kW årgangskraft pr. år. Dette er 32 prosent mer enn i femårsperioden 1949—1953, da det var en gjennomsnittlig årlig utbygging på 124 000 kW. Til sammenlikning kan nevnes at det i femårsperioden 1935—1939 bare ble utbygd 16 000 kW pr. år.

Inntektsutviklingen.

De samlede inntekter og utgifter for gruvedrift, industri og kraftforsyning er ført opp i tabell 56.

Tabell 56. *Totalregnskap for gruvedrift, industri og kraftforsyning. Mill. kr.*

	Inntekt	Kostnader	Godtgjøring til arbeid og kapital
1954	17 791	11 670	6 121
1955	19 181	12 835	6 346
1956	21 053	14 110	6 943
1957	22 182	15 023	7 159
1958	21 265	14 139	7 126

Bygge- og anleggsvirksomhet.

Bygge- og anleggsvirksomheten var stor også i 1958. I gjennomsnitt for de tre første kvartaler av året lå sysselsettingen på omtrent samme nivå som foregående år. Tallet på igangsatte nye bygg var mindre i 1958 enn i 1957. Arealet av bygg under arbeid viste nedgang i løpet av året, og det lå noe lavere ved utgangen av 1958 enn et år tidligere.

Tilgangen på de fleste byggematerialer i 1958 var mer enn tilstrekkelig til å dekke behovet. I annet halvår ble det imidlertid importert litt sement. For hele året er sementforbruket anslått til omtrent det samme som i 1957. Forbruket av murstein og lettbetong viste heller ingen vesentlige endringer sammenliknet med foregående år.

Tabell 57. *Tilgang av byggematerialer.*[1]

	1956	1957	1.—3. kvartal 1957	1.—3. kvartal 1958
Murstein, 1 000 stk.	95 800	87 600	62 200	60 200
Sement, tonn	873 300	951 138	703 643	688 143
Armeringsstål, tonn	84 000	86 000	65 000	—
Trefiberplater, tonn	61 300	63 273	47 158	42 927
Spiker og stift, tonn	13 875	11 600	8 700	9 300
Vindusglass, tonn	15 700	13 900	9 600	10 000
Lettbetong, 1 000 mursteinsenheter	111 100	12 950	93 250	103 100

[1] Norsk produksjon pluss import minus eksport.

Byggereguleringen ble i 1958 opprettholdt i samsvar med de regler som ble gitt ved Kronprinsregentens resolusjon av 15. februar 1957. De bygg som etter disse reglene har vært unntatt fra byggeløyveordninger er (1) bygg med inntil 40 m² brutto golvflate, (2) bygg som utelukkende skal brukes til helårsbolig og hvor de enkelte leiligheter ikke får større brutto golvflate enn 80 m², (3) bygg som oppføres for statens eller en statsetats regning, (4) skogshusvære og skogsstaller til bruk under skogsarbeid og fløting, (5) driftsbygninger i tilknytning til gårdsbruk, (6) veksthus og (7) naust, rorbuer og egnebuer.

Videre har det kunnet gis byggeløyve uten kvotebelastning for boliger av den størrelse og standard som statens boligbanker finansierer. Den samme ordning har gjeldt for våningshus på gårdsbruk når fylkesforsyningsnemnda har funnet at størrelsen av huset har stått i rimelig forhold til bruket.

Også i 1958 er det blitt fastsatt tre ulike kvoter for de grupper av bygg som det kreves byggeløyve for, nemlig en kvote for fylkesforsyningsnemndene, en som disponeres av Industridepartementet til industribygg over 150 m² og en som disponeres av Landbruksdepartementet til større industribygg og lagerbygg i tilknytning til landbruket.

I nasjonalbudsjettet for 1958 ble det uttalt at omfanget og sammensetningen av byggevolumet ved inngangen til året gjorde det påkrevd å ta sikte på å redusere igangsettingen av nye bygg i 1958 i forhold til 1957. De samlede byggekvoter for fylkesforsyningsnemndene ble således redusert til 775 000 m² for 1958, mot 925 000 m² for 1957. Kvoten for større industribygg ble satt til 325 000 m², det samme som i 1957, mens Landbruksdepartementets kvote ble økt fra 25 000 m² i 1957 til 30 000 m² i 1958.

Imidlertid ble fylkesforsyningsnemndenes kvoter i løpet av året økt med i alt 280 000 m² som et ledd i tiltakene for å begrense vinterarbeidsløysa 1958—59. Oppgavene for de tre første kvartaler viser at fylkesforsyningsnemndene i 1958 har brukt mindre av sine byggekvoter til kontor- og forretningsbygg enn i 1957, men på den annen side økt innvilgnin-

Tabell 58. *Byggeløyve gitt i årene 1954—1958 i 1 000 m² flate.*

	1954	1955	1956	1957[1]	1.—3. kvartal 1957[1]	1.—3. kvartal 1958[1]
Boliger	2 567	2 145	1 898	2 649	2 198	1 607
Industribygg	361	305	411	473	369	300
Kontor- og forretningsbygg	273	186	230	301	211	164
Landbruksbygg	352	397	..	385	303	305
Andre bygg	614	518	421	541	373	464
Av dette:						
Tallet på leiligheter	33 357	27 317	23 146	31 108	25 767	18 645

[1] Herunder også registrering av bygg som er unntatt fra byggeløyveordningen,

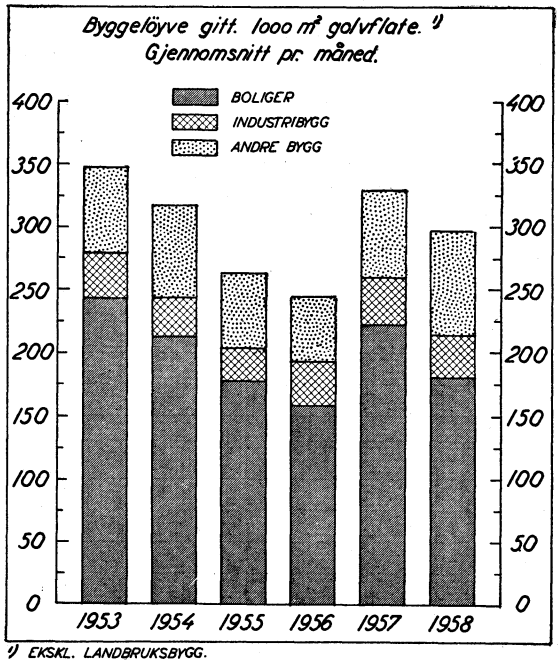

Fig. 30.

gene betydelig for skoler og for andre offentlige bygg enn sykehus. Igangsettingen av boligbygg som kan oppføres uten byggeløyve eller som det kan gis byggeløyve for uten kvotebelastning, har vist en markert nedgang fra 1957 til 1958. En oversikt under ett for areal innvilget eller registrert er gitt i tabell 58.

I de tre første kvartalene av 1958 ble det satt i arbeid ca. 18 900 leiligheter mot ca. 23 100 i samme tidsrom i 1957. For hele 1958 regnes det med at tallet vil bli om lag 24 000 mot 29 400 i 1957. Igangsettingen av nye boliger i 1958 har likevel ligget noe høyere enn i 1956. Også for kontor- og forretningsbygg og for industribygg viser igangsettingen i 1958 nedgang i forhold til 1957, men øking sammenliknet med 1956. I gruppen «andre bygg» var det i 1958 en ytterligere øking fra nivået i 1957.

Tallet på leiligheter finansiert utenom statens boligbanker kan antas å ha gått ned fra knapt 12 000 i 1957 til om lag 7 000 i 1958. Likevel er også dette et forholdsvis stort tall sammenliknet med enkelte tidligere år. I 1956 ble det således finansiert bare ca. 4 500 leiligheter utenom statens boligbanker.

Tabell 59. *Bygg under arbeid ved utgangen av hvert kvartal. Golvflate i 1 000 m².*

	Boligbygg	Industri-bygg	Kontor- og forretnings-bygg	Andre[1]
1957. 1. kvartal	1 580	507	339	833
2. »	1 959	524	364	884
3. »	2 254	599	408	913
4. »	2 074	615	424	944
1958. 1. kvartal	1 902	574	422	903
2. »	[2] 1 962	532	433	917
3. »	[2] 2 188	545	454	971

[1] Eksklusive landbruksbygg. [2] Beregnet etter gjennomsnittsareal på 84 m² pr. leilighet.

Som følge av den store igangsettingen av nye bygg i 1957, var det ved inngangen til 1958 et meget stort areal av bygg under arbeid, for alle grupper under ett bort imot 20 prosent høyere enn ved begynnelsen av 1957. Ved utgangen av 3. kvartal 1958 lå imidlertid arealet av bygg under arbeid på samme nivå som ett år tidligere. Etter foreløpige beregninger var det ca. 5 prosent færre leiligheter under arbeid ved utgangen av 1958 enn ved utgangen av 1957. For de andre grupper av bygg er det grunn til å tro at arealet under arbeid var omtrent det samme som ved utgangen av 1957.

Forholdet mellom sysselsetting og areal under arbeid har i de siste måneder av 1958 vært om lag det samme som i tilsvarende måneder i 1957. Men i første halvår av 1958 lå sysselsettingen i underkant av nivået i første halvår 1957, til tross for at arealet under arbeid var betydelig større.

I de tre første kvartaler av 1958 ble det tatt i bruk 17 534 leiligheter, praktisk talt det samme antall som i tilsvarende periode i 1957. Tallet for hele året 1958 er anslått til 26 000. For de andre grupper av bygg, som det i 1957 ble fullført relativt lite av, viser 1958 en betydelig øking i fullføringstallene.

Ved inngangen til 1959 er arealet av bygg under arbeid noe mindre enn ved inngangen til 1958. Arealet kan komme til å gå ytterligere ned i løpet av året, fordi det vil bli fullført forholdsvis mange bygg i 1959.

Tabell 60. *Bygg tatt i bruk. Golvflate i 1 000 m².*

	Boligbygg	Industribygg	Kontor- og forretningsbygg	Andre[1]
1957. 1. kvartal	463	62	32	78
2. »	485	69	26	87
3. »	531	57	71	154
4. »	714	108	68	138
1958. 1. kvartal	458	105	50	105
2. »	[2] 534	160	52	90
3. »	[2] 489	99	57	189

[1] Eksklusive landbruksbygg. [2] Beregnet på grunnlag av et gjennomsnittsareal på 84 m² pr. leilighet.

Arbeidsdirektoratets sysselsettingstall er den viktigste kilden til å belyse hvordan anleggsvirksomheten har utviklet seg. Tabell 61 viser sysselsettingen i anleggsvirksomheten i 1957 og de tre første kvartaler av 1958 etter Arbeidsdirektoratets statistikk. Tabell 62 viser statens sivile anleggsvirksomhet ifølge oppgave fra etatene. En del av den statlige anleggsvirksomhet som utføres av private entreprenører, er i tabell 61 regnet med i gruppen privat. Tabellen omfatter dessuten forsvarets anleggsvirksomhet. Tallene i disse to tabeller er derfor ikke direkte sammenliknbare.

Sysselsettingstallene viser at den samlede anleggsvirksomhet i de tre første kvartaler av 1958 var omtrent like stor som i tilsvarende periode året før. Den lå klart over foregående års nivå i mars og april, men noe under i de fleste andre måneder. Sysselsettingen ved de private anlegg var hele tiden en del lavere enn i 1957, men dette ble oppveid av økt virksomhet ved statlige, kommunale og fylkeskommunale anlegg, delvis som en følge av de ekstraordinære offentlige arbeider som ble satt i gang i mars og april for å motvirke arbeidsløysa.

Økingen i statens anleggsvirksomhet falt i første rekke på Vegvesenet. Vassdragsvesenet tok i første halvår inn flere folk ved Tokke og Røssåga; i 3. kvartal ble imidlertid sysselsettingstallene påvirket av redusert virksomhet ved Aura og Inset. Den noe lavere sysselsetting ved Statsbanenes anlegg skyldes nedgang ved Nordlandsbanen.

I årets siste kvartal ble det igjen satt i gang ekstraordinære offentlige arbeider. Det kan for hele året under ett regnes med en samlet an-

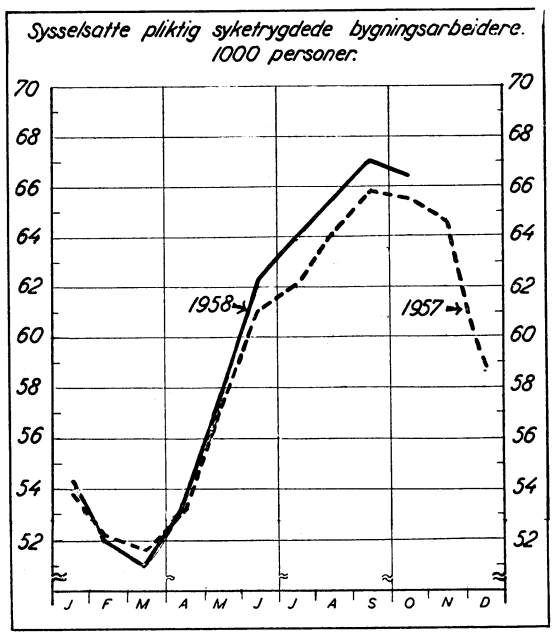

Fig. 31.

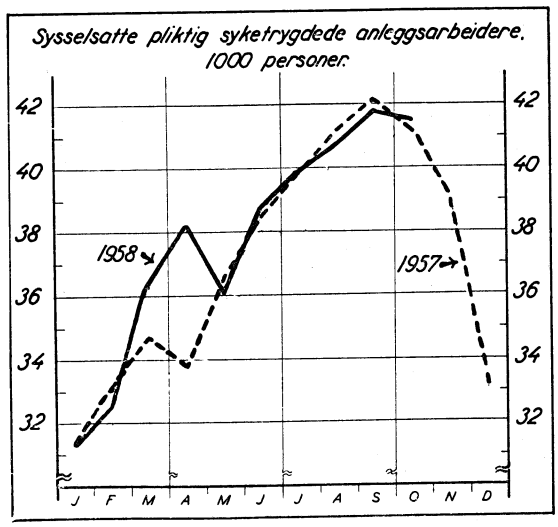

Fig. 32.

Tabell 61. *Sysselsatte lønnsmottakere i anleggsvirksomhet.*[1]

	Kommunal og fylkes-kommunal	Statlig	Privat	I alt
1957. 1. kvartal	13 429	14 852	4 877	33 158
2. »	13 954	16 721	5 838	36 513
3. »	15 254	19 008	6 972	41 234
4. »	14 809	16 810	6 198	37 817
1958. 1. kvartal	13 316	15 462	4 486	33 264
2. »	14 574	17 810	5 091	37 475
3. »	15 338	18 924	6 222	40 484

[1] Kvartalsvise gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

Tabell 62. *Sysselsettingen ved statens sivile anlegg.*[1]

	Veg-vesenet	Norges Statsbaner	Telegraf-verket	Vass-drags- og elektr.-vesenet	Havne-vesenet	Diverse anlegg	I alt
1957. 1. kvartal	6 757	970	3 340	1 893	248	540	13 748
2. »	7 350	1 100	3 625	2 532	547	402	15 556
3. »	7 948	1 304	3 737	3 066	633	367	17 055
4. »	7 524	1 048	3 641	2 571	571	465	15 820
1958. 1. kvartal	6 856	893	3 413	2 286	318	660	14 426
2. »	7 870	1 124	3 688	2 628	656	412	16 378
3. »	8 314	1 284	3 869	2 908	647	382	17 404

[1] Oppgaver fra etatene. Kvartalsvise gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

leggsvirksomhet av omtrent samme omfang som i 1957. Men den ordinære anleggsvirksomheten, utenom de ekstraordinære sysselsettingstiltakene, vil alt i alt ligge en del under foregående års nivå.

De samlede inntekter og utgifter for bygge- og anleggsvirksomheten er ført opp i tabell 63.

Tabell 63. *Totalregnskap for bygge- og anleggsvirksomhet. Mill. kr.*

	Inntekter	Kostnader	Godtgjøring til arbeid og kapital
1954	4 418	2 809	1 609
1955	4 499	2 865	1 634
1956	4 609	2 958	1 651
1957	5 175	3 351	1 824
1958	5 286	3 392	1 894

Skipsfart.

Handelsflåten.

Ved utgangen av 1957 besto den norske handelsflåten av 2 074 skip på tilsammen ca. 8,6 mill. bruttotonn. Av disse var 473 skip på tilsammen 4,8 mill. bruttotonn tankskip, mens 1 601 skip på tilsammen 3,8 mill. bruttotonn var tørrlastskip av forskjellig art. Hele flåten var på ca. 12,7 mill. tonn dw. Oppstillingen nedenfor viser handelsflåtens fordeling på ulike arter skip ved utgangen av 1957:

Skipenes art	Skip	Br. tonn	Dw. tonn[1]
Tankskip	473	4 781 704	7 296 000
Tørrlastskip:			
Malmtankskip	7	119 747	166 000
Kjøle- og fryseskip	37	72 903	72 000
Passasjerskip	276	217 492	126 000
Tørrlastskip ellers	1 281	3 371 624	5 053 000
I alt	2 074	8 563 470	12 713 000

[1] Tallene er delvis beregnet.

Tabell 64. *Tilgang og avgang i handelsflåten i månedene januar—september 1958*[1].

	100—499 br.tonn		500—2 499 br.tonn		2500—4 999 br.tonn		5 000—9 999 br.tonn		10 000—14 999 br.tonn		15 000 br.tonn og over		I alt		
	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn	Dw. tonn[2]
Flåten 1. januar 1958 ..	774	172 073	366	551 456	201	759 165	433	3 189 734	232	2 652 319	68	1 238 723	2 074	8 563 470	12 713 000
Tilgang januar—september:															
Nybygg i utlandet	11	5 274	7	12 309	4	15 222	24	213 021	22	269 775	13	274 736	81	790 337	1 092 000
Eldre skip kjøpt i utlandet	4	1 423	–	–	1	3 503	–	–	3	34 229	–	–	8	39 155	60 000
Nybygg i Norge	22	5 865	4	8 612	2	6 786	2	10 866	8	93 632	3	56 982	41	182 743	276 000
Tilgang i alt	37	12 562	11	20 921	7	25 511	26	223 887	33	397 636	16	331 718	130	1 012 235	1 428 000
Avgang januar—september:															
Solgt til utlandet	10	3 465	17	24 255	3	10 795	11	84 224	1	10 448	–	–	42	133 187	198 000
Forlis, kondemnert etc...	3	892	–	–	1	4 283	2	19 760	–	–	–	–	6	24 935	29 000
Opphogd	3	769	1	534	–	–	–	–	–	–	–	–	4	1 303	1 000
Avgang i alt	16	5 126	18	24 789	4	15 078	13	103 984	1	10 448	–	–	52	159 425	228 000
Netto tilgang i alt	21	7 436	— 7	— 3 868	3	10 433	13	119 903	32	387 188	16	331 718	78	852 810	1 200 000
Flåten 1. oktober 1958..	795	179 509	359	547 588	204	769 598	446	3 309 637	264	3 039 507	84	1 570 441	2 152	9 416 280	13 913 000

[1] Omfatter bare egentlige handelsskip over 100 bruttotonn. [2] Tallene er delvis beregnet.

Til handelsflåten er regnet handelsskip over 100 bruttotonn. Fiske- og fangstskip, hvalkokeriskip, spesialskip som taubåter, bergingsbåter, isbrytere, kabelskip o. l. er ikke tatt med. Fig. 33 viser handelsflåtens vekst i de senere årene.

Nettotilveksten av tonnasje var stor i de tre første kvartaler i 1958. Ved utgangen av september besto flåten av 2 152 skip på tilsammen 9,4 mill. bruttotonn (tabell 64). Over 95 prosent av tilgangen i januar—september var nybygd tonnasje. De fleste av disse skipene, i alt 81 skip på tilsammen ca. 790 000 bruttotonn, ble levert fra utenlandske verksteder. Fra norske verksteder ble det levert 41 skip på tilsammen 183 000 bruttotonn. Resten av tilgangen var eldre skip som ble kjøpt inn fra utlandet. De leverte nybyggingene fordeler seg slik:

Fra land:	Tankskip		Tørrlastskip	
	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn
Vest-Tyskland ..	6	92 656	27	194 089
Sverige	12	182 072	11	78 603
Storbritannia ...	3	37 166	4	37 794
Nederland	3	50 112	2	11 637
Frankrike	–	–	3	29 997
Danmark	1	13 296	3	10 906
Belgia	1	16 258	–	–
Irland	1	13 409	–	–
Japan	1	13 407	–	–
Italia	–	–	3	8 935
Utlandet i alt ..	28	418 376	53	371 961
Norge i alt	12	140 905	29	41 838
I alt	40	559 281	82	413 799

Nesten 65 prosent av tilgangen til tørrlastflåten var skip mellom 5 000 og 10 000 br.tonn. Av tilgangen var det 3 store malmskip på ca. 20 000 bruttotonn hver. Vel halvparten av tilgangen til tanktonnasjen var skip over 15 000 bruttotonn. I alt 8 skip var «supertankskip» på ca. 30 000 tonn dw. hver.

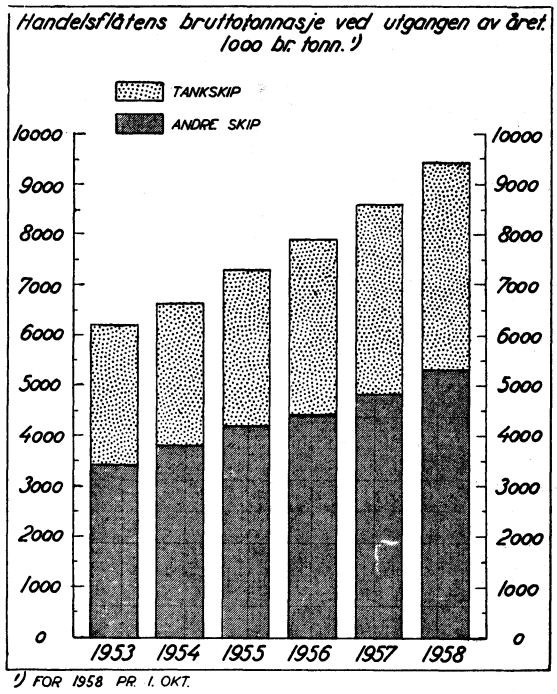

Fig. 33.

Om lag 85 prosent av avgangen i handelsflåten i 1958 var salg av eldre tonnasje. I alt ble det solgt 42 skip på tilsammen 133 000 bruttotonn. Inntil utgangen av september var det forlist 3 skip på tilsammen 20 000 bruttotonn. Resten av avgangen var skip som ble opphogd eller kondemnert etter havari.

I tabell 65 er endringene i flåten i de tre første kvartaler av 1958 sammenliknet med tall for årene 1954—1957. Tallene er ikke helt sammenlignbare, da oppgavene for 1957 og 1958 bare omfatter egentlige handelsskip.

Tabell 65. *Tilgang og avgang i handelsflåten. 1 000 bruttotonn*[1].

År	Tilgang i alt	Nybygd i Norge	Nybygd i utl.	Eldre skip fra utl.	Avgang i alt	Forlist, kondemnert etc.	Solgt til utl.	Nettoøking i alt	Av dette tankskip
1954.....	772	129	579	64	326	17	309	447	409
1955.....	941	168	612	161	286	15	271	658	493
1956.....	957	171	689	97	384	28	356	576	189
1957[1]	946	185	722	39	260	28	232	692	387
1958[1] jan.— sept.	1 012	183	790	39	159	26	133	853	527

[1] Skip over 100 br.tonn. T. o. m. 1956 alle skip. Oppgavene for 1957 og 1958 gjelder handelsskip (ekskl. fiske- og fangstskip, hvalfangstskip og spesialskip som taubåter, bergingsbåter, isbrytere, kabelskip o. l.).

Tilgangen og avgangen av handelsskip i de 3 første kvartaler av 1958 fordelte seg slik:

	Tilgang		Avgang	
	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn
Motortørrlastskip	82	342 898	19	46 676
Damptørrlastskip	4	75 602	20	46 493
Motortankskip ..	36	442 725	11	53 811
Damptankskip ..	8	151 010	2	12 445
I alt	130	1 012 235	52	159 425

Tabell 66. *Bruttotonnasjen fordelt etter alder ved utgangen av året. Prosent.*

	1939	1946	1954	1955	1956	1957
0— 4 år	25	18	42	42	43	44
5— 9 »	21	21	21	23	29	30
10—14 »	18	10	12	13	11	10
15—19 »	16	23	10	9	7	6
20—29 »	14	19	9	8	6	7
30 år og over..	6	9	6	5	4	3
I alt	100	100	100	100	100	100

Tabell 66 viser fordelingen av flåten etter aldersgrupper ved utgangen av 1957 sammenliknet med en del tidligere år.

Pr. 1. oktober 1958 var den samlede kontraktsbestand for norsk regning 4 663 000 bruttotonn. Av dette var 3 156 000 bruttotonn eller om lag 68 prosent kontrahert ved utenlandske verksteder. De inngåtte kontrakter for bygging av norske skip i utlandet har i de senere år fordelt seg slik:

År	Tørrlast-tonnasje 1 000 br.t.	Tank-tonnasje 1 000 br.t.	I alt 1 000 br.t.
1953	— 1	— 35	— 36
1954	304	64	368
1955	419	774	1 193
1956	864	1 331	2 195
1957	301	376	677
1958 1.-3. kv.	29	— 131	— 102

Kontraheringsaktiviteten har siden 1956 vært sterkt avtakende. I løpet av 1958 er en del tidligere inngåtte kontrakter blitt kansellert. Dessuten er en rekke kontrakter som tidligere ble inngått for bygging av tankskip, i løpet av 1958 blitt forandret til kontrakter på tørrlastskip.

Tabell 67. *Norske nybyggingskontrakter fordelt etter byggeland og sannsynlig leveringsår. Beregnet etter kontraktsbestanden pr. 1. oktober 1958. 1000 bruttotonn.*

Land	4. kvartal 1958	1959	1960	1961	1962	1963 og senere	I alt	Av dette tankskip og andre spesialskip
Danmark	17	58	39	39	69	–	222	144
Frankrike	13	16	–	–	–	–	29	13
Italia	3	17	–	–	–	–	20	–
Nederland	33	65	3	7	16	–	124	99
Storbritannia	26	41	143	39	37	132	418	283
Sverige	59	347	329	288	194	176	1 393	981
Vest-Tyskland	43	321	185	229	109	26	913	451
Andre land	7	26	4	–	–	–	37	–
Utlandet i alt	201	891	703	602	425	334	3 156	1 971
Norge	61	298	226	190	255	477	1 507	1 246
I alt	262	1 189	929	792	680	811	4 663	3 217

Beskjeftigelsen.

Opplegget av norsk tonnasje økte sterkt i de første månedene av 1958, og nådde maksimum juli med 733 000 br.tonn. Dette var langt mer enn noen gang tidligere i etterkrigstiden. Utover høsten ble imidlertid opplegget en del mindre. Pr. 1. oktober var det i alt 644 000 br.tonn som lå i opplag, og senere har opplegget

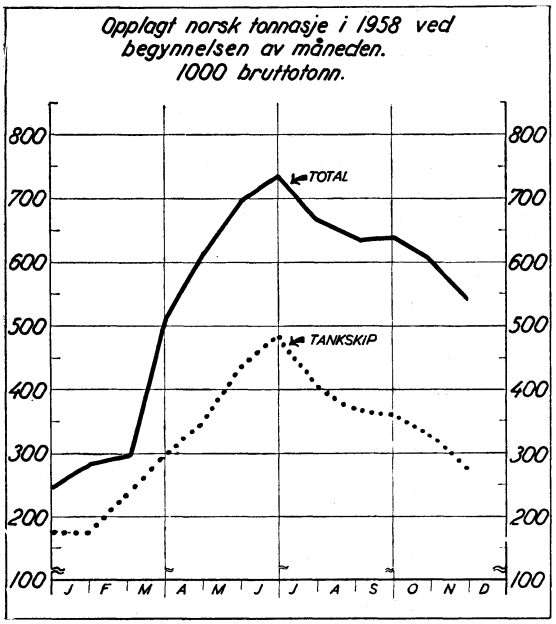

Fig. 34.

gått ytterligere ned. Til tross for det store opplegget var det pr. 1. oktober 1958 større tonnasjemengde i fart enn på samme tid året før. Det henger sammen med den store nytilgangen på tonnasje det siste året.

	Tørrlastskip 1000 br. tonn	Tankskip 1000 br. tonn
Pr. 1. oktober 1957 ...	3 294	4 746
Pr. 1. oktober 1958 ...	3 680	5 385
Av dette:		
I linjefart	1 325	–
På tidscertepartier av mer enn 12 måneders varighet	1 151	3 858
På konsekutive reiser av mer enn 12 måneders varighet	149	608
I løsfart (skip på reisecerteparti og skip på timecharter og konsekutive reiser av 12 måneders varighet og under)	764	555
I opplag eller under langvarig reparasjon	291	364

Fraktkontrollen i Norges Rederforbund har utarbeidd en oversikt over beskjeftigelsen for skip over 1 000 t. dw. (ca. 700 br.tonn) pr. 1. oktober 1958. Oversikten viser at andelen av tørrlastflåten som går på tidscertepartier har gått ned fra 35 prosent i 1957 til 31 prosent i 1958. Også den delen av tørrlastflåten som går i linjefart og løsfart, har prosentvis gått noe ned i forhold til 1957. Andelen av tørrlastflåten som var i opplag eller under langvarig reparasjon, økte fra 1 prosent pr. 1. oktober 1957 til 8 prosent pr. 1. oktober 1958.

Om lag 83 prosent av tankflåten var sluttet på tidscertepartier eller konsekutive reiser pr. 1. oktober 1958, mot 86 prosent i 1957. Under tidscertepartier og konsekutive reiser er tatt med skip som er sluttet for mer enn 12 måneder, uansett hvor stor del av løpetiden som gjenstår. Er varigheten kortere, er de regnet med blant skip i løsfart.

Nesten 7 prosent av tankflåten lå i opplag pr. 1. oktober 1958. Ett år tidligere var om lag 1,5 prosent av tankflåten i opplag.

Fraktmarkedet.

Skipsfraktene var fallende gjennom hele året 1957. I januar 1958 lå Norwegian Shipping News indeks for tankfrakter i løsfart (M.O.T. = 100) på ca. 44. Indeksen som er utarbeidd siden 1952 hadde til da ikke vist så lavt fraktnivå. I tidsrommet januar—august 1958 var det relativt små endringer i tankfraktene. Det laveste nivå ble nådd i april med et indekstall på 39. Siden har det vært noe stigning.

Fraktene for tørrlast har holdt seg relativt bedre oppe. Turfraktene lå ved begynnelsen av 1958 på vel 100 (Norwegian Shipping News indeks 1949 = 100) og falt senere en del, mens tidsfraktene — av inntil et års varighet — har ligget på ca. 80 i hele 1958 (fig. 35). Det har vært liten interesse for langtidsbefraktning i 1958. Dette gjelder både tank og tørrlast.

De lave fraktene i 1958 er resultatet av en rekke ulike faktorer. Oljeforbruket i verden har

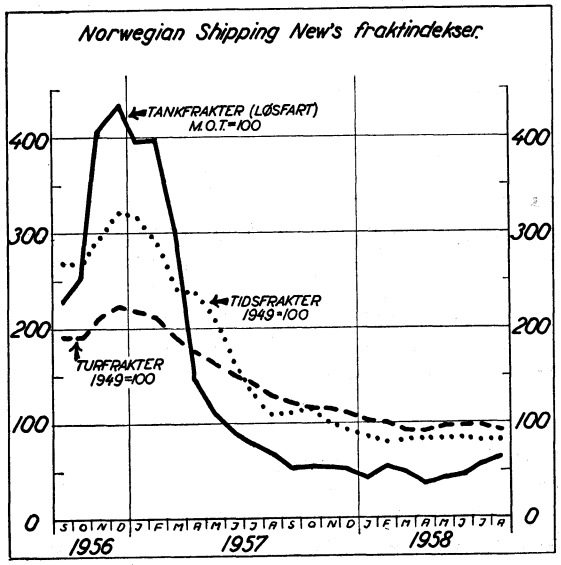

Fig. 35.

vært i fortsatt vekst, men på grunn av alminnelig økonomisk stagnasjon er økingen blitt mindre enn ventet. Etterspørselen etter tanktonnasje har dessuten falt som følge av ulike tiltak under og etter Suez-krisen. Under krisen økte U.S.A. og Venezuela sin produksjon av olje, men da den ekstraordinære etterspørsel falt bort, ble det overproduksjon av olje i U.S.A. Det ble gjennomført importregulering, og oljefarten fra Midt-Østen til U.S.A. som før var en viktig trade, er nå blitt redusert. Oljeeksporten fra Venezuela har holdt seg godt oppe, men denne oljen har kortere vei til de store markeder, slik at tonnasjebehovet her blir mindre.

Den økonomiske stagnasjonen i Vest-Europa har ført til sterk reduksjon i kulleksporten fra U.S.A. Også i malmfarten har det vært et tilbakeslag, vesentlig på grunn av aktivitetsnedgangen i U.S.A. Disse forhold har fått særlig betydning for de store tørrlastskipene som går i trampfart, da kull og malm er de viktigste varene disse skipene frakter. En rekke eldre tørrlastskip på over ca. 10 000 tonn dw. som tidligere gikk i trampfart, er i løpet av 1958 blitt lagt opp. De nye tørrlastskipene har klart konkurransen bedre på grunn av gunstigere kostnadsstruktur.

Også de små tørrlastskipene som går i trampfart, har i 1958 hatt et meget dårlig fraktmarked. Av trampskipene i gruppen 1 000—4 000 tonn dw. lå 17 prosent i opplag pr. 1. oktober 1958. Det store opplegget henger til dels sammen med at det er vanskelig å sikre disse skipene sysselsetting ved tidscertepartier. Dessuten er konkurransen av utenlandske skip meget sterk på de markeder som de små trampskipene har.

Skipene som går i linjefart har i 1958 hatt mindre tilgang på stykkgods enn vanlig. Fraktene for stykkgods er faste og endres bare når det blir vesentlige endringer i kostnadene. Men linjeskipene frakter også bulkvarer som korn og malm, og er for disse varenes vedkommende blitt berørt av det lavere fraktnivået.

Den sjøsatte tonnasje i verden har i de siste år vært meget stor, og dette har fått virkning på fraktnivået på samme måte som stagnasjonen i verdenshandelen. I 1957 ble det sjøsatt i alt 8,5 mill. br.tonn. Dette er det høyeste tall hittil i fredstid, og det lå 1,8 mill. bruttotonn høyere enn i 1956. I første halvår av 1958 ble det sjøsatt 4,6 mill. bruttotonn, slik at det i 1958 sannsynligvis vil bli en samlet tilvekst til verdens handelsflåte på ca. 9 mill. bruttotonn. Av den sjøsatte tonnasje i 1957 var 45 prosent tankskip, mot 34 prosent i 1956. Avgangen av eldre skip har i de siste år vært forholdsvis liten, siden disse på grunn av de høye fraktene har kunnet seile med fortjeneste. Dette har også hatt virkning på fraktnivået.

Inntektsutviklingen.

Tabell 68 viser skipsfartens samlede inntekter og kostnader i innen- og utenriksfart. Etter fradrag av kostnader til driftsmidler, vedlikehold og nedskrivning av realkapital, framkommer det restbeløp som skipsfarten har til dekning av renter og godtgjøring for eget og leid arbeid. Dette beløpet svarer til faktorinntekten i Byråets nasjonalregnskap. I inntektene er inkludert tilskott til skip i rutefart på kysten, og i kostnadene er inkludert frakt-, tonnasje-, laste- og fyravgifter.

Tabell 68. *Totalregnskap for skipsfarten. Mill. kr.*

	Inntekter	Kostnader	Godtgjøring til arbeid og kapital
1954	4 009	3 045	964
1955	4 820	3 415	1 410
1956	5 982	3 761	2 221
1957	6 726	4 320	2 406
1958	5 915	4 423	1 492

Annen samferdsel.

Sysselsetting.

Tallet på sysselsatte lønnsmottakere i annen samferdsel enn sjøtransport gikk ned fra om lag 71 200 ved utgangen av oktober 1957 til om lag 70 400 ved utgangen av oktober 1958. Fordelingen av arbeidsstyrken på de forskjellige grener av samferdselen er vist i tabell 69.

Tabell 69. *Sysselsatte lønnsmottakere pr. 31/10.*

	1957	1958
Jernbane-, forstadsb.- og sporveistransp.	24 600	23 600
Rutebiltransport	7 500	7 500
Drosje- og turbiltransport	1 900	1 900
Lastebiltransport	3 500	3 500
Landtransport ellers..	1 700	1 600
Lufttransport.....	2 200	[1] 1 900
Tjenester i tilknytning til transport.....	3 800	4 000
Lagring	900	1 000
Post	10 700	11 000
Telefon og telegraf...	14 400	14 400
I alt	71 200	70 400

[1] En del av SAS' personell er overført til Trygdekassen for sjøfolk i utenriksfart og er ikke med i sysselsettingstallene for 1958.

Jernbanetransport.

I november—desember 1958 fant det sted tre viktige endringer i jernbanenettet: 1) Strekningen Saltdal—Fauske (39 km) på Nordlandsbanen ble åpnet for drift, 2) Østfoldbanens østre linje Ski—Mysen—Sarpsborg (81 km) ble åpnet for elektrisk drift, 3) strekningen Sandvika—Asker (10 km) ble åpnet for dobbeltsporet drift.

Trafikken med Statsbanene viste nedgang fra 1956—57 til 1957—58. For persontrafikken var det en nedgang på noe over 1 prosent for tallet på reiser og om lag ½ prosent for transportarbeidet målt i passasjerkilometer. Godstrafikken viste en betydelig sterkere nedgang enn persontrafikken. Når vi ser bort fra malmtrafikken på Ofotbanen, var nedgangen om lag 9 prosent både målt i tonn transportert og tonnkm. Malmtrafikken på Ofotbanen holdt seg imidlertid oppe, slik at nedgangen i den totale godstrafikken var om lag 4 prosent målt i tonn transportert og om lag 7 prosent målt i tonnkilometer. De absolutte tall for person- og godstrafikken i de to siste driftsår framgår av tabell 70.

Tabell 70. *Jernbanetrafikken (Norges Statsbaner).*

	1956—57	1957—58
Persontrafikk		
Antall reiser (1000)	42 441	41 942
Passasjerkilometer (Mill.)	1 561	1 554
Godstrafikk		
Ekskl. malm på Ofotbanen		
Tonn transportert (1000)	5 693	5 208
Tonnkilometer (Mill.).	1 100	997
Inkl. malm på Ofotbanen		
Tonn transportert (1000)	16 338	15 681
Tonnkilometer (Mill.).	1 526	1 416

Trafikktellinger har vist at reisetrafikken på noen av de viktigste innenlandske jernbanestrekninger var om lag 5 prosent større i mai—september 1958 enn i tilsvarende periode året før. Det var øking ved alle tellepunktene, som er valgt slik at minst mulig lokaltrafikk kommer med. Passasjertrafikken til og fra utlandet gikk derimot ned med om lag 9 prosent.

Fra 1. januar 1958 ble takstene for månedsbilletter og ukekort forhøyd med ca. 15 prosent

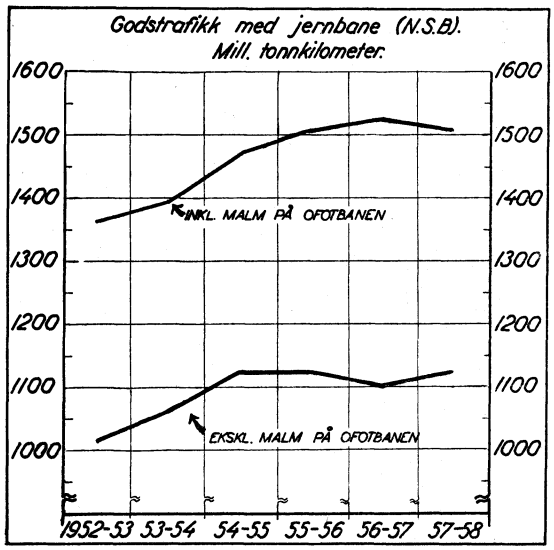

Fig. 36.

på avstander inntil 40 km og med ca. 10 prosent på lengre avstander. Inntektene av disse billettslag økte i driftsåret 1957—58 sammenliknet med driftsåret 1956—57. Inntektene av de andre billettslag var imidlertid lavere enn før, slik at de samlede persontrafikkinntekter gikk ned med 0,4 mill. kr. og utgjorde 162,9 mill. kr. i 1957—58. Godstrafikkinntektene gikk samtidig ned med 12,2 mill. kr. og utgjorde 206,8 mill. kr. i 1957—58. De samlede inntekter av jernbanedriften i 1957—58 var 393,9 mill. kr. eller 11,0 mill. kr. lavere enn i foregående driftsår. Da utgiftsøkingen bare utgjorde 0,4 mill. kr., var det hovedsakelig inntektssvikten, særlig for godstrafikken, som førte til at underskottet ved jernbanedriften ble 11,4 mill. kr. større i 1957—58 enn året før. (Se ellers tabell 71).

Tabell 71. *Økonomiske resultater av jernbanedriften (N.S.B.). Mill. kr.*

	1956—57	1957—58
Inntekter		
Persontrafikk	163,3	162,9
Godstrafikk	219,0	206,8
Reisegods, post og annet	22,6	24,2
I alt	404,9	393,9
Utgifter.....	518,2	518,6
Underskott.....	113,3	124,7

Pr. 30. juni 1958 besto personvognparken ved NSB av i alt 1 294 vogner, dvs. 15 flere enn året før. Vognene (inkl. motorvognene) hadde i alt 63 838 sitteplasser og 2 992 soveplasser. Godsvognparken besto av i alt 12 544 vogner, dvs. en nedgang på 53 siden forrige år. Den samlede lasteevne for godsvognene var 204 803 tonn.

Av trekkraft fikk NSB en nettotilvekst på 13 diesellokomotiver, 10 elektriske lokomotiver og 6 elektriske motorvogner i driftsåret 1957—58. På den annen side gikk tallet på damplokomotiver ned med 38 og tallet på bensin- og dieselmotorvogner med 2. Ved utgangen av driftsåret hadde Statsbanene i alt 135 elektriske lokomotiver, 92 elektriske motorvogner, 23 diesellokomotiver, 345 damplokomotiver og 90 bensin- og dieselmotorvogner.

Endringene i trekkraftstrukturen gir også utslag i driftsytelsene. Tallet på vognakselkilometer i trafikktog trukket av diesellokomotiver var i driftsåret 1957—58 mellom 7 og 8 ganger større enn i forrige driftsår. Tilsvarende tall for elektriske motorvogner økte med 8 prosent og for bensin- og dieselmotorvogner med 13 prosent. Vognakselkilometer trukket av elektriske lokomotiver var praktisk talt uforandret, mens damplokomotiver trakk 20 prosent færre vognakselkilometer i 1957—58 enn i 1956—57. Om lag halvparten av alle vognakselkilometer i trafikktog i 1957—58 ble trukket av elektriske lokomotiver og litt under en tredjedel av damplokomotiver. Elektriske motorvogner svarte for 9 prosent, diesellokomotiver for 8 prosent og bensin- og dieselmotorvogner for 2 prosent.

Veitransport.

Lengden av de offentlige veier (utenom byene) i Norge økte med 772 km i regnskapsåret 1957—58 og var i alt 49 535 km den 30. juni 1958. Av økingen falt 439 km på bygdeveiene, 264 km på fylkesveiene og 69 km på riksveiene. Den 1. oktober 1957 hadde 3 288 km av de offentlige veiene utenom byene fast dekke. Det var 228 km mer enn et år før. Riksveiene fikk den største tilveksten av fast veidekke med 178 km.

Tabell 72. *Lengden av offentlige veier utenom byene.*

	Km i alt pr. 30/6–58	Km med fast dekke pr. 1/10–57
Riksveier	16 267	2 326
Fylkesveier	7 868	514
Hovedveier	24 135	2 840
Bygdeveier	25 400	448
I alt	49 535	3 288

Ved utgangen av 1957 var det i Norge registrert i alt 257 515 sivile motorvogner, 105 115 motorsykler og mopeder og 9 544 tilhengere. Tallet på motorvogner i alt økte med om lag 10 prosent i 1957 mot om lag 7 prosent året før. For motorsykler og mopeder under ett var tilveksten 40 prosent i 1957 mot 22 prosent i 1956. Særlig mopedbestanden økte sterkt i 1957, nemlig fra 14 276 i begynnelsen av året til 36 789 ved årets utgang. Det er en øking på 158 prosent. Tallet på registrerte tilhengere var praktisk talt uforandret fra året før.

Tallet på registrerte personbiler økte med 15 prosent i 1957 og var i alt om lag 147 000 ved utgangen av året. Importen av personbiler i perioden januar—september 1958 var om lag 25 prosent høyere enn i samme periode 1957. Det kan derfor regnes med at tilveksten til personbilparken var noe større i 1958 enn i 1957. Av de 15 865 nye personbiler som ble innført i januar—september 1958 kom 2 541 eller 16 prosent fra østeuropeiske land. I 1957 var den tilsvarende andel 19 prosent og i 1956 hele 41 prosent. Mens bilene fra Øst-Europa kan selges fritt, er omsetningen av personbiler fra andre land fortsatt regulert. Om lag halvparten av disse blir solgt mot vanlig kjøpetillatelse (8 000 i året 1958), noen mot såkalte A-lisenser eller B-lisenser, og en god del «avtalebiler» mot noe lettere kjøpetillatelse. I 1958 omfattet «avtalebilene» 3 000 Volvo og bortimot 2 000 biler av

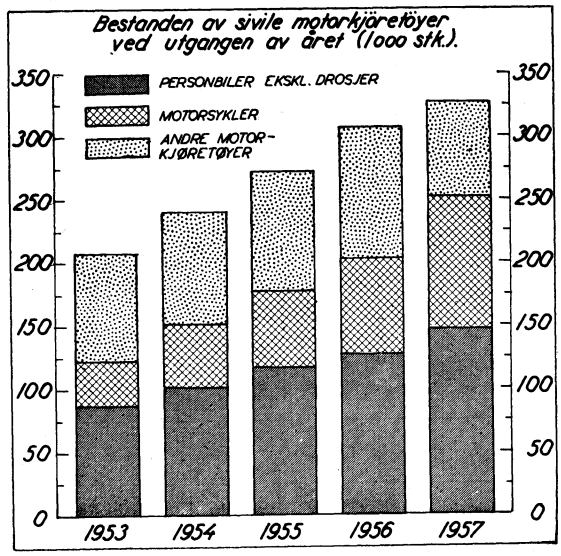

Fig. 37.

Tabell 73. *Bestanden av sivile motorkjøretøyer og tilhengere.*

	31/12 1956		31/12 1957		Prosent øking 1956—57	
	Alle	Diesel i pct. av alle	Alle	Diesel i pct. av alle	Alle	Diesel
Personvogner:						
Busser og turbiler	4 715	54,9	4 860	58,3	3,1	9,5
Drosjer o. l.	5 812	9,4	5 960	11,9	2,5	29,6
Personbiler	127 960	0,0	147 063	0,0	14,9	6,3
Varevogner:						
Rutebiler	27	11,1	31	6,5	14,8	— 33,3
Leiebiler	304	–	343	0,3	12,8	.
I egentransport	35 184	0,1	40 297	0,1	14,5	7,5
Lastevogner og komb. vogner:						
Rutebiler	1 747	44,0	1 803	48,9	3,2	14,8
Leiebiler	10 201	29,7	10 045	32,3	— 1,5	7,0
I egentransport	36 235	9,2	36 339	9,5	0,3	4,1
Spesialvogner:						
Brann-, syke- og servisebiler	1 213	1,9	1 252	1,5	3,2	— 17,4
Tankbiler	830	17,0	876	18,0	5,5	12,1
Traktorer og motortraller	8 722	35,1	8 646	35,4	— 0,9	0,2
Motorvogner i alt	232 950	5,8	257 515	5,6	10,5	6,6
Motorsykler og mopeder	74 858	–	105 115	–	40,4	–
Tilhengere	9 556	–	9 544	–	— 0,1	–

andre merker (Saab, Ford, Vauxhall, Opel). Av alle de innførte nye personbilene i januar—september 1958 kom 42 prosent fra Vest-Tyskland, 21 prosent fra Sverige, 14 prosent fra Storbritannia og 5 prosent fra Frankrike. Sammenliknet med januar—september 1957 økte tallet på vest-tyske, svenske og franske biler både absolutt og relativt, mens det var nedgang for britiske biler.

Tallet på importerte varebiler var 4 393 i januar—september 1958, dvs. om lag 7 prosent større enn i tilsvarende periode 1957. Også omsetningen av varebiler fra de vestlige land er regulert, mens østeuropeiske biler kan selges fritt. Det kom imidlertid bare 25 biler fra Øst-Europa i januar—september 1958, mot 82 i 1957. Det skulle tyde på at behovet for varebiler nå er ganske godt dekket. Av varebilene som ble innført i januar—september 1958 kom 62 prosent fra Vest-Tyskland, 25 prosent fra Storbritannia og 10 prosent fra Sverige.

Omsetningen av lastebiler, lastebilunderstell og bussunderstell er fri. I 1958 viste importtallene for lastebiler og lastebilunderstell fortsatt nedgang, men ikke så kraftig som året før. For bussunderstell var det en sterk øking i 1958, mens importtallet i 1957 viste en betydelig nedgang i forhold til året før.

Tallet på importerte motorsykler gikk sterkt ned i 1958. Da det imidlertid er en stor innenlandsk produksjon av motorsykler, er det likevel grunn til å tro at motorsykkelparken har fått en stor tilvekst i 1958. Mopedbestanden har også økt sterkt i 1958, men det er opplyst at salget av mopeder (som alle blir produsert eller montert i Norge) har vært noe mindre enn i 1957.

Dieseldrift spiller en stor og stadig stigende rolle, særlig for busser og lastebiler. Oppgaver som Opplysningsrådet for Biltrafikken har innhentet, viser at 95 prosent av de nye bussene som ble registrert i første halvår 1958 var dieseldrevet. Tilsvarende andel for hele året 1957 var 92 prosent. Av de nyregistrerte lastebilene i første halvår 1958 var 31 prosent dieseldrevet, mens andelen for hele året 1957 var 30 prosent.

Foreløpige oppgaver over rutebiltrafikken tyder på at persontrafikken økte med om lag 5 prosent i 1957 eller litt svakere enn året før. Godstrafikken synes å ha økt med om lag 2 prosent. Opplysninger som foreligger for 1958 tyder på fortsatt stigning i rutebiltrafikken.

Tallet på motorkjøretøyer som ble befordret

Tabell 74. *Innførte motorkjøretøyer fordelt etter art.*

	Aret 1957	Januar–september		Prosentvis endr. jan.–sept. 1957—jan.–sept. 1958	Relativ fordeling	
		1957	1958		Jan.-sept. 1957	Jan.-sept. 1958
Personbiler, nye komplette	17 638	12 267	15 865	29,3	49,8	58,5
Personbiler, brukte	3 351	2 579	2 614	1,4	10,5	9,7
I alt	20 989	14 846	18 479	24,5	60,3	68,2
Motorsykler og sidevogner, nye	3 018	2 942	1 746	— 40,7	12,0	6,4
Motorsykler og sidevogner, brukte	252	206	152	— 26,2	0,8	0,6
I alt	3 270	3 148	1 898	— 39,7	12,8	7,0
Varebiler, nye	5 260	4 119	4 393	6,7	16,7	16,2
Lastebiler og lastebilunderstell med førerhus, nye	2 630	2 047	1 889	— 7,7	8,3	7,0
Spesialbiler, nye	94	70	44	— 37,1	0,3	0,2
Brukte motorvogner (ekskl. personbiler og motorsykler)	146	118	70	— 40,7	0,5	0,2
I alt	8 130	6 354	6 396	0,7	25,8	23,6
Understell til personbiler	12	10	14	40,0	–	0,1
Understell til busser	298	195	258	32,3	0,8	0,9
Understell til andre motorvogner	91	69	54	— 21,7	0,3	0,2
I alt	401	274	326	19,0	1,1	1,2
Motorkjøretøyer i alt	32 790	24 622	27 099	10,1	100,0	100,0

over ferjesamband som var i drift både i 1956 og 1957, økte i 1957. For motorsykler var stigningen 22 prosent, for personbiler 19 prosent, for busser 13 prosent og for lastebiler 10 prosent. Det er grunn til å tro at det har vært stor trafikkøking også i 1958.

Trafikken av utenlandske motorkjøretøyer til Norge og norske motorkjøretøyer til utlandet er behandlet i avsnittet om reiselivet.

Det foreligger ikke tilstrekkelig omfattende trafikktellinger for en samlet bedømmelse av veitrafikkens utvikling. Siden tallet på personbiler, motorsykler og mopeder har økt sterkt i 1958, er det imidlertid god grunn til å tro at også den samlede veitrafikk har steget betydelig. Det kan i denne forbindelse nevnes at persontrafikken med forstadsbanene i Oslo har gått ned med om lag 5 prosent i første halvår 1958 sammenliknet med første halvår 1957. Trafikken med Oslo Sporveiers sporvogner og busser gikk samtidig ned med om lag 10 prosent. Det er neppe tvilsomt at en stor del av nedgangen skyldes større bruk av private motorkjøretøyer.

Sjøtransport (vesentlig innenlands).

Det foreligger ennå ikke oppgaver over kystfarten i 1958. I 1957 reiste det i alt 518 000 passasjerer med hurtigruten på Nord-Norge. Dette var vel 7 000 mindre enn i 1956. Transporten av stykkgods var 62 160 tonn eller 3 prosent større enn i 1956. Transporten av ferskfisk på sørturene gikk ned med 12 prosent, fra 45 811 tonn i 1956 til 40 423 tonn i 1957. Den transporterte postmengde i 1957 var 35 291 m³. Dette var en ubetydelig nedgang i forhold til 1956.

For andre skip i innenlandsk rutefart og for fartøyer i løs fraktfart foreligger det bare oppgaver for 1956. Disse viser at skipene i innenlandsk rutefart (inklusive hurtigruten på Nord-Norge) i alt transporterte 24,6 mill. passasjerer og 2,8 mill. tonn gods i 1956. Dette var 908 000 passasjerer og 175 000 tonn gods mer enn i 1955. De samlede kostnader i rutefarten (ekskl. avskrivninger) var 227,4 mill. kr. og ruteinntektene 214,8 mill. kr. (eksklusive tilskott). Dette gir et underskott på 12,6 mill. kr. når

avskrivningene ikke regnes med. Statstilskottet til rutefarten i 1956 var 41,0 mill. kr. eller 2,5 mill. kr. større enn i 1955.

Fartøyene i løs fraktfart på kysten transporterte vel 4,4 mill. tonn gods i 1956. Dette var en ubetydelig nedgang i forhold til 1955. Kostnadene i 1956 var 104 mill. kr. mot 113 mill. kr. i 1955, mens fartsinntektene i 1956 var 125 mill. kr. mot 135 mill. kr. i 1955.

I skipstrafikken mellom Norge og utlandet var nettotonnasjen av skip som kom med last til Norge 1 prosent lavere i januar—august 1958 enn i tilsvarende periode året før. Nettotonnasjen av skip som gikk med last til utlandet (ekskl. skip med jernmalm fra Narvik) økte 2 prosent i samme tidsrom.

Flytransport.

Ved utgangen av 1957 var det i Norge innregistrert i alt 163 sivile motorfly (hvorav 16 tilhører SAS) og 46 glidere. Året før var tallene henholdsvis 129 (hvorav 19 SAS) og 39.

I norsk ruteflyging (inkl. 2/7 av SAS's internasjonale ruter) ble det i perioden januar—august 1958 fløyet 13,9 mill. km eller 9 prosent mer enn i samme periode året før. Passasjertrafikken var imidlertid 1 prosent mindre og utgjorde 337,3 mill. passasjerkilometer i januar—august 1958. Gods- og posttrafikken økte derimot med 7 prosent og var på 7,5 mill. tonnkilometer i januar—august 1958.

I perioden januar—september 1958 reiste om lag 251 500 passasjerer med norske og utenlandske fly fra de fire største flyplassene i Norge. Det var 6 prosent mer enn i tilsvarende periode året før. Økingen var noe sterkere for trafikken på utlandet enn for innenlandstrafikken. Av alle passasjerer i 1958 reiste 48 prosent til flyplasser i utlandet. I 1957 var den tilsvarende andel 47 prosent.

Reiseliv.

Passkontrollen innen de nordiske land ble opphevet 1. mai 1958. Som følge av dette har en siden april 1958 ikke kunnet registrere utlendinger som kommer til Norge med jernbane, båt eller fly direkte fra et av de andre nordiske land. Utlendingene som kommer over grensen landeveien fra Sverige og Finnland er derimot blitt registrert på samme måte som tidligere. For å kunne sammenlikne turisttrafikken i 1958 med trafikken året før, har en i tabell 75 gitt oppgaver over utlendinger som kom landeveien i de to årene. Dessuten er det i tabellen gitt oppgaver over innpasserte utenlandske motorkjøretøyer som kom til Norge landeveien. For begge årene omfatter tallene perioden januar—september.

Tallet på utlendinger som kom landeveien — vanligvis ca. 70 prosent av alle — var i perioden januar—september 1958 ca. 797 000 (eksklusive endagsturister). Dette er en øking på 23,5 prosent i forhold til samme tidsrom i 1957. Økingen faller i første rekke på utlendinger som er hjemmehørende i de nordiske land.

Det var i perioden januar—september 1958 i alt ca. 398 000 utenlandske motorkjøretøyer som kom inn i Norge landeveien. I dette tallet er medregnet svenske og finske endagskjøretøyer. I forhold til de samme måneder i 1957

Tabell 75. *Landeveistrafikken over grensen i januar—september 1957 og 1958.*

Nasjonalitet (land)	Innreiste utlendinger[1]		Innpasserte utenlandske motorkjøretøyer		Prosentvis øking jan.–sept. 1957—jan.–sept. 1958	
	Jan.–sept. 1957	Jan.–sept. 1958	Jan.–sept. 1957	Jan.–sept. 1958	Innreiste utlendinger	Innpasserte motorkjøretøyer
Sverige	549 456	[2] 690 000	[3] 302 569	[3] 366 698	25,6	21,2
Danmark	22 008	27 741	7 324	8 300	26,0	13,3
Finnland	27 060	33 964	[3] 7 970	[3] 9 188	25,5	15,3
Storbritannia	5 799	7 438	1 979	2 251	28,3	13,7
Vest-Tyskland	12 473	12 805	5 065	4 834	2,7	— 4,6
Frankrike	6 078	4 449	2 082	1 486	— 26,8	— 28,6
Andre europeiske land	10 189	9 739	2 866	2 926	— 4,4	2,1
U.S.A. og Canada	8 879	8 240	1 386	1 774	— 7,2	28,0
Andre land	3 629	2 884	171	233	— 20,5	36,3
I alt	645 571	797 260	331 412	397 690	23,5	20,0

[1] Omfatter ikke endagsturister. [2] Tallet er delvis beregnet. [3] Omfatter også endagskjøretøyer.

har tallet på utenlandske motorkjøretøyer økt med 20 prosent. Økingen gjør seg gjeldende for de fleste nasjonaliteter. Bare tallet på franske og vest-tyske motorkjøretøyer viste nedgang.

På hotellene var det stort sett lavere kapasitetsutnytting i 1958 enn i 1957. I vintersesongen var nedgangen særlig markert på landhotellene og i sommersesongen på turist- og høyfjellshotellene. På byhotellene var nedgangen relativt sterkere i vintersesongen enn i sommersesongen.

I hovedsesongen om vinteren (februar—april) økte andelen av utenlandske gjestedøgn på byhotellene, men viste nedgang på de andre hotellene. Derimot var det i hovedsesongen om sommeren (juni—august) et større innslag av utenlandske gjester på turist- og høyfjellshotellene og på landhotellene i 1958 enn i 1957, mens det utenlandske innslag på byhotellene var litt mindre. For alle godkjente hoteller under ett var det en svak stigning i andelen av utenlandske gjestedøgn i begge hovedsesonger.

Tabell 76. *Hotellbelegget.*

	Kapasitetsutnytting (prosent)				Utenlandske gjestedøgn i prosent av alle			
	Turist- og høyfjells-hoteller	By-hoteller	Land-hoteller	Alle godkjente hoteller	Turist- og høyfjells-hoteller	By-hoteller	Land-hoteller	Alle godkjente hoteller
Januar.								
1957	33,8	56,8	37,3	47,5	41,4	15,3	35,1	22,8
1958	24,8	52,5	27,5	40,9	42,7	15,1	22,5	19,8
Februar—april.								
1957	68,9	62,2	52,9	60,8	41,5	17,0	22,3	24,0
1958	67,7	59,4	45,1	57,9	41,3	18,3	19,9	24,4
Mai.								
1957	37,3	71,5	36,2	59,2	34,8	23,9	14,9	23,5
1958	42,8	67,9	31,5	56,5	27,8	23,7	18,8	23,5
Juni—august.								
1957	68,9	92,6	61,7	77,9	52,9	41,2	32,3	42,4
1958	60,4	90,1	60,9	74,3	54,1	40,6	35,3	42,6

Postverket.

I året 1957 var det et underskott på 8,2 mill. kr. ved postverkets drift, mens underskottet året før var 1,6 mill. kr. I månedene januar—september 1958 var underskottet 12,4 mill. kr. mot 15,2 mill. kr. i tilsvarende periode i 1957. Renter av statens kapital er tatt med blant utgiftene.

I løpet av månedene januar—september 1958 ble det registrert 9,7 mill. bokførte sendinger (ekskl. girosendinger) fra postkontorene. Det var 0,3 mill. færre sendinger enn i tilsvarende periode året før. Vanlig portopliktig brevpost o. l. er ikke tatt med i denne oppgaven.

Portotakstene for innenriks brevpost ble forhøyd to ganger i 1958. For laveste takstklasse, som omfatter brev med vekt inntil 20 gram, økte portoen fra 35 øre til 40 øre den 1. april og videre til 45 øre den 1. oktober.

Telegrafverket.

Stasjonenes bruttoinntekter i 1957 var 13,1 mill. kr. større enn driftsutgiftene (inkl. renter av statens kapital), mens tilsvarende tall for 1956 var 9,2 mill. kr. I perioden januar—august 1958 var driftsutgiftene imidlertid 5,2 mill. kr. høyere enn bruttoinntektene, mot 1,7 mill. kr. i samme periode 1957.

Tallet på innenlandske rikstelefonsamtaler i januar—august 1958 var 30,4 mill. eller vel 0,4 mill. større enn i samme periode i 1957. Utgående rikstelefonsamtaler til utlandet økte med 9 000 og utgjorde 437 000 i januar—august 1958. Telegramtrafikken, både innenlands og

til og fra utlandet, gikk derimot fortsatt ned. I de første åtte månedene av 1958 ble det i alt ekspedert 3,3 mill. telegrammer eller om lag 450 000 færre enn i tilsvarende periode i 1957.

Fra 1. juli 1958 ble takstene for innenlandske rikstelefonsamtaler forhøyd. Samtidig ble grunntaksten for telegrammer innenlands og til Sverige og Danmark forhøyd med 50 øre fra kr. 1,75 til kr. 2,25.

Inntektsutviklingen.

De samlede inntekter og utgifter i annen samferdsel er ført opp i tabell 77.

Tabell 77. *Totalregnskap for annen samferdsel. Mill. kr.*

	Inntekter	Kostnader	Godtgjøring til arbeid og kapital
1954	1 829	902	927
1955	1 940	961	979
1956	2 124	1 090	1 034
1957	2 255	1 190	1 065
1958	2 340	1 243	1 097

Inntekter og inntektsnytting.

Inntekter.

Inntektsskapingen.

Verdien av landets vare- og tjenesteproduksjon var siste år 2 prosent lavere enn året før. Nettonasjonalproduktet falt fra 25,8 milliarder kr. i 1957 til 25,2 milliarder kr. i 1958. I femårsperioden før 1958 steg den nominelle verdi av nettonasjonalproduktet med gjennomsnittlig 7 prosent pr. år.

Endringer i nasjonalproduktet kan skyldes endringer både i priser og produserte mengder. Nedgangen siste år kan i sin helhet tilskrives nedgang i produksjonsvolumet, særlig i vareproduksjonen og den innenlandske vareomsetning. Annen tjenesteyting enn vareomsetning holdt seg stort sett oppe. Prisutviklingen var svært ujamn for de forskjellige komponenter av nasjonalproduktet. Varer og tjenester levert til privat konsum hadde en gjennomsnittlig prisstigning på 4 prosent, mens varer og tjenester levert til eksport hadde et gjennomsnittlig prisfall på 13 prosent. Prisfallet var særlig sterkt for skipsfartstjenester.

Av nettonasjonalproduktet i 1958 gikk 3,7 milliarder kr. til det offentlige som indirekte skatt, mot 3,8 milliarder kr. året før. Samtidig falt de offentlige subsidieutgifter fra 1,4 til 1,2 milliarder kr. Sammen med en nedgang i nettoverdien av vare- og tjenesteproduksjonen på 0,6 milliarder kr., førte dette til at faktorinntekten, dvs. den samlede godtgjørelse for arbeids- og kapitalinnsats, gikk ned med ca. 650 mill. kr. fra 1957 til 1958.

Denne inntektsnedgang kan i det alt vesentlige føres tilbake til skipsfarten. Faktorinntekten i denne næring gikk ned med hele 900 mill. kr. fra 2 400 til 1 500 mill. kr. De andre næringer ga dels høyere, dels lavere faktorinntekt enn året før. Fiske og fangst hadde en inntektsnedgang på ca. 150 mill. kr. eller 25 prosent; skogbruket kastet av seg 100 mill. kr. mindre enn i 1957, dvs. en nedgang på 10 prosent. Bergverk og industri hadde en inntektsnedgang på ca. 100 mill. kr. Jordbruk, bygge- og anleggsvirksomhet og andre tjenesteytende næringer enn skipsfart ga sine utøvere høyere inntekt i 1958 enn i 1957.

Tabell 78. *Nettonasjonalprodukt — faktorinntekt Mill. kr.*

	Nettonasjonalprodukt	Indirekte skatter	Subsidier	Faktorinntekt
1954 ..	20 412	2 842	1 096	18 666
1955 ..	21 609	3 036	1 140	19 713
1956 ..	24 409	3 367	1 164	22 206
1957 ..	25 750	3 758	1 399	23 391
1958 ..	25 188	3 680	1 233	22 741

Som for nasjonalproduktet er endringene i næringenes faktorinntekt for en overveiende del resultatet av endringer i priser og produksjonsvolum.

Oppgangen i jordbrukets inntekter siste år skyldtes så å si bare prisendringer. Produktprisene gikk opp ca. 5 prosent, mens prisene på driftsmidler gikk opp 2 prosent. Inntektsnedgangen i skogbruk og fiske skyldtes i sin helhet lavere produksjonsvolum. For fiskerinæringen ble inntektsnedgangen som følge av de små fangstmetoder, bremset noe av en oppgang i fiskeprisene på nær 10 prosent. I hvalfangst var både fangstmengden og prisene ca. 15 prosent lavere enn året før.

Produksjonsnedgangen i industrien på 3 pro-

Tabell 79. *Faktorinntekt etter næring.*

	Absolutte tall. Mill. kr.				Endringer fra år til år. Pct.		
	1955	1956	1957	1958	1955–56	1956–57	1957–58
Jordbruk	1 352	1 545	1 431	1 528	+ 14,3	— 7,4	+ 6,8
Skogbruk	811	944	1 023	922	+ 16,4	+ 8,4	— 9,9
Fiske	469	531	444	380	+ 13,2	— 16,4	— 14,4
Hvalfangst	94	109	149	66	+ 16,0	+ 36,7	— 55,7
Bergverk og industri	6 026	6 629	6 828	6 752	+ 10,0	+ 3,0	— 1,1
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 634	1 651	1 824	1 894	+ 1,0	+ 10,5	+ 3,8
Kraft- og vannforsyning	330	325	343	387	— 1,5	+ 5,5	+ 12,8
Varehandel	2 389	2 592	2 834	2 841	+ 8,5	+ 9,3	+ 0,2
Sjøtransport	1 630	2 464	2 685	1 765	+ 51,2	+ 9,0	— 34,3
Annen samferdsel	979	1 034	1 065	1 097	+ 5,6	+ 3,0	+ 3,0
Annen tjenesteyting	3 999	4 382	4 765	5 109	+ 9,6	+ 8,7	+ 7,2
Faktorinntekt	19 713	22 206	23 391	22 741	+ 12,6	+ 5,3	— 2,8

sent ble for en stor del oppveid ved at prisene på råstoffer falt 2—3 prosent, mens prisene for industriens produkter gjennomsnittlig holdt seg på samme nivå som i 1957. Inntektene av bergverk og industri har derfor — etter foreløpige beregninger — bare gått ned vel 1 prosent.

Bygge- og anleggsvirksomheten holdt seg på omtrent samme nivå i 1958 som året før. Inntektsoppgangen i denne næring på 3 prosent skyldes derfor i det vesentlige prisendringer. Volumet av den innenlandske vareomsetning var siste år 3—4 prosent lavere enn i 1957, men Byrået regner med at inntektene av varehandel har holdt seg på samme nivå som året før. Størst inntektsnedgang hadde skipsfarten. Trass i at den seilende flåte økte med 5 prosent fra 1957 til 1958, falt næringens bruttoinntekt 12 prosent, og faktorinntekten med hele 40 prosent.

Inntektsfordelingen.

Den del av faktorinntekten som tilfaller det offentlige og utlandet i form av kapitalinn-

Tabell 80. *Godtgjøring til arbeid og kapital.*

	1954	1955	1956	1957	1958	Endring 1957—58
	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Pct.
Faktorinntekt	18 666	19 713	22 206	23 391	22 741	— 2,8
— Offentlige og utlendingers nettoinntekt av kapital	208	201	305	348	396	+ 13,8
Privat ervervsinntekt	18 458	19 512	21 901	23 043	22 345	— 3,0
Fordeling av privat ervervsinntekt:						
Lønn[1]	10 609	11 447	12 564	13 553	14 100	+ 4,0
Selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk og fiske	1 993	1 956	2 262	2 132	2 068	— 3,0
Andre private inntekter	5 856	6 109	7 075	7 358	6 177	— 16,1
	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	
Prosentfordeling av privat ervervsinntekt:						
Lønn[1]	57,4	58,7	57,4	58,8	63,1	..
Selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk og fiske	10,8	10,0	10,3	9,2	9,3	..
Andre private inntekter	31,8	31,3	32,3	32,0	27,6	..

[1] Foruten kontraktsmessig kontant- og naturallønn omfatter posten også arbeidsgivers bidrag til trygdepremier og andre ytelser til beste for lønnsmottakere.

tekter, er forholdsvis liten. Disse inntektsandeler øker imidlertid stadig noe, i 1958 således med ca. 50 mill. kr. fra året før. De private innenlandske inntekter av arbeid og kapital falt derfor enda noe sterkere enn faktorinntekten. Nedgangen fra 1957 til 1958 er beregnet til 700 mill. kr. eller 3 prosent.

Trass i denne nedgang økte lønnsmottakernes inntekter siste år med vel 500 mill. kr. fra 13,6 til 14,1 milliarder kr. Det er en oppgang på 4 prosent. Da tallet på sysselsatte lønnsmottakere var noe lavere i 1958 enn året før, har den gjennomsnittlige inntektsstigning pr. lønnsmottaker vært noe større enn 4 prosent. Denne utvikling førte til at lønnsmottakerenes andel av de private ervervsinntekter gikk sterkt opp, fra 58,8 prosent i 1957 til 63,1 prosent i 1958. Da lønnsmottakerenes andel av de private inntekter ikke i noe tidligere år har oversteget 59 prosent, må siste års lønnsandel karakteriseres som ekstraordinært høy. Den høye lønnsandel skyldes i overveiende grad inntektssvikten i skipsfart. Regnet eksklusive skipsfart gikk lønnsmottakerenes inntekt opp fra 60 prosent av faktorinntekten i 1957 til 61 prosent i 1958. For bergverk og industri alene gikk lønningene opp fra 62 til 64 prosent av faktorinntekten.

For gruppen «Selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske» var ikke den gunstige prisutvikling i jordbruk og fiske tilstrekkelig til å oppveie virkningen av mindre hogst og fangst i 1958 enn året før. Samlet inntekt for denne ervervsgruppe, etter fradrag for utgifter til lønn og gjeldsrenter, gikk ned med vel 50 mill. kr. eller 3 prosent. På grunn av inntektsnedgangen for andre næringsdrivende, ble imidlertid bøndenes, skogeiernes og fiskernes samlede andel av de private inntekter den samme i 1958 som året før, nemlig 9 prosent.

Det som hittil er sagt gjelder fordelingen av de primære ervervsinntekter som produksjonen gir. For flere formål har det større interesse å kjenne de disponible inntekter for de enkelte grupper, dvs. ervervsinntektene med tillegg av stønader fra det offentlige, men med fradrag for betalte skatter. Tabell 81 viser utviklingen av den samlede privat disponible inntekt siden 1954 og fordelingen av denne på konsum og sparing. I tabellteksten er nyttet betegnelsen privat kapitaltilvekst for å markere at tallene ikke svarer til privat sparing etter vanlig bedriftsøkonomisk oppfatning. Tallene er blant annet upåvirket av eventuelle opp- eller nedvurderinger av kapital, og de er framkommet etter fradrag, ikke av bedriftenes faktiske avskrivninger, men av beregnet kapitalslit basert på gjenanskaffelsespriser.

Nedgangen i de private ervervsinntekter siste år ble i noen utstrekning motvirket av at stønader fra det offentlige til private, først og fremst gjennom trygdeordningene, økte med 150 mill. kr. Mens de private ervervsinntekter gikk ned med 700 mill. kr. fra 1957 til 1958, var derfor reduksjonen i de privates bruttoinntekter ca. 550 mill. kr.

Virkningen av de økte stønader ble imidlertid mer enn oppveid av oppgangen i direkte skatter. Disse økte med over 300 mill. kr. eller 7 prosent. Den privat disponible inntekt gikk derfor ned med 900 mill. kr. eller vel 4 prosent fra 1957 til 1958.

På grunn av den sterke forskyvning i inntektsfordelingen til fordel for lønnsmottakerene, førte ikke nedgangen i den privat disponible inntekt til nedgang i de private konsumutgifter. Som det vil bli gjort nærmere rede for i avsnittet om «Privat konsum», økte konsumentene sine kjøp med 3 prosent fra 1957 til 1958. Denne utvikling skjedde på bekostning av sterk nedgang i den private sparing. Den private kapitaltilvekst, som for 1957 er beregnet til noe over 3 400 mill. kr., falt i 1958 til ca. 2 000 mill. kr. Nedgangen i den private sparing kan i første

Tabell 81. *Privat disponibel inntekt.*

	1954	1955	1956	1957	1958	Endring 1957—58
	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Pct.
Privat ervervsinntekt	18 458	19 512	21 901	23 043	22 345	— 3,0
+ Stønader fra det offentlige	1 288	1 409	1 577	1 779	1 936	+ 8,1
+ Stønader fra utland (netto)	36	60	46	47	46	— 2,2
Privat bruttoinntekt	19 782	20 981	23 524	24 869	24 327	— 2,2
— Direkte skatter	3 400	3 633	4 031	4 823	5 172	+ 7,2
Privat disponibel inntekt	16 382	17 348	19 493	20 046	19 155	— 4,4
Privat konsum	14 120	14 831	15 772	16 594	17 147	+ 3,3
Privat kapitaltilvekst	2 262	2 517	3 721	3 452	2 008	—41,8

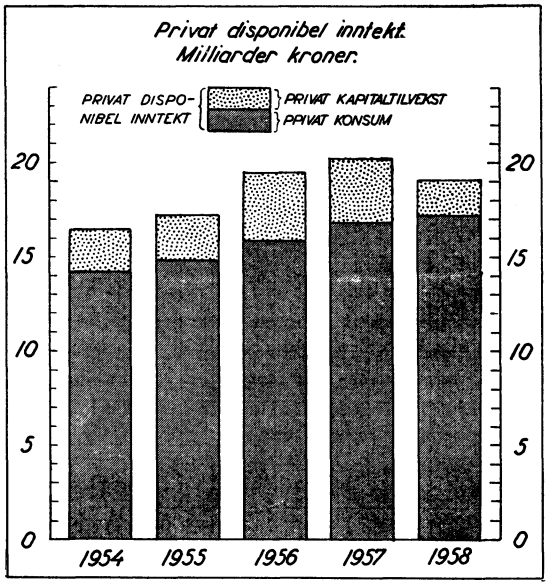

Fig. 38.

rekke føres tilbake til skipsfarten. Men også i store deler av næringslivet ellers må bedriftenes sparing ha vært vesentlig mindre i 1958 enn året før.

Lønnsutviklingen.

Hovedtendensene i lønnsutviklingen for en del viktigere lønnstakergrupper går fram av tabell 82. Da fortjenestebegrepet ikke er det samme for alle grupper, og fordi tallene refererer seg til forskjellige tidspunkter i året, må en være varsom med å jamføre lønnsnivået gruppene imellom.

Fra første halvår 1957 til første halvår 1958 var lønnsstigningen for de fleste gruppene i tabellen 2—4 prosent. De lønnsstatistikker som hittil foreligger for 1958 er imidlertid lite påvirket av de tariffrevisjoner som fant sted i 1958. Særlig viktig er det at indeksoppgjørene sommeren og høsten 1958 ikke er kommet med. Stigningen i gjennomsnittsfortjenesten fra året 1957 til året 1958 vil derfor være større enn tabellen viser.

I 1958 har det funnet sted tariffoppgjør og indeksreguleringer for de langt fleste lønnsmottakere.

Den første overenskomsten som ble revidert var overenskomsten for 6—7 000 jordbruksarbeidere. Det ble gitt et tillegg på 20 øre timen, slik at den ledende lønnssats nå ligger på kr. 3,55 pr. time. Videre kom jordbruksarbeiderne fra 17. februar 1958 med i sykelønnsordningen. Overenskomsten gjelder til 15. januar 1960 med samme avtale om indeksregulering som fellesavtalen mellom NAF og LO.

Fra nyttår 1958 ble det ført forhandlinger mellom NAF og LO om et fellesoppgjør for medlemmene, og forslaget til nye overenskomster for tiden fram til 1961 ble vedtatt. De viktigste endringene er følgende: Med virkning fra 1. april 1958 ble det gitt et tillegg på inntil 18 øre pr. time for mannlige og kvinnelige arbeidstakere som tjente under henholdsvis kr. 4,50 pr. time og kr. 3,20 pr. time. Videre skal den ordinære effektive arbeidstid fra 1. mars 1959 settes ned til 45 timer i uken. Arbeidstiden for lønnsmottakere som fra før har 45 timer eller mindre pr. uke, skal ikke nedsettes. Det skal forhandles om på hvilken måte arbeidsforkortelsen skal settes i verk. Fra det tidspunkt da arbeidstiden settes ned til 45 timer pr. uke, skal alle timelønninger for arbeidere som tidligere har hatt 48 timers uke, bl. a. minstelønnssatser, normallønnssatser og individuelle lønninger, forhøyes med $6^2/_3$ prosent, som utgjør full kompensasjon for nedsettelsen. Alle akkordtariffer og faste akkorder forhøyes med 4,5 prosent. Alle tarifferte uke- og månedslønninger beholdes uforandret. Det ble videre enighet om å nedsette en komité med representanter for begge organisasjoner for å utrede pensjonsspørsmålet. Avtalen har halvautomatisk indeksregulering. Når Statistisk Sentralbyrås indekstall for de samlede levekostnader viser stigning eller fall på minst 7 poeng i forhold til indekstallet 153, kan det kreves opptatt forhandlinger om regulering av lønningene. Reguleringskravet er maksimalt begrenset til en regulering som svarer til den prosentvise endring i levekostnadsindeksen. Hvis et indekstall som offentliggjøres 6 måneder eller senere etterat regulering

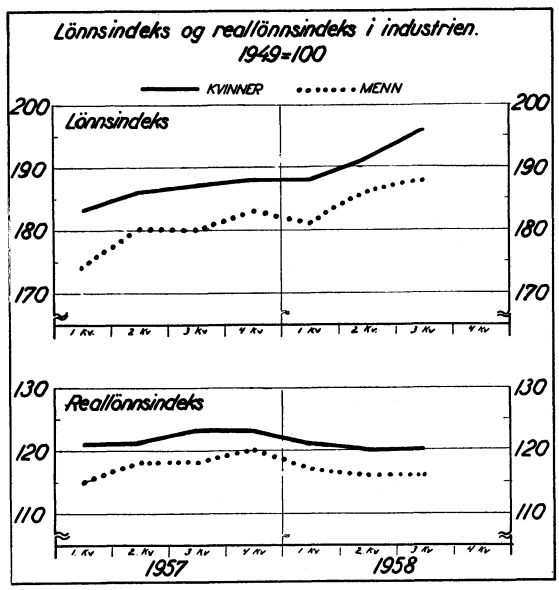

Fig. 39.

Tabell 82. *Lønnsutviklingen for enkelte grupper av lønnsmottakere.*

	Tids-enhet	Gjennomsnittslønn Absolutte tall — kroner 1956	1957	1958	Prosentvis stigning 1955—1956	1956—1957	1957—1958
		Kr.	Kr.	Kr.	Pct.	Pct.	Pct.
Menn:							
Jordbruksarb., sommer[1]	måned	434	453	..	9,0	4,4	..
Skogbruksarb., vinter[2]	dag	32,78	33,97	..	6,5	3,6	..
Industri:							
Voksne arbeidere	time	5,12	5,45	[3] 5,64	7,8	6,4	[4] 3,1
Funksjonærer[5]	måned	1 268	1 355	1 446	6,6	7,8	6,8
Bygge- og anleggsarbeidere	time	6,61	6,94	[3] 7,22	9,8	5,0	[4] 4,3
Laste- og lossearbeidere	»	5,95	6,37	[3] 6,59	4,2	7,1	[4] 3,0
Voksne sjøfolk (matroser):							
Utenriksfart[1], [6]	måned	909	1 031	1 050	3,3	13,4	1,8
Innenriksfart[1], [7]	»	803	842	..	8,1	4,9	..
Arbeidere i landtransport	time	4,78	4,94	[3] 5,07	9,4	3,3	[4] 1,8
Varehandel[8]:							
Kontorfunksjonærer	måned	..	1 381	1 406	..	..	1,8
Butikkfunksjonærer	»	..	941	975	..	..	3,6
Lagerfunksjonærer	»	..	1 013	1 039	..	..	2,6
Arbeidere	»	..	885	917	..	..	3,6
Kvinner:							
Jordbruksarb., sommer[1]	måned	266	282	..	6,4	6,0	..
Industri:							
Voksne arbeidere	time	3,47	3,68	[3] 3,78	8,4	6,1	[4] 3,0
Funksjonærer[5]	måned	766	820	867	6,8	8,2	6,5
Varehandel[8]:							
Kontorfunksjonærer	»	..	795	820	..	..	3,1
Butikkfunksjonærer	»	..	619	643	..	..	3,8

[1] Til dette kommer kost og losji. [2] Vintrene 1956—57, 1957—58. [3] 2 kvartalsoppgaver. Betalingen for bev. helgedager og 1. og 17. mai er utjamnet over året. [4] Stigningen fra 2. kv. 1957 til 2. kv. 1958. [5] Pr. 1. september. Månedslønn ekskl. prov. og gratiale. I 1957 og 1958 utgjorde prov. og gratiale i gj.snitt pr. måned kr. 42 for menn og kr. 11 for kvinner. Lønnsstigningsprosentene er standardberegnet. [6] Mars. [7] November. [8] Pr. 30. april. Månedslønn pluss $^1/_{12}$ av prov., gratiale i foregående år.

har funnet sted, har steget eller falt med minst 6 poeng sammenliknet med det indekstall som dannet grunnlaget for foregående regulering, kan organisasjonene kreve opptatt forhandlinger. Fellesoppgjøret omfatter også Papirindustriens Arbeidsgiverforening som nå har meldt seg inn i NAF.

Innenriksfarten med ca. 5 000 mann ble holdt utenfor fellesoppgjøret fordi arbeidstiden for skipsfarten nylig er senket og fordi pensjonsspørsmålet er ordnet. I innenriksfarten ble overenskomsten med Norsk Sjømannsforbund ordnet ved megling. Det ble gitt en forhøyelse av alle hyresatser og overtidssatser for voksne sjømenn med 6,35 prosent. Videre ble det gitt en forhøyelse av visse satser for alderstillegg. Avtalen ble gjort gjeldende til 31. mars 1961 med indeksbestemmelser som i fellesoppgjøret. For maskinister og styrmenn ble tarifftvistene brakt inn for Rikslønnsnemnda. Kjennelsene ga stort sett de samme tillegg som overenskomsten for Sjømannsforbundet.

For 16—17 000 mann i skogbruket ble gjeldende avtale revidert med virkning fra 1. april 1958. De tarifferte timelønnssatser ble forhøyd med 18 øre pr. time inntil kr. 4,50 pr. time. Avtalen fikk bestemmelser om nedsettelse av arbeidstiden og indeksregulering som i fellesavtalen. Avtalen inneholder ellers en spesiell «tømmerprisklausul» for det tilfelle at det blir fall i tømmerprisen. Avtalen gjelder til 1. september 1960.

Den nye tariffavtalen for 5—6 000 mann i hvalfangsten for kommende fangstsesong ga et tillegg på 3 prosent på alle hyrer og parter — uten «tak» — og noe større tillegg på overtidssatsene.

Ansatte i stat og kommune gikk heller ikke inn under fellesoppgjøret. Avtalen for statstjenestemennene løp ut 1. januar 1958. Etter frivillig megling ble Riksmeglingsmannens forslag til ny avtale vedtatt. Det ble gitt et klasseopprykk for lønnsklasse 6 og høyere som ble gjennomført i to etapper med en halvpart fra

1. januar 1958 og en halvpart fra 1. januar 1959. For lønnsklassene under 6 ble det gitt tillegg etter nærmere bestemte regler. Avansementstillegget etter 12 år i samme lønnsklasse ble gjort om til et ordinært 5. alderstillegg etter 10 års tjeneste. Videre ble prinsippet om gjennomgående lønnsansiennitet innført dvs. at ved overgang til høyere stilling som ikke ligger mer enn 3 lønnsklasser over den tidligere stilling, beholder tjenestemannen den lønnsansiennitet han hadde i sin tidligere stilling. Avtalen fikk varighet til 1. juni 1960 med samme indeksbestemmelse som fellesavtalen mellom NAF og LO.

Meglingsforslaget for statens veiarbeidsdrift ble vedtatt av begge parter. Den nye overenskomsten omfatter ca. 8 000 arbeidere. Det ble gitt et tillegg på grunnlønnen på 15 øre, to nye alderstillegg etter 4 og 10 år på henholdsvis 10 og 5 øre. Arbeidstiden skal settes ned til 45 timer pr. uke fra 1. mars 1959.

De fleste tariffer for kommunale tjenestemenn løp ut 30. juni 1958. For de fleste kommuner — nærmere 40 000 tjenestemenn og arbeidere — ga de nye overenskomster lønnstillegg på 9—10 prosent av regulativlønnen. De nye avtalene er 3-årige med samme indeksbestemmelser som i fellesavtalen mellom NAF og LO. For Oslo kommunes 21 000 lønnstakere løp overenskomstene ut 1. april 1958. Oppgjøret medførte en gjennomsnittlig stigning i regulativsatsene på 10 prosent. Det ble også gjennomført en del opprykk av stillinger i lønnsklasser. For flere større byer med egne avtaler pågikk lønnsforhandlinger i siste del av året.

I overenskomstene for industrifunksjonærer mellom NAF og Norges Handel- og Kontorfunksjonærers forbund var «den røde streken» i indeksavtalen 159. Indeksen for 15. mai 1958 nådde dette nivå, men det ble enighet mellom partene om å utsette indeksforhandlingene en måned, da en på grunn av subsidiereduksjonene ventet at indeksen ville stige ytterligere og dermed passere 160 som var «den røde strek» i fellesavtalen mellom NAF og LO. Indeksen pr. 15. juni var 160, og det ble krevd forhandlinger om indeksregulering for alle ansatte som hadde indeksbestemmelser som fellesavtalen. Det lyktes ikke NAF og LO å komme til enighet, og saken ble brakt inn for Rikslønnsnemnda. I hovedtrekkene gikk kjennelsen ut på at alle normallønnssatser, minstelønnssatser og personlige lønninger forhøyes med 3,5 prosent, dog ikke utover 25 øre pr. time (kr. 50,00 pr. måned). Alle akkorder forhøyes med 2,5 prosent. Tilleggene ble gjort gjeldende fra første lønningsuke etter 16. juli 1958.

Handels- og kontorfunksjonærene og hotell- og restaurantarbeiderne som ved samme kjennelse fikk kompensasjon for en stigning i levekostnadsindeksen fra 151 til 159, fikk lønnstillegg på 4 prosent, dog ikke over kr. 57,00 pr. måned.

De øvrige tariffavtalene for handels- og kontorfunksjonærene, i alt 18—20 000, løp ut høsten 1958. Ny overenskomst for bedrifter tilsluttet Handelens Arbeidsgiverforening ble vedtatt etter megling. Det ble gitt lønnstillegg fra kr. 50,00 til kr. 95,00 pr. måned, varierende etter ansiennitet. Arbeidstiden skal fra 1. mars 1959 ikke overstige 45 timer pr. uke. Avtalen ble gjort gjeldende til 30. september 1961 med halvautomatisk indeksregulering med 164 som utgangspunkt og 170 som «rød strek». For øvrig er bestemmelsene de samme som i fellesavtalen.

For andre avtaler med indeksbestemmelse som i fellesavtalen, som f. eks. stat og kommune, ble Rikslønnsnemndas kjennelse fulgt med de nødvendige tillempninger.

Forsikringsfunksjonærene (ca. 3 000) har i sin avtale en indeksbestemmelse om helautomatisk ¾ kompensasjon for den prosentvise stigning i levekostnadsindeksen. Avtalen medførte at det ble gitt lønnstillegg med virkning fra 1. mai og fra 1. juli 1958.

Avtalen for ca. 6 000 bankfunksjonærer løp ut 31. oktober 1958. Avtalen er ikke ferdig revidert. Den tidligere avtale inneholdt bestemmelse om helautomatisk indeksregulering hvert halvår med full kompensasjon for indeksstigningen. Etter denne avtalen ble det gitt indekstillegg i mai 1958 som ble etterbetalt for det siste halvåret.

I de nye overenskomster for ca. 30 000 mann i utenriks sjøfart ble hyresatser og overtidssatser generelt forhøyd med 8 prosent. Videre ble blant annet tilleggene for fart utenfor skandinaviske havner forhøyd. I stedet for 45 timers uke er alle mannskaper etter 12 måneders tjeneste på samme skip eller i samme rederi gitt en ekstra ferieuke, slik at ferien nå blir 4 uker. Den nye avtalen er uten indeksreguleringsbestemmelser og gjelder i et år fra 1. november 1958. Overenskomstene for maskinister og styrmenn er under revisjon når dette skrives.

Privat konsum.

De foreløpige beregninger viser at det private konsum økte med ca. 550 mill. kr., eller vel 3 prosent, fra 1957 til 1958. Prisene på konsumvarer er i gjennomsnitt steget med rundt 4 prosent, og det private konsum målt i faste priser viser derfor en nedgang fra 1957 til 1958 på knapt 1 prosent. For volumutviklingen er det således et klart brudd med utviklingen i femårsperioden 1952—1957, da det jamt over var en årlig øking på 3 prosent.

Tabell 83. *Sammensetningen av det private konsum.*

	I løpende priser					I faste (1955) priser				
	Endringer fra år til år. Mill. kr.			1958		Endringer fra år til år. Mill. kr.			1958	
	1955 —56	1956 —57	1957 —58	Mill. kr.	Pro-sent	1955 —56	1956 —57	1957 —58	Mill. kr.	Pro-sent
Matvarer	341	110	355	5 275	31	112	103	— 5	4 679	31
Drikkevarer og tobakk	57	75	28	1 321	8	— 6	26	15	1 196	8
Bolig, lys og brensel	169	185	94	1 937	12	77	89	40	1 695	11
Møbler og husholdningsartikler	128	9	— 79	1 341	8	101	— 20	— 98	1 266	9
Klær og skotøy	37	40	— 22	2 417	14	44	— 79	— 68	2 259	15
Reiser og transport	38	127	18	1 065	6	— 7	75	1	951	6
Andre utgifter	201	229	121	3 478	21	72	37	— 46	2 990	20
Spesifisert konsum i alt	971	775	515	16 834	100	393	231	—161	15 036	100

Det private konsums andel av bruttonasjonalproduktet var 54,6 prosent i 1958, mot 52,7 prosent i 1957. Regnet i faste priser var konsumandelen 54,7 prosent både i 1958 og 1957.

Tabell 83 viser hovedpostene i det private konsum i 1958 og endringene i de siste årene, målt i løpende priser og i 1955-priser.

I tabell 84 er gitt de årlige prosentvise volumendringene siden 1955 (utgiftene målt i 1955-priser) og prisendringene for de samme hovedpostene.

Volumutviklingen for matvareposten viser de samme trekk som for det private konsum i alt, med en nedgang på rundt 1 prosent fra 1957 til 1958, mens det var oppgang i de to foregående år på 2—2,5 prosent årlig. Posten drikkevarer og tobakk og posten bolig, lys og brensel viser volummessig oppgang, men stigningen er svakere enn fra 1956 til 1957. For utstyr m. v. og leid hjelp til hjemmet, som omfatter så vel varige som ikke-varige forbruksartikler for hjemmet, er det volummessig nedgang fra 1957 til 1958 på hele 7 prosent, og også for posten klær og skotøy er nedgangen forholdsvis sterk, nemlig 3 prosent.

Det er av interesse å se de mengdemessige endringene i konsumets hovedposter i relasjon til endringene i folketallet, endringene i konsumentenes inntekter og endringene i prisforholdene. En endring i folketallet vil normalt ikke føre til særlige forskyvninger i konsumets sammensetning. Isolert sett kan det regnes med at en øking i folketallet f. eks. på 1 prosent vil føre til en mengdemessig øking for alle konsumposter på 1 prosent, forutsatt at realinntekten pr. innbygger ikke endres. Men forholdene er atskillig mer komplisert når det gjelder virkningene av endringene i konsumentenes inntekter og av prisendringene.

Tabell 84. *Prosentvise endringer i volum og priser for det private konsum etter utgiftsgrupper.*

	Prosentvise endringer i volum fra år til år			Prosentvise prisendringer fra år til år			Prosentvis endring i relative priser (gruppepriser i forhold til konsumpris) 1957—58
	1955 —56	1956 —57	1957 —58	1955 —56	1956 —57	1957 —58	
Matvarer	+ 2,5	+ 2	–	+ 5	–	+ 7,5	+ 3
Drikkevarer og tobakk	— 0,5	+ 2,5	+ 1,5	+ 6,5	+ 3	+ 1	— 3,5
Bolig, lys og brensel	+ 5	+ 5,5	+ 2,5	+ 5,5	+ 6	+ 2,5	— 2
Møbler og husholdningsartikler	+ 8	— 1,5	— 7	+ 1,5	+ 2,5	+ 1,5	— 3
Klær og skotøy	+ 2	— 3,5	— 3	–	+ 5	+ 2	— 2,5
Reiser og transport	— 1	+ 9	–	+ 5	+ 5	+ 2	— 2,5
Andre utgifter	+ 2,5	+ 1	— 1,5	+ 5	+ 5,5	+ 5	+ 1
Spesifisert konsum i alt	+ 2,5	+ 1,5	— 1	+ 4	+ 3,5	+ 4	–

Analyser som er foretatt på grunnlag av Byråets forbruksundersøkelser gir visse holdepunkter for å anslå virkningen på de forskjellige forbruksposter av endringer i konsumentenes inntekter. Hva en med sikkerhet kan si på grunnlag av dette erfaringsmaterialet er at inntektsendringer for en husholdning virker med forskjellig styrke på de forskjellige konsumpostene. En kan også grovt anslå hvor sterk virkningen vil være på de forskjellige hovedposter for en familie av gjennomsnittsstørrelse og med en inntekt som ligger på gjennomsnittsnivået. Tar en som utgangspunkt en realinntektsøking f. eks. på 3 prosent, vil mengdevirkningen for matvarer normalt være av størrelsesordenen 1 prosent, og for posten klær og skotøy rundt 3 prosent, mens den for poster som utstyr til hjemmet og reiser og transport vil være av størrelsesordenen 6 prosent. For konsumet i alt vil virkningen normalt være en prosentvis øking som ligger noe lavere enn prosentøkingen for den disponible inntekt.

Vanskeligere enn å anslå inntektsvirkningen på de forskjellige konsumposter er det å vurdere virkningene av prisendringer. Normalt vil det forekomme iallfall noe variasjon i de relative priser for alle konsumgrupper, og hver enkelt prisendring vil i prinsippet kunne føre til mengdevariasjoner for alle gruppene, slik at det blir mange virkninger å ta hensyn til. Det foreligger bare et ytterst sparsomt materiale som kan danne grunnlaget for å belyse disse virkningene, men det synes likevel mulig å danne seg et grovt skjønn om størrelsesordenen av de virkninger det her er tale om.

En har forsøkt å anslå virkningen på konsumets hovedposter av de forhold som er nevnt ovenfor. Anslagene for prisvirkningene bygger på de oppgaver over r e l a t i v e prisendringer fra 1957 til 1958 som er gitt i kolonnen lengst til høyre i tabell 84. Anslag for de direkte prisvirkningene er gitt i tabell 85, kolonne 1, og de indirekte prisvirkningene i kolonne 2. Anslagene for inntektsvirkningene, gitt i kolonne 3, bygger på at den konsummotiverende inntekt for folket som helhet viser en nedgang regnet pr. innbygger på ca. 2 prosent fra 1957 til 1958. Anslaget for virkningen av endringen i folketallet er 1 prosent for alle poster (kolonne 4). I sum er anslaget for virkningen av prisendringer, endringen i realinntekten og endringen i folketallet som angitt i kolonne 5.

Tabell 85. *Anslåtte volumendringer 1956—57 i hovedposter for det private konsum som følge av prisendringer, endring i disponibel realinntekt pr. innbygger og endring i folketallet. Prosent.*

	Anslått endring som følge av:				Samlet anslått virkning av endringer i priser, realinntekt og folketall	Faktisk endring
	prisendring for vedkommende gruppe	prisendring for alle øvrige grupper	endring i disponibel realinntekt pr. innbygger	endring i folketallet		
	1	2	3	4	5	6
Matvarer	— 0,8	–	— 0,7	+ 1,0	— 0,5	–
Drikkevarer og tobakk ...	+ 2,4	— 0,8	— 2,6	+ 1,0	–	+ 1,5
Bolig, lys og brensel	+ 1,0	— 0,6	— 1,7	+ 1,0	— 0,3	+ 2,5
Utstyr m. v., leid hjelp ..	+ 3,3	— 1,3	— 4,4	+ 1,0	— 1,4	— 7
Klær og skotøy	+ 1,7	— 0,9	— 2,5	+ 1,0	— 0,7	— 3
Reiser og transport	+ 2,8	— 1,3	— 4,4	+ 1,0	— 1,9	–
Andre utgifter	— 0,4	— 0,6	— 2,2	+ 1,0	— 2,2	— 1,5
Spesifisert konsum i alt ..	+ 0,7	— 0,7	— 1,9	+ 1,0	— 0,9	— 1

De virkningene på konsumets hovedposter som en her har forsøkt å gi tallmessige anslag for, er bare en del av alle de virkninger en må regne med har gjort seg gjeldende. Kanskje spesielt for varegrupper som omfatter konsumartikler av mer varig karakter, f. eks. utstyrsvarer og i noen grad også klær og skotøy, må en i den nåværende konjunktursituasjon regne med at likviditetsforholdene, forventninger om den framtidige prisutvikling, og størrelsen av konsumentenes beholdninger har vært av vesentlig betydning. Det er således ikke utenkelig at forventning om fortsatt prisfall har fått mange til å utsette sine kjøp av slike varer. For posten bolig, lys og brensel spiller det utvilsomt en utslagsgivende rolle at boligtje-

nester er knyttet til forholdsvis langsiktige kontrakter.

Med disse forhold — og de mange forbehold over anslagenes og de foreløpige tallenes pålitelighet — i minne, bør en selvsagt ikke vente noen fullstendig overensstemmelse mellom anslagene i kolonne 5 og tallene for de faktiske endringene i kolonne 6. Det viser seg da også at det er forholdsvis store avvik for noen av postene, bl. a. for bolig, lys og brensel, for utstyrsvarer og for klær og skotøy. Av større interesse enn denne sammenlikningen er det imidlertid å se på hvor stor andel prisvirkningene og inntektsvirkningene har hatt for mengdeendringene i hver av hovedpostene. Det hovedinntrykk tabellen gir er at endringene i relative priser gjennomgående har bidratt sterkt til mengdeendringene i de enkelte hovedposter, minst like sterkt som inntektsendringen.

Et særlig interessant trekk som det er grunn til å merke seg er at de indirekte prisvirkningene, dvs. mengdeutslaget for en konsumpost som følge av prisendringer for de andre konsumpostene, ser ut til å ha spilt en ganske stor rolle. Denne beregnede virkningen (tabellens kolonne 2) skriver seg i det foreliggende tilfelle i det aller vesentligste fra prisoppgangen for matvarer, som er rundt 3 prosent større enn for konsumvarer i alt. En øking i den relative pris på en nødvendighetsvare som matvarer med 3 prosent, vil konsumentene normalt ikke møte med en prosentvis like sterk reduksjon av matvarekonsumet, men reduksjonen vil bli fordelt på alle varegrupper og på en slik måte at varer og tjenester som har minst preg av å være nødvendighetsvarer får den relativt sterkeste reduksjon. I anslagene i tabell 85 kommer dette til uttrykk som en reduksjon i matvarekonsumet av størrelsesordenen 1 prosent og en ikke ubetydelig reduksjon i alle de andre poster, men med sterkest utslag i poster som utstyrsvarer og reiser og transport.

Konsumutviklingen for de enkelte vareslag er i noen grad belyst ved tabellene 86—90. De detaljerte konsumoppgaver for husdyrproduktene og for postene i gruppen tobakk og drikkevarer må anses som relativt pålitelige. Ved tallene for poster som kaffe og sukker hefter det en del usikkerhet, fordi variasjonene i lagerhold i de forskjellige omsetningsledd kan bety en del for disse varene, og fordi oppgavene over lagervariasjonene er nokså ufullstendige. Tallene for varige utstyrsvarer gjelder ikke konsumentenes kjøp, men tilgangen til markedet. Det er grunn til å tro at det har vært større lagervariasjoner hos produsenter og i omsetningsledd i 1958 enn i de foregående år, og at derfor tilgangstallene for 1958 kan være en dårlig indikator for omfanget av konsumentenes kjøp av disse vareslagene.

Innenfor gruppen matvarer viser mengdetallene en svak nedgang fra 1957 til 1958 for forbruket av mjølk og en noe sterkere nedgang, rundt 2 prosent, for forbruket av fløte og av smør. Forbruket av de andre spesifiserte matvareposter viser oppgang.

På samme måte som for hovedgruppene for det private konsum er det grunn til å se mengdeutviklingen for de enkelte vareslag i relasjon til befolkningsendringen, inntektsendringene og prisendringene. Den mer detaljerte spesifikasjon

Tabell 86. *Forbruk av enkelte matvarer. 1 000 tonn.*

	1953	1954	1955	1956	1957*	1958*
Mjølk[1]	649	654	627	623	639	635
Fløte, omregnet til helmjølk[1]	145	147	151	153	158	155
Smør	13,6	13,9	14,3	13,0	13,1	12,8
Ost	26,4	29,1	26,7	26,5	27,5	28,2
Kjøtt og flesk	108,3	117,7	122,4	127,2	129,3	130,0
Egg	23,0	25,6	27,5	27,4	27,3	28,4
Margarin	72,5	74,8	75,2	77,0	74,0	78,0
Sukker	98,0	108,3	105,5	113,6	89,3	106,4
Kaffe (rå vekt)	20,7	17,4	20,5	24,1	22,4	23,5
Importert frukt	63,4	57,4	61,4	69,9	91,4	104,8
Norsk frukt	36,4	74,4	54,8	73,6	50,0	60,0
Tørket frukt, nøtter	11,1	14,9	10,4	11,8	10,6	11,0
Spisesjokolade	4,6	4,8	4,7	5,6	5,5	5,6
Kokesjokolade	2,9	2,4	2,0	2,2	2,8	3,2
Sukkervarer	4,0	5,1	5,8	6,3	6,2	6,2

[1] Mill. liter.

Tabell 87. *Prosentvise endringer i mengder og relative priser for enkelte matvarer.*

	Prosentvise mengdeendringer fra år til år			Prosentvise endringer fra år til år i relative priser (enkeltpriser i forhold til matvarepriser totalt)		
	1955—56	1956—57	1957—58	1955—56	1956—57	1957—58
Mjølk	— 0,5	+ 2,5	— 0,5	— 3	+ 5	+ 14
Fløte	+ 1	+ 3	— 2	+ 7	— 6,5	+ 1,5
Smør	— 9	+ 1	— 2	+ 4	— 2,5	— 1,5
Ost	— 1	+ 4	+ 2,5	+ 8	— 5,5	— 6
Egg	–	–	+ 4	— 6,5	+ 2,5	— 8
Margarin	+ 2	— 4	+ 5,5	+ 13	— 6,5	+ 3
Sukker	+ 7,5	— 21	+ 19	+ 5	+ 18	— 16
Kaffe	+ 17	— 7	+ 5	+ 4	+ 4,5	— 13

av konsumet lar seg imidlertid vanskelig analysere etter de linjer som ble fulgt for hovedpostene, bl. a. fordi det er langt flere virkninger å ta hensyn til. Men det kan likevel være av interesse å trekke fram de virkningene som en må regne med har gjort seg gjeldende med størst tyngde.

Den kraftige prisstigningen for mjølk — den var på ca. 23 prosent eller ca. 14 prosent sterkere enn for matvarer i alt — har etter alt å dømme ikke virket særlig sterkt i retning av å redusere mjølkeforbruket. En må regne med at virkningene har slått ut som nedgang under andre konsumposter.

Margarinforbruket er steget rundt 5 prosent, på tross av at margarinprisen er steget ca. 3 prosent mer enn prisen for matvarer i alt. Stigningen må bl. a. ses i sammenheng med inntektsnedgangen. Det er kjent fra forbruksundersøkelsene at margarinforbruket stiger noe med synkende inntekt innenfor det aktuelle variasjonsområde, mens forbruket av dyrere fettholdige varer normalt går noe ned. Stigningen i forbruket av ost og egg må bl. a. ses i sammenheng med at de relative prisene for disse varesortene har gått ned med henholdsvis 6 og 8 prosent. Tallene for sukkerforbruket viser en oppgang på ca. 20 prosent fra 1957 til 1958. Året før var det en omtrent like sterk nedgang. De sterke prisvariasjonene for sukker i disse to årene kan knapt forklare disse kraftige endringene i sukkerforbruket, som normalt ikke påvirkes særlig sterkt av prisendringer, og for øvrig heller ikke av inntektsendringer. En del av forklaringen kan ligge i at sukkerforbruket har sterk sammenheng med forbruket av norsk frukt, som i 1957 var betydelig mindre enn i det foregående og det etterfølgende år. Som nevnt tidligere kan en heller ikke se bort fra at talloppgavene kan være ufullstendige. Stigningen i kaffeforbruket på ca. 5 prosent har trolig først og fremst sammenheng med den sterke prisreduksjonen, som målt i relasjon til matvarepriser var på hele 13 prosent.

Tabell 88. *Forbruk av tobakk og drikkevarer.*

		1953	1954	1955	1956	1957*	1958*
Sigarer	mill. stk.	16	20	21	21	24	24
Sigaretter	»	1 254	1 315	1 427	1 340	1 441	1 380
Røyketobakk, skrå, snus	tonn	3 434	3 456	3 369	3 370	3 461	3 550
Alkoholfrie drikkevarer	mill. liter	40,6	41,1	53,9	51,8	53,5	53,3
Alkoholholdig øl	»	67,2	67,6	77,6	78,7	78,9	79,3
Vin	»	3,9	4,1	4,1	4,2	4,2	4,0
Brennevin	»	8,4	8,9	9,0	9,1	9,3	9,1
Ren alkohol i alt	»	6,9	7,3	7,9	8,0	8,1	8,0

Innenfor konsumgruppen drikkevarer og tobakk, som totalt sett viste en ganske liten mengdeoppgang, er det forskyvninger i sammensetningen. Det er nedgang i sigarettforbruket på rundt 4 prosent, men oppgang i forbruket av røyketobakk på vel 2 prosent. At forskyvningen går i den retningen når inntekten går ned, er hva en kunne vente. Et parallelt tilfelle har en for alkoholholdige drikkevarer. Ølforbruket viser svak oppgang, mens forbruket av vin og brennevin viser noe nedgang.

Tabell 89. *Tilgang av varige utstyrsvarer.*

		1953	1954	1955	1956	1957*	1958*
Kjøleskap	1 000 stk.	23	39	55	60	60	43
Vaskemaskiner	»	59	70	75	63	48	39
Vannvarmere m. kolbe	»	41	45	42	38	35	34
Magasinkomfyrer	»	12	10	6	2	1	1
Platekomfyrer	»	57	63	62	53	55	52
Strykejern	»	87	116	103	100	92	..
Kjøkkenapparater (mixere)	»	5	8	10	9	10	20
Støvsugere	»	40	52	63	70	61	48
Symaskiner	»	33	30	25	16	16	..
Båndopptakere	»	6	10	17	18	18	12
Radiogrammofoner	»	10	13	19	20	21	15
Andre radiomottakere	»	86	88	86	84	80	83
Barbermaskiner	»	53	88	92	113	91	..
Juletrelys	»	78	84	53	47	60	..
Armbånds- og lommeur	»	136	129	122	259	292	220
Møbler	mill. kr i 1955-priser	285	278	326	347	348	336

Tabell 89 viser at tilgangen til markedet av luksusbetonte utstyrsvarer som båndopptakere og radiogrammofoner er gått ned med rundt en tredjedel. Også for de fleste andre varene er det gjennomgående nedgang. På grunn av usikkerheten med hensyn til lagervariasjoner for disse vareslagene har en ikke særlige gode holdepunkter for å vurdere i hvilken utstrekning tallene gir uttrykk for konsumnedgang.

Tabell 90. *Konsum av reiser og transportmidler.*

		1953	1954	1955	1956	1957*	1958*
Jernbanereiser	mill. personkm	1 498	1 557	1 571	1 556	1 561	1 554
Bussreiser	»	1 947	2 140	2 282	2 345	2 450	2 500
Innenl. ruteflyging	»	16	25	36	57	71	80
Sykler	1 000 stk.	78	83	82	72	64	..
Motorsykler (importerte)	»	4	7	5	5	3	2
Personbiler	»	11	18	15	14	21	23
Hotellbesøk (nordmenn)	1 000	1 338	1 404	1 359	1 367	1 393	1 400

Under konsumgruppen reiser og transportmidler merker en seg en svak nedgang for jernbanereiser, en relativt svak oppgang for bussreiser, en vel 10 prosent oppgang for innenlandsk ruteflyging og en oppgang på rundt 10 prosent for personbiler.

Tabell 91. *Private konsumutgifter fordelt på leverandørgrupper. Prosent.*

Leverandørgrupper	1956	1957	1958
Utland	13	14	14
Jordbruk, skogbruk, jakt, fiske og tilknyttet foredlingsvirksomhet	17	16	17
Annen industri, bergverk, kraftforsyning	28	27	25
Handel	22	22	22
Annen tjenesteyting	20	21	22
I alt	100	100	100

Fordelingen av private konsumutgifter fordelt på leverandørgrupper i tabell 91 viser liten variasjon siden 1956. En merker seg en svakt stigende tendens i andelen til leverandørgruppen annen tjenesteyting. For industrien er det en motsvarende fallende tendens.

Investering.

I perioden 1954—1956 virket den økonomiske politikken her i landet til å bremse på veksten i de totale investeringer. Høykonjunkturåret 1957 brakte et omslag i denne utviklingen, med sterkere stigning i investeringsvirksomheten enn i de nærmest foregående årene. Lettelser i byggerestriksjonene førte til betydelig større igangsetting av nye byggearbeider, og adgang til tollfri import av visse maskiner bidro til at maskininvesteringene gikk opp. Investeringen i skip og båter hadde imidlertid noe svakere stigningstakt enn året før. Alt i alt økte volumet av bruttoinvesteringen i fast kapital med om lag 4 prosent fra 1956 til 1957. Arealet av bygg under arbeid var ved utgangen av 1957 høyere enn på mange år.

Tabell 92. *Investeringsindikatorer. Kvartalstall i prosent av tilsvarende periode foregående år.*

	1957				1958		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Produksjon:							
Investeringsvareproduksjon	107	99	103	99	98	103	96
Bygg under arbeid, golvflate[1]*:*							
Boligbygg	89	106	108	116	120	100	97
Industribygg	137	148	133	138	113	102	91
Kontor- og forretningsbygg	109	120	122	130	124	119	111
Andre bygg[2]	101	118	116	113	108	104	106
Bygg satt i arbeid:							
Leiligheter	147	132	138	147	114	69	86
Industribygg, golvflate	270	101	98	131	52	151	86
Kontor- og forretningsbygg, golvflate	153	119	180	174	104	171	37
Andre bygg[2], golvflate	72	233	113	105	96	77	137
Importverdi:							
Maskiner og apparater	117	111	119	113	115	99	102
Traktorer	154	147	137	97	90	71	96
Lastebiler, varevogner o. l.	93	98	125	85	131	95	86
Skip	125	73	118	96	107	162	211

[1] Ved utgangen av hvert kvartal. [2] Eksklusive landbruksbygg.

Nasjonalbudsjettet for 1958 tok av den grunn sikte på å hindre for stor igangsetting av nye bygg i 1958. Med dette for øye ble fylkesforsyningsnemndenes arealkvoter redusert i forhold til kvotene i 1957. Videre ble utlånsrammen for statsbankene strammet noe inn. De tendenser til en avslapning i den økonomiske aktivitet som allerede tidlig i 1958 begynte å gjøre seg gjeldende, førte imidlertid til at det etter hvert ble satt i verk forskjellige tiltak for å stimulere investeringsvirksomheten. Fylkesforsyningsnemndenes byggekvoter ble satt opp i to etapper, siste gang i juni, til i alt 1 055 000 kvm mot 925 000 kvm i 1957. Statsbankenes utlånsbudsjetter ble økt, og fra 1. juli ble omsetningsavgiften for skole- og helsebygg opphevet. Ekstraordinære offentlige anleggsarbeider, finansiert av midler som Stortinget hadde bevilget til tiltak for å motvirke arbeidsløysa, ble satt i gang i vårmånedene og i årets siste kvartal.

De økonomiske stagnasjonstendensene både ute og hjemme virket utvilsomt inn på næringslivets investeringsvilje. I investeringstallene for 1958 har dette først og fremst gitt seg utslag i en sterk reduksjon av varelagrene og i lavere investeringer enn året før i kapitalutstyr av mindre varig karakter, som f. eks. mindre maskiner, lastebiler m. v. Skipsinvesteringene, det meste av investeringene i bygg og anlegg, og en del av maskininvesteringene er bestemt ved mer langsiktige kontrakter. Totalt sett har derfor tilbakeslaget i 1958 bare i begrenset utstrekning slått ut i investeringstallene. Men det er verd å merke at pågangen etter å få sette i gang nybygg ble merkbart mindre i løpet av året.

Den samlede investering inklusive lager er i løpende priser foreløpig beregnet til 11,8 milliarder kr. i 1958 mot 11,3 milliarder kr. året før. Regnet i volum gikk investeringen opp med vel 0,5 prosent.

Bruttoinvesteringen i fast kapital, regnet i løpende priser, økte etter foreløpige beregninger med ca. 10 prosent fra 1957 til 1958. Regnet i faste priser var økingen vel 6 prosent. Denne oppgangen hadde først og fremst sammenheng med den meget store stigning i skipsinvesteringene. Av en samlet utgiftsøking til investering i fast kapital på 1 100 mill. kr. fra 1957 til 1958, falt vel 1 000 mill. kr. på skipsinvesteringene. Investeringene i bygg og anlegg steg med 100 mill. kr., mens utgiftene til maskiner, transportmidler o.l. gikk litt ned. Dette betydde en øking i skipsinvesteringene i løpende priser på hele 36 prosent, en stigning for bygg og anlegg på 2 prosent, og en nedgang for maskiner m.v. på 0,5 prosent. Regnet i volum økte skipsinvesteringene med 23 prosent, i bygg og anlegg var volumoppgangen knapt 0,5 prosent, og maskininvesteringene viste en volumnedgang på ca. 1 prosent. Forskjellen mellom endringstallene beregnet på grunnlag av løpende priser, og de prosenttall som er gitt for endringene i investeringsvolumet, henger først og fremst sammen med prisutviklingen. Prisstigningen for de totale bruttoinvesteringer var gjennomsnittlig mellom 3 og 4 prosent. For skip var imidlertid prisstigningen betydelig større, for bygg og anlegg noe svakere enn gjennomsnittet, og gjennomsnittsprisene for maskiner m.v. falt litt sammenliknet med året før.

Bruttoinvesteringsraten, dvs. bruttoinvesteringen i fast kapital i prosent av bruttonasjonalproduktet regnet i løpende priser, gikk opp fra 34,7 prosent i 1957 til 38,4 prosent i 1958. Det var en høyere investeringsrate enn i noe annet år etter krigen. Holdes skipsinvesteringene utenfor, viser bruttoinvesteringen i annen fast kapital en svak stigning fra 25,8 prosent av nasjonalproduktet i 1957 til 26,1 prosent i 1958. Ved vurdering av disse tallene må det ellers tas i betraktning at det i 1958 for første gang etter krigen var nedgang i nasjonalproduktet i løpende priser.

Investeringen i bygg og anlegg er nærmere behandlet i avsnittet om bygge- og anleggsvirksomheten, og flere detaljer om skipsinvesteringene er gitt i avsnittet «Skipsfart».

Tabell 93. *Bruttoinvestering i fast kapital fordelt etter art (1955-priser).*

	Årstall i prosent av foregående år				Prosentfordeling			
	Bygninger og anlegg	Skip og båter	Maskiner, transportmateriell o. l.	I alt	Bygninger og anlegg	Skip og båter	Maskiner, transportmateriell o. l.	I alt
1954	104	100	116	106	48	22	30	100
1955	101	131	97	107	46	27	27	100
1956	98	105	105	102	44	28	28	100
1957	105	100	105	104	45	27	28	100
1958	100	123	99	106	42	31	27	100

I tabell 94 er gitt tall for importens andel av den samlede investering i de forskjellige typer fast kapital. Importandelene er beregnet på grunnlag av importverdien cif. ved norsk grense. Totalt sett viste importandelen en viss oppgang, men dette hadde sammenheng med den store skipsimporten i 1958. Importandelene for andre typer fast kapital endret seg lite.

Tabell 94. *Import av investeringsvarer (cif.) i prosent av bruttoinvestering i forskjellige typer av fast kapital.*

	1955	1956	1957	1958
Maskiner, redskap og inventar	34,7	34,9	35,7	34,8
Skip og båter (nettoinvest.)	69,8	65,4	66,6	71,7
Andre transportmidler	29,2	36,8	34,0	33,8
Fast kapital i alt	27,9	27,4	26,9	31,5
Fast kapital i alt ekskl. bygg og anlegg	51,4	50,2	50,3	55,4

I de fleste næringer endret utgiftene til investeringer seg lite fra 1957 til 1958 (se tabell D side 3 i tabellverket). Nevneverdig nedgang viste bare investeringene i fiske og fangst. Investeringen i sjøtransport økte sterkt. Sjøtransportens relative andel av de samlede bruttoinvesteringer gikk derved opp fra bortimot 24 prosent i 1957 til vel 30 prosent i 1958, og som det framgår av tabell 95 førte dette til at de relative andeler for de fleste andre næringer gikk noe ned.

Byråets investeringsstatistikk for industrien omfatter ikke bedrifter med mindre enn 5 arbeidere. Blant annet av den grunn er det ikke fullt samsvar mellom investeringsstatistikkens tall og nasjonalregnskapets investeringstall, som er beregnet ved å ta utgangspunkt i importerte og innenlands produserte investeringsobjekter. De nyeste oppgaver fra investeringsstatistikken gjelder 1957 (tabell 96). Tallene viser en stigning i industriens investeringsutgifter fra 1956 til 1957 med 20 prosent. Den relative øking var sterkest i treindustri, primær jern- og metallindustri, malm- og mineralutvinning og transportmiddelindustri. Gjennom hele perioden 1953—1957 var forholdet mellom investeringene i hjemmeindustrien og eksportindustrien forholdsvis stabilt, med noe over halvparten på den førstnevnte gruppen.

De offentlige bruttoinvesteringers andel av de totale investeringer var litt mindre i 1958 enn i 1957 (se tabell 97). Regnet i løpende priser økte investeringene omtrent like meget i offentlig konsumkapital og i offentlige bedrifter. Investeringsøkingen i offentlig konsumkapital skyldtes særlig større investeringer i veier. For de offentlige bedrifter var stigningen relativt størst i industrien. Statsbanene økte sine investeringer en del, og det var videre noe oppgang i investeringene i kraftverk. På den annen side var det betydelig mindre investeringer i luftfart enn året før, og også nedgang i investeringene i sporveier og forstadsbaner.

Tabell 95. *Bruttoinvestering i fast kapital fordelt på næring. Prosent.*

	1956	1957	1958
Jordbruk	6,1	6,0	5,5
Skogbruk	0,9	0,9	0,7
Fiske og hvalfangst	3,4	3,2	2,6
Industri og gruvedrift	16,1	16,6	14,9
Bygge- og anleggsvirksomhet	1,5	1,5	1,4
Kraftforsyning	6,7	7,0	6,2
Forretningsbygg	3,4	3,5	3,7
Boliger	14,1	15,0	13,0
Sjøtransport	24,6	23,7	30,3
Annen samferdsel	8,2	7,8	7,4
Andre næringer	4,1	4,1	3,7
Off. konsumkapital	10,1	9,9	9,8
Sykehus	0,8	0,8	0,8
I alt	100,0	100,0	100,0

Tabell 96. *Bruttoinvestering i industrien*[1]. *Mill. kr.*

	1953	1954	1955	1956	1957
Malm- og mineralutvinning	68	70	83	85	116
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	103	96	113	109	121
Tekstil- og bekledningsindustri	59	68	59	70	79
Treindustri	39	52	50	48	91
Treforedlingsindustri	224	242	257	244	245
Grafisk industri, bokbinderier	28	38	33	31	51
Lær- og gummivareindustri	10	12	11	11	11
Kjemisk industri	192	201	230	245	276
Produkter av petroleum og kull	4	4	4	–	–
Jord- og steinvareindustri	36	47	67	53	57
Primær jern- og metallindustri	351	302	178	246	333
Jern- og metallvareindustri	44	64	61	60	62
Maskinindustri	16	20	29	24	30
Elektroteknisk industri	29	30	34	39	38
Transportmiddelindustri	88	90	103	128	154
Diverse industri	5	6	6	10	13
Gassverk	4	4	3	4	3
I alt	1 300	1 346	1 321	1 407	1 680
Eksportindustri	629	616	607	685	771
Hjemmemarkedindustri	671	730	714	722	909

[1] Omfatter ikke all investering i industrien. (Se teksten.)

Tabell 97. *Offentlig og privat bruttoinvestering i fast kapital.*

	1953	1954	1955	1956	1957	1958
Privat bruttoinvestering ..... Mill. kr.	6 087	6 800	7 425	7 583	8 371	9 286
Offentlig bruttoinvestering .... » »	2 013	2 033	2 055	2 385	2 572	2 759
Av dette: Offentlige bedrifter.. » »	1 286	1 221	1 156	1 378	1 491	1 577
Offentlig konsumkap. » »	727	812	899	1 007	1 081	1 182
I alt mill. kr.	8 100	8 833	9 480	9 968	10 943	12 045
Prosentvis fordeling:						
Privat bruttoinvestering	75,1	77,0	78,3	76,1	76,5	77,1
Offentlig bruttoinvestering	24,9	23,0	21,7	23,9	23,5	22,9
Av dette: Offentlige bedrifter	15,9	13,8	12,2	13,8	13,6	13,1
Offentlig konsumkapital	9,0	9,2	9,5	10,1	9,9	9,8
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

I 1958 fant det sted en betydelig lageravvikling her i landet. Regnet i løpende priser er lagerreduksjonen foreløpig anslått til rundt 250 mill. kr. Året før utgjorde investeringen i lager om lag 350 mill. kr.

Tall fra Byråets volumindeks over lagerhold

tyder på at de samlede lagerbeholdninger var på sitt høyeste omtrent midt på året i 1957. Mot slutten av året gikk de litt ned, men lageravviklingen satte for alvor inn i første halvår 1958. Ved utgangen av 2. kvartal 1958 lå lagerindeksen nærmere 8 prosent lavere enn til samme tid året før og 5—6 prosent under nivået pr. 31. desember 1957. Det var en iøynefallende forskjell i lagerutviklingen for ulike kategorier av varer; mens indeksen viste oppgang i industribedriftenes lager av egne produkter, var det sterk nedgang i industriens råstofflager og i engrosbedriftenes lagerbeholdninger. Det er med andre ord tydelig at sviktende etterspørsel førte til en opphopning av ferdigvarer og halvfabrikater hos industribedriftene, mens i første rekke de usikre framtidsforventningene og muligheten for ytterligere prisfall på råvarer bidro til at industrien tærte på sine råvarebeholdninger. Nedgangen i engroslagrene hadde sannsynligvis også i vesentlig grad sammenheng med engrosbedriftenes framtidsvurdering.

Lagerindeksen pr. 30. september 1958 viste oppgang fra kvartalet før, men den lå fremdeles under nivået til samme tid i 1957. Oppgangen falt på industribedriftenes råstofflager og på engrosbedriftenes lager. For begge er det vanligvis en sesongmessig stigning i 3. kvartal, men økingen denne gangen synes å ha vært noe større enn den rene sesongbevegelsen skulle tilsi, og det kan tyde på at disse lagrene iallfall i visse bransjer holder på å bli justert etter den økende omsetning. Industribedriftenes lager av egne produkter gikk litt ned i 3. kvartal, men her var nedgangen etter alt å dømme en god del mindre enn den sesongmessige avgang som pleier å finne sted på den tid av året.

Den samlede nedgang i lagerinvesteringen fra 1957 til 1958 var av omtrent samme omfang som nedgangen fra 1952 til 1953. Det sier seg selv at så store lagerendringer har bidratt i vesentlig grad til å påvirke produksjonsutviklingen i året som gikk.

Tabell 98 viser hvordan investeringene er blitt finansiert. Både i 1956 og 1957 var den innenlandske sparing stor nok til å finansiere investeringene uten netto bidrag fra utlandet. Som omtalt i avsnittet om «Inntekter», fant det imidlertid i 1958 sted en sterk nedgang i den private sparing her i landet, og 23 prosent av den samlede nettoinvestering det siste året ble finansiert ved lån fra utlandet. Den private kapitaltilvekst dekket i 1958 bare 35 prosent av nettoinvesteringen, mot 61 prosent året før.

For første gang siden 1950 var den offentlige kapitaltilvekst i 1958 større enn den private. Av den samlede innenlandske kapitaltilvekst utgjorde siste år den offentlige kapitaltilveksten vel 53 prosent; i gjennomsnitt for de nærmest foregående fem årene var det tilsvarende tall knapt 37 prosent.

Tabell 98. *Investering og sparing.*

	1953	1954	1955	1956	1957	1958
Bruttoinvestering (inkl. lager).. Mill. kr.	8 050	9 083	9 580	10 568	11 293	11 795
— Kapitalslit ..... » »	3 944	4 339	4 674	5 127	5 763	6 216
Nettoinvestering ..... Mill. kr.	4 106	4 744	4 906	5 441	5 530	5 579
Dekket ved:						
Privat kapitaltilvekst (ekskl. gaver fra utlandet)..... Pct.	45	47	50	68	61	35
Offentlig kapitaltilvekst (ekskl. gaver fra utlandet) ..... »	31	27	31	32	41	41
Gaver fra utlandet (netto) ..... »	2	1	1	1	1	1
Lån fra utlandet (netto) ..... »	22	25	18	— 1	— 3	23
I alt..... Pct.	100	100	100	100	100	100

Priser og finanser.

Priser og levekostnader.

Prisutviklingen i 1958 var svært ulik for de ymse grupper av varer. Importprisene viste gjennomgående nedgang, mens prisene på innenlandske varer stort sett steg noe. Engrosprisindeksen lå i september 1958 på samme nivå som i september året før, mens levekostnadsindeksen hadde steget med vel 7 prosent i løpet av denne perioden.

Innførselsprisene.

Det gjennomsnittlige importprisnivået var forholdsvis stabilt i siste halvår 1957 og de første månedene av 1958. Fra 1. til 2. kvartal viste Byråets indeks for innførselsvarer en nedgang på nærmere 5 prosent, og den holdt seg på dette nye nivå også i 3. kvartal. Derved var importprisene kommet ned på bortimot samme nivå som før prisstigningen satte inn høsten 1956. Byråets prisindeks er imidlertid også påvirket av importens sammensetning og gir bare et omtrentlig bilde av prisutviklingen.

Tabell 99. *Indeks for innførselspriser (uten skip). (1949 = 100.)*

År	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal	Gjennomsnitt
1952	139	141	134	130	136
1953	133	128	121	125	127
1954	121	122	118	120	120
1955	124	123	124	127	124
1956	128	129	129	133	130
1957	141	137	134	134	137
1958	133	127	127	..	..

I tabell 100 er gjengitt importprisene på en del viktige varer. De fleste av dem viste betydelig fall fra 1957 til 1958, og for enkelte fortsatte prisnedgangen også i løpet av det siste året. Gjennomsnittsprisen på hvete var i 1958 nesten 20 prosent lavere enn i 1957, og prisen har ikke vært så lav siden like etter krigen.

Tabell 100. *Gjennomsnittlige importpriser etter handelsstatistikken. (Kr. pr. kg).*

	Hvete	Mais	Sukker (farin)	Kaffe, rå	Råtobakk, usauset med stilk	Kopra	Ull, vasket, ikke kardet	Råbomull	Ullgarn, ufarget	Bomullsgarn, ubleikt	Steinkull	Fyringsolje nr. 1.
1956. 1. kv.	0,52	0,53	0,83	9,05	10,91	1,28	14,75	5,59	27,91	11,73	0,15	0,25
2. »	0,55	0,52	0,84	9,74	10,42	1,27	15,33	5,58	27,55	11,91	0,16	0,25
3. »	0,56	0,55	0,86	10,07	10,53	1,29	15,69	5,39	27,42	11,93	0,16	0,25
4. »	0,58	0,52	0,86	10,14	10,29	1,28	15,14	4,95	28,75	11,78	0,16	0,27
1957. 1. kv.	0,59	0,54	0,99	10,08	10,46	1,25	15,69	4,85	30,71	12,05	0,18	0,33
2. »	0,59	0,54	1,09	9,84	10,67	1,24	17,00	5,06	32,14	11,91	0,17	0,32
3. »	0,59	0,48	1,28	9,54	10,64	1,25	16,49	5,07	36,77	11,88	0,16	0,28
4. »	0,56	0,42	0,98	9,18	10,35	1,21	16,29	5,04	32,38	12,26	0,14	0,25
1958. 1. kv.	0,46	0,42	1,02	9,08	10,69	1,25	14,87	5,08	28,85	11,72	0,13	0,25
2. »	0,50	0,42	0,91	8,96	10,66	1,33	14,35	4,99	30,43	11,21	0,13	0,24
3. »	0,50	0,41	0,84	8,17	10,38	1,37	13,17	4,90	28,25	11,42	0,12	0,24
September .	0,51	0,42	0,83	7,73	10,48	1,37	13,54	4,87	27,80	11,04	0,13	0,24
Prosentvis endring:												
3. kv. 1957– 3. kv. 1958.	— 15,3	— 14,6	— 34,4	— 14,4	— 2,4	9,6	— 20,1	— 3,4	— 23,2	— 3,9	— 25,0	— 14,3
Sept. 1957– sept. 1958..	— 12,1	— 4,5	— 36,6	— 13,6	— 1,9	9,6	— 26,3	— 2,4	— 25,8	— 10,5	— 13,3	— 7,7

For mais var forholdet omtrent det samme. Prisene på kaffe og sukker viste fortsatt nedgang; kaffeprisen var utpå høsten lavere enn på mange år. Prisen på ull falt sterkt og lå i 3. kvartal om lag 60 prosent under toppen i 1951. Prisene på brenselstoffer endret seg lite i løpet av året, men lå i gjennomsnitt betydelig under foregående års nivå.

Engrosprisene.

Engrosprisnivået har vært noenlunde stabilt de siste to år. Engrosprisindeksen som i første halvdel av 1957 lå på 112 (1952 = 100) gikk ned til 111 i juli og holdt seg så uendret året ut. Prisfall på en del varer i januar 1958 brakte indeksen ytterligere ned til 110. Den holdt seg så på samme nivå i de sju etterfølgende måneder, men steg i september til 111, og var uendret i oktober og november.

Av tabell 101 går det fram at det skjuler seg til dels store prisforskyvninger bak det stabile totalindekstall. Fra 3. kvartal 1957 til 3. kvartal 1958 falt indekstallene for alle grupper unntatt matvarer og drikkevarer og tobakk. Nedgangen var størst for gruppen animalske og vegetabilske oljer og fett med om lag 17 prosent, og for brensel, brenselolje og elektrisk kraft med vel 14 prosent. Fast brensel og brenselolje alene falt om lag 20 prosent, mens indekstallet for elektrisk kraft var uendret. For de andre grupper som viste fall var nedgangen betraktelig mindre, fra 1 til 3 prosent.

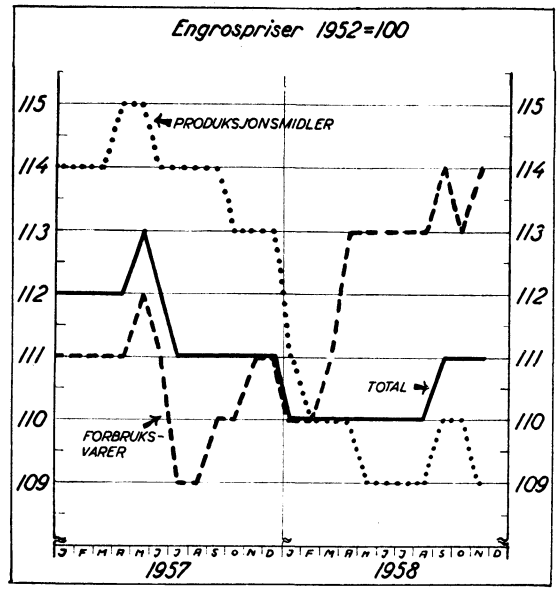

Fig. 40.

Indekstallet for matvarer steg i samme tidsrom 6 prosent. En mer detaljert gruppering av matvarene viser at det også her er store variasjoner i prisendringene. Margarin og matfett økte om lag 40 prosent i pris, mjølk og mjølkeprodukter om lag 19 prosent, kjøtt og kjøtt-

Tabell 101. *Engrosprisindeks. Varegrupper. (1952 = 100).*[1]

	Generalindeks	Matvarer	Drikkevarer og tobakk	Råvarer	Brensel, brenselolje og elektrisk kraft	Animalske og vegetabilske oljer og fett	Kjemikalier	Bearbeidde varer	Maskiner og transportmidler	Forskjellige ferdigvarer
1953	99	103	100	99	97	96	98	97	100	98
1954	101	108	100	101	98	96	100	96	99	96
1955	103	109	100	106	101	95	102	100	102	96
1956	108	115	106	112	110	105	107	103	105	95
1957	112	118	109	115	128	112	109	107	106	96
1957. 1. kvartal	112	119	108	114	129	112	110	107	106	96
2. »	112	118	109	117	131	113	111	107	107	96
3. »	111	116	109	116	125	113	108	107	107	97
4. »	111	118	109	115	126	110	108	106	106	97
1958. 1. kvartal	110	118	109	114	113	103	109	105	105	97
2. »	110	121	109	113	108	98	110	104	105	97
3. »	110	123	110	113	107	94	106	104	105	96
September	111	125	110	113	107	94	106	103	105	96
Prosentvis endring:										
3. kv. 1957—3. kv. 1958	— 0,9	6,0	0,9	— 2,6	— 14,4	— 16,8	— 1,9	— 2,8	— 1,9	— 1,0
Sept. 1957—sept. 1958..	–	6,8	0,9	— 2,6	— 15,1	— 16,8	— 1,9	— 3,7	— 0,9	— 1,0

[1] Alle kvartalsindekser er beregnet på grunnlag av månedsindekser med desimal.

varer og flesk om lag 11 prosent, mens sukker og sukkervarer falt 18 prosent og kaffe om lag 11 prosent.

En gruppering av varene etter deres anvendelse viser at konsumvarer under ett har steget om lag 4 prosent, mens ikke-varige produksjonsmidler har falt om lag 4 prosent fra 3. kvartal 1957 til 3. kvartal i år. Stigningen for konsumvarer kan i sin helhet tilskrives matvarene, mens det forholdsvis store fallet i ikke-varige produksjonsmidler stort sett skyldtes nedgang i prisene på brensel og brenselolje og oljer og fett.

Engrosprismaterialet er også gruppert på innenlandske varer og importerte varer. Varer som har gjennomgått en produksjonsprosess her i landet er registrert som innenlandske. Som det går fram av tabell 102 har den sterke nedgang i prisene på importerte varer i 1958 brakt indeksen for disse varer ned til noenlunde samme nivå som i 1952, mens de innenlandske varene lå 14 prosent høyere.

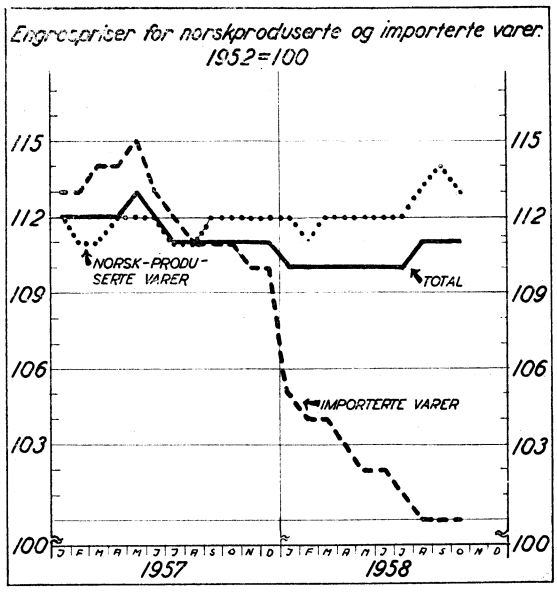

Fig. 41.

Tabell 102. *Engrosprisindeks. Grupper etter varenes anvendelse og fordeling på norskproduserte og importerte varer. (1952 = 100).*

	Konsumvarer		Maskiner og transportmidler	Ikke-varige produksjonsmidler				Norskproduserte varer	Importerte varer
	I alt	Matvarer		I alt	Byggematerialer	Brensel, br.olje og elektr. kraft	Andre produksjonsmidler		
1953	101	104	100	98	102	97	97	99	100
1954	105	111	99	99	100	98	99	101	100
1955	105	112	102	102	102	101	103	104	101
1956	109	117	105	109	106	110	109	109	106
1957	110	117	106	114	113	128	112	112	112
1957. 1. kv.	111	118	106	114	108	130	113	111	114
2. »	111	119	107	114	114	132	112	112	114
3. »	109	114	107	114	115	127	112	111	111
4. »	110	117	106	113	114	127	111	112	110
1958. 1. kv.	110	117	105	110	114	114	110	112	104
2. »	113	124	105	109	114	108	109	112	102
3. »	113	125	105	109	114	108	109	113	101
Sept.	114	126	105	110	114	108	110	114	100
Prosentvis endring: 3. kv. 1957–3. kv. 1958	3,7	9,6	— 1,9	— 4,4	— 0,9	— 15,0	— 2,7	1,8	— 9,0
Sept. 1957–sept. 1958	3,6	9,6	— 0,9	— 3,5	— 0,9	— 15,0	— 1,8	1,8	— 9,9

Levekostnadene.

Levekostnadene viste en jamn stigning i begynnelsen av 1957. Indekstallet steg fra 150 i januar til 153 i april (1949 = 100) og holdt seg så omtrent uendret året ut. I 1958 steg levekostnadsindeksen fram til september, da den var oppe i 163. Indeksen falt i oktober til 162 og var uendret i november. Stigningen fra 3. kvartal

Tabell 103. *Indekstall for levekostnader. (1949 = 100.)*

	I alt	Matvarer	Drikkevarer og tobakk	Kull, koks, ved og petroleum	Gass og elektrisitet	Klesvarer	Husleie	Andre utgifter
1953	136	148	124	147	105	138	108	129
1954	142	160	123	147	109	139	114	132
1955	143	159	122	160	115	138	120	134
1956	148	167	133	189	116	138	124	138
1957	152	167	137	198	125	144	130	144
1957 1. kvartal	151	167	135	200	121	141	125	143
2. »	153	170	137	200	125	144	127	144
3. »	152	166	137	196	126	145	133	144
4. »	153	167	138	195	127	146	133	145
1958 1. kvartal	155	168	138	193	127	147	134	148
2. »	159	180	138	190	127	147	136	149
3. »	162	187	138	187	127	147	139	150
September	163	190	138	187	128	147	139	150
Prosentvis endring:								
3. kv. 1957–3. kv. 1958	6,6	12,7	0,7	—4,6	0,8	1,4	4,5	4,2
Sept. 1957–sept. 1958	7,2	15,2	–	—4,1	0,8	1,4	4,5	3,4

1957 til 3. kvartal 1958 utgjorde 6,6 prosent. For hele 1958 under ett, ligger indekstallet vel 5 prosent høyere enn tallet for 1957.

Av tabell 103 går det fram at stigningen fra 3. kvartal 1957 til 3. kvartal 1958 var størst for matvarer. Fra september 1957 til september 1958 var stigningen over 15 prosent. I tabell 104 er gitt en oppstilling over stigningen for de enkelte matvaregrupper. Størst stigning viser gruppen poteter, grønnsaker, frukt og bær med over 24 prosent fra 3. kvartal 1957 til 3. kvartal 1958. Indekstallet for denne gruppe lå imidlertid svært lavt i 1957. Vi må helt tilbake til 1951 for å finne tilsvarende lavt indekstall for denne årstid. Prisene de siste måneder i 1958 var imidlertid stort sett noe lavere enn i de tilsvarende måneder 1957.

Indekstallet for gruppen mjølk, smør, mar-

Tabell 104. *Prisindeks for matvarer. (1949 = 100.)*

	I alt	Kjøtt og kjøttvarer	Flesk	Fisk og fiskevarer	Mjølk, smør, margarin, ost og egg	Poteter, grønnsaker, frukt og bær	Mjøl, gryn m. v.	Brød og andre bakervarer	Kolonialvarer	Andre matvarer
1953	148	182	191	142	128	122	126	140	229	155
1954	160	207	211	147	133	127	128	149	264	176
1955	159	196	192	153	140	136	128	155	230	171
1956	167	194	184	160	154	137	142	172	237	181
1957	167	198	212	168	150	121	147	177	253	190
1957. 1. kvartal	167	199	206	165	154	115	147	179	255	189
2. »	170	198	211	167	157	120	150	179	258	191
3. »	166	199	216	168	146	119	146	176	249	190
4. »	167	196	216	173	145	129	146	176	249	191
1958. 1. kvartal	168	201	219	174	142	136	146	176	250	192
2. »	180	203	221	175	167	148	148	179	254	197
3. »	187	222	233	177	177	147	159	188	253	200
September	190	223	233	179	193	129	164	191	249	203
Prosentvis endring:										
3. kv. 1957—3. kv. 1958	12,7	11,6	7,9	5,4	21,2	23,5	8,9	6,8	1,6	5,3
Sept. 1957—sept. 1958	15,2	11,5	7,9	5,3	32,2	10,3	12,3	8,5	–	6,8

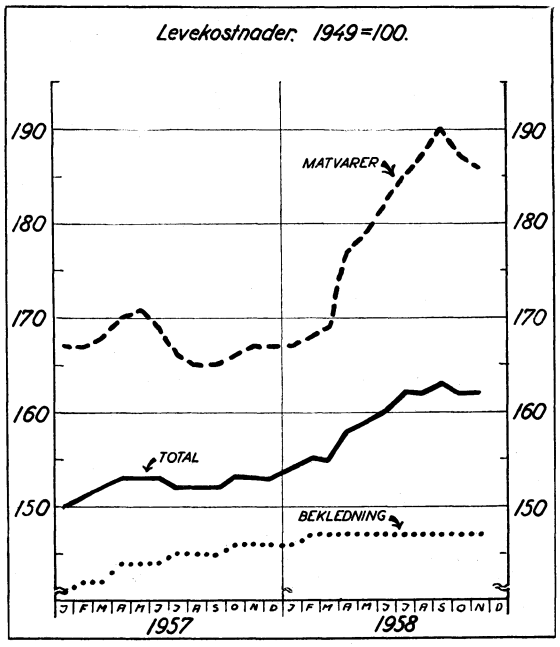

Fig. 42.

garin, ost og egg steg med over 21 prosent fra 3. kvartal 1957 til 3. kvartal 1958 og hele 32 prosent fra september 1957 til september 1958. En vesentlig del av stigningen i denne gruppe skyldtes reduksjon av pristilskottene. Mjølkeprisen gikk av den grunn opp med i alt 19 øre pr. liter, 10 øre fra 1. april og 9 øre fra 1. september. Samtidig med subsidiereduksjonen i september steg mjølkeprisen 9 øre på grunn av jordbruksavtalen og 1 øre på grunn av øking i detaljavansen. Alt i alt er således mjølkeprisen steget 29 øre pr. liter i 1958. Subsidiene ble også redusert på fløte og smør den 1. april. Prisen på 20 prosent fløte steg da med kr. 1,— pr. liter, 35 prosent fløte med kr. 1,75 pr. liter og smør med kr. 1,25 pr. kg. I siste halvdel av mars ble subsidiene på margarin fjernet. Prisen steg da fra kr. 2,30 til kr. 3,15 pr. kg. Prisen på ost og smør gikk dessuten opp i begynnelsen av juni på grunn av økte detaljavanser. Osteprisen steg igjen 1. september, brunosten med kr. 2,05 og hvitost med kr. 2,10 pr. kg. Av denne stigningen skrev kr. 1,50 seg fra subsidiereduksjon, og kr. 0,55 skrev seg fra jordbruksavtalen.

Indekstallet for kjøtt og kjøttvarer steg 12,7 prosent fra 3. kvartal 1957 til 3. kvartal 1958. Om lag 5 prosent skyldtes subsidiereduksjon og 1 prosent øking i detaljavansen. Fleskeprisene er steget noe mindre, om lag 8 prosent.

Gruppeindeksene for mjøl, gryn m. v. og for brød og andre bakervarer steg henholdsvis 8,9 og 6,8 prosent fra 3. kvartal 1957 til 3. kvartal 1958. Størstedelen av denne stigningen kan også tilskrives subsidiereduksjon fra 1. august. Det har dessuten vært noe øking i detaljavansen.

Kolonialvarer er den gruppe av matvarer som sett under ett var mest prisstabil i 1958. Ved årsskiftet 1957—58 gikk sukkerprisen ned 10 øre pr. kg på grunn av fall i importprisen. Siden har prisen falt ytterligere 5 øre pr. kg. Subsidiene på kaffe ble fjernet fra 20. mars. Prisen steg da kr. 0,35 pr. kg i utsalg. I slutten av juli ble prisen satt ned med kr. 1,30 pr. kg som følge av lavere importpriser.

Utgiftene til husleie er steget 4,5 prosent. Vel en tredjedel av denne oppgangen skyldtes stigning i vann- og renovasjonsutgifter i Oslo. Resten skyldtes vesentlig økt antall av nye «dyrere» leiligheter. Gruppen «andre utgifter» er steget 4,2 prosent. Vel en tredjedel av denne stigningen kommer av økte utgifter til sykekrygd, reiser, telefon, porto og telegrammer. Indekstallet for bekledning har stått uforandret siden februar. Fra 3. kvartal 1957 til 3. kvartal 1958 var stigningen likevel 1,4 prosent. Kull, koks, ved og petroleum er den eneste gruppe i levekostnadsberegningene som falt siste år. Denne gruppen teller imidlertid relativt lite i det forbruksgrunnlag indeksen bygger på.

Stigningen i den totale levekostnadsindeks fra september 1957 til september 1958 var 11,2 poeng. Av dette skyldtes hele 8,7 poeng stigning for matvarer. Om lag halvparten av dette kom av stigningen på mjølk, smør og ost. Stigningen på kjøtt, kjøttvarer og flesk utgjorde 1,5 poeng, og poteter, grønnsaker, frukt og bær 0,8 poeng. Av stigningen ellers skyldtes 1,7 poeng gruppen «andre utgifter». Økingen i husleie har trukket indeksen opp 0,6 poeng og prisstigningen på bekledning 0,3. Fallet i indeksen for kull, koks, ved og petroleum utgjorde 0,1 poeng.

		Indeks-poeng
Kjøtt og kjøttvarer		1,31
Flesk		0,20
Fisk og fiskevarer		0,23
Mjølk, smør, margarin, ost og egg		5,27
Av dette: Mjølk, smør og ost	4,25	
Margarin	0,78	
Egg	0,24	
Poteter, grønnsaker, frukt og bær		0,82
Mjøl, gryn m. v.		0,18
Brød og andre bakervarer ..		0,51
Kolonialvarer.....		–
Matvarer ellers		0,22
Matvarer i alt		8,74

Drikkevarer og tobakk	0,03
Lys og brensel:	
1. Kull, koks, ved og petroleum	—0,12
2. Gass og elektrisitet....	0,01
Bekledning	0,26
Husleie	0,56
Andre utgifter	1,68
I alt	11,16

Den offisielle levekostnadsindeks bygger på forbrukssammensetningen hos arbeiderfamilier i byer og industristeder for tidsrommet oktober 1951—september 1952. Den kan derfor ikke uten videre tas som representativ for andre befolkningsgrupper. Byrået beregner imidlertid også, for siste måned i hvert kvartal, en levekostnadsindeks på grunnlag av en forbruksundersøkelse i 1952—53 blant funksjonærer i høyere inntektsklasser. Matvarene spiller relativt mindre rolle i dette forbruksgrunnlaget. Denne indeksen viste derfor i 1958 mindre stigning enn indeksen for arbeiderfamilier. Fra september 1957 til september 1958 var stigningen 5,5 prosent, mens den var 7,2 prosent for arbeiderfamilier.

	Sept. 1957	Des. 1957	Mars 1958	Juni 1958	Sept. 1958
Levekostnadsindeks for funksjonærer i høyere inntektsklasser .	145	146	148	151	153
Levekostnadsindeks for industriarbeiderfamilier ..	152	153	158	162	163

Byrået beregner også en levekostnadsindeks hvor omsetningsavgiften og andre indirekte skatter med unntak av toll er trukket fra forbruksprisene. Forbruksgrunnlaget er det samme som for den offisielle levekostnadsindeks. Siden 1949 er indekstallet uten indirekte skatter 4 poeng mindre enn når disse skatter tas med.

	1957 3. kv.	1957 4. kv.	1958 1. kv.	1958 2. kv.	1958 3. kv.
Levekostnadsindeks for arbeiderfamilier uten indirekte skatter	148	149	150	155	158
Levekostnadsindeks for arbeiderfamilier	152	153	155	159	162

Prispolitikk og prisregulering.

Retningslinjene for kontroll- og reguleringsvirksomheten i 1958 etter «Prisloven» ble fastsatt ved Kongelig resolusjon av 10. januar 1958. De nye retningslinjer følger stort sett de tidligere av 11. januar 1957. Prisreguleringsmyndighetenes arbeid ble også i 1958 vesentlig lagt på kontroll med de private konkurranseregulerte priser og storbedrifter.

Ved lov av 28. mars 1958 ble gitt bestemmelser om opprettelse av et nytt organ, «Statens pristilsyn», som skal overta de gjøremål som tidligere har hørt under Statens pris- og rasjoneringsinspeksjon og Prisdirektoratets distriktskontor. Loven trådte i kraft 1. juli.

De midlertidige forbud mot forhøyelse av konkurranseregulerte priser og avanser som ble fastsatt ved Kronprinsregentens resolusjon av 23. mars 1956 er blitt opphevet fra 1. mai 1958. Prisdirektoratet har samtidig fått fullmakt til å gi særregler om forhåndskontroll med forhøyelser av konkurranseregulerte priser og avanser for varer eller ytelser som blir betraktet som viktige for det alminnelige pris- og kostnadsnivå. De fleste endringer av konkurranseregulerte priser og avanser blir meldt til prismyndighetene frivillig. I de tilfelle det ikke er oppnådd avtale om frivillig melding, har Prisdirektoratet som regel nyttet sin fullmakt.

Forbudet mot bindende og veiledende kollektive leverandørreguleringer og mot bindende individuelle leverandørreguleringer trådte også i kraft fra 1. mai 1958. Prisdirektoratet kan gi dispensasjon fra forbudet når særlige hensyn gjør det nødvendig og det anses forenlig med almene interesser. Slik dispensasjon er gitt i en rekke tilfelle. Prismyndighetene arbeider også med regler for kontroll med de horisontale prisregulerende avtaler.

De spesielle prisbestemmelser som gjelder nå knytter seg for største delen enten til varer som direkte eller indirekte er subsidiert eller til varer og ytelser som byggeartikler, byggevirksomhet, transportvirksomhet og mineraloljer.

I løpet av året er en rekke reguleringsbestemmelser ellers blitt opphevet. I forbindelse med den kraftige stigning på mineraloljeprodukter som følge av Suez-krisen, ble det innført en prisutjamningsordning. Denne utjamningsordningen ble opphevet fra 1. januar 1958. Tidligere var maksimalprisene på cellulose og tremasse lavere enn prisene på verdensmarkedet. Etter hvert som prisene ute falt, ble forskjellen mindre. Maksimalprisene på cellulose kunne derfor oppheves 1. februar og på tremasse fra 1. juli. Maksimalprisene for teglverksprodukter og takstein og murstein av sement ble opphevet fra 21. mai.

I oktober 1954 ble prisreguleringen for tomte-

arealer opphevet. Etter den tid har det mange steder vært en relativt stor prisstigning. Regjeringen fant derfor å måtte føre inn nye midlertidige forskrifter for omsetning og bortfeste av tomtearealer. Disse forskrifter gjelder fra 1. september 1958.

Det er inngått ny jordbruksavtale for tidsrommet 1. juli 1958 til 30. juni 1961. Etter denne avtalen ble maksimalprisene på konsummjølk til forhandler satt opp med 8 øre pr. liter og ost gjennomsnittlig med 50 øre pr. kg fra 1. september. Disse prisforhøyelser førte til en stigning i levekostnadsindeksen på 1,2 poeng. Det ble fastsatt visse gjennomsnittspriser på kjøtt, flesk og egg. Disse priser ligger 4—5 prosent høyere enn prisene foregående år. Jordbruksorganisasjonene har påtatt seg gjennom markedsregulerende tiltak og prisnoteringer å holde de faktiske gjennomsnittsprisene på eller under de avtalte priser. Dersom prisene på noen av varene ligger over 10 prosent høyere enn de avtalte gjennomsnittspriser (15 prosent høyere for egg) ved to etterfølgende ukenoteringer, vil det bli gitt høve til import. For poteter, frukt, bær, levende planter og plantedeler er det gjennomført en liknende ordning. En viss del av året skal importen av disse varer være fri. For resten av året skal det fastsettes ukenoteringer, som bygger på prisene i treårsperioden 1955—1957 med tillegg av 8 prosent. Ved fastsettelsen av denne normalpris skal det også tas hensyn til avlingsforholdene i inneværende år. Dersom ukenoteringene i to etterfølgende uker overstiger normalprisen med mer enn 12 prosent, vil det bli adgang til import. I høstmånedene 1958 har kjøttprisene ligget på eller i overkant av de avtalte gjennomsnittspriser. Egg lå over gjennomsnittsprisene tidlig på høsten, men er senere falt. En del av de vegetabilske jordbruksprodukter har for enkelte uker også ligget lavere enn normalprisen, mens noen få varer for enkelte uker har ligget over den øvre prisgrense. Nedenfor er gjengitt engrosprisindeksen for kjøtt, flesk, egg, poteter og grønnsaker for august—oktober 1955—1958 (1952 = 100).

	1955 aug.– okt.	1956 aug.– okt.	1957 aug.– okt.	1958 aug.– okt.
Kjøtt	108	108	116	125
Flesk	102	99	106	115
Egg	98	105	109	108
Poteter og grønnsaker ..	133	72	80	97

I løpet av det siste året har detaljomsetningsleddet bedret avansesatsene sine på en rekke varer. Satsene er særlig hevet for varer med lavest avanse, først og fremst landbruksvarer og løsvektvarene. I noe større utstrekning enn før er det gjennomført prosentberegning av avansen i stedet for beregning i øre pr. enhet. For en rekke varer som tidligere hadde to prissoner, er den laveste prissone sløyfet. Dette gjelder f. eks. for smør og ost. Den samlede avanseøking i detaljomsetningsleddet i 1958 utgjorde vel 0,9 poeng i levekostnadsindeksen.

Tabell 105. *Utbetalte pristilskott over statsregnskapet*[1] *(kap. 1166) og Prisdirektoratets fond. Mill. kr.*

	1953—54	1954—55	1955—56	1956—57	1957—58
Kunstgjødsel	40	40	35	26	26
Kraftfôr og fettstoffer	69	115	101	51	96
Brødmjøl	120	104	113	120	144
Mjølk og mjølkeprodukter	254	266	322	369	450
Kjøtt og flesk	5	6	20	17	27
Annet	[2] 7	1	2	1	0
I alt statsregnskapets kapitel 1166 ...	495	532	593	584	743
Prisdirektoratets fond[3]	101	136	[4] 112	[4] 188	149
I alt	596	668	705	772	892

[1] Pristilskott fra kap. 1166 til Prisdirektoratets fond er ikke tatt med under kap. 1166. (Ca. 12 mill. kr. i 1956—57.) [2] Bl. a. ved. [3] I de senere år har bl. a. tilskottene til kaffe og sukker vært betalt over Prisdirektoratets fond. [4] Prisreguleringsfondet for tømmer og kubb er ikke med.

For budsjettåret 1957—58 var det på statsbudsjettet opprinnelig ført opp en bevilgning på 580 mill. kr. til subsidier. Dersom alle subsidieordninger som gjaldt ved begynnelsen av 1958 skulle blitt stående, ville det ha gått med vel 800 mill. kr. I mars ble det gitt en tilleggsbevilgning på 200 mill. kr. I statsbudsjettet for 1958—59 ble det så ført opp 500 mill. kr. eller om lag 300 mill. kr. mindre enn for året 1957—58. Denne subsidiereduksjon førte til en stigning i levekostnadsindeksen på vel 5 poeng.

På grunn av fall i importprisene på sukker, falt subsidiene på sukker bort i slutten av 1957. Resten av subsidiene på kaffe ble tatt bort 20. mars 1958, samtidig som subsidiene på margarin ble fjernet. Margarin hadde da vært subsidiert siden februar 1956 og kaffen siden juli samme år. Fra 1. april ble subsidiene på konsummjølk, fløte, smør, kondensert mjølk og tørrmjølk redusert. Subsidiereduksjonene 20. mars og 1. april bevirket en stigning i levekostnadsindeksen på tilsammen 2,5 poeng. For budsjettåret 1957—58 var reduksjonen beregnet til 27 mill. kr. og for budsjettåret 1958—59 til om lag 158 mill. kr.

Fra 21. juli 1958 ble subsidiene på storfekjøtt på 50 øre pr. kg tatt bort. Disse subsidiene var blitt gitt siden november 1956 — etter leveringsstoppen — og utgjorde for budsjettåret 1957—58 om lag 20 mill. kr. Maksimalprisen på mjøl og gryn ble også satt opp fra 1. august på grunn av subsidiereduksjon. Resten av den planlagte subsidiereduksjon på mjølk og ost ble så gjennomført fra 1. september. Samtidig steg disse varer på grunn av jordbruksavtalen. Denne andre etappe av subsidiereduksjonen førte til 2,6 poengs stigning i levekostnadsindeksen. For budsjettåret 1958—59 vil disse subsidiereduksjoner beløpe seg til 138 mill. kr.

Tabell 105 viser utbetalte subsidier over statsregnskapets kapitel 1166 og Prisdirektoratets fond. I 1957—58 ble det i alt betalt ut 892 mill. kr. i pristilskott, eller 120 mill. kr. mer enn i 1956—57. Tilskottene til mjølk og mjølkeprodukter økte med 81 mill. kr. og til kraftfôr og fettstoffer med 45 mill. kr. Av pristilskottene til kraftfôr og fettstoffer er 53 mill. kr. tilskott til margarin. Tilsvarende utgift i 1956—57 var 4 mill. kr. Tilskottene til brødmjøl steg 24 mill. kr. og til kjøtt og flesk 10 mill. kr. Stigningen i den siste post kommer av at storfekjøtt først ble subsidiert fra slutten av november 1956. Om lag 7 mill. kr. av tilskottet til kjøtt og flesk er fraktutgifter. Utgiftene over Prisdirektoratets fond var 39 mill. kr. mindre enn for 1956—57. Av disse utbetalingene gikk om lag 32 mill. kr. til kaffe og sukker.

Oppstillingen som følger gir en oversikt over de gjeldende pristilskott og detaljpriser for mjølk og mjølkeprodukter i september 1958.

	Mengde-enhet	Detaljpris i kr.	Tilskott i kr. ekskl. avanse og omsetningsavgift
Helmjølk	1	0,92	0,24
Fløte, 35 pct. ..	»	7,95	1,88
Meierismør	kg	10,20	4,43
Geitmysost G. 35	»	8,80	1,73
Gaudaost F. 45..	»	8,80	1,64

Offentlige finanser.

Den offentlige finanspolitikken er et av de virkemidler som det offentlige kan nytte for å fremme sine mål. Ethvert finanspolitisk tiltak, enten det vedrører inntekts- eller utgiftssiden, endrer de betingelser som den private sektor må tilpasse seg under.

Hvorvidt finanspolitikken i en viss periode alt i alt virker kontraktivt eller ekspansivt, er et spørsmål som det med vår nåværende viten er vanskelig å besvare. Derimot lar det seg gjøre å si om endringene i finanspolitikken fra et år til det neste har trukket i kontraktiv eller ekspansiv retning. Vi vet at det offentliges kjøp av varer og tjenester representerer en etterspørsel som kommer i tillegg til den private; en øking i det offentlige vare- og tjenesteforbruk vil derfor virke ekspansivt. Videre kan vi gå ut fra at en øking i de offentlige skatteinntekter reduserer den private etterspørsel, om enn ikke med samme beløp som skatten øker, og at offentlige inntektsoverføringer til private vil øke den private etterspørsel. Forskjellen mellom de etterspørselsreduserende innbetalinger til det offentlige og de utbetalinger som direkte eller gjennom mottakernes disposisjoner virker til å øke etterspørselen — hva vi kan kalle det offentlige «inntektsoverskott» — kan derfor tas som en grov indikator for hvordan finanspolitikken virker.

Utviklingen i de samlede offentlige inntekter og utgifter siden 1952 er vist grafisk i figur 43. Totalarealet representerer det offentliges inntekter, eksklusive nettostønader fra utlandet, men medregnet (felt A) skatter som er oppkrevd hos skattyterne uten ennå å være inntektsført i stat- og kommuneregnskapene, dvs. økingen i inneståend hos skatteoppkrevere og arbeidsgivere. Inntektsoverskottet er det prikkede areal øverst i figuren.

Figuren etterlater liten tvil om at finanspolitikken fra og med 1957 har vært betydelig mer kontraktiv enn i de nærmest foregående årene. Det er en merkbar oppgang i inntektsoverskottet fra 1956 til 1957, og det synes nokså klart at vi her har å gjøre med en av de faktorer som har bidratt til fallet i totaletterspørselen i 1957 og 1958.

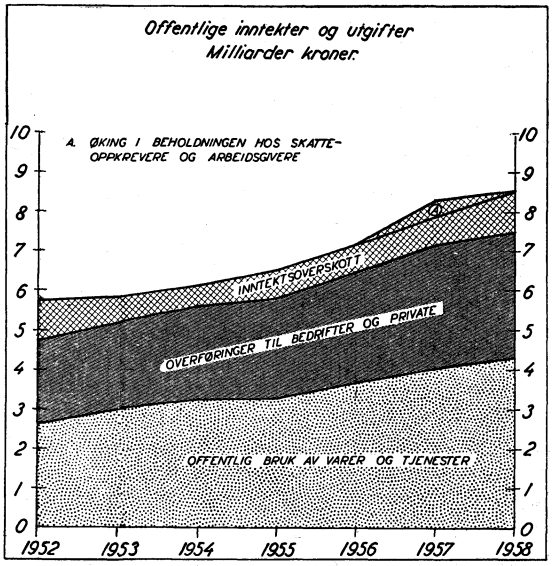

Fig. 43.

Det beste inntrykk av bevegelsen fra år til år får vi ved å uttrykke inntektsoverskottet som prosent av bruttonasjonalproduktet. Vi får da følgende tallserie:

1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
4,5	2,6	2,1	2,6	2,6	3,7	3,6

Som vi ser, svarte økingen i inntektsoverskottet i 1957 fra de foregående årene til over 1 prosent av bruttonasjonalproduktet. I beløp representerer dette ca. 400 mill. kr. Det var således en kraftig tilstramning av finanspolitikken som fant sted. De foreløpige anslag for 1958, som må bli usikre fordi beholdningene hos skatteoppkrevere og arbeidsgivere er vanskelige å anslå, tyder ikke på at bildet ble endret vesentlig det siste året.

Følgende oppstilling tillater et mer detaljert studium av utviklingen (alle tall i mill. kr.):

	1956	1957	1958
Skatter m. v.	7 189	8 362	8 618
Off. utgifter til:			
Varer og tjenester ..	3 672	4 005	4 318
Overf. til private ...	2 741	3 178	3 169
Off. inntektsoverskott..	776	1 179	1 131

Som vi ser, kan den strammere finanspolitikken siden 1957 i sin helhet føres tilbake på overgangen til skatt av årets inntekt og den sterke skjerping av inntektsbeskatningen som dette førte med seg. Fra 1956 til 1957 steg de etterspørselsreduserende innbetalinger til det offentlige med ikke mindre enn 1 170 mill. kr., eller fra 24,3 til 26,5 prosent av bruttonasjonalproduktet. Også de offentlige utgiftene steg, men her var stigningen mye svakere. De offentlige utgifter har i de senere år stort sett variert mellom 21,5—23,0 prosent av bruttonasjonalproduktet.

I 1958 nådde de etterspørselsreduserende innbetalinger til det offentlige et rekordnivå på ca. 27,5 prosent av bruttonasjonalproduktet etter foreløpige oppgaver. Dette tallet er like mye bestemt av fallet i produksjonen som av større skatteinngang. For å belyse utviklingen fra 1957 til 1958 er derfor de absolutte tallene bedre skikket enn prosenttallene. I absolutte tall var økingen i de etterspørselsreduserende innbetalinger til det offentlige ca. 260 mill. kr. Dette er mindre enn økingen i de offentlige utgifter til varer og tjenester, som er beregnet til ca. 310 mill. kr. Inntektsoverføringene til private var omtrent uforandret fra året før. Sett i sammenheng viser disse tallene at finanspolitikken i 1958 var noe mindre kontraktiv enn året før. Likevel var den — på tross av de tiltak som ble truffet i årets løp for å motvirke arbeidsløysa — betydelig strammere enn i årene 1953—1956. Usikkerhetsmarginen på tallene for 1958 er imidlertid betydelig.

Det som er sagt ovenfor om utviklingen fra 1956 til 1957 avviker på viktige punkter fra det bildet som ble tegnet i forrige års Økonomisk utsyn. De anslag som den gang ble gjort over innestående skatter ved årets utgang hos skatteoppkrevere og arbeidsgivere, var en god del for lave, og dette førte til at økingen i det offentlige inntektsoverskott også ble for lavt anslått. Feilen går igjen i den totalvurdering av 1957 som ble gitt i Sluttordet, idet det nå er på det rene at finanspolitikkens betydning for etterspørselssvikten i annet halvår 1957 må ha vært større enn vi regnet med da Økonomisk utsyn over året 1957 ble skrevet.

Inntekts- og formuesskatt.

Spesielle forhold ved den nye betalingsordningen gjør det nødvendig å skille mellom skatter innbetalt fra publikum og skatter inntektsført i offentlige regnskaper. Innbetalingene fra publikum kan deles i tre komponenter, etterskottsskatter fra selskaper og institusjoner, løpende innbetalinger fra skattytere under forskottsordningen og nettoinnbetalinger i sammenheng med korrigeringsoppgjøret for forskottsordningen foregående år.

Etterskottsskattene til staten og kommunene har blitt innbetalt etter stort sett de samme skattesatser i 1958 som i 1957. Fra og med likningen for inntektsåret 1957 er det innført nye

regler som gir adgang til raskere avskrivning (åpnings- og tilleggsavskrivninger). Åpningsavskrivningene gjelder for skip, fly og større industrielle anlegg (den delen av nyanlegget som overstiger 0,5 mill. kr. i verdi) og gir adgang til å utgiftsføre inntil 25 prosent av kostprisen over en femårsperiode. Tilleggsavskrivningene gjelder for de fleste andre driftsmidler og gir adgang til å utgiftsføre inntil 10 prosent av kostprisen over en femårsperiode. De nye bestemmelsene har hatt virkning for skatteinnbetalingene fra og med annet halvår 1958.

De løpende innbetalinger fra skattytere under forskottsordningen blir dels bestemt av tabell- eller prosenttrekk i lønnsinntekt og dels av utskrevet forskottsskatt for annen inntekt. De skattesatser som lå til grunn for forskottsordningen i 1958, var stort sett de samme som i 1957. Om likningskontorenes praksis ellers er forandret, er det vanskelig å bedømme. Satsene ved statsskattelikningen var uforandret fra 1957 til 1958. Det har heller ikke skjedd noen særlige endringer i kommunenes valg av reduksjonstabell og skattøre. Det har foregått en viss overgang til bedre reduksjonstabell, men på den annen side er det også enkelte kommuner som har gått over til høyere skattøre.

I løpet av sommeren og høsten 1958 ble likningen for inntektsåret 1957 avsluttet, og sluttoppgjøret av forskottsordningen for 1957 tok til. I de fleste kommuner utgjorde både restskatt og for meget innbetalt skatt store beløp, men etter de opplysninger som foreligger, var det totalt innbetalt for lite i forhold til likningsresultatene. Tilbakebetalingene ble foretatt i siste halvår 1958, men en del av restskattene blir antakelig først innbetalt i 1959 (det er adgang til å la innbetalingen av restskatt skje ved trekk i lønn). Tilbakebetalingene til skattyterne og innbetalingene av restskatt i siste halvår 1958 har sannsynligvis vært omtrent like store og har derfor ikke hatt særlig virkning på skatteinnbetalingene for 1958 sett i forhold til 1957.

Etter de beregninger som er foretatt, har publikum i alt innbetalt 4 370 mill. kr. i inntekts- og formuesskatter i 1958, dvs. 7 prosent mer enn i 1957 (se tabell 106). Årsaken til stigningen er økte inntekter og dermed økte skatter.

Under den nye betalingsordningen behøver ikke det som publikum har innbetalt i skatt å svare til det som er inntektsført i statens og kommunenes regnskaper. Differansen består av endringer i arbeidsgivernes og skatteoppkrevernes beholdninger (ved en øking i beholdningene vil publikum ha innbetalt mer enn det er inntektsført og omvendt ved en nedgang i beholdningene). Av tabell 106 framgår at det var en øking i beholdningene for 1957 på 460 mill. kr. Skatteoppkrevernes beholdninger ved utgangen av 1957 besto i det vesentlige av den margin som skatteoppkreverne holdt tilbake i siste halvår 1957. Marginen skulle brukes til dekning av tilbakebetalingene etterat likningen forelå. Arbeidsgivernes beholdninger besto i trukket skatt som enda ikke var innbetalt til skatteoppkreverne. Det meste av dette var skattetrekk for november og desember, som først forfalt til innbetaling i januar 1958. Resten var skatt som skulle ha vært innbetalt i 1957. (Som følge av tvungne og frivillige trekkordninger var det også under det tidligere betalingssystem innestående beløp hos arbeidsgiverne. Det foreligger ikke oppgaver over slike beholdninger, men det er rimelig å anta at de var meget små i forhold til beholdningene ved utgangen av 1957.)

Det er vanskelig å anslå endringene i beholdningene for 1958. Ved utgangen av 1957 satt skatteoppkreverne med margin bare for siste halvår 1957, mens det i 1958 er holdt tilbake margin for hele 1958. På den annen side var

Tabell 106. *Innbetalte og inntektsførte inntekts- og formuesskatter. Mill. kr.*

	1956	1957*	1958*
A. Innbetalt av publikum	3 376	4 071	4 370
B. Nettoendring i arbeidsgivernes og skatteoppkrevernes beholdninger	–	460	50
C. Inntektsført i statens og kommunenes regnskaper i alt (A—B)	3 376	3 611	4 320
1. Inntekts- og formuesskatt til staten	1 162	1 271	1 494
2. Inntekts- og formuesskatt til kommunene	1 954	2 056	2 480
3. Alderstrygd- og krigspensjoneringsavgift	260	284	346

marginen for 1957 ikke tilstrekkelig til å dekke tilbakebetalingene i siste halvår 1958, og i mange kommuner var det nødvendig å bruke også av marginen for 1958. Hvor store beholdninger arbeidsgiverne sitter med ved utgangen av 1958 er det vanskelig å si noe om. En har grovt anslått endringen i skatteoppkrevernes og arbeidsgivernes beholdninger til 50 mill. kr. for 1958.

Da beholdningsøkingen er atskillig større i 1957 enn i 1958, er stigningen i de beløp som er inntektsført i statens og kommunenes regnskaper, større fra 1957 til 1958 enn for de beløp som er innbetalt av publikum. Etter de beregninger som er foretatt, er det i alt inntektsført 4 320 mill. kr. i 1958 (se tabell 106). Dette er en øking på 20 prosent i forhold til 1957.

Inntekts- og formuesskatt til staten er økt med 18 prosent, inntekts- og formuesskatt til kommunene med 20 prosent og alderstrygd- og krigspensjoneringsavgift med 22 prosent. De løpende innbetalinger under forskottsordningen blir fordelt på stat, kommune og fondene (alderstrygd- og krigspensjoneringsfondet) i samme forhold som ved siste likning. Denne fordelingen er foreløpig og blir korrigert når likningsresultatene er ferdig. Etter de opplysninger som foreligger over likningsresultatene for inntektsåret 1957, er utliknet statsskatt økt mer i forhold til siste likning (likningen for inntektsåret 1955) enn kommuneskattene og alderstrygd- og krigspensjoneringsavgiften. Dette betyr at ved den korrigerte fordelingen som er foretatt høsten 1958, vil staten få skatteinntekter som tas fra kommuneskattene og alderstrygd- og krigspensjoneringsavgiften. Dette skulle i og for seg føre til økte statsskatter for 1958 i forhold til de andre skattene. Men på den annen side har de beløp som er inntektsført i statens og kommunenes regnskaper under forskottsordningen, økt mer fra 1957 til 1958 enn etterskottsskatten. Dette skyldes som nevnt ovenfor for en stor del at betydelige beløp av innbetalingen under forskottsordningen i 1957 lå hos arbeidsgivere og skatteoppkrevere ved utgangen av året. Kommuneskattene og alderstrygd- og krigspensjoneringsavgiften teller relativt meget under forskottsordningen, mens statsskattene teller relativt meget under etterskottsskatten.

Statens finanser.

Under omtalen av statens finanser nedenfor er tatt med ikke bare inn- og utbetalinger over statens budsjettregnskap, men også inn- og utbetalinger over statens forskotts- og depositakonti, krigsskadetrygdene, statsregnskapets, Kirkedepartementets og Prisdirektoratets fond og de sosiale trygder. Dessuten er nettoinntekter og utgifter for Norsk Tipping A/S inkludert. For statens finansforvaltning i denne forstand er det i tabell 107 gitt en oversikt over inntekter og utgifter etter art. Tallene for 1957 og 1958 er foreløpige.

U t g i f t e n e . Bruttoinvesteringen i sivil konsumkapital (nettoinvesteringen + kapitalslitet) økte med 14 prosent i 1958. En del av økingen skyldtes lønnstillegg for statens arbeidere, men det var også øking i realverditallene, særlig for investering i veier. Posten «Bruk av varer og tjenester til sivile konsumformål» økte med 9 prosent. Mesteparten av økingen skyldtes lønnstillegg. Tallene for «Bruk av varer og tjenester til forsvarsformål» i tabell 107 omfatter de løpende utgifter til forsvaret og utgifter til militære bygge- og anleggsarbeider med fradrag av nettotilskottet under infrastrukturprogrammet og forsvarets salg av varer og tjenester. Leveransene under Det militære hjelpeprogram er ikke tatt med. Realverditallene for forsvaret økte ikke.

Alt i alt var det ingen reell øking i statens konsumutgifter, men en reell øking på om lag 10 prosent i statens bruttoinvestering i konsumkapital.

Tabell 108 viser en formålsgruppering av statens samlede utgifter til varer og tjenester, dvs. bruttoinvestering og løpende forbruk. I denne tabellen er ikke statens inntekter ved salg av varer og tjenester trukket fra. Trekker en disse inntektene fra, kommer en fram til summen av de fire første utgiftspostene i tabell 107.

De samlede inntektsoverføringer til private og kommuner i 1958 (herunder renteutgifter og subsidier) var litt mindre enn i 1957. Subsidiene steg med om lag 230 mill. kr. i 1957, men gikk ned med om lag 170 mill. kr. i 1958. Det var særlig subsidiene over Prisdirektoratets fond som viste nedgang. Subsidiene over Prisdirektoratets fond er vesentlig utjamningstilskott, og nedgangen hang sammen med en tilsvarende reduksjon i inntektene. Subsidier bevilget over statsbudsjettet viste også nedgang. Den store omleggingen av subsidieordningen i 1958 fikk bare virkning for siste halvpart av året. Se ellers avsnittet om Priser og levekostnader for en nærmere omtale av subsidiepolitikken.

De sosiale trygder økte sine utbetalinger med 20 prosent i 1957 og 8 prosent i 1958. I 1957 økte særlig utbetalingene fra syketrygden. Dette skyldtes både økte kurpengesatser, økt sykelighet (bl. a. Asiasyken) og at syketrygden fra 2. juli 1956 ble gjort tvungen for alle. I 1958 økte utbetalingene fra arbeidsløysetrygden etter foreløpige anslag, med hele 50 prosent, ellers var økingen jamt fordelt på alle trygdeordninger. Økingen i overføringer til kommuner i 1958 skyldtes større utgifter til alderstrygd, barnetrygd og skolevesen.

Tabell 107. *Nasjonaløkonomisk gruppering av statens inntekter og utgifter. Mill. kr.*

	1956					1957*					1958*				
	Budsjettregnskapet	Andre statsregnskaper	Prisdir. fond	Sosiale trygder	I alt	Budsjettregnskapet	Andre statsregnskaper	Prisdir. fond	Sosiale trygder	I alt	Budsjettregnskapet	Andre statsregnskaper	Prisdir. fond	Sosiale trygder	I alt
Inntekter:															
Renter	158	39	4	32	233	189	40	4	34	267	209	40	4	38	291
Aksjeutbytte og overskott på forretningsdrift	— 96	4	–	–	— 92	— 116	4	–	–	— 112	— 133	4	–	–	— 129
Direkte skatter	1 487	6	–	–	1 493	1 630	5	–	–	1 635	1 915	5	–	–	1 920
Indirekte skatter	3 120	57	142	1	3 320	3 502	56	150	–	3 708	3 499	56	69	–	3 624
Trygdepremier	–	–	–	599	599	–	–	–	676	676	–	–	–	722	722
Overføringer fra kommuner	41	54	–	87	182	44	73	–	96	213	52	75	–	104	231
Stønader fra utlandet	–	8	–	–	8	–	4	–	–	4	–	4	–	–	4
I alt	4 710	168	146	719	5 743	5 249	182	154	806	6 391	5 542	184	73	864	6 663
Utgifter:															
Nettoinvestering i sivil konsumkapital	154	23	–	–	177	179	22	–	–	201	217	22	–	–	239
Beregnet kapitalslit på konsumkapital	140	6	–	–	146	159	6	–	–	165	174	6	–	–	180
Bruk av varer og tjenester til sivile konsumformål[1]	697	18	1	44	760	742	18	1	46	807	808	18	1	54	881
Bruk av varer og tjenester til forsvarsformål[1]	933	–	–	–	933	1 004	–	–	–	1 004	1 021	–	–	–	1 021
Renteutgifter (vesentlig av statsgjelden)	268	2	–	–	270	282	2	–	–	284	291	2	–	–	293
Subsidier[2]	958	16	119	–	1 093	1 085	16	221	–	1 322	1 028	16	106	–	1 150
Andre overføringer til private	87	8	–	690	785	80	8	–	827	915	88	8	–	895	991
Overføringer til kommuner	685	89	–	–	774	790	84	–	–	874	842	84	–	–	926
Stønader til utlandet	12	8	–	–	20	16	4	–	–	20	16	4	–	–	20
Korreksjon: Netto overføringer avgitt til (+) eller mottatt fra (—) andre statssektorer	133	— 45	— 21	— 67	0	202	— 58	— 35	— 109	0	122	13	— 9	— 126	0
Saldo: Netto fordringsøking[3]	643	43	47	52	785	710	80	— 33	42	799	935	11	— 25	41	962
Av dette kapitalutlegg ved statens anlegg og bedrifter	274	–	–	–	274	359	–	–	–	359	400	–	–	–	400
I alt	4 710	168	146	719	5 743	5 249	182	154	806	6 391	5 542	184	73	864	6 663

[1] Inntekter ved salg av varer og tjenester er trukket fra.
[2] Herunder også kapitaltilskott til private, som nedskrivningsbidrag o. l.
[3] Inklusive nettokjøp av fast eiendom og agiotap (netto).

Tabell 108. *Formålsgruppering av statens bruk av varer og tjenester.*[1] *Mill. kr.*

	1953	1954	1955	1956	1957*	1958*
Administrasjon	197	203	210	243	256	276
Forsvar	1 021	1 160	1 035	986	1 061	1 081
Rettspleie og politi	123	134	142	156	167	175
Kirker og religiøse formål	13	12	14	20	23	26
Undervisning	146	156	163	203	223	241
Helsevern	73	80	84	99	110	118
Sosiale formål	54	59	55	67	70	80
Veier	167	191	209	253	263	309
Andre trafikkformål	41	48	49	53	72	74
Annet	75	80	100	104	121	143
I alt	1 910	2 123	2 061	2 184	2 366	2 523
Statens bruk av varer og tjenester i prosent av bruttonasjonalproduktet	8,4	8,6	7,8	7,4	7,5	8,0
Do. ekskl. bruk av varer og tjenester til forsvarsformål	3,9	3,9	3,9	4,1	4,1	4,6

[1] Tabellen omfatter bruttoinvestering i offentlig konsumkapital og løpende bruk av varer og tjenester. Inntekter ved salg av varer og tjenester er ikke ført til fradrag, heller ikke nettotilskottet under infrastrukturprogrammet.

Tabell 109. *De statlige skatteinntekter. Mill. kr.*

	1953	1954	1955	1956	1957	1958*
Skatter og andre ytelser fra private, i alt	3 960	4 047	4 321	4 813	5 343	5 544
Direkte skatter	1 325	1 251	1 331	1 493	1 635	1 920
Ordinære inntekts- og formuesskatter (inkl. renteskatt)	1 120	1 037	1 059	1 162	1 271	1 494
Alderstrygd- og krigspensjoneringsavgift	139	163	209	260	284	346
Krigsskadeavgift og verneskatt	1	–	–	–	–	–
Engangsskatt på formuesstigning	24	3	1	1	–	–
Avgifter på konsumgoder	13	16	31	36	46	46
Arveavgift	17	18	22	26	26	26
Bøter og inndragninger	8	8	6	6	5	5
Andre direkte skatter	3	6	3	2	3	3
Indirekte skatter	2 635	2 796	2 990	3 320	3 708	3 624
Toll	306	365	343	363	408	400
Alminnelig omsetningsavgift	1 140	1 244	1 375	1 515	1 746	1 760
Spesielle omsetnings- og produksjonsavgifter	1 035	1 070	1 130	1 243	1 423	1 350
Inntekt av lotteri og totalisatorspill m. v.	30	38	48	57	59	60
Eksportavgifter o. l.	108	62	75	117	47	29
Krigsskadeutlikn. på bygninger og løsøre	1	–	–	–	–	–
Andre indirekte skatter	15	17	19	25	25	25

Inntektene. De samlede inntektene steg langt mindre i 1958 enn året før. Årsaken var svikt i inntekten av indirekte skatter. Disse gikk ned for første gang siden 1953. (Se tabell 109). Avgiftene over Prisdirektoratets fond gikk ned med om lag 80 mill. kr. Omsetningsavgiften innbrakte omtrent det samme som i 1957, idet stigningen i prisnivået ble oppveid av nedgang i omsetningsvolumet. Det var heller ingen øking i de store avgiftene på alkohol og tobakk. Den relativt sterke økingen i direkte skatter er forklart foran.

De offentlige utgiftene økte noe mindre enn inntektene fra 1957 til 1958, slik at statens netto fordringsøking i 1958 var om lag 160 mill. kr. større enn året før. Tas det hensyn til utestående skattetrekk hos arbeidsgivere og skatteoppkrevere, var fordringsøkingen praktisk talt den samme begge år.

Begrepet netto fordringsøking svarer ikke helt til det som i innledningen til dette avsnittet ble kalt «inntektsoverskott». Forskjellen mellom de to begrepene ligger i stønader til og fra utlandet. Trekker vi nettostønader fra utlandet fra netto fordringsøking i tabell 107, kommer vi fram til tallet for statens «inntektsoverskott». I tabell 107 går det fram hvor mye staten brukte av netto fordringsøkingen til investering i statens anlegg og bedrifter. Dessuten ble fordringsøkingen brukt til avdrag på lån, utlån, kjøp av verdipapirer, kjøp av fast eiendom og dekning av agiotap. Resten, sammen med kapitalinntektene og opptak av lån, skulle vise økingen i statens kontantbeholdning. Disse postene er ikke spesifisert i tabellen.

En tabell på side *14 i tabellverket viser budsjettregnskapets nettoutgifter og skatteinntekter fordelt etter formål. I utgiftsgruppene er fratrukket alle inntekter som ikke har karakteren av skatteinnbetalinger.

Tabell 110. *Statens lånegjeld.*[1] *Mill. kr.*

	Opptatt utenlands	Opptatt innenlands			I alt
		Faste lån	Statskasseveksler	Andre midlertidige lån	
31/12—55	1 764	3 644	175	844	6 427
30/ 6—56	1 723	4 429	217	862	7 231
31/12—56	1 676	4 485	208	974	7 343
30/ 6—57	1 594	4 782	258	1 015	7 649
31/12—57	1 564	4 685	203	1 177	7 629
30/ 6—58	1 512	4 808	93	1 350	7 763

[1] Omfatter ikke gjeldsbevis til Den internasjonale bank, Det internasjonale pengefond og innestående midler tilhørende forskjellige fond.

Statsgjelden var ved utgangen av budsjettåret 1957—58 på i alt 7 763 mill. kr. Av dette var 1 512 mill. kr. tatt opp utenlands, 4 808 mill. kr. var faste innenlandske lån, 93 mill. kr. statskasseveksler og 1 350 mill. kr. kontolån. I løpet av budsjettåret ble den utenlandske statsgjelden nedbetalt med 141 mill. kr. og den innenlandske med 694 mill. kr., i alt 835 mill. kr. Av dette var 539 mill. kr. avdrag på den faste statsgjelden. Samtidig ble det tatt opp nye statslån utenlands for 59 mill. kr. og innenlands for 890 mill. kr., i alt 949 mill. kr.

De pengepolitiske virkninger av statens lånepolitikk er omtalt i avsnittet om «Penge- og kredittmarkedet».

Kommunenes finanser.

I denne oversikten over kommunenes finanser er det bare tatt med tall for kommunekassene, idet de inntektsgivende bedriftene (kommunale elektrisitetsverk, sykehus m. v.) er holdt utenfor. Tabell 111 viser en nasjonaløkonomisk gruppering av kommunekassenes inntekter og utgifter for årene 1955 til 1958.

Inntektene. Kommunekassenes samlede inntekter i 1958 er anslått til nær 3,4 milliarder kroner, dvs. en stigning på vel 475 mill. kr. eller over 16 prosent fra året før. De direkte skattene er omtalt i et eget avsnitt.

Ser en bort fra skattene, er overføringene fra staten den største inntektsposten for kommunekassene. Disse overføringene omfatter bl. a. statens tilskott til skoler og veivesen, statens andel av utgiftene til alders- og barnetrygden og tilskottene fra Skattefordelingsfondet til vanskelig stilte kommuner. For 1958 er overføringene fra staten anslått til 926 mill. kr., og av dette er om lag 73 mill. kr. tilskott til skatteutjamning.

Utgiftene. Kommunal- og arbeidsdepartementet har oppfordret kommunene til å begrense investeringsvirksomheten. Bruttoinvesteringen i kommunal konsumkapital (offentlige arbeider, skoler m. v.) som er anslått til 766 mill. kr. i 1958, viser likevel en øking på om lag 7 prosent fra året før. En del av stigningen skyldes økte lønninger, men det har også vært en stigning i investeringsvolumet.

Av kommunekassenes utgifter til løpende bruk av varer og tjenester er om lag to tredjedeler lønninger til kommunale tjenestemenn ved skoler, administrasjon m. v. I 1958 utgjorde kommunenes bruk av varer og tjenester til konsumformål i alt vel 1,2 milliarder kroner, dvs. en øking på 11 prosent fra 1957. Denne stigningen skyldes for en vesentlig del at lønningene er økt.

Overføringene til private er anslått til vel 1 milliard kroner i 1958, dvs. en stigning på 9 prosent fra året før. Disse overføringene om-

Tabell 111. *Nasjonaløkonomisk gruppering av kommunekassenes inntekter og utgifter. Mill. kr.*

	1955	1956	1957*	1958*
Inntekter:				
Renteinntekter	15	19	20	19
Overskott av kommunale bedrifter	— 106	— 129	— 137	— 146
Direkte skatter[1]	1 824	1 984	2 097	2 525
Indirekte skatter	46	47	50	56
Overføringer fra staten	660	774	874	926
I alt	2 439	2 695	2 904	3 380
Utgifter:				
Nettoinvestering i kommunal konsumkapital	439	473	481	517
Beregnet kapitalslit på kommunal konsumkapital	184	211	237	249
Bruk av varer og tjenester til sivile konsumformål[2]	828	966	1 107	1 228
Bruk av varer og tjenester til sivilforsvaret[2]	5	6	3	3
Renteutgifter	13	15	18	21
Subsidier[3]	63	71	77	83
Andre overføringer til private	712	792	864	945
Overføringer til staten[1]	154	182	213	231
Saldo: Netto fordringsøking[4]	41	— 21	— 96	103
I alt	2 439	2 695	2 904	3 380

[1] Eksklusive alderstrygdavgift.
[2] Inntekter ved salg av varer og tjenester er trukket fra.
[3] Inklusive kapitaltilskott til private.
[4] Inklusive nettokjøp av fast eiendom.

fatter bl. a. det totale beløp for alders- og barnetrygden, idet disse trygder inntil utgangen av 1958 ble betalt ut gjennom kommunene.

En beregning av kommunekassenes «inntektsoverskott» etter de samme definisjoner som foran er brukt for staten, viser et overskott på 103 mill. kr. i 1958, mot et underskott på 96 mill. kr. året før. Beregningen av inntektsoverskottet for disse to år er usikre.

I tabellverket på side *14 er det gitt en tabell over kommunekassenes nettoutgifter gruppert etter formål.

Gjeld og kontantbeholdning m. v. Byråets telling av kommunenes finansielle aktiva og passiva pr. 30. juni omfatter både kommunekassene og de kommunale og felleskommunale bedriftene. De foreløpige resultater av tellingen pr. 30. juni 1958 viser at kommunenes samlede lånegjeld utad (ekskl. forvaltningsgjelden) på dette tidspunkt utgjorde om lag 2 750 mill. kr. mot vel 2 400 mill. kr. pr. 30. juni 1957, dvs. en stigning på vel 300 mill. kr. i budsjettåret 1957—58. Av lånegjelden var vel 1 070 mill. kr. tatt opp av kommunekasser og lånefond, mens om lag 1 680 mill. kr. var tatt opp av kommunale og felleskommunale bedrifter. Stigningen for disse to grupper av låntakere var henholsvis 112 mill. kr. og 238 mill. kr.

Kommunenes beholdninger av kontanter, bankinnskott og verdipapirer var anslått til 1 900 mill. kr. pr. 30. juni 1958, dvs. en øking på nesten 250 mill. kr. i budsjettåret 1957—58. Av disse beholdninger hadde kommunekasser og lånefond vel 1 600 mill. kr., mens kommunale og felleskommunale bedrifter hadde nesten 300 mill. kr. Økingen i beholdningene i 1957—58 faller i sin helhet på kommunekassene og skyldes stigning i bankinnskott.

Kommunenes samlede garantiansvar var pr. 30. juni 1958 om lag 1 850 mill. kr., dvs. en stigning på 126 mill. kr. i 1957—58. Av garantiansvaret gjaldt 1 189 mill. kr. Husbanken og 262 mill. kr. Småbruk- og Bustadbanken. Økingen i garantiansvaret overfor disse to banker var i det samme tidsrom henholdsvis 108 mill. kr. og 17 mill. kr.

Penge- og kredittmarkedet.

Pengepolitikken.

Penge- og kredittpolitikken har i de senere år hatt som realøkonomisk mål å begrense investeringsaktiviteten. Det var spesielt presset på utenriksøkonomien og på pris- og lønnsnivået som gjorde det ønskelig å redusere etterspør-

selen etter varer og tjenester. For å nå dette mål har penge- og kredittpolitikken i første rekke tatt sikte på å skjære ned den kredittfinansierte del av etterspørselen ved å begrense kapitaltilførselen fra kredittsystemet og obligasjonsmarkedet.

De stagnasjons- og nedgangstendenser i den økonomiske utvikling som begynte å gjøre seg gjeldende i 1957, førte ikke til noen vesentlig endring i målsettingen for pengepolitikken. Den ramme som nasjonalbudsjettet for 1958 fastla for kredittpolitikken, fulgte således stort sett de samme linjer som i 1957. Hensynet til betalingsbalansen og prisutviklingen var fortsatt motiveringen for en relativt stram politikk. Etter hvert som nedgangstendensene ble mer markerte, ble det imidlertid gjennomført spesielle tiltak som på enkelte punkter gjorde politikken mindre kontraktiv. I det følgende er det gitt en kort oversikt over de viktigste offentlige bestemmelser og tiltak som hadde betydning for utviklingen på penge- og kredittmarkedet i 1958.

1. Den såkalte «desemberavtale» av 1955 som bl. a. ga retningslinjer for forretnings- og sparebankenes kredittvirksomhet i 1956 og 1957, ble gjort gjeldende også for 1958. Hovedtrekkene i avtalen gikk ut på at utlånene fra forretningsbankene samlet og fra sparebankene for den enkelte bank ikke burde være høyere i 1958 enn de var i 1957. Visse unntak var gjort for spesielle lånetyper, og dessuten ble det regnet med at sparebankenes pantelån kunne øke en del selv om det ved bevilgning av slike lån også skulle vises den største aktsomhet. Bestemmelsene gikk videre ut på at bevilgede kassekreditter ikke burde øke i 1958. Spesielt for forretningsbankene innebar denne avtale en betydelig skjerping av utlånspolitikken i forhold til 1957, da utlånene økte med 180 mill. kr. og bevilget kassekreditt med 230 mill. kr. Avtalen forutsatte ellers at sparebankene skulle plasere minst 50 prosent av innskottsøkingen i stats- og statsgaranterte obligasjoner, mens forretningsbankene skulle medvirke ved opptak av kortsiktige statslån.

Det ble uttrykkelig uttalt i brev av 15. januar 1958 fra Norges Bank til landets forretnings- og sparebanker at retningslinjene skulle tas opp til revisjon hvis den økonomiske utvikling gjorde dette ønskelig. Etter drøftinger i Samarbeidsnemnda sommeren 1958, ble retningslinjene i et nytt brev av 27. august fra Norges Bank til bankene justert på et par punkter. Bankene fikk adgang til å vise imøtekommenhet ved kreditter til finansiering av lageropplegg for norskproduserte varer hvis avsetningsvanskene skyldtes konjunktur- eller sesongmessige forhold av midlertidig karakter. Videre fikk bankene adgang til å yte kreditter til finansiering av eksport hvis eksporten bare kunne finne sted på kredittbasis. Begge disse lempninger tok sikte på å hindre at den sesongmessige ledighet i vinterhalvåret skulle bli forsterket av produksjonsinnskrenkninger som skyldtes svikt i etterspørselen. Rundskrivet understreket ellers at kredittrestriksjonene var rettet mot investeringsvirksomheten, og at de ikke tok sikte på å begrense ordinære kreditter som var nødvendige for den løpende produksjon. Endelig ble det innskjerpet at bankene måtte vise den største aktpågivenhet når det gjaldt å kreve avdrag hos debitor med økonomisk evne til å betale, og at bankene i minst mulig utstrekning skulle delta i finansiering av skipskjøp i utlandet.

2. Den avtale som i 1955 kom i stand mellom Finansdepartementet og livsforsikringsselskapene, og som gjaldt årene 1956 og 1957, ble uten særlige endringer gjort gjeldende også for 1958. Avtalen gikk ut på at livsforsikringsselskapene i 1958 skulle foreta nytegninger i statslån for 110 mill. kr., og selskapenes beholdninger av stats- og statsgaranterte obligasjoner skulle øke med minst 90 mill. kr.

Avtalen med livsforsikringsselskapene og den del av avtalen med bankene som gjaldt plasering i statslån, hadde begge et dobbelt formål. På den ene side skulle kredittytingen til staten suge opp en del av de likvider som ble betalt inn til bankene og livsforsikringsselskapene blant annet i form av innskott og forsikringspremier, for derved å redusere deres evne til å yte andre utlån. På den andre side skulle avtalene sikre staten de nødvendige midler til finansiering av statsbankenes virksomhet.

3. Statsbankenes budsjetter for nye utlån ble for 1958 satt noe ned i forhold til året før (558 mill. kr. mot 584 mill. kr. i 1957). Det var spesielt Husbanken, Kommunalbanken og Fiskarbanken som fikk strammet sine budsjetter. I løpet av første halvår ble imidlertid budsjettene for Kommunalbanken, Industribanken og Bustadbanken hevet en del (46 mill. kr.). Økingen må sees som et tiltak for å holde oppe sysselsettingen i vinterhalvåret.

4. Fram til utgangen av tredje kvartal 1958 var det etter rentelovens § 3 godkjent nye ihendehaverobligasjonslån til et noe høyere beløp enn i samme periode året før (432 mot 345 mill. kr. i 1957). For et par låntakergrupper, realkredittforeningene og skipsfinansieringsinstituttene, fastsettes det årlige kvoter for emisjon av obligasjoner, mens lånesøknadene fra de andre låntakergruppene vurderes individuelt uten at det på forhånd fastsettes noe bestemt årlig beløp.

5. Innbetalingsterminene for etterskottsskatten ble lagt om fra og med budsjettåret 1958—59. I det foregående budsjettår forfalt etter-

skottsskatten to ganger i året (1. september og 1. mars). Da de betydelige overføringer til det offentlige fordelt på to terminer førte til store og generende svingninger i bankenes likvide beholdninger, gikk en over til fire terminer (15. september, 15. november, 15. mars og 15. mai). Dette var de samme terminer som gjaldt for forskottsskatten.

6. Midler båndlagt dels i forbindelse med engangsskatten og dels i forbindelse med skattefrie avsetninger ble frigjort med virkning fra 1. september 1958. Beløpet, som for en vesentlig del besto av innskott i bankene og for en mindre del av 4 prosent statsobligasjoner av 1955, utgjorde rundt 300 mill. kr. Frigjøringen hadde til formål å bedre næringslivets likviditet for derved å stimulere aktiviteten.

7. Rentepolitikken har ikke gjennomgått vesentlige endringer etter at Norges Bank hevet diskontoen fra 2,5 til 3,5 prosent i 1955. Selv om Norges Banks diskonto har vært holdt konstant, har det likevel vært foretatt visse justeringer av andre rentesatser. Den nominelle rente på langsiktige statsobligasjoner som i 1955 ble satt til 4 prosent, har etter hvert økt. I forbindelse med låneavtalen med livsforsikringsselskapene ble det således i 1958 tatt opp et langsiktig 5 prosent statslån. Det ble imidlertid uttrykkelig forutsatt at denne justering ikke måtte føre til at bankene og forsikringsselskapene hevet pantelånsrenten. For de obligasjonslån Finansdepartementet godkjenner, ble en tilsvarende oppjustering av rentevilkårene godtatt.

8. I forbindelse med omposteringen av okkupasjonskontoen i første halvdel av 1958, ble den del av statens beholdning av stats- og statsgaranterte obligasjoner som var gått inn som del av engangsskatten, overført til Norges Bank (vel 100 mill. kr.). Finansdepartementet fikk videre adgang til å overdra til Norges Bank spesielle kortsiktige serier statsobligasjoner for salg i markedet. Endelig overtok Norges Bank fra 1. juli 1958 oppkjøpet av statsobligasjoner i avdragsøyemed. Disse bestemmelser vil kunne gjøre det mulig for Norges Bank å foreta en viss regulering av likviditeten ved markedsoperasjoner, på samme tid som oppkjøpstransaksjonene bedre vil kunne samordnes med disse operasjoner for å oppnå en hensiktsmessig likviditetsvirkning.

9. I likhet med foregående år tok statens finanspolitikk også i 1958 sikte på å gi en kontraktiv virkning. Statsregnskapet for 1957—58 ble gjort opp med et samlet underskott på 195 mill. kr., mens budsjettet for 1958—59 forutsetter et underskott på 162 mill. kr. Avdrag på statsgjelden på henholdsvis 539 og 624 mill. kr. er da ført til utgift.

Tabell 112. *Likviditetsvirkningen av statens og Norges Banks virksomhet. Tilførsel av likvider (inndragning —). Mill. kr.*

	1957						1958			
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	1.–3. kv.	4. kv.	1.–4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.	1.–3. kv.
A. Staten.										
1. Likviditetstilførsel før lånetransaksjoner	— 386	— 94	— 39	— 519	187	— 332	— 662	34	— 50	— 678
2. Avdrag på innenlandsk statsgjeld	51	61	41	153	151	304	37	174	30	241
3. Utlån til statsbanker	91	89	70	250	222	472	42	91	47	180
4. Likviditetstilførsel før låneopptak	— 244	56	72	— 116	560	444	— 583	299	27	— 257
5. Innenlandske låneopptak	— 258	— 191	— 204	— 653	— 31	— 684	— 268	— 166	— 169	— 603
6. Likviditetstilførsel i alt	— 502	— 135	— 132	— 769	529	— 240	— 851	133	— 142	— 860
B. Norges Bank.										
1. Nettovalutakjøp fra andre enn staten	181	42	40	263	12	275	129	— 34	144	239
2. Norske verdipapirer	2	— 2	— 1	— 1	— 5	— 6	— 3	9	— 20	— 14
3. Utlån	— 13	— 17	— 11	— 41	12	— 29	1	5	4	10
4. Bundne innskott	—	— 38	— 2	— 40	—	— 40	45	9	2	56
5. Likviditetstilførsel i alt	170	— 15	26	181	19	200	172	— 11	130	291
C. Staten og Norges Bank.										
Likviditetstilførsel i alt	— 332	— 150	— 106	— 588	548	— 40	— 679	122	— 12	— 569

Likviditetsutviklingen.

Som følge av en relativt stram finanspolitikk førte statens virksomhet også i 1958 til en betydelig inndragning av likvide midler. I de tre første kvartaler 1958 utgjorde inndragningen hele 860 mill. kr., eller rundt 100 mill. kr. mer enn i tilsvarende periode året før (se tabell 112). Statens løpende virksomhet (unntatt lånetransaksjonene) ga et kontantoverskott på 678 mill. kr., mens statens innenlandske låneopptak førte til en likviditetsinndragning på ytterligere 603 mill. kr. Avdragene på den innenlandske statsgjeld og statens lån til statsbankene virket i motsatt retning, idet disse transaksjoner tilførte markedet henholdsvis 241 og 180 mill. kr.

Norges Banks virksomhet tilførte også i 1958 markedet betydelige beløp i likvider. I de tre første kvartaler 1958 utgjorde nettotilførselen i alt 291 mill. kr., eller vel 100 mill. kr. mer enn i samme periode året før. Det var spesielt bankens kjøp av valuta som skapte denne tilførsel av likvider. Valutatransaksjonene har nær sammenheng med landets utenriksøkonomiske stilling. I 1957, da driftsbalansen overfor utlandet ga et mindre overskott, utgjorde bankens netto valutakjøp 275 mill. kr. Da underskottet på driftsbalansen i de tre første kvartaler 1958 utgjorde rundt 900 mill. kr., kunne en ventet et betydelig valutasalg fra Norges Bank. Bankens regnskaper viste imidlertid et netto valutakjøp på 239 mill. kr. i denne periode, noe som skyldtes opplåningen i utlandet, spesielt i forbindelse med skipsimporten. Likviditeten ble ellers økt med 66 mill. kr. ved frigjøring av bundne innskott og ved en mindre øking av Norges Banks utlån. Et mindre beløp (14 mill. kr.) ble trukket inn ved salg av verdipapirer.

Den samlede likviditetsvirkning av statens og Norges Banks virksomhet i de tre første kvartaler 1958 var en inndragning på 569 mill. kr. Dette beløp, som var litt lavere enn i tilsvarende periode året før, må ventes å bli betydelig mindre for året som helhet. Til sammenlikning kan nevnes at det i siste kvartal 1957 ble tilført markedet 548 mill. kr., slik at den samlede inndragning for hele året ble redusert til 40 mill. kr.

Tabell 113. *Likviditetsvirkningen av forretnings- og sparebankenes virksomhet. Tilførsel av likvider (inndragning —) Mill. kr.*

	1957						1958			
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	1.–3. kv.	4. kv.	1.–4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.	1.–3. kv.
1. Utlån	416	244	75	735	— 287	448	409	114	46	569
a) Næringsliv og private	426	235	34	695	— 249	446	397	104	14	515
b) Statsbanker	— 10	9	41	40	— 38	2	12	10	32	54
2. Ihendehaverobligasjoner	120	61	— 54	127	— 63	64	32	–	38	70
a) Stats- og statsgaranterte	75	44	— 33	86	— 45	41	43	— 6	68	105
b) Andre	45	17	— 21	41	— 18	23	— 11	6	— 30	— 35
3. Bevilget, ikke disponert kassekreditt	— 19	1	104	86	54	140	— 82	74	81	73
a) Bevilget	273	62	108	443	— 185	258	135	96	34	265
b) — Disponert	292	61	4	357	— 239	118	217	22	— 47	192
4. Netto valutakjøp	— 75	87	— 16	— 4	159	155	— 68	175	— 78	29
5. Netto av andre transaksjoner	— 37	— 77	— 115	— 229	36	— 193	— 17	— 95	— 197	— 309
6. Likviditetstilførsel i alt	405	316	— 6	715	— 101	614	274	268	— 110	432
a) Innskott fra publikum	238	168	— 211	195	317	512	— 168	262	— 221	— 127
b) Bevilget, ikke disponert kassekreditt	— 19	1	104	86	54	140	— 82	74	81	73
c) Disponert av egne midler	186	147	101	434	— 472	— 38	524	— 68	30	486
1. Kassebeholdning	46	— 6	— 11	29	— 61	— 32	52	— 18	15	49
2. Folioinnskott i Norges Bank	316	28	— 17	327	— 365	— 38	415	— 56	19	378
3. Statskasseveksler	— 176	125	129	78	— 46	32	57	6	— 4	59

Likviditetsvirkningen av statens og Norges Banks virksomhet er avgjørende for bevegelsene i de andre sektorers samlede beholdninger av sedler, folioinnskott i Norges Bank og beholdning av statskasseveksler. Fordelingen av disse beholdninger mellom forretnings- og sparebankene på den ene side og publikum på den andre bestemmes derimot av bankenes disposisjoner i forbindelse med kredittvirksomheten og av publikums disposisjoner i forbindelse med bankinnskottene. Kredittvirksomheten gir dessuten bankene en selvstendig evne til å påvirke publikums likviditet. I de tre første kvartaler 1958 overførte således bankene 432 mill. kr. netto i likvide midler til andre sektorer (se tabell 113). Av dette beløp var 105 mill. kr. overføringer til det offentlige i forbindelse med netto kjøp av stats- og statsgaranterte obligasjoner. Til sammenlikning kan nevnes at de tilsvarende tall for 1957 var henholdsvis 715 og 86 mill. kr. Den sterke reduksjon i overføringene til publikum i 1958 skyldtes i første rekke en markert nedgang i utlånsøkingen. Denne sank nemlig fra 695 mill. kr. i de tre første kvartaler 1957 til 515 mill. kr. i tilsvarende periode 1958. Dessuten reduserte bankene sine beholdninger av ihendehaverobligasjoner (ekskl. stats- og statsgaranterte obligasjoner) med 35 mill. kr., mot en stigning på 41 mill. kr. året før. I motsatt retning virket bankenes valutakjøp, som utgjorde rundt 30 mill. kr. Som følge av den sesongmessige nedgang i utlånene i årets siste måned, kan vi regne med en nettoinndragning til bankene i 4. kvartal. Til sammenlikning kan nevnes at inndragningen i 4. kvartal 1957 utgjorde vel 100 mill. kr., slik at likviditetstilførselen for hele året beløp seg til 614 mill. kr.

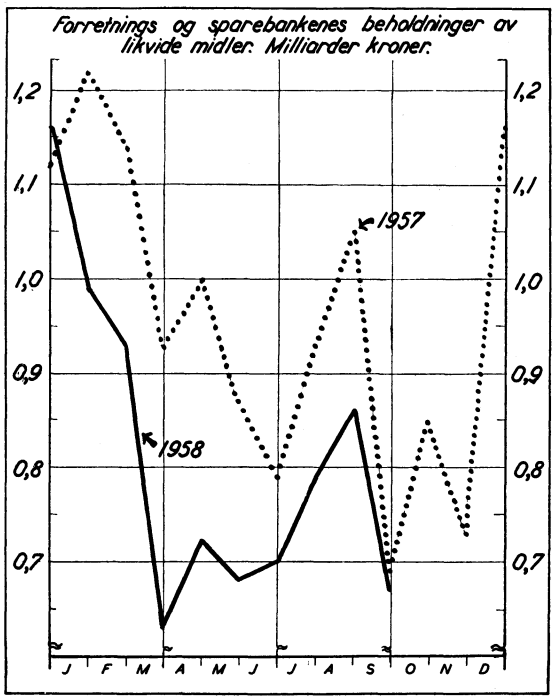

Fig. 44.

Bankene finansierer sine kreditter dels ved midler som går inn ved øking av innskottene og dels ved disponering av egne likvide beholdninger. Innskottene som i de senere år har vist en ubrutt stigning, sank relativt sterkt i de tre første kvartaler 1958. Trass i at kredittøkingen var mindre enn i 1957, førte dette til en viss reduksjon i bankenes likvide beholdninger (dvs. kassebeholdning, folioinnskott i Norges Bank og beholdning av statskasseveksler). Bevegelsene i disse beholdninger er sterkt sesongbetinget, noe som klart framgår av fig. 44. Den meget sterke nedgang i mars 1958 skyldtes trekk på bankinnskott og øking i utlån for å dekke de tre skatteterminer som forfalt denne måneden (etterskottsskatt 1. mars, forskottsskatt og forskottstrekk 15. mars). At nedgangen var svakere i 1957 kom av at skatten for de etterskottspliktige tidligere forfalt fire ganger i året, mot to ganger i budsjettåret 1957—58. Da en fra og med budsjettåret 1958—59 gikk tilbake til den tidligere ordning med fire terminer, ble nedgangen i bankenes likvide beholdninger i september 1958 svakere enn året før. Ved månedens utgang lå beholdningene på et litt lavere nivå enn året før og utgjorde i alt 671 mill. kr. Av dette beløp var 245 mill. kr. kassebeholdning, 86 mill. kr. statskasseveksler og 340 mill. kr. folioinnskott i Norges Bank. I alt 241 mill. kr. av folioinnskottene var bundne reserver i Norges Bank.

Bankenes likviditet viste også i 1958 en mindre nedgang. De likvide beholdninger i prosent av innskott på anfordring sank således fra 29,2 prosent i september 1957 til 28,2 prosent i september 1958. De samme beholdninger i prosent av innskott fra andre enn banker sank i samme periode fra 5,8 til 5,6 prosent. Til sammenlikning kan nevnes at de tilsvarende tall ved utgangen av 1939 var henholdsvis 41 og 2,9 prosent. Det er grunn til å anta at de likvide beholdninger nå er brakt ned på et slikt nivå at de betyr en viss begrensning i bankenes utlånsevne.

Bevegelsene i publikums likvide beholdninger gjenspeiler den samlede virkning av statens, Norges Banks og forretnings- og sparebankenes virksomhet. En grafisk belysning av disse bevegelser fra måned til måned i 1957 og 1958 er gitt i fig. 45. Som likvider er her regnet sedler og skillemynt, statskasseveksler, innskott på postgiro og i Postsparebanken, innskott i forretnings- og sparebankene, og bevilget, ikke disponert kassekreditt i forretnings- og sparebanker. Folioinnskott i Norges Bank fra denne sektor er så ubetydelige at de ikke er tatt med. De store sesongmessige svingninger skyldtes over-

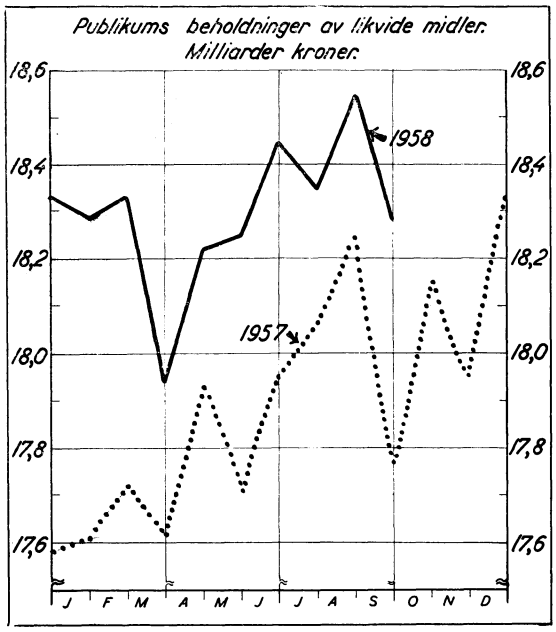

Fig. 45.

føringer til det offentlige i forbindelse med skatteterminene. Bevegelsene var således spesielt framtredende for månedene mars og september. Beholdningene har i de siste årene vist en relativt sterk stigning, som synes å ha stoppet opp i 1958. I de tre første kvartaler av året sank således beholdningene med 40 mill. kr., noe som skyldtes at overføringene fra bankene til publikum ikke var tilstrekkelige til å oppveie inndragningen til staten og Norges Bank. I 1957 derimot var overføringene fra bankene større enn inndragningen til det offentlige, noe som førte til en øking i publikums beholdninger på nær 200 mill. kr. i samme periode. For hele 1957 utgjorde økingen hele 753 mill. kr.

Bevegelsene i de enkelte typer av likvider er beskrevet nærmere i tabell 114. Innenfor visse grenser er det sektoren selv som avgjør hvorledes likvidene fordeles på de ymse komponenter. For enkelte av plaseringene er det rent strukturelle og sedvanemessige forhold som er avgjørende. Dette gjelder f. eks. seddelbeholdning og innskott på postgiro, som stort sett gjenspeiler behovet for betalingsmidler. Bankinnskottene står imidlertid i en særstilling, idet disse for en stor del er oppsparte midler som på kort varsel kan gjøres om til betalingsmidler. Ved utgangen av september 1958 besto om lag to tredjedeler av publikums likvide beholdninger av innskott i forretnings- og sparebankene (11 962 mill. kr.). Rundt en femtepart av innskottsmassen var innskott på anfordring (2 373 mill. kr.). Bevegelsene i denne delen av innskottsmassen er sterkt sesongbetinget (se fig. 46). I første halvdel av 1958 lå disse innskottene noe lavere enn i 1957, men nivået ved utgangen av september var om lag det samme i de to år. Tidsinnskottene derimot viste i 1958 en noe annen utvikling enn året før. I de siste årene har denne delen av innskottsmassen vært sterkt stigende. Økingen i de tre første kvartaler 1957 utgjorde således 217 mill. kr. I samme tidsrom i 1958 sank derimot tidsinnskottene med 62 mill. kr. (se fig. 46). Ser en på de to bankgrupper hver for seg, finner en at det var forretningsbankene som ble tappet for tidsinnskott. I sparebankene derimot fortsatte tidsinnskottene å stige, men langt svakere enn i 1957. Da det i første rekke er næringslivet som plaserer sine innskott i forretningsbankene, ligger det nær å anta at nedgangen er et uttrykk for en strammere likviditet i næringslivet. Den samme tendens har også gjort seg gjeldende under tidligere tilstrammingsperioder.

Publikums samlede likvide beholdninger, som ved utgangen av september 1958 utgjorde i alt

Tabell 114. *Endring i publikums likvide beholdninger (nedgang —). Mill. kr.*

	1957						1958			
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	1.–3. kv.	4. kv.	1.–4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.	1.–3. kv.
1. Sedler og skillemynt	— 247	69	— 56	— 234	173	— 61	— 188	36	— 7	— 159
2. Staskasseveksler	— 26	25	— 12	— 13	— 10	— 23	— 3	7	— 7	— 3
3. Innskott på postgiro og i Postsparebanken	94	67	— 3	158	27	185	53	129	— 6	176
4. Innskott i forretnings- og sparebanker	238	168	— 211	195	317	512	— 168	262	— 221	— 127
5. Bevilget, ikke disponert kassekreditt	— 19	1	104	86	54	140	— 82	74	81	73
I alt	40	330	— 178	192	561	753	— 388	508	— 160	— 40

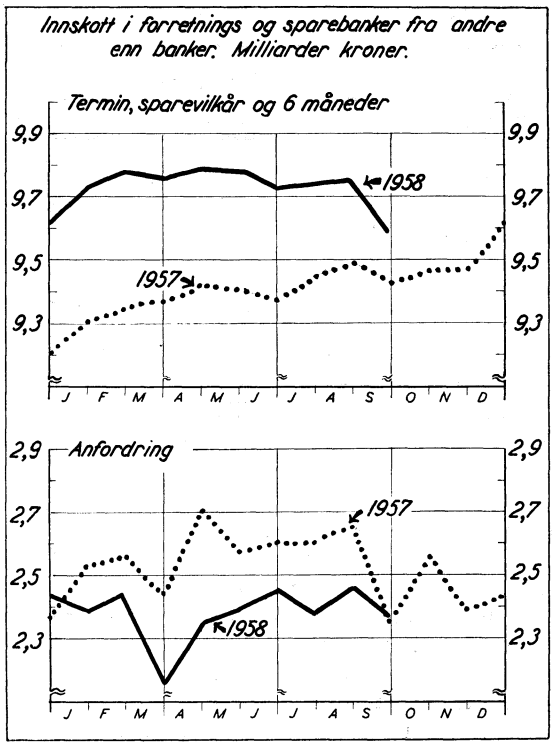

Fig. 46.

18 291 mill. kr., viste en nedgang på 0,2 prosent i de tre første kvartaler av året. Til sammenlikning kan nevnes at beholdningene i samme tidsrom i 1957 økte med 1,3 prosent. Disse bevegelser kan sammenholdes med en stigning i levekostnadsindeksen på henholdsvis 6,5 og 2 prosent i de samme perioder. Selv om sektoren er svært uensartet sammensatt, skulle disse tall avgjort tyde på at publikums likviditet i løpet av 1958 ble noe tilstrammet.

Obligasjonsmarkedet.

Den samlede norske ihendehaverobligasjonsgjeld ugjorde i alt 9 135 mill. kr. ved begynnelsen av 1958 (se tabell 115). En mer detaljert beskrivelse av obligasjonsmassen er gitt i Økonomisk utsyn for 1957, s. 119.

I de tre første kvartaler av året ble det på det norske marked emittert ihendehaverobligasjoner for i alt 636 mill. kr., et beløp som lå litt høyere enn emisjonene i samme periode året før. Dessuten ble det emittert obligasjoner på det utenlandske marked for i alt 248 mill. kr. Rundt to tredjeparter av de innenlandske lån ble emittert av staten (421 mill. kr.), og en vesentlig del av disse ble tegnet i forbindelse

Tabell 115. *Ihendehaverobligasjonsgjelden og obligasjonsemisjoner. Mill. kr.*

Låntakere	Ihendehaver-obligasjonsgjelden pr. 1/1 1958		Emisjoner 1/1–31/12 1957		Emisjoner 1/1–30/9 1958	
	Norske kroner	Utenlandsk valuta	Norske kroner	Utenlandsk valuta	Norske kroner	Utenlandsk valuta
1. Staten	4 032	595	427	–	421	125
2. Kommuner	437	139	53	–	36	123
3. Statsbanker	953	42	25	–	11	–
4. Forretningsbanker	30	–	1	–	–	–
5. Kredittforeninger o. l.	1 306	–	126	–	52	–
6. Statsforetak	301	–	–	–	13	–
a) Bergverk og industri	301	–	–	–	13	–
7. Kommuneforetak	563	25	80	–	81	–
a) Kraft- og vannforsyning	531	25	80	–	81	–
b) Sjøtransport	17	–	–	–	–	–
c) Andre næringer	15	–	–	–	–	–
8. Private foretak	597	115	35	–	22	–
a) Bergverk og industri	428	82	35	–	22	–
b) Kraft- og vannforsyning	37	10	–	–	–	–
c) Sjøtransport	83	–	–	–	–	–
d) Andre næringer	49	23	–	–	–	–
I alt	8 219	916	747	–	636	248

Tabell 116. *Obligasjonsemisjoner i tiden 1. jan.—30. sept. 1958 etter låntakere og långivere. Mill. kr.*

Långivere / Låntakere	Forretningsbanker	Sparebanker	Livsforsikringsselskaper	Andre	Lagt ut på markedet	I alt
1. Staten	128,9	100,0	107,4	35,0	49,5	420,8
2. Kommuner	–	–	–	1,1	35,0	36,1
3. Statsbanker	–	–	–	–	11,0	11,0
4. Kredittforeninger	–	–	–	–	51,8	51,8
5. Statsforetak	–	–	–	–	12,6	12,6
6. Kommuneforetak	2,8	2,2	5,0	–	71,3	81,3
7. Andre	–	–	–	–	22,3	22,3
I alt	131,7	102,2	112,4	36,1	253,5	635,9

med statens låneavtaler (se tabell 116). — Forretningsbankene overtok kortsiktige statslån (3 prosent 1957 IV og 3 prosent 1958) for i alt 129 mill. kr. Denne bankgruppe deltar ofte i nytegninger med sikte på videresalg. Trass i de store kjøp av statsobligasjoner økte således forretningsbankenes beholdninger av stats- og statsgaranterte obligasjoner med bare 31 mill. kr. (se tabell 117). — Sparebankene betalte inn 96 mill. kr. på 4,5 prosent statslån av 1958 og 4 mill. kr. på 5 prosent statslån av 1958, i alt 100 mill. kr. Etter låneavtalen skulle sparebankene øke sine beholdninger av stats- og statsgaranterte obligasjoner med minst 50 prosent av innskottsøkingen. Innskottsøkingen var i 1957 og i de tre første kvartaler 1958 henholdsvis 395 og 92 mill. kr. Til sammenlikning kan nevnes at beholdningen av stats- og statsgaranterte obligasjoner i de to perioder økte med henholdsvis 85 og 74 mill. kr. — Livsforsikringsselskapene overtok statslån for 107 mill. kr. (5 prosent 1958) og nådde dermed nær opp til det beløp som var fastsatt for hele året (110 mill. kr.). Beholdningene av stats- og statsgaranterte obligasjoner var ved utgangen av september 1958 økt med et beløp som svarte til det som var forutsatt etter avtalen. Det kan også nevnes at livsforsikringsselskapene helt ut oppfylte avtalen for perioden 1956—57. — I tillegg til disse avtalebestemte plaseringer av statslån overtok Postsparebanken statsobligasjoner for 35 mill. kr., mens premieobligasjoner for nær 50 mill. kr. ble solgt i markedet. Staten la dessuten ut et lån i U.S.A. på 125 mill. kr. (17,5 mill. dollar).

Fram til utgangen av september 1958 solgte realkredittforeningene obligasjoner for 32 mill. kr. av en årskvote på 60 mill. kr., mens skipsfinansieringsinstituttene fikk avsatt obligasjoner for 20 mill. kr. av en årskvote på 100 mill. kr. Kommuner og kommuneforetak solgte obligasjoner for i alt 117 mill. kr. på det norske marked. Oslo kommune tok dessuten opp obligasjonslån i U.S.A. for 79 mill. kr. (11 mill. dollar) og Trondheim kommune et lån i Sverige på 44 mill. kr. (del av Nea-lånet; 32 mill. sv. kr.). Kommunelånene gikk i det vesentlige til finansiering av kraftutbyggingen. Bortsett fra statslånene ble de fleste obligasjonslån lagt ut til offentlig tegning.

Tabell 117. *Beholdningen av ihendehaverobligasjoner og netto endringer i denne etter långivergrupper. Mill. kr.*

Långivergrupper	Beholdning pr. 1/1 1958		Netto beholdningsøking (nedgang —) 1/1–31/12 1957		1/1–30/9 1958	
	Stats- og statsgaranterte obligasjoner	Obligasjoner i alt	Stats- og statsgaranterte obligasjoner	Obligasjoner i alt	Stats- og statsgaranterte obligasjoner	Obligasjoner i alt
1. Forretningsbanker	343	623	— 44	— 24	31	3
2. Sparebanker	1 476	1 921	85	88	74	67
3. Livsforsikringsselskaper	1 103	2 285	100	130	94	85
I alt	2 922	4 829	141	194	199	155

Tabell 118. *Større obligasjonsemisjoner i tiden 1. januar—30. september 1958.*

Emittert	Utsteder	År	Beløp	Rentesats	Løpetid	Emisjonskurs
			Mill.kr.	Pct.	År	Pct.
Jan.–Juni	A/S Rosenberg mek. Verksted	1957	4,7	5¾	15	100
Mars	Arendal kommune	1957	9,5	5½	20	100
April	Oslo kommune	1958	25,0	5¼	12	100
April	A/S Norsk Jernverk	1958	9,3	5	25	100
April–Juni	Kraftlaget Opplandskraft	1958	46,7	5½	20	100
Mai	Skiensfjordens komm. Kraftselskap	1954	4,8	3½	20	100
Mai	Vestfold Kraftselskap	1954	4,4	3½	20	100
Mai	A/S Den Norske Industribank	1956	5,5	4	12	100
Juni–Aug.	A/S Den Norske Industribank	1958	4,2	4½	12	100
Juli	Interkomm. Vannverk, Stavanger	1958	7,0	5½	18	100
September	A/S Esso-Raffineriet	1958	17,0	6	20	100
September	Skiensfjordens komm. Kraftselskap	1957	9,0	5½	18	100
Jan.–Sept.	Norges Skipshypotekforening	1957	7,1	5	9	97¼
Jan.–Sept.	Norges Skipshypotek A/S	1958	5,1	5¾	8–10	100

Et relativt sterkt fall i obligasjonskursene sommeren og høsten 1957 presset den effektive rente på enkelte serier statsobligasjoner opp i rundt 5 prosent. Dette nivået holdt seg stort sett konstant i 1958. Størst variasjon viste den effektive rente for statens 4 prosent lån av 1955, noe som til dels skyldtes utbudet av obligasjoner i forbindelse med frigjøringen av de bundne avsetninger. Stigningen i den effektive rente i 1957 førte til at den nominelle obligasjonsrente ble presset noe oppover. Renten på langsiktige statsobligasjoner økte således fra 4,5 til 5 prosent, og tilsvarende rentejusteringer ble også foretatt for de lån som Finansdepartementet godkjente. Som eksempel kan nevnes at kommunelån kom opp i 5,5 prosent, skipsfinansieringsinstituttene emitterte lån til 5,75 prosent, og et spesielt lån emittert av et privat foretak (A/S Esso-Raffineriet) kom opp i 6 prosent. En oversikt over de viktigste større emisjoner er ellers gitt i tabell 118.

Obligasjonsmarkedet ga i 1958 inntrykk av å være relativt stramt. Svikten på selgersiden hadde trolig sammenheng med forventninger om at kursene nå hadde nådd bunnen. Diskontonedsettelsene i utlandet sammen med svikten i konjunkturene gjorde det mer sannsynlig at renten hos oss ville synke enn stige, slik at en igjen kunne regne med kursoppgang. Obligasjonseiere som under gunstigere forhold ville solgt obligasjoner, foretrakk derfor å vente og se tiden an. De lave obligasjonskurser gjorde imidlertid nyervervede obligasjoner til gode investeringsobjekter, noe som stimulerte kjøpeinteressen. Oppkjøp av obligasjoner i avdragsøyemed, sammen med reinvesteringskjøp i forbindelse med de betydelige avdragsbetalinger i 1958, bidro sterkt til å holde etterspørselen oppe. Når kursene ikke steg, skyldtes dette trolig at kjøpernes behov ble dekt ved kjøp av høyt forrentede nyemitterte obligasjoner.

Aksjemarkedet.

Kursene på en rekke aksjer ble på forsommeren 1957 drevet så høyt opp at utbyttet sank under utbyttet på obligasjoner. De første tegn på sviktende konjunkturer førte derfor til et sterkt kursfall utover ettersommeren og høsten. Kursfallet fortsatte i et langsommere tempo et godt stykke ut i 1958. Bunnen ble nådd i mai—juni, da Statistisk Sentralbyrås aksjekursindeks kom ned i 229 prosent. I løpet av et år hadde da indeksen sunket med rundt 27 prosent. Kursene tok seg etter hvert opp utover ettersommeren, slik at indeksen i september var kommet opp i 235 prosent. Det var spesielt markedet for skips- og hvalaksjer som tok seg opp, mens industri-, bank- og forsikringsaksjer bare viste ubetydelig stigning.

Oppgangen i aksjekursene hos oss hadde sin parallell på børsene i utlandet. New York-børsen registrerte således også et sterkt fall i aksjekursene i siste halvdel av 1957. Fra mars 1958 begynte imidlertid kursene å stige, slik at kursindeksen for industriaksjer fram til utgangen av september økte med 21 prosent. Indeksen hadde da passert toppene fra 1956 og 1957 og nådd et nytt rekordnivå. Den alminnelige kursstigning både i utlandet og hos oss hang sammen med at markedet ikke lenger fryktet noen særlig dyptgående og langvarig konjunkturned-

gang, og at konjunkturene etter hvert ble bedømt mer optimistisk. En viss rolle har nok også de fortsatte inflasjonstendenser spilt. Når markedet rettet seg raskere opp i U.S.A. enn det gjorde hos oss, skyldtes dette trolig at U.S.A. vanligvis ligger foran Europa i konjunkturfasen.

Lånemarkedet.

De samlede utlån fra de viktigste finansinstitusjoner ved utgangen av første halvår 1958 utgjorde i alt 19 448 mill. kr. (se tabell 119). En nærmere beskrivelse av utlånsmassens struktur vil en finne i Økonomisk utsyn for 1957, s. 124.

Tabell 119. *Utlån fra finansinstitusjoner etter låntakere pr. 30. juni 1958. Mill. kr.*

Långivere / Låntakere	Norges Bank	Postgiro og Postsparebanken	Statsbanker	Forretningsbanker	Sparebanker	Kredittforeninger o. l.	Livsforsikringsselskaper	I alt
A. Offentlig forvaltning	–	675	701	53	80	–	74	1 583
1. Statskassen	–	620	–	–	–	–	–	620
2. Kommuner og kommuneforetak	–	55	701	[1] 53	[1] 80	–	74	963
B. Finansinstitusjoner	16	18	–	52	19	–	–	105
1. Statsbanker	–	18	–	35	10	–	–	63
2. Forretnings- og sparebanker.....	4	–	–	1	3	–	–	8
3. Kredittforeninger o. l. ..	12	–	–	8	1	–	–	21
4. Forsikring	–	–	–	8	5	–	–	13
C. Andre innenlandske låntakere	77	176	4 844	5 349	4 345	1 397	1 572	17 760
1. Jordbruk og skogbruk .	10	–	593	157	852	168	18	1 798
2. Fiske m. v.	37	–	198	102	63	–	–	400
3. Hvalfangst	–	–	–	–	1	–	–	1
4. Bergverksdrift og industri	21	32	191	1 544	663	198	302	2 951
5. Bygge- og anleggsvirksomhet	–	–	–	109	104	–	2	215
6. Kraft- og vannforsyning	–	71	198	33	126	–	16	444
7. Varehandel	8	–	–	1 300	337	50	31	1 726
8. Boliger, forretningsbygg til utleie	–	31	3 508	817	1 728	606	985	7 675
9. Sjøtransport	1	32	–	895	160	360	47	1 495
10. Annen samferdsel	–	2	–	97	77	6	27	209
11. Andre tjenesteytende foretak	–	8	41	101	123	–	57	330
12. Andre næringer	–	–	–	51	6	9	–	66
13. Private forbrukere	–	–	115	143	105	–	87	450
I alt	93	869	5 545	5 454	4 444	1 397	1 646	19 448

[1] I hovedsaken utlån til kommuner.

Den skjerping av kredittpolitikken som fant sted i 1955—56, førte til en markert nedgang i utlånsøkingen fra enkelte grupper av finansinstitusjoner. De samlede utlån til næringslivet som i 1955 økte med 1 350 mill. kr., viste året etter en stigning som lå 500 mill. kr. lavere. I 1957 steg utlånene noe sterkere (1 075 mill. kr.), mens bevegelsene i utlånene i de tre første kvartaler 1958 tydet på at utlånsøkingen for året som helhet ville ligge på et noe lavere nivå enn

året før. Fram til utgangen av september økte utlånene med 950 mill. kr. eller 150 mill. kr. mindre enn i samme periode i 1957. Utlånsøkingen for de tre første kvartaler i de to år er ellers belyst i tabell 120 og grafisk i fig. 47. Her er utlån til statsbanker og kontolån til statskassen ikke tatt med.

Statsbankene er den gruppe finansinstitusjoner som i de senere år sterkest har bidratt til kredittøkingen. I 1957 økte således statsbankenes utlån med 439 mill. kr., et beløp som utgjorde to femteparter av den samlede øking i finansinstitusjonenes utlån til næringslivet. I de tre første kvartaler 1958 var økingen noe

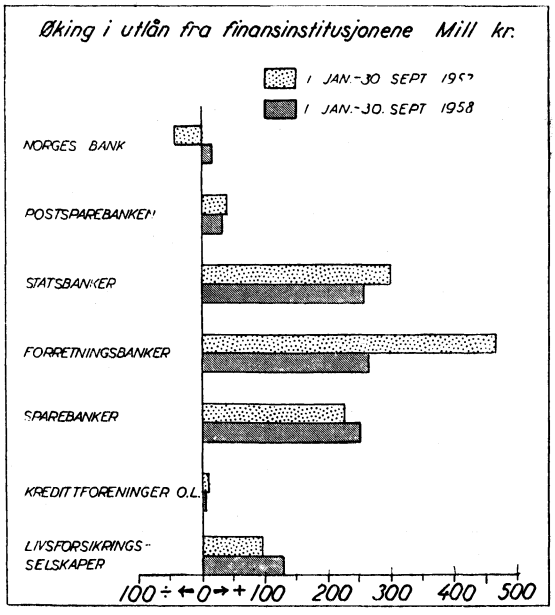

Fig. 47.

mindre enn i samme periode 1957 (henholdsvis 256 og 300 mill. kr.), og utgjorde 27 prosent av den totale utlånsøking fra finansinstitusjonene. En kan imidlertid regne med at utlånsøkingen i siste kvartal var så sterk at utlånene for hele året steg med om lag samme beløp som i 1957. En vesentlig del av økingen falt som vanlig på boligbankene. Statsbankene er i de senere år i det vesentlige blitt finansiert ved lån i statskassen. I 1957 ble det således overført 472 mill. kr. i slike lån.

Forretningsbankenes utlånsøking avtok sterkt etter at kredittpolitikken ble skjerpet. I 1954 økte således utlånene med 340 mill. kr., i 1955 med 170 mill. kr., mens utlånene i 1956 sank med 30 mill. kr. Stigningen i 1957 utgjorde i alt 180 mill. kr. og var således langt sterkere enn forutsatt i kredittavtalen. Utlånsøkingen i de tre første kvartaler 1958 viste derimot en sterk nedgang i forhold til samme periode i 1957. Stigningen i de tre første kvartaler i de to år utgjorde henholdsvis 265 og 467 mill. kr., eller regnet i prosent av den samlede utlånsøking fra finansinstitusjonene henholdsvis 28 og 42 prosent. Utlånene fra denne bankgruppe er vanligvis for en stor del driftskreditter og derfor sterkt sesongbetinget. Dette framgår klart av fig. 48, som viser utlånene fra måned til måned i 1957 og 1958. Utlånene stiger sterkt i de første måneder av året, synker utover sommeren, får en ny stigning utover høsten, for så å synke sterkt mot utgangen av året. Som følge av kredittavtalen må en gå ut fra at avviklingen av kreditter i desember er blitt langt sterkere enn tidligere, og at dette også har ført til en forsterket utlånsstigning ved neste års begynnelse. Utlånene fulgte stort sett samme sesongbevegelse i 1958 som året før, men økingen i den første delen av året var langt svakere.

Tabell 120. *Utlån*[1] *til næringslivet. Endringstall. Mill. kr.*

Långiversektorer	1957						1958			
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	1.–3. kv.	4. kv.	1.–4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.	1.–3. kv.
1. Norges Bank	– 13	– 17	– 11	– 41	8	– 33	5	5	4	14
2. Postsparebanken	10	13	17	40	10	50	16	6	9	31
3. Statsbanker	96	93	111	300	139	439	71	84	101	256
4. Forretningsbanker	343	135	– 11	467	– 288	179	284	25	– 44	265
5. Sparebanker	83	100	45	228	39	267	113	79	58	250
6. Kredittforeninger o. l.	22	– 18	6	10	16	26	21	– 17	–	4
7. Livsforsikringsselskaper	33	22	44	99	48	147	36	44	50	130
I alt	574	328	201	1 103	– 28	1 075	546	226	178	950

[1] Eksklusive utlån til statsbanker og kontolån til staten.

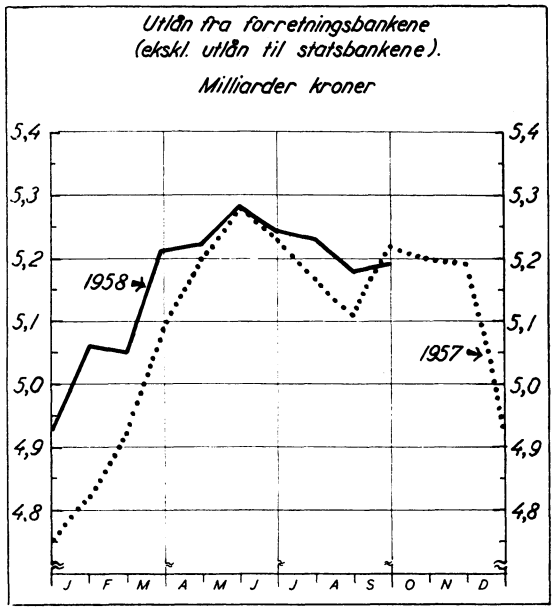

Fig. 48.

Mens utlånene ved begynnelsen av 1958 lå 179 mill. kr. høyere enn ved begynnelsen av 1957, var de ved utgangen av september 23 mill. kr. lavere enn året før. Den svakere utlånsøking i de senere år har avgjort sammenheng med en strammere utlånspolitikk. For det første gjorde kredittavtalen det nødvendig for bankene å foreta en strengere vurdering av de enkelte lån, og dernest må en anta at svekkelsen av bankenes likviditet har redusert utlånsevnen. Etterspørselen etter kreditt som i de tidligere år har vært meget sterk, synes å ha avtatt i 1958. Dette skyldtes bl. a. de feilslåtte fiskerier siste vinter, reduksjonen i lagerhold og sannsynligvis også en alminnelig avslapning i investeringsaktiviteten. Det var således betegnende at en meget stor del av utlånsøkingen i 1958 var knyttet til skipspantelån (nær 100 mill. kr.) og ikke til driftskreditter som i tidligere år. I likhet med utlånene viste bevilget kassekreditt en langt svakere øking i 1958 enn året før. Stigningen i de tre første kvartaler var henholdsvis 223 og 401 mill. kr.

Sparebankenes utlån er relativt lite sesongbetinget, og en vesentlig del faller på pantelån. Av sparebankenes samlede utlånsøking i de tre første kvartaler 1958 på 250 mill. kr. (26 prosent av den samlede utlånsøking) utgjorde således tilveksten i pantelån 177 mill. kr. De tilsvarende tall for 1957 var henholdsvis 228 og 180 mill. kr. For hele 1957 var utlånsøkingen også for sparebankene noe sterkere enn forutsatt i kredittavtalen, idet pantelånene økte med 226 mill. kr. og andre utlån med 41 mill. kr.

Livsforsikringsselskapene økte sine utlån med 130 mill. kr. i de tre første kvartaler 1958 (13 prosent av den samlede utlånsøking). Økingen var noe sterkere enn i samme periode i 1957. Det er avtalen med Finansdepartementet om kjøp av statsobligasjoner som begrenser utlånene fra denne gruppe.

Kredittforeninger o. l. har i de siste år økt sine utlån svært beskjedent. Fram til utgangen av september 1958 utgjorde utlånsøkingen 4 mill. kr. Den begrensede kredittvirksomhet skyldes den kvotetildeling av obligasjonslån som hvert år fastsettes etter rentelovens § 3.

I motsetning til postgiroen som nå plaserer sine midler i kontolån til statskassen, driver Postsparebanken en mer variert kredittvirksomhet. Ved siden av at banken plaserer midler i obligasjoner og kontolån til statskassen, er kredittvirksomheten til en viss grad samordnet med Kommunalbankens utlånsbudsjett. For utlån som ikke går til kommuner og kommuneforetak fastsetter Finansdeparementet en fast årlig kvote, som for 1958 utgjorde 15 mill. kr. Postsparebankens utlånsøking fram til 30. september 1958 var litt lavere enn i 1957 (31 mill. kr.) og utgjorde 3 prosent av økingen i utlånene fra alle finansinstitusjoner. Til sammenlikning kan nevnes at bankens innskott i samme periode økte med 67 mill. kr.

Norges Banks utlånsvirksomhet er sterkt begrenset, idet banken nå bare yter spesielle kreditter til kapitalfattige landsdeler hvor låne-

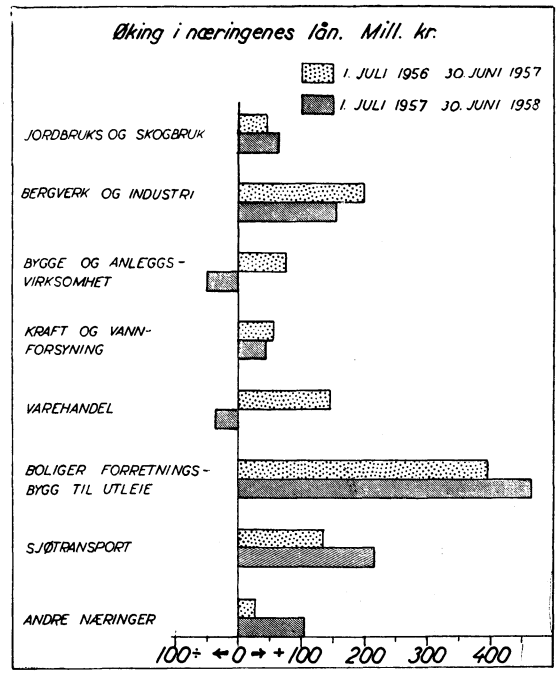

Fig. 49.

Tabell 121. *Utlån fra finansinstitusjoner. Endringstall. Mill. kr.*

	1956		1957		1958
	1. halvår	2. halvår	1. halvår	2. halvår	1. halvår
Utlån i alt	734	285	981	352	890
Långivere:					
1. Norges Bank	17	– 21	– 31	– 2	10
2. Postgiro og Postsparebanken	65	48	101	172	118
3. Statsbanker	237	301	188	250	155
4. Forretningsbanker	277	– 307	477	– 290	329
5. Sparebanker	70	127	183	109	194
6. Kredittforeninger o. l.	– 6	55	3	22	4
7. Livsforsikringsselskaper	74	82	60	91	80
Låntakere:					
A. Offentlig forvaltning	114	74	108	164	101
1. Statskassen	45	25	79	145	95
2. Kommuner og kommuneforetak	69	49	29	19	6
B. Finansinstitusjoner	– 10	– 19	6	14	15
1. Statsbanker	8	– 11	– 2	8	21
2. Forretnings- og sparebanker	– 6	5	– 3	2	–
3. Kredittforeninger o. l.	– 11	– 18	10	11	– 9
4. Forsikring	– 1	5	1	– 7	3
C. Andre innenlandske låntakere	620	228	853	189	767
1. Jordbruk og skogbruk	47	56	– 9	38	25
2. Fiske m. v.	21	10	16	– 11	34
3. Hvalfangst	2	– 6	6	– 6	– 3
4. Bergverksdrift og industri	222	– 30	230	25	126
5. Bygge- og anleggsvirksomhet	7	1	75	– 57	7
6. Kraft- og vannforsyning	– 14	27	26	12	30
7. Varehandel	20	12	134	– 72	33
8. Boliger, forretningsbygg til utleie	290	110	287	195	271
9. Sjøtransport	16	66	68	28	190
10. Annen samferdsel	–	– 22	10	25	9
11. Andre tjenesteytende foretak	2	17	1	– 2	23
12. Andre næringer	– 6	– 21	5	2	–
13. Private forbrukere	13	8	4	12	22
D. Utenlandske låntakere	10	2	14	– 15	7

behovet ikke kan dekkes av andre kredittinstitusjoner. Som eksempel kan en nevne de statsgaranterte ulån til fiskeriene i Nord-Norge. Bankens utlånsøking i 1958 utgjorde bare 1 prosent av finansinstitusjonenes totale utlånsøking.

Av de lånemidler finansinstitusjonene stilte til disposisjon for næringslivet i tidsrommet 1. juli 1957 til 30. juni 1958, gikk nær halvparten (466 mill. kr.) til gruppen boliger, forretningsbygg til utleie (se tabell 121 og fig. 49). Disse lån som omfatter dels byggelån og dels pantelån viste en relativt sterk stigning i forhold til perioden 1956—57. Dette skyldtes i første rekke den økte byggeaktivitet i 1957. En annen gruppe som også økte sine lån sterkt, var sjøtransport. Lånene som økte med 218 mill. kr. i perioden 1957—58, var i stor utstrekning knyttet til andelsobligasjoner i skipspantelån. Gruppen varehandel som i 1956—57 økte sine lån med 146 mill. kr., fikk i 1957—58 redusert lånegjelden med 39 mill. kr. Denne utvikling har klar sammenheng med de lager-

justeringer som ble foretatt i siste halvdel av 1957 og i 1958. Industriens låneopptak viste også en markert nedgang i 1957—58, idet økingen i lånegjelden utgjorde 151 mill. kr., mot 200 mill. kr. i perioden 1956—57. Nedgangen skyldtes i første rekke reduserte kreditter til sildoljefabrikkene som følge av det feilslåtte sildefiske. Den sterke nedgangen i utlånene til gruppen bygge- og anleggsvirksomhet i 1957—58 hadde trolig sammenheng med redusert investeringsaktivitet. Lånene sank med 50 mill. kr. mot en øking på 76 mill. kr. i 1956—57. Av de andre næringene var det spesielt gruppene samferdsel utenom sjøtransport, fiske m. v. og private forbrukere som økte sine lån. Økingen i forbrukslånene skyldtes i hovedsaken utvidd virksomhet for Statens lånekasse for studerende ungdom.

Sammenfatning.

Hovedtrekkene i utviklingen på penge- og kredittmarkedet i de tre første kvartaler 1958 kan kort sammenfattes i følgende punkter:

1. De stagnasjons- og nedgangstendenser som begynte å gjøre seg gjeldende ved inngangen til 1958, førte ikke til noen vesentlige endringer i målsettingen for pengepolitikken. Hensynet til prisutviklingen og til betalingsbalansen var fortsatt motiverende for en begrensning av kredittytingen.

2. Som følge av en stram finanspolitikk var den likviditetsreduserende virkning av statens virksomhet i de tre første kvartaler 1958 noe sterkere enn i samme periode året før. Norges Banks virksomhet, bl. a. som følge av valutakjøp, utjamnet denne virkning, slik at likviditetsinndragningen for staten og Norges Bank under ett ble om lag som i 1957.

3. Forretnings- og sparebankene tilførte markedet langt mindre mengder likvide midler enn i samme periode 1957. Den viktigste årsak til dette var den svakere kredittøking fra forretningsbankene. Bankenes egne likvide beholdninger som ble noe redusert i 1957, fortsatte å synke i 1958. Bankenes likviditet ble dermed strammere enn i noe tidligere år etter krigen.

4. Da tilførselen av likvider fra bankene ikke var tilstrekkelig til å oppveie den sterke inndragningen til staten og Norges Bank, sank publikums likvide beholdninger. Det var spesielt tidsinnskottene i forretningsbankene som viste nedgang, noe som tydet på at næringslivet arbeidde med en strammere likviditet. Stigningen i pris- og lønnsnivået bidro til å styrke denne tendens.

5. Obligasjonsmarkedet var i 1958 stramt, og den effektive rente holdt seg på et høyt og konstant nivå. Stigningen i den effektive rente i siste halvpart av 1957 førte til en viss oppjustering av den nominelle rente ved årets begynnelse.

6. Aksjekursene som i den første delen av året hadde en synkende tendens, tok seg noe opp i tredje kvartal. En må anta at den fortsatte prisstigning sammen med et mer optimistisk syn på konjunkturutviklingen hadde betydning for kursoppgangen.

7. Utlånene fra alle finansinstitusjoner unntatt forretningsbankene økte stort sett i samme takt som i 1957. Forretningsbankene derimot hadde en langt svakere kredittøking enn året før. Da det spesielt var kassekredittene som viste liten tilvekst, er det grunn til å anta at næringslivets behov for driftskreditter var mindre enn i 1957. Ved siden av en svakere etterspørsel etter kreditt, er det også mulig at den strammere banklikviditet virket til å begrense kredittytingen ved at bankenes evne til å yte lån var blitt mindre.

Sluttord.

For verden som helhet var året 1958 preget av stagnasjon, og fra konjunktursynspunkt må det karakteriseres som et økonomisk bunnår. Både industriproduksjonen og verdenshandelen gikk noe ned i forhold til året før. Men det konjunkturtilbakeslaget som ble innledet i slutten av 1957, og som på vårparten 1958 så ut til å bli vesentlig alvorligere enn tidligere tilbakeslag etter krigen, varte ikke så lenge som mange fryktet. Sambandsstatene passerte bunnen i annet kvartal, og ved årsskiftet ser det ut til at også Vest-Europa og verden ellers er på vei oppover.

I Norge ble den relativt gode markedsbalansen under den siste oppgangskonjunkturen avløst av et alminnelig etterspørselsunderskott, og det var unyttet kapasitet i store deler av næringslivet. Året brakte derfor et brudd i den sterke produksjonsframgangen fra den foregående fireårsperioden, da nasjonalproduktet økte med

gjennomsnittlig mellom 3,5 og 4 prosent om året. Etter foreløpige beregninger var bruttonasjonalproduktet i 1958 om lag 1 prosent og nettonasjonalproduktet nær 2,5 prosent mindre i volum enn i 1957. Et sterkere produksjonsfall fra et år til det neste har Norge i fredstid bare opplevd to ganger siden århundreskiftet, nemlig i 1921 og 1931, som begge var år med store arbeidskonflikter. Med normal vekst fra 1957 til 1958, ville nasjonalproduktet i fjor ha ligget 1,2—1,5 milliarder kr. høyere enn det faktisk gjorde. Disse tallene illustrerer styrken i tilbakeslaget. Men produksjonsnivået lå på forhånd høyt, og målt med førkrigstidens mål var 1958 tross alt ikke noe dårlig år for norsk næringsliv.

Når produksjonssvikten i Norge i 1958 ble så sterk, skyldes det et samspill mellom flere hver for seg selvstendige faktorer: Lageravviklingen, den stramme finanspolitikken som ble innledet i 1957, konjunkturtilbakeslaget ute, og det mislykte vintersildfisket våren 1958.

Det lar seg ikke avgjøre hvilken vekt som skal tillegges hver enkelt av disse faktorene, men i få ord ser hendingsforløpet ut til å ha vært dette: Overgangen til skatt av årets inntekt i 1957 innebar en vesentlig skjerpning av den direkte beskatning. De kontraktive virkninger av dette ble for en tid motvirket av økende byggevirksomhet, men en svikt i konsumetterspørselen var likevel merkbar mot slutten av året. Det falt seg slik at denne svikten kom samtidig med en begynnende lageravvikling, og dette førte til at produksjonsøkingen i konsumvareindustrien stanset opp i fjerde kvartal 1957. Stagnasjonen her var allerede et faktum da etterspørselssvikten fra utlandet meldte seg og noe senere utløste produksjonssvikt også i eksportnæringene. På toppen av dette fikk vi så det uten sammenlikning dårligste vintersildfisket etter krigen, som i visse deler av landet førte til et inntektstap av betydelig omfang og ytterligere svikt i konsumvareetterspørselen. Dermed var forholdene såvel psykologisk som markedsmessig lagt til rette for en fortsatt lageravvikling, og dette ble den viktigste faktor i den videre utvikling.

I løpet av 1956 og første halvdel av 1957 steg lagrene sterkt, og lagerstrukturen ble etter hvert så sårbar at det skulle lite til for å utløse en lagerreduksjon av stort omfang. En slik lagerreduksjon satte inn høsten 1957 og fortsatte med økende styrke gjennom første del av 1958. Den var psykologisk betinget av tilbakeslaget i verdenskonjunkturene og de pessimistiske framtidsforventninger som dette skapte, mens fallende råvarepriser og tendenser til svikt i etterspørselen innen- og utenlands ga de nødvendige økonomiske motiver. Andre forhold, som stramme kredittforhold og ønsker om å avvikle spekulativt betonte lagerbeholdninger, kan også ha virket inn. Etter Byråets lagerindeks ser det ut til at lageravviklingen ebbet ut i tredje kvartal, og det er sannsynlig at tendensen slo om til lagerøking i årets siste måneder. Det som foran er sagt, gjelder råstofflagrene i industrien og engrosbedriftenes lagerbeholdninger. For industriens lager av egne produkter var utviklingen den motsatte, noe som kan forklares ved at etterspørselssvikten førte til en uønsket lageropphopning av ferdigvarer hos produsentene. Regnet på kalenderårsbasis viser foreløpige tall at det for alle lager under ett fant sted et omslag fra en lagerøking på 350 mill. kr. i 1957 til en lagernedgang på 250 mill. kr. i 1958. Det svarer til mer enn det dobbelte av nedgangen i nasjonalproduktet i samme tidsrom. Selv om lageravviklingen rettet seg like mye mot importerte som mot norskproduserte varer, må den ha virket som en sterk kontraktiv faktor mot slutten av 1957 og i første del av 1958.

På grunnlag av nye data som nå foreligger, ser det ut til at overgangen til skatt av årets inntekt i 1957 førte til en vesentlig sterkere tilstramning av finanspolitikken — når stat og kommuner sees under ett — enn det ble regnet med da Økonomisk utsyn over 1957 ble skrevet. Det offentlige «inntektsoverskott» (som stort sett svarer til differansen mellom driftsinntekter og driftsutgifter og kan tas som indikator for «inntektsvirkningen» av de offentlige finanser) steg fra 2,6 prosent av bruttonasjonalproduktet i 1956 til 3,7 prosent i 1957. I kroner var stigningen nær 400 millioner. Det meste av tilstramningen falt på kommunene. På bakgrunn av disse nye tallene synes det klart at konsumetterspørselen må ha vært betydelig svekket da året 1958 gikk inn. I 1958 var finanspolitikken trolig noe mindre kontraktiv enn året før, men likevel vesentlig strammere enn i årene 1953—1956. Inntektsoverskottet er foreløpig anslått til 3,6 prosent av bruttonasjonalproduktet, med en forholdsvis stor usikkerhetsmargin til begge sider. Det er regnet med at de inntektsreduserende innbetalinger til det offentlige steg med ca. 230 mill. kr., mens offentlige utgifter til varer og tjenester økte med ca. 300 mill. kr. Inntektsoverføringene til private var omtrent uforandret fra året før.

Etterspørselen fra utlandet var gjennom hele 1958 vesentlig mindre enn året før. De eksporterte mengder endret seg likevel lite, en erfaring Norge har gjort i liknende situasjoner tidligere. Ser vi varer og tjenester under ett, var eksportvolumet 2—3 prosent større i 1958 enn i 1957. Flåten i fart økte med ca. 5 prosent, på tross av skipsoppleggene, og skaffet nye arbeidsplasser for 3 000 norske sjøfolk, og selv for den rene vareeksporten var nedgangen i

eksportvolumet bare 2 prosent. Holdes sild og sildeprodukter utenfor, var nedgangen under 1 prosent. Den direkte virkning av etterspørselssvikten fra utlandet må derfor ha vært beskjeden og besto vesentlig i at volumet av totaleksporten økte mindre enn normalt. De indirekte virkninger kom først og fremst til uttrykk i at konjunkturtilbakeslaget ute skapte mindre optimistiske framtidsforventninger hos næringslivet. Dette var kanskje den avgjørende faktor for lagerutviklingen.

Vintersildfisket våren 1958 ga en fangst på bare 3,7 mill. hl, mens gjennomsnittet i 1950-årene har vært nærmere 10 mill. hl. For fiskerne betydde dette et inntektstap på anslagsvis 125 mill. kr. Yrkesutøvere i andre næringer fikk også føle virkningene; færre fikk arbeid med bearbeiding av fangsten, kasse- og tønnefabrikasjonen gikk ned, det ble mindre nybygging og reparasjon av fiskebåter, produksjonen av fiskeutstyr ble redusert. Til dette kommer så virkningene av den reduserte konsumvareetterspørsel. Alt i alt var derfor det indirekte inntektstapet som følge av det mislykte vintersildfisket sannsynligvis minst av samme størrelsesorden som det direkte.

Ved årsskiftet 1957—1958 så det foreløpig ikke ut til at aktivitetsnivået innenlands var truet, mens det var fare for at tilbakeslaget ute ville kunne føre med seg en alvorlig påkjenning for landets valutareserver. I denne situasjon valgte myndighetene ved årets begynnelse å legge opp en økonomisk politikk som var preget av tilbakeholdenhet. Det er karakteristisk at fylkesforsyningsnemndene fikk en byggekvote som var mindre enn året før og at utlånsrammen for statsbankene ble strammet noe inn. Penge- og finanspolitikken ble lagt opp etter stort sett samme retningslinjer som tidligere; de viktigste finanspolitiske endringer var at omsetningsavgiften for skole- og helsebygg ble foreslått opphevd fra 1. juli og at det ble vedtatt en gradvis nedskjæring av subsidiene med i alt 300 mill. kr.

Utviklingen utover forsommeren gjorde det klart at en mer aktiv motkonjunkturpolitikk var nødvendig. En del tiltak med sikte på å øke sysselsettingsmulighetene i høst- og vintermånedene ble satt i verk etter hvert. Således ble fylkesforsyningsnemndenes byggekvote i løpet av sommeren satt opp til et areal betydelig større enn i 1957, statsbankenes utlånsbudsjetter ble økt med 46 mill. kr., og det ble bevilget 123 mill. kr. av statsmidler til ekstraordinære sysselsettingstiltak vinteren 1958—59. Den 1. september ble det frigjort 300 mill. kr. av tidligere båndlagte midler. Også retningslinjene for privatbankenes kredittgivning ble justert, idet bankene ble bedt om å vise imøtekommenhet ved kreditter til finansiering av lageropplegg av norskproduserte varer og til finansiering av eksport som bare kunne finne sted på kredittbasis.

Disse tiltak bidro til å holde investeringsvirksomheten oppe. Den samlede investering inklusive lager i 1958 var 11,8 milliarder kr. På tross av lagernedgangen var dette 500 mill. kr. mer enn året før. Økingen i investeringene, sammen med nedgangen i nasjonalproduktet, førte til at bruttoinvesteringsraten satte ny rekord med 37,6 prosent av bruttonasjonalproduktet. I volum var investeringsøkingen, når lagerendringer holdes utenfor, vel 6 prosent. Hele økingen falt på skip; nettotilveksten til handelsflåten på vel 1 million br.t. var langt den største Norge noen gang har hatt. Investeringene i bygninger og anlegg og maskiner m. v., som betyr mest for det innenlandske aktivitetsnivå, viste nesten ingen endringer fra året før. Når etterspørselssvikten ikke slo ut i investeringstallene i 1958, henger det sammen med at investeringsvolumet blir bestemt av kontrakter inngått lang tid i forveien. Men offentlige tiltak spilte også en rolle, særlig i siste halvår. Investeringslysten var utvilsomt mindre enn året før. Nye skip ble nesten ikke kontrahert, importen av lastebiler falt, det var mindre pågang etter byggeløyver og den private anleggsvirksomhet avtok.

Mens investeringsaktiviteten således holdt seg godt oppe, vitner produksjons- og sysselsettingstallene klart om det produksjonstap som den generelle etterspørselssvikten førte med seg.

Industriproduksjonen viser etter foreløpige oppgaver en nedgang fra 1957 til 1958 på ca. 3 prosent. Nedgangen for året under ett var større i eksportindustrien enn i hjemmeindustrien, og innenfor hjemmeindustrien sank konsumvareproduksjonen mer enn produksjonen av investeringsvarer.

Sammenliknet kvartalsvis med foregående års nivå, viste hjemmeindustriens produksjon en synkende tendens til og med tredje kvartal. Det ser ut som om hjemmeindustrien i første halvår, da tendensen til å skjære ned på råvarebeholdninger og på lager i omsetningsleddene var på det sterkeste, prøvde å unngå innskrenkninger ved å produsere for lager i det lengste. I grener av industrien hvor produksjon for ordre er det vanlige, kunne bedriftene oppnå det samme ved å tære på den ordrestokk de allerede satt inne med. Dette er sannsynligvis forklaringen på at produksjonssvikten i flere industrigrener først for alvor satte inn i tredje kvartal. I oktober, som er den siste måned det foreligger tall for når dette skrives, ble forskjellen fra året før merkbart mindre. Delvis henger dette sammen med at oktobertallene for

1957 var lave, men for flere av gruppene, bl. a. for tekstil- og bekledningsfabrikkene, var omslaget tydelig. Foreløpige anslag for november bekrefter tendensen. Sammenholdt med andre opplysninger gir dette grunn til å tro at virkningene av lageravviklingen for hjemmeindustrien kulminerte i tredje kvartal, og at produksjonen var på vei oppover igjen i fjerde kvartal.

I eksportindustrien var produksjonssvikten stor i første kvartal, men tendensen i løpet av året pekte oppover, og i oktober lå eksportproduksjonen godt over nivået et år tidligere. Nedgangen i utlandets etterspørsel rammet først og fremst ferrolegeringsverkene og treforedlingsindustrien. Produksjonstallene for eksportindustrien for årets første måneder var påvirket av at virksomheten ved sildolje- og hermetikkfabrikkene var langt mindre enn året før. Det er beregnet at for hele året kan rundt tre femteparter av produksjonsnedgangen i eksportindustrien (og dermed om lag fjerdeparten av nedgangen i den totale industriproduksjon) tilskrives svikt i råstofftilgangen for sildolje- og hermetikkfabrikkene.

På arbeidsmarkedet slo virkningene av den alminnelige etterspørselssvikten igjennom for alvor i vårmånedene. Fra og med mai har tallet på sysselsatte lønnsmottakere i alle næringer under ett ligget under foregående års nivå, og tendensen har vært nedadgående. Utover høsten var det rundt 10 000 færre i lønnet arbeid enn et år tidligere, på tross av at yrkesbefolkningen i mellomtiden var steget med ca. 11 000 personer. Som før om årene gikk tallet på lønnsmottakere opp i tjenesteytende virksomhet, men det er karakteristisk at økingen i varehandel var meget svakere enn vanlig. I alle vareproduserende næringer viste sysselsettingen fall. Nedgangen var prosentvis sterkest i bergverksdrift og skogbruk, som var mest direkte rammet av etterspørselssvikten fra utlandet, men i absolutte tall var den størst i industrien. I industrien var også den nedadgående tendens i løpet av året klarest. Det ser ut til at industrien forsøkte å holde på sine folk i det lengste, men likevel måtte den fra oktober 1957 til oktober 1958 gi slipp på 13 000 personer eller 4 prosent av sin arbeidsstokk. Det sier mye om styrken i tilbakeslaget, men også om den rasjonalisering som har funnet sted i de senere år, at tallet på lønnsmottakere i industrien i høstmånedene har ligget omtrent på nivået fra 1954 og bare ca. 3 000 høyere enn i 1951.

Den nye situasjon på arbeidsmarkedet preger også arbeidsløysetallene, som måned for måned har ligget høyere enn i tidligere etterkrigsår. Ved utgangen av januar var tallet på meldte arbeidsløse oppe i 39 000, som var ny etterkrigsrekord. Dette tallet hadde imidlertid for en stor del spesielle årsaker. I gjennomsnitt for hele året svarte tallet på arbeidsløse til ca. 1,5 prosent av den totale arbeidsstyrken, og det er ikke noe høyt tall i internasjonal målestokk.

Statistikken viser ellers at vanskene i 1958 må ha rammet næringslivet svært ujamt, både bransjevis og geografisk. Av sysselsettingsnedgangen i industrien falt om lag halvparten på tekstil- og bekledningsindustrien alene; videre var det relativt betydelig sysselsettingsnedgang i møbelindustrien og i skipsindustrien. Alle disse industrigrener er sterkt representert på Vestlandet, som også bar tyngden av det mislykte vintersildfisket. Det var også Vestlandsfylkene som gjennom hele året hadde den relativt største øking i arbeidsløysetallene.

Som tidligere nedgangsår var 1958 karakterisert ved et stort driftsunderskott i utenriksøkonomien, store forskyvninger i inntektsfordelingen mellom næringene, økt lønnsandel, og sterk nedgang i den private kapitaltilvekst.

Underskottet på driftsbalansen overfor utlandet i 1958 er foreløpig beregnet til om lag 1 300 mill. kr., mens vi 1957 hadde et overskott på rundt 150 mill. kr. Hele endringen henger sammen med utviklingen innenfor skipsfartssektoren. Som følge av de rekordhøye skipsinvesteringene var nettoimporten av skip hele 1 000 mill. kr. større enn året før, samtidig som de innseilte nettofraktene sank med 675 mill. kr.

På det rene varebyttet hadde Norge i 1958 et underskott som var 250 mill. kr. mindre enn året før. Verdien av vareimporten uten skip falt med ca. 560 mill. kr., mens vareeksporten viste en verdinedgang på vel 310 mill. kr. Mengdeendringene var små både på eksportsiden og importsiden; eksportvolumet uten skip gikk ned med om lag 2 prosent, og nedgangen i importvolumet var mindre enn 1 prosent. Årsakene til at varebyttebalansen bedret seg er å søke i prisutviklingen. Mens eksportprisene falt med gjennomsnittlig 3—4 prosent, gikk importprisnivået ned med mellom 6 og 7 prosent. Bytteforholdet for varer viste således en bedring på vel 3 prosent sammenliknet med 1957. På dette punkt var utviklingen annerledes enn under tidligere internasjonale konjunkturtilbakeslag. Men det totale bytteforholdet for varer og tjenester under ett forverret seg, først og fremst på grunn av den store nedgangen i skipsfraktene, slik at det i 1958 var om lag 9 prosent dårligere enn året før.

Underskottet på driftsbalansen førte ikke med seg en tilsvarende belastning på valutabeholdningen. Kredittmulighetene i utlandet var forholdsvis lette, og særlig rederiene tok opp betydelige lån. Valutabeholdningene økte således med ca. 250 mill. kr. i 1958.

Den samlede private inntekt før skatt viser etter foreløpige beregninger en nedgang på 700

mill. kr. Mens de samlede lønnsutbetalinger økte med 550 mill. kr., gikk eierinntektene (som omfatter både kapitalinntekter og all arbeidsgodtgjøring for selvstendige) ned med ikke mindre enn 1 250 mill. kr. For skipsfarten alene er nedgangen beregnet til 1 000 mill. kr., mens eierinntekten i andre næringer gikk ned med om lag 2 prosent fra 1957 til 1958.

Fallet i skipsfartsinntektene var den viktigste årsak til at lønnsmottakernes andel av de private inntekter økte sterkt, fra 58,8 prosent i 1957 til 63,1 prosent i 1958. Ikke i noe tidligere år har lønnsandelen vært høyere enn 59 prosent. Det fant i 1958 sted lønnsøking ved tariffoppgjør og indeksreguleringer for de aller fleste lønnsmottakere, mens lønnsglidningen utvilsomt var mindre enn før. Regnet i gjennomsnitt pr. lønnsmottaker steg de nominelle lønninger med vel 4 prosent. Dette var imidlertid noe mindre enn prisstigningen, og tar vi videre hensyn til at de direkte skatter gikk opp, finner vi at lønnsmottakernes disponible realinntekt gikk noe ned.

Levekostnadsnivået her i landet var i bevegelse oppover også i 1958, på tross av etterspørselsunderskott, nedgang i importprisene og en svakere lønnsstigning enn i de nærmest foregående årene. I gjennomsnitt for året lå levekostnadsindeksen vel 5 prosent høyere enn i 1957. Det meste av denne oppgangen henger sammen med at de offentlige pristilskottene på matvarer ble redusert.

Det private konsum i 1958 kom i løpende priser opp i vel 17,1 milliarder kr. eller om lag 550 mill. kr. mer enn året før. Regnet i volum viste konsumet etter foreløpige beregninger en nedgang på knapt 1 prosent. Det svarer omtrent til hva utviklingen i lønnsmottakernes disponible realinntekter skulle tilsi. Nedgangen var størst for utpreget konjunkturfølsomme konsumgoder som varige forbruksartikler, klær og skotøy. Mengdeendringene for de enkelte konsumposter hadde etter alt å dømme like stor sammenheng med at de relative priser forandret seg som med realinntektsnedgangen. Således bidro den betydelige prisstigningen på matvarer, som var atskillig større enn prisoppgangen for de fleste andre konsumgoder, i merkbar grad til å redusere konsumet av andre goder. Svikten i etterspørselen etter klær, skotøy og varige forbruksartikler må ellers sees i sammenheng med at tallet på personbiler her i landet økte med over 40 000 i løpet av de to siste årene, noe som må ha kostet kjøperne anslagsvis 600 mill. kr.

Den sterke svikten i eierinntektene førte til en meget kraftig nedgang i den private sparing. For 1958 er den private kapitaltilvekst beregnet til 2 000 mill. kr., mens den året før utgjorde 3 450 mill. kr. I første rekke kan denne nedgangen føres tilbake til skipsfarten, men også i store deler av næringslivet ellers må bedriftene ha lagt seg opp vesentlig mindre kapital i 1958 enn foregående år. Den offentlige kapitaltilvekst gikk litt opp, men regnet i prosent av nettonasjonalproduktet falt den samlede sparing fra ca. 22 prosent i 1957 til knapt 17 prosent i 1958.

Ved inngangen til 1959 er det økonomiske verdensbildet vesentlig lysere enn for et år siden. Alt tyder på at verden som helhet har passert konjunkturbunnen. Sambandsstatene er inne i en sterk oppgang, og vi har grunn til å vente at det utover våren også vil bli fart i oppsvinget i Vest-Europa.

I Norge er omslaget ennå ikke særlig markert, men det skulle være gode utsikter for en betydelig produksjonsoppgang i tiden framover. Det er mer unyttet produksjonskapasitet i næringslivet enn på noe annet tidspunkt etter krigen, og med stigende aktivitet i Vest-Europa, en ekspansivt virkende lagerutvikling og de offentlige tiltak som er satt i verk, bør vi i 1959 kunne regne med mer enn en normal øking i nasjonalproduktet. Bedringen vil imidlertid komme gradvis, og noen vesentlig endring av sysselsettingssituasjonen er ikke sannsynlig med det første.

Så lenge næringslivet har reserver både av maskinkapasitet og arbeidskraft, kan en produksjonsøking komme i gang uten at det vil utløse prisstigningstendenser fra kostnadssiden. Det betyr imidlertid ikke at prissituasjonen er stabilisert. Vi har fremdeles tendenser til prisøking fordi kostnadsøkingen i tidligere år ikke har slått fullt ut i prisene på alle områder, f. eks. i husleiene, og disse tendenser må nøytraliseres hvis ikke en ny omgang av automatiske pris- og lønnsforhøyelser skal bli resultatet.

I utenriksøkonomien må vi, selv med stigende eksport, vente et nytt stort underskott på driftsbalansen. Det er liten bedring i sikte på fraktmarkedet, og med økende produksjon, fortsatt stor skipsimport og en annen lagerutvikling enn siste år, vil importen i 1959 kunne bli stor. For kapitalbalansen betyr oppløsningen av Den europeiske betalingsunion en påkjenning. Men valutareservene er nå såvidt gode at selv et nytt milliardunderskott på driftsbalansen vil kunne finansieres uten store vansker.

English summary.

For the world economy as a whole, the year 1958 was a year of recession. The setback was already noticeable towards the end of 1957, and early in 1958 it threatened to become more serious than previous post-war recessions. The general contraction in economic activity did, however, not continue for as long a period as might have been feared. In the United States an upturn started in the second quarter, and towards the end of the year there are signs of a revival also in Western Europe and the rest of the world.

In Norway the comparatively favourable internal balance during the last upward movement of the trade cycle was replaced by a general slackness of demand and surplus capacity in many sectors of the economy. The steady increase in production during the previous four year period, resulting in an average annual increase of between 3,5 and 4 per cent in the national product, did therefore not continue in 1958. According to provisional estimates the volume of the gross national product in 1958 was 1 per cent less and the volume of the net national product 2,5 per cent less than in 1957. Only twice since the turn of the century has Norway in peace-time experienced a more pronounced decline in production, viz. in 1921 and 1931 when serious industrial disputes took place. If the normal growth had continued from 1957 to 1958, the national product would have reached a level 1 200 to 1 500 million kroner above the figure actually recorded. These figures indicate the strength of the recession. Production was, however, on a high level when the recession set in, and by pre-war standards 1958 was not a poor year for Norway.

In *agriculture*, the 1958 harvest has been provisionally estimated at 94 per cent of an average crop year or somewhat less than in 1957. The fruit yield was higher than in any previous year. Livestock production was slightly smaller than in 1957.

In *forestry*, total output during the felling season 1957—58 has been put at 7,7 mill. cubic metres confier timber for sale. This was 0,7 mill. cubic metres less than in the previous season.

In the *fishing industry*, the total catch in 1958 was approximately 1 230 000 metric tons, which is 344 000 tons less than in 1957 and 756 000 tons less than in 1956. The poor output was mainly due to the failure of the winter herring fisheries.

In *whaling*, the catch during the season 1957—58 was substantially smaller than that of the season before. Norwegian expeditions produced 854 000 barrels of oil or 150 000 barrels less than in 1956—57.

Industrial production fell from 1957 to 1958 by about 3 per cent. The decline was stronger in the export industries than in the industries producing for the home market.

In the first quarter of the year, production in such important branches of the export industry as the herring oil and canning industries was adversely affected by poor supply of raw materials due to the failure of the winter herring fisheries. In the second quarter, the chemical industry suffered from shortage of hydro-electric power. A substantial decline in output in the ferro-alloy mills and in the wood processing industries was mainly due to a slackening of foreign demand. On the other hand, production of aluminium increased significantly because a new aluminium mill came into operation, and output was expanded also in the pig-iron, steel and rolling mills.

Among the industries producing for the home market the investment goods industries maintained nearly the same level of production as in the year before, whereas output in the consumer goods industries dropped markedly. The most serious setback in production occurred in the textile and clothing industries.

Production of hydro electricity was 6 per cent higher in 1958 than the year before.

Total activity in the *building and construction* industries in 1958 was at about the same level as in the previous year. At the beginning of 1958, the volume of buildings under construction was some 20 per cent higher than a year before. During the year, however, residential as well as industrial building tended downwards. Work was started on 24 000 dwelling units as compared to 29 400 units in 1957.

The net product originating in the *shipping industry* was, as a result of the depression in freight rates, about 900 million kroner less than the year before. The merchant fleet increased by well over 1 million gross tons. The tonnage engaged in trade also increased substantially, despite the fact that the volume of laid-up tonnage reached a post-war peak.

The comparatively large decrease in production in Norway in 1958 was due to the interplay of a number of rather independently operating factors: the liquidation of stocks, the contractive fiscal policy initiated in 1957, the international setback, and the failure of the winter herring fisheries in the spring of 1958.

It is difficult to form an opinion as to the significance of each of these factors; however, expressed in few words the course of events

seems to have been as follows: The introduction in 1957 of tax on current income implied an increase in direct taxes. The contractive effects of increased taxes were partly offset by increased construction activity, but by the end of 1957 a decline in consumer demand could be observed. This decline coincided with a commencing liquidation of stocks and, as a consequence, the rise in production in the consumption goods industries came to an end in the last quarter of 1957. The stagnation in consumer goods production was manifest at the time when the decline in demand from abroad brought about a setback in production also in the export industries. Moreover, the year 1958 started with the smallest catch of winter herring recorded in the post-war period. In the fishery districts of Norway the effect was a severe reduction in income, strengthening the already present tendencies toward declining consumer demand. Finally, the international setback paved the way, psychologically, for the undoubtedly most important factor in the development that followed: the liquidation of stocks.

In the course of 1956 and the first half of 1957 stocks increased considerably, but the situation was unstable and sensitive to changes in market conditions. Reduction of stocks began in the autumn of 1957 and was accellerated during the first half of 1958. The inventory liquidation had its psychological background in the international setback and the pessimistic expectations caused by the recession abroad, and it was motivated partly by the falling prices of basic commodities and partly by the slackening-off in home and foreign demand. Other factors such as stock speculations and a more restrictive credit market may also have played a role. According to the Central Bureau of Statistics' index of stocks the downward trend of stocks was not very pronounced in the third quarter, and it is probable that there were no marked changes in stocks during the last quarter of 1958. What has been said above, applies to wholesalers' stocks and to manufacturers' stocks of raw materials. The development for manufacturers' stocks of own products was on the whole in the opposite direction, a fact that can be explained as a result of an involuntary accumulation of stocks due to slackness of demand. Whereas total stocks in 1957 showed an increase amounting to 350 million kroner, the reduction in stocks in 1958 has been provisionally estimated at 250 million kroner. This change in inventory investment amounts to more than twice the reduction in the national product over the same period. Although the reduction in stocks was fairly evenly distributed between imported goods and home-produced commodities it must have had a marked contractive effect during the last part of 1957 and first half of 1958.

On the basis of the information now available it appears that the introduction in 1957 of tax on current income lead to a considerably more contractive fiscal policy—when central and local government are taken as a whole—than estimated at the time when the Economic Survey for 1957 was written. The "income surplus" in the public sector (which roughly corresponds to the difference between current income and current expenditure and which might be taken as an indicator of the income-effect of public finances) increased from 2,6 per cent of the gross national product in 1956 to 3,7 per cent in 1957. In monetary terms the increase was nearly 400 million kroner, most of which could be attributed to local government. On the basis of these new estimates it seems fairly obvious that consumer demand must have been considerably reduced by the beginning of 1958. The effects of the fiscal policy in 1958 were probably less contractive than for the previous year but more so than for the period 1953—1956. The income surplus in 1958 has provisionally been estimated at 3,6 per cent of the gross national product, although not too great accuracy should be attached to this figure. Payments to the public sector increased by 230 million kroner according to present estimates, while public expenditure on goods and services increased by approximately 300 million kroner. Transfer payments to the private sector remained about the same as the year before.

During the whole of 1958 the demand from abroad has been considerably below that of 1957. All the same the volume of exports changed very little. If goods and services are taken together the volume of exports increased by 2—3 per cent from 1957 to 1958. The tonnage engaged in trade in the merchant navy increased by 5 per cent in spite of increased idle tonnage, and new jobs were provided for some 3 000 Norwegian sailors. For the export of goods the reduction amounted to only 2 per cent and, if herring and herring products were excluded, less than 1 per cent. Thus, the direct effects of the decline in foreign demand were modest and could be seen mainly in a slackening-off of the normal rate of growth in the volume of exports. Secondary effects were apparently of greater significance; the international setback affected the expectations of the private sector, and this has probably been a decisive factor for the movement in stocks.

The catch of winter herring during the spring of 1958 was only 3,7 million hl. while the average for the period since 1950 has been close to 10 million hl. For the fishermen this resulted in an income reduction amounting to approxima-

tely 125 million kroner. Other sectors suffered from secondary effects; the processing of the catch required less labour, production of cases and barrels declined, repair and building of new fishing vessels were reduced and so was the production of fishing equipment. In addition the effects of the reduction in demand for consumers' goods will have to be taken into account. On the whole the indirect loss of income resulting from the failure of the herring fisheries would seem to be of the same order of magnitude as the direct loss.

The economic policy initially planned for the year 1958 was slightly restrictive compared to the policy of 1957. This tendency manifested itself in such policy measures as a reduction as compared to the year before in the total building quota allocated for purposes still subject to licencing by local authorities, and a lowering of the ceiling on new loans from state banks. Monetary and fiscal policies were laid down with the same main features as in earlier years, the most significant changes being the abolition as from July 1 of the purchase tax on buildings for educational and medical purposes, and a gradual reduction of price subsidies amounting to 300 million kroner.

Developments during the spring and early summer made it clear that a more expansionary policy was justified, and certain measures to provide a stimulus to economic activity were gradually taken. During the summer, the building quota at the disposal of local authorities was increased considerably above the 1957 quota; budgets for new loans from state banks were raised by 46 million kroner; the parliament voted a sum of 123 million kroner for a public works programme to combat unemployment during the winter 1958—59. On September 1, frozen funds, originating from a special tax collected 1948—1950 on increase in wealth during the last war, and totalling 300 million kroner, were released. Moreover, the directives for lending activities of commercial banks were modified to the effect that the banks were requested to treat favourably applications for short-term loans for certain purposes.

Partly due to the policy measures mentioned above, investment was maintained at a high level in 1958. Total investment, including inventory changes, amounted to 11,8 billion kroner, or 500 million kroner more than in the year before. As a result of on the one hand the increase in investment and, on the other hand, the decline in the national product, gross investment as percentage of the gross national product reached an all-time high of 37,6 per cent. In real terms, investment, excluding changes in stocks, increased by approximately 6 per cent. This rise was wholly due to increased investment in ships; investment in buildings, plant and equipment showed virtually no change from 1957 to 1958. The slackening-off in total demand was not reflected in investment figures for 1958 mainly because the investment volume is determined by contracts concluded in the past. However, the policy measures taken during the year also provided a stimulus. The desire to invest was undoubtedly weaker than the year before. Very few contracts for new shipping were concluded; imports of motor-lorries fell; demand for building authorizations slackened; and private construction activity declined.

Whereas investment activity was well maintained, the general weakening of demand is clearly reflected in production and employment figures.

According to provisional estimates, industrial production in 1958 was approximately 3 per cent below the level of 1957. For the year as a whole, the decline in output was larger in the export industry than in industries producing for the home market; within the latter group output of consumer goods fell more than that of investment goods.

Quarterly production figures for the home market industry show a declining trend during the three first quarters of 1958 as compared to the corresponding quarters of the previous year. It would seem that in the first half of 1958, when the tendency to run down stocks of raw materials and wholesale and retail stocks was particularly strong, some home market industries tried to avoid a curtailment in production by increasing their own holdings of finished goods. Industries producing for order had the possibility to draw on their order reserves. This may explain why in a number of branches the decline in production became particularly noticeable as late as in the third quarter. In October, the latest month for which statistics are available at the time of writing, total production figures for the home market industry suggest that the decline was checked. This is partly due to the fact that production figures for October 1957 were already affected by stagnation in certain industries, but for some branches, such as the textile and clothing industries, the most recent figures indicate a definite revival. As a whole, there are signs that for the home market industry the effects of the liquidation of stocks culminated in the third quarter and that an upturn in production occurred in the fourth quarter.

For the export industries, the fall in production was particularly noticeable in the first quarter. During the year, production had an upward trend, and output in October was well above the level of the corresponding month in the previous year. The decline in foreign demand was felt primarily by the ferro-alloy mills and

the pulp and paper industries. Export production figures for the first months of the year were affected by low activity in the herring oil and canning industries. It has been estimated that for the year as a whole about three-fifths of the fall in production in the export industries (corresponding to roughly one-fourth of the decline in total industrial production) can be attributed to poor supplies of raw material in the herring oil and canning industries.

In the labour market the effects of the general decline in demand became evident in the spring of 1958. As from May, the number of employed wage-earners has been below the level of the previous year, and the trend has been downward. In the autumn of 1958 the number of employed wage-earners was about 10 000 below the level a year before, in spite of an increase of about 11 000 persons in the total labour force. As in earlier years new man-power was absorbed by the service industries, but the increase in employment in the trade sector was much smaller than in preceding years. Employment declined in all non-service industries. In percentage terms the decline was most pronounced in the mining and forestry sectors which were most directly hit by the decline in demand from abroad. In absolute terms, however, the sharpest decline in employment took place in manufacturing. The employment figures for manufacturing also express very clearly the declining tendency in the course of the year. In spite of attempts at avoiding or delaying cuts in man-power, the manufacturing industry had to reduce the number of employees by 13 000 persons, i.e. by about 4 per cent, from October 1957 to October 1958. The number of wage-earners in manufacturing in the autumn of 1958 was down almost to the 1954-level and was only 3 000 higher than in 1951.

The new tendencies in the labour market are reflected also in the monthly unemployment figures which for all months during 1958 exceeded the figures for corresponding months in previous post-war years. At the end of January the recorded total number of unemployed reached 39 000—a new post-war peak level. This comparatively large figure was, however, to a considerable extent due to special circumstances. Expressed as a percentage of the total labour force the average unemployment figure for the year as a whole was in the neighbourhood of 1,5 per cent, a figure which is small compared to those of other countries.

The effects of declining demand during 1958 have been unevenly distributed by industries and by geographical areas. Within manufacturing about one half of the decrease in employment is recorded for the textile and clothing industry; a relatively sharp decline is also recorded for the furniture industry and the shipbuilding industry. A considerable part of these industries is located in the western coastal districts, which also had to carry the heaviest burden of the failure of the herring fisheries in 1958.

The year 1958 had the same main characteristics as previous years of recession: a large balance-of-payments deficit, pronounced changes in the income distribution by industries, a rise in the "wage-ratio" (wages and salaries as percentage of factor income), and a sharp decline in private saving.

The balance of payments on current account showed a deficit in 1958 which has been provisionally estimated at approximately 1 300 million kroner as against a surplus in 1957 amounting to 150 million kroner. The change is wholly due to the developments in the shipping sector. Net import of ships in 1958 amounted to 1 000 million kroner more than in 1957, reflecting a peak level investment in ships. At the same time net freight earnings in 1958 were 675 million kroner less than in 1957.

The deficit on the balance of visible trade was 250 million kroner smaller in 1958 than the year before. The value of commodity imports excluding ships decreased by 560 million kroner, and the value of commodity exports declined by 310 million kroner. The changes in volume were small both for exports and imports; the volume of commodity exports excluding ships decreased by approximately 2 per cent and the volume of commodity imports by less than 1 per cent. The main cause of the improvement in the commodity trade balance is to be found in the development of prices. While export prices declined by 3—4 per cent, there was a fall in import prices of 6—7 per cent, resulting in an improvement—as compared with 1957—in terms of trade of roughly 3 per cent. The development in this respect differed from the experience in previous years of international recession. However, total terms of trade (commodities and services combined) deteriorated from 1957 to 1958 by as much as 9 per cent, primarily because of reduced freight earnings.

The deficit on current account did not result in a corresponding reduction in foreign exchange reserves. Substantial credits were obtained from abroad, in particular by shipowners, and the foreign exchange holdings increased by about 250 million kroner.

Total private income before taxes was reduced by 700 million kroner according to provisional estimates. There was an increase in the total wage-bill amounting to 550 million kroner, while other private incomes were reduced by as much as 1 250 million kroner. Only a small part of this reduction concerns agriculture, forestry and fishing. For shipping alone the

decrease in income other than wages is estimated at 1 000 million kroner, whereas entrepreneurial incomes in the remaining industries fell by 2 per cent.

Mainly due to the fall in shipping income, the wage-bill increased its share of total private income considerably, from 58,8 per cent in 1957 to 63,1 per cent in 1958. The highest wage ratio experienced in the past is about 59 per cent. New wage agreements, and wage adjustments according to cost-of-living index clauses, resulted in increased wages for most wage-earners in 1958. The effects of the so-called wage-drift were less pronounced than in previous years. Average per capita wages rose by approximately 4 per cent, which is somewhat less than the increase in the cost-of-living index. Taking also into account that direct taxes increased, it follows that there was a minor decrease in the disposable real income of wage-earners.

The level of consumers' prices showed an upward movement also in 1958, in spite of the reduced demand, the decrease in import prices, and the only rather weak increase in wages as compared with previous years. The cost-of-living index was on an average 5 per cent higher than in 1957. Most of the increase was due to a reduction in the price subsidies for food.

Total private consumption expenditure in 1958 amounted to 17 100 million kroner in current prices. This is about 550 million kroner above the figure for 1957. The volume of total private consumption fell, according to provisional estimates, by somewhat less than 1 per cent, a reduction which is of the same order of magnitude as the decrease in disposable real income of wage-earners. The decrease was most pronounced for such income-elastic consumption goods as durable household goods, and clothing and footwear. The volume changes for the various items were apparently caused as much by the changes in relative prices as by the decrease in real income. The rise in food prices, which was considerably larger than the rise in prices of most other consumption goods, was a main reason for a considerable part of the decrease in consumption of other goods. The fall in demand for clothing and footwear and durable consumption goods may have part of its explanation in the fact that the number of private cars in Norway increased by more than 40 000 during the two years 1957 and 1958. The amount paid for these cars by consumers can be estimated at 600 million kroner.

The sharp decline in private income other than wages resulted in a very pronounced decline in private saving. Total private savings in 1958 (including corporate savings) have been estimated at 2 000 million kroner, as compared to 3 450 million kroner in the previous year. The decrease is primarily a result of the development in shipping, but also in other sectors of the economy entrepreneurial savings in 1958 must have been substantially smaller than the year before. Public saving increased somewhat; however, expressed as a ratio to the net national product total saving was reduced from about 22 per cent in 1957 to less than 17 per cent in 1958.

At the beginning of 1959 the world economic outlook appears considerably more favourable than a year ago. There are many indications that the international recession has come to an end. In the United States, economic activity is rising steadily, and it appears likely that the revival in Western Europe will also gather strength during the coming months.

This favourable outlook also extends to Norway. Recent indications suggest that an upturn in industrial activity is under way, and it seems likely that a substantial rise in production lies ahead. There is now more excess capacity than at any other time since the last war, and with increasing economic activity in Western Europe, an expansionary development in stocks, and the policy measures taken by the government, there are reasons to anticipate that the rise in the national product in 1959 may exceed the normal rate of growth. The revival will, however, be gradual, and it is unlikely that the employment situation will change appreciably for some time.

As long as Norway has idle resources of capital equipment and man-power, a renewed expansion of production can proceed without the reappearance of a rising price trend due to increasing costs of production. This does not mean, however, that the price situation has been stabilized. There are still tendencies towards rising prices resulting from the fact that past increases in costs of production have not yet fully worked their way into the prices of consumers' goods, and these tendencies must be neutralized if a new series of automatic price and wage increases is to be avoided.

In the external economy, a heavy deficit on the balance on current account is to be expected also in 1959, in spite of a probable rise in exports. There is little probability of the freight market showing any appreciable improvement, and as a consequence of increasing production, large imports of ships, and the new trend in stock-holding, total imports in 1959 may reach a high level. For the balance on capital account, the dissolution of the European Payments Union can be expected to accentuate the strain already present. However, foreign exchange holdings are now substantial, and the financing of another current account deficit of approximately the same magnitude as in 1958 may not therefore present too great difficulties.

Tabeller

Tabeller.

	Side
I Nasjonalregnskap	*2
A Nasjonalprodukt etter anvendelse	*2
B Nasjonalprodukt etter næringer	*2
C Privat konsum	*2
D Bruttoinvestering etter næring og art	*3
E Nasjonalprodukt etter inntektsandeler	*3
F Offentlige inntekter og utgifter	*3
G Driftsbalansen overfor utlandet	*4
H Øking i nasjonalformuen	*4
I Nasjonalprodukt etter anvendelse. I 1955-priser	*4
II Vareomsetningen med utlandet	*5
A Verdien av vareomsetningen	*5
B Innførsel fordelt på viktigere varegrupper	*5
a) Verdi	*5
b) Volumtall	*5
c) Pristall	*5
C Utførsel fordelt på viktigere varegrupper	*6
a) Verdi	*6
b) Volumtall	*6
c) Pristall	*6
D Vareomsetningen med verdensdelene og enkelte viktigere land	*7
III Sysselsetting	*7
A Sysselsatte lønnstakere	*7
B Arbeidsløse ved arbeidskontorene	*7
IV Jordbruk og skogbruk	*7
A Areal av dyrket jord i rikets bygder	*7
B Høstutbytte av jordbruksprodukter	*8
C Høstutbytte pr. dekar i forhold til middelsår	*8
D Husdyrhold i rikets bygder pr. 20. juni	*8
E Forbruk av kunstgjødsel	*8
F Omsetning av kraftfôr til grossist	*8
G Kontrollerte slakt	*8
H Meieridrift	*8
I Engrospriser på meieriprodukter	*8
J Salg av faste eiendommer i rikets bygder	*8
K Gjennomsnittlig skyldmarksverdi	*8
L Jordbrukets prisindeks	*9
M Produsentpriser for jordbruksvarer	*9
N Priser på produksjonsmidler	*9
O Arbeidslønn i jordbruk og skogbruk	*9
P Hogst av tømmer og ved	*9
Q Basispriser for tømmer og ved	*9
R Tømmerfløting	*9
V Fiske og hvalfangst	*10
A Oppfisket mengde	*10
B Verdi av oppfisket mengde	*10
C Hvalfangst	*10
VI Gruvedrift, industri og kraftforsyning	*10
A Timeverk, bruttoproduksjons- og bearbeidingsverdi	*10
a) Utførte timeverk	*10
b) Bruttoproduksjonsverdi	*10
c) Bearbeidingsverdi	*10
B Produksjonsindeks	*11
C Produksjon av visse varer	*11
D Elektrisitetsproduksjon	*12
VII Byggevirksomhet	*12
A Bygg under arbeid	*12
B Bygg tatt i bruk	*12
VIII Skipsfart	*12
A Handelsflåtens størrelse ved utgangen av året	*12
B Skip i utenriksfart ved utgangen av året	*12
C Opptjente bruttofrakter i utenriksfart	*12
D Fraktindeks	*12
E Skip med last mellom Norge og utlandet	*12
IX Annen samferdsel	*13
A Jernbanedrift	*13
B Rutebiltrafikk	*13
C Ruteflytrafikk	*13
D Post, telefon, telegraf	*13
E Innreiste utlendinger	*13
X Offentlige finanser	*13
A Den kommunale skattelikning	*13
B Utliknede kommunale skatter	*13
C Utliknede statsskatter	*13
D Alderstrygd- og krigspensjoneringsavgift	*13
E Kommunenes skatterestanser	*13
F Kommunenes lånegjeld	*13
G Statens lånegjeld	*13
H Statskassens (budsjettregnskapets) og kommunekassenes nettoutgifter og skatteinntekter	*14
XI Penger og kreditt	*16
A Norges Bank	*16
B Forretnings- og sparebanker	*16
C Statsbanker	*16
D Kredittforeninger	*16
E Livsforsikringsselskaper	*16
F Postgiro	*16
G Postsparebanken	*16
H Totale utlån	*16
I Obligasjoner	*16
J Aksjeindeks	*16
K Emisjoner	*16
L Omsetning	*16
M Utleggsforretninger	*16
XII Priser og innenlandsk vareomsetning	*17
A Engrospriser	*17
B Levekostnader	*17
C Byggekostnader	*17
D Importpriser	*17
E Eksportpriser	*17
F Indeks for verdien av detaljomsetningen	*17
XIII Gjennomsnittlig timefortjeneste	*18
A Voksne menn i industri	*18
B Bygge- og anleggsvirksomhet	*18
C Voksne kvinner i industri	*18

Følgende standardbetegnelser er brukt i tabellene:

– = null eller mindre enn ½
.. = oppgave mangler
* = foreløpig tall; beregnet tall
—— = horisontal strek markerer brudd i en serie

I. Nasjonalregnskap.

A. Nasjonalprodukt etter anvendelse. Mill. kr.

	1952	1953	1954	1955	1956	1957*	1958*
Nettonasjonalprodukt	18 732	18 868	20 412	21 609	24 409	25 750	25 188
Kapitalslit	3 733	3 944	4 339	4 674	5 127	5 763	6 216
Bruttonasjonalprodukt	22 465	22 812	24 751	26 283	29 536	31 513	31 404
Bruttoinvestering	7 816	8 050	9 083	9 580	10 568	11 293	11 795
I produksjonskapital	7 266	8 100	8 833	9 480	9 968	10 943	12 045
I lager[1]	550	— 50	250	100	600	350	— 250
Offentlig konsum	2 245	2 552	2 712	2 675	3 022	3 323	3 562
Sivilt	1 426	1 556	1 659	1 784	2 083	2 316	2 538
Militært	819	996	1 053	891	939	1 007	1 024
Privat konsum	12 426	13 117	14 120	14 831	15 772	16 594	17 147
Eksportoverskott	— 22	— 907	— 1 164	— 803	174	303	— 1 100
Eksport	9 018	8 200	8 806	10 083	12 249	13 242	11 920
— Import	9 040	9 107	9 970	10 886	12 075	12 939	13 020
Bruttonasjonalprodukt	22 465	22 812	24 751	26 283	29 536	31 513	31 404

B. Nasjonalprodukt etter næringer. Mill. kr.

Nettonasjonalprodukt	18 732	18 868	20 412	21 609	24 409	25 750	25 188
— Indirekte skatter[2]	2 852	2 678	2 842	3 036	3 367	3 758	3 680
+ Subsidier[3]	1 127	1 067	1 096	1 140	1 164	1 399	1 233
Faktorinntekt	17 007	17 257	18 666	19 713	22 206	23 391	22 741
Av dette i:							
Jordbruk	1 126	1 237	1 389	1 352	1 545	1 431	1 528
Skogbruk og jakt	877	757	751	811	944	1 023	922
Fiske m. v.	389	356	433	469	531	444	380
Hvalfangst	169	81	115	94	109	149	66
Bergverksdrift m. v.	269	299	290	292	339	343	314
Industri	4 715	4 948	5 529	5 734	6 290	6 485	6 438
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 289	1 443	1 609	1 634	1 651	1 824	1 894
Kraft- og vannforsyning	230	264	311	330	325	343	387
Varehandel	2 166	2 242	2 466	2 389	2 592	2 834	2 841
Finansinstitusjoner	426	441	472	507	554	612	633
Forretningsbygg og boliger	337	393	503	629	678	768	831
Sjøtransport	1 858	1 385	1 165	1 630	2 464	2 685	1 765
Annen samferdsel	809	865	927	979	1 034	1 065	1 097
Offentlig adm. og forsvar	660	733	807	892	1 005	1 086	1 164
Andre tjenesteytende næringer	1 687	1 813	1 899	1 971	2 145	2 299	2 481

C. Privat konsum. Mill. kr.

Matvarer	3 665	3 891	4 273	4 469	4 810	4 920	5 275
Drikkevarer og tobakk	1 055	1 062	1 078	1 161	1 218	1 293	1 321
Bolig, lys og brensel	1 046	1 121	1 288	1 489	1 658	1 843	1 937
Møbler og husholdningsartikler	1 072	1 201	1 299	1 283	1 411	1 420	1 341
Klær og skotøy	2 181	2 314	2 305	2 362	2 399	2 439	2 417
Helsepleie og personlig hygiene	579	626	683	726	774	809	842
Reiser og transport	780	801	897	882	920	1 047	1 065
Utdanning, litteratur, fornøyelser	576	620	692	757	820	909	944
Hotelltjenester og annen personlig oppvarting	325	340	366	385	406	421	444
Annet konsum	887	943	1 020	1 059	1 128	1 218	1 248
Spesifisert konsum	12 166	12 919	13 901	14 573	15 544	16 319	16 834
+ Korreksjonsposter[4]	260	198	219	258	228	275	313
Privat konsum	12 426	13 117	14 120	14 831	15 772	16 594	17 147

[1] Inkluderer endringer i skogbestand og husdyrhold. [2] Alle avgifter og skatter på omsetning, produksjon og driftsmidler er regnet som indirekte skatter. [3] Alle støtteutbetalinger til private i egenskap av næringsdrivende er regnet som subsidier. [4] Omfatter nordmenns konsum i utlandet minus det offentliges og utlendingers konsum av de spesifiserte poster.

I. Nasjonalregnskap (forts.).

D. Bruttoinvestering etter næring og art. Mill. kr.

	1952	1953	1954	1955	1956	1957*	1958*
Bruttoinvestering uten lagerendr..	7 266	8 100	8 833	9 480	9 968	10 943	12 045
Fordelt etter næring:							
Jordbruk og skogbruk	537	574	621	669	696	756	751
Fiske og fangst	283	261	288	300	342	351	311
Bergverksdrift og industri	1 425	1 449	1 629	1 503	1 604	1 819	1 801
Elektrisitetsforsyning, gassverk	541	560	550	589	663	764	746
Forretningsbygg og boliger	1 490	1 695	1 765	1 880	1 740	2 020	2 005
Sjøtransport	1 327	1 763	1 987	2 380	2 451	2 598	3 651
Annen samferdsel	640	643	667	697	821	852	890
Andre næringer	405	428	514	563	644	702	708
Offentlig konsumkapital	618	727	812	899	1 007	1 081	1 182
Fordelt etter art:							
Bygninger og anlegg	3 566	3 954	4 125	4 333	4 537	5 099	5 200
Skip og båter	1 504	1 897	2 107	2 559	2 667	2 821	3 836
Annet transportmateriell Maskiner og annet utstyr	2 196	2 249	2 601	2 588	2 764	3 023	3 009

E. Nasjonalprodukt etter inntektsandeler. Mill. kr.

Nettonasjonalprodukt	18 732	18 868	20 412	21 609	24 409	25 750	25 188
— Indirekte skatter	2 852	2 678	2 842	3 036	3 367	3 758	3 680
+ Subsidier	1 127	1 067	1 096	1 140	1 164	1 399	1 233
Faktorinntekt	17 007	17 257	18 666	19 713	22 206	23 391	22 741
Av dette:							
Privat inntekt av arbeid og kapital	16 883	17 118	18 458	19 512	21 901	23 043	22 345
Lønninger	9 255	9 933	10 609	11 447	12 564	13 553	14 100
Personlige renteinntekter (netto)	116	130	143	192	221	245	270
Selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk, fiske	1 738	1 716	1 993	1 956	2 262	2 132	2 068
Inntekt av boliger	108	117	195	265	271	316	339
Annen privat inntekt av arbeid og kapital	5 666	5 222	5 518	5 652	6 583	6 797	5 568
Offentlig nettoinntekt av kapital[1]	60	66	111	67	126	161	166
Utlendingers nettoinntekt av kapitalplaseringer i Norge	64	73	97	134	179	187	230

F. Offentlige inntekter og utgifter. Mill. kr.

Inntekter:							
Offentlig nettoinntekt av kapital[1]	60	66	111	67	126	161	166
Direkte skatter fra private	3 089	3 298	3 400	3 633	4 031	[2] 4 823	[3] 5 172
Indirekte skatter	2 852	2 678	2 842	3 036	3 367	3 758	3 680
Stønader fra utlandet	92	87	71	8	8	4	4
Inntekter i alt[1]	6 093	6 129	6 424	6 744	7 532	8 746	9 022
Utgifter:							
Subsidier	1 127	1 067	1 096	1 140	1 164	1 399	1 233
Stønader til private	1 033	1 149	1 288	1 409	1 577	1 779	1 936
Stønader til utlandet	25	37	38	19	20	20	20
Offentlig konsum	2 245	2 552	2 712	2 675	3 022	3 323	3 562
Utgifter i alt	4 430	4 805	5 134	5 243	5 783	6 521	6 751
Offentlig kapitaltilvekst[1]	1 663	1 324	1 290	1 501	1 749	[2] 2 225	[3] 2 271

[1] Omfatter også beregnet fondsopplegg i offentlige bedrifter. [2] Omfatter også 460 mill. kr. innestående hos skatteoppkrevere og arbeidsgivere. [3] Omfatter også 50 mill. kr. øking i innestående hos skatteoppkrevere og arbeidsgivere.

I. Nasjonalregnskap (forts.).

G. Driftsbalansen overfor utlandet. Mill. kr.

	1952	1953	1954	1955	1956	1957*	1958*
Inntekter:							
Eksport av varer og tjenester	9 018	8 200	8 806	10 083	12 249	13 242	11 920
Vareeksport etter handelsstat. ..	3 768	3 466	3 959	4 307	5 056	5 436	5 130
Vareeksport utenom handelsstat.	210	222	173	223	230	58	50
Eksport av skip	270	167	208	216	461	432	180
Bruttofrakter	4 105	3 600	3 560	4 350	5 500	6 220	5 400
Andre tjenester	665	745	906	987	1 002	1 096	1 160
Renter, aksjeutbytte o. l. fra utlandet	35	40	56	55	65	85	95
Stønader fra utlandet	157	168	152	113	108	112	125
Inntekter i alt.....	9 210	8 408	9 014	10 251	12 422	13 439	12 140
Utgifter:							
Import av varer og tjenester	9 040	9 107	9 970	10 886	12 075	12 939	13 020
Vareimport etter handelsstat. ..	5 585	5 629	6 014	6 328	7 053	7 537	7 010
Vareimport utenom handelsstat.	145	83	104	115	131	136	100
Import av skip	654	886	1 263	1 454	1 601	1 566	2 330
Skipsfartens utg. i utlandet.....	2 003	1 890	1 885	2 230	2 500	2 845	2 700
Andre tjenester	653	619	704	759	790	855	880
Renter, aksjeutbytte o. l. til utlandet	99	113	153	189	244	272	325
Stønader til utlandet	69	79	83	64	74	81	95
Utgifter i alt	9 208	9 299	10 206	11 139	12 393	13 292	13 440
Netto nedgang (+) eller øking (—) i Norges nettogjeld til utlandet ...	2	— 891	— 1 192	— 888	29	147	— 1 300

H. Øking i nasjonalformuen. Mill. kr.

Privat kapitaltilvekst	2 422	1 891	2 262	2 517	3 721	3 452	2 008
Offentlig kapitaltilvekst	1 663	1 324	1 290	1 501	1 749	2 225	2 271
Øking i nasjonalformuen.....	4 085	3 215	3 552	4 018	5 470	5 677	4 279
Innenlandsk nettoinvestering	4 083	4 106	4 744	4 906	5 441	5 530	5 579
Netto nedgang (+) eller øking (—) i Norges nettogjeld til utlandet ..	2	— 891	— 1 192	— 888	29	147	— 1 300

I. Nasjonalprodukt etter anvendelse. I 1955-priser.[1] Mill. kr.

Bruttonasjonalprodukt	23 634	24 204	25 474	26 283	27 451	28 250	27 999
Bruttoinvestering	8 326	8 321	9 144	9 580	10 240	10 357	10 416
Bygninger og anlegg	3 802	4 132	4 279	4 333	4 263	4 486	4 506
Skip og båter	1 688	1 953	1 950	2 559	2 688	2 685	3 308
Maskiner, transportmateriell o. a.	2 269	2 288	2 660	2 588	2 718	2 865	2 836
Lager.....	567	— 52	255	100	571	321	— 234
Offentlig konsum	2 565	2 727	2 815	2 675	2 763	2 921	2 967
Sivilt	1 626	1 666	1 722	1 784	1 888	2 006	2 066
Militært.....	939	1 061	1 093	891	875	915	901
Privat konsum	13 267	13 724	14 263	14 831	15 165	15 451	15 324
Eksportoverskott	— 524	— 568	— 748	— 803	— 717	— 479	— 708
Eksport.....	8 233	8 623	9 579	10 083	10 962	11 361	11 654
— Import	8 757	9 191	10 327	10 886	11 679	11 840	12 362

[1] Tallene er midlertidige.

II. Vareomsetningen med utlandet.[1]

A. Verdien av vareomsetningen. Mill. kr.

	Innførsel					Utførsel					Innførsels-overskott
	I alt	Råstoff og halvfabrikat	Kapitalgjenstander		Forbruksvarer	I alt	Råstoff og halvfabrikat	Kapitalgjenstander		Forbruksvarer	
			I alt	Skip				I alt	Skip		
1951	6 266	3 933	1 814	901	519	4 428	3 218	497	448	713	1 838
1952	6 239	3 742	1 783	654	714	4 039	2 925	340	270	774	2 200
1953	6 514	3 583	2 090	886	841	3 633	2 711	241	167	681	2 881
1954	7 277	3 708	2 591	1 263	978	4 167	3 072	301	209	794	3 110
1955	7 783	4 264	2 630	1 454	889	4 522	3 291	331	216	900	3 261
1956	8 653	4 681	2 911	1 601	1 061	5 517	3 841	648	461	1 028	3 136
1957	9 103	4 812	3 035	1 566	1 256	5 867	4 194	643	432	1 030	3 236
Jan.-sept.											
1957	6 898	3 637	2 350	1 262	911	4 331	3 136	438	295	757	2 567
1958*	6 939	3 094	2 876	1 805	969	3 914	2 870	319	118	725	3 025

B. Innførsel fordelt på viktigere varegrupper

	I alt med skip	I alt uten skip	Animalske matvarer	Korn og kornvarer	Frukt og grønnsaker	Kolonialvarer	Drikkevarer og tobakk	Fôrstoffer	Oljefrø og fete oljer	Kjemikalier m. v.	Gjødning
					a) Verdi. Mill. kr.						
1951	6 266	5 365	13	304	53	266	58	51	237	261	63
1952	6 239	5 585	16	257	102	336	66	100	153	196	64
1953	6 514	5 629	25	299	140	314	69	97	172	219	49
1954	7 277	6 014	36	218	162	352	75	78	181	274	45
1955	7 783	6 328	15	258	153	346	71	138	213	312	45
1956	8 653	7 052	12	274	198	397	79	154	167	354	48
1957	9 103	7 537	17	209	237	410	82	79	179	411	59
Jan.-sept.											
1957	6 898	5 636	11	152	170	311	60	66	137	300	45
1958*	6 939	5 134	30	150	213	293	57	82	95	301	35
					b) Volumtall. 1949 = 100[2]						
1951	113	117	70	125	136	102	105	47	215	126	82
1952	109	122	79	98	249	128	114	83	156	103	83
1953	120	131	156	119	359	135	116	95	191	136	70
1954	137	149	260	103	405	136	124	77	213	181	66
1955	143	150	113	118	394	132	120	131	263	195	60
1956	154	160	75	121	500	164	131	154	200	214	73
1957	153	163	95	91	584	142	137	72	222	254	87
Jan.-sept.											
1957	154	161	82	86	533	143	136	78	224	245	89
1958	158	156	209	102	634	158	126	133	160	255	70
					c) Pristall. 1949 = 100[2]						
1951	132	135	90	117	115	182	121	138	138	159	109
1952	136	136	98	125	122	182	124	155	123	145	109
1953	129	127	77	120	116	161	130	133	113	124	99
1954	126	120	67	102	119	180	131	126	107	116	95
1955	129	124	66	105	117	182	129	132	101	123	106
1956	132	130	80	107	118	169	130	128	104	126	94
1957	141	137	86	112	121	201	130	137	101	124	95
Jan.-sept.											
1957	141	137	84	114	127	202	127	140	102	125	95
1958	139	129	93	94	133	172	131	102	98	121	93

	Tre og treforedlingsprodukter	Spinnestoffer, garn og tråd	Tøyer, klær og andre ferdige manufakturvarer	Skinn, lær og arbeider herav	Brenselsstoffer	Ikke-metalliske mineraler og arb. herav	Malmer og slagg	Uedle metaller, rå og halvforarbeidde	Arbeider av uedle metaller	Maskiner og apparater	Transportmidler unntatt skip
					a) Verdi. Mill. kr.						
1951	248	457	424	83	670	116	193	657	156	605	256
1952	209	251	461	51	632	132	189	835	180	770	360
1953	109	274	477	65	624	143	154	771	189	855	351
1954	209	281	476	64	608	149	126	822	205	920	458
1955	272	238	453	55	791	157	168	970	203	855	352
1956	220	255	493	58	996	154	195	1 121	252	859	461
1957	157	276	531	71	1 050	165	254	1 232	263	982	539
Jan.-sept.											
1957	115	213	402	51	822	119	180	930	190	716	415
1958*	111	129	329	48	648	123	151	773	180	747	411

[1] Omfatter den nn- og utførsel som inngår i handelsstatistikken. Utenfor denne faller blant annet forsvarsimport, fløtingstømmer og til og med 1956 også fiske- og fangstprodukter levert direkte fra feltet. Se ellers Norges handel. [2] Se Statistiske meldinger nr. 5, 1953.

II. Vareomsetningen med utlandet (forts.).

B. Innførsel fordelt på viktigere varegrupper (forts.)

	Tre og treforedlingsprodukter	Spinnestoffer, garn og tråd	Tøyer, klær og andre ferdige manufakturvarer	Skinn, lær og arbeider herav	Brenselsstoffer	Ikke-metalliske mineraler og arb. herav	Malmer og slagg	Uedle metaller, rå og halvforarbeidde	Arbeider av uedle metaller	Maskiner og apparater	Transportmidler unntatt skip
					b) Volumtall. 1949 = 100[1]						
1951	217	111	122	103	115	120	117	90	114	113	275
1952	179	69	143	70	104	136	113	93	117	142	380
1953	136	79	164	93	111	147	103	97	125	154	371
1954	245	83	170	102	111	164	115	115	132	179	461
1955	274	72	162	87	132	171	146	130	134	156	374
1956	229	82	177	91	146	169	152	128	158	163	485
1957	174	84	198	113	133	171	186	131	162	168	550
Jan.-sept.											
1957	166	87	199	109	133	159	169	132	156	169	569
1958	182	57	175	99	135	172	151	111	142	169	553
					c) Pristall. 1949 = 100[1]						
1951	174	170	140	151	143	106	161	138	116	108	108
1952	178	150	129	133	149	107	165	169	131	109	110
1953	122	142	117	131	138	106	147	150	120	112	110
1954	130	139	112	118	132	100	109	135	132	106	115
1955	151	136	112	116	145	101	112	141	128	110	110
1956	147	129	112	117	166	101	126	165	136	106	110
1957	138	135	108	117	191	107	134	178	139	118	114
Jan.-sept.											
1957	140	135	108	115	198	110	140	177	139	114	113
1958	131	125	101	119	153	104	131	176	144	118	114

C. Utførsel fordelt på viktigere varegrupper

	I alt med skip	I alt uten skip	Matvarer fra landbruket	Fisk, fersk og saltet	Fiskehermetikk	Dyre- og plantefett, olje og voks[2]	Gjødning	Tremasse og cellulose	Papir og papp	Huder, skinn og lær	Malmer og slagg	Metaller, rå og halvforarbeidde
						a) Verdi. Mill. kr.						
1951	4 428	3 980	38	453	146	500	225	621	658	50	77	603
1952	4 039	3 769	41	553	111	294	240	578	419	63	155	726
1953	3 633	3 466	67	423	120	238	255	467	361	56	170	710
1954	4 163	3 958	33	500	153	313	262	511	461	62	172	700
1955	4 522	4 307	56	557	141	263	249	542	473	82	189	911
1956	5 517	5 056	85	623	138	293	247	562	504	88	218	1 224
1957	5 867	5 435	99	602	158	432	271	559	560	93	217	1 357
Jan.-sept.												
1957	4 331	4 036	73	448	114	299	208	429	417	67	163	1 027
1958*	3 914	3 796	41	422	99	282	198	387	377	76	148	915
						b) Volumtall. 1949 = 100[1]						
1951	146	134	396	116	117	121	143	128	112	162	105	167
1952	135	129	391	126	83	103	141	116	87	254	146	151
1953	138	134	741	95	92	95	151	141	107	199	158	152
1954	159	151	342	114	118	117	162	148	127	222	172	163
1955	162	156	581	122	108	93	155	150	121	249	207	206
1956	183	173	944	139	102	97	161	150	127	272	223	241
1957	183	178	1 214	130	111	86	180	152	143	311	212	248
Jan.-sept.												
1957	180	177	1 192	131	107	84	182	156	141	311	213	248
1958	173	169	813	118	89	68	174	150	132	293	208	246
						c) Pristall. 1949 = 100[1]						
1951	142	143	109	120	119	114	110	197	205	139	102	140
1952	141	140	118	135	127	79	120	193	174	111	232	162
1953	123	124	103	137	124	70	118	128	119	128	235	157
1954	122	125	109	136	124	75	116	134	127	127	218	144
1955	131	132	111	141	126	78	113	140	137	147	200	149
1956	141	139	102	138	130	84	107	146	139	145	219	172
1957	146	142	92	141	139	86	107	143	137	134	222	179
Jan.-sept.												
1957	146	142	92	139	140	87	107	143	138	129	223	187
1958	137	138	74	146	143	81	106	133	133	155	207	168

[1] Se Statistiske meldinger nr. 5, 1953. [2] Varegruppen omfatter fra og med 1957 også hvalolje levert direkte fra feltet. Ved beregningene i tabellene b) og c) er imidlertid denne utførsel holdt utenfor.

II. Vareomsetningen med utlandet (forts.).

D. Vareomsetningen med verdensdelene og enkelte viktigere land. Inkl. skip. Mill. kr.

	Europa		Afrika		Nord- og Mellom-Amerika		Sør-Amerika		Asia		Oseania	
	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel
1951	4 350	3 073	204	208	1 145	521	205	237	283	215	79	174
1952	4 493	2 857	177	240	1 096	449	240	225	206	176	27	92
1953	4 936	3 569	147	169	967	475	245	115	180	222	39	62
1954	5 651	3 068	158	234	1 022	439	252	183	167	136	26	107
1955	5 905	3 352	167	245	1 233	483	263	210	195	135	20	97
1956	6 523	4 095	211	334	1 464	576	263	222	173	200	19	90
1957	6 840	4 391	232	306	1 374	581	318	244	317	254	22	91
Jan.-sept.												
1957	5 137	3 248	167	218	1 056	412	247	178	273	207	18	68
1958	5 317	2 914	163	223	1 073	409	192	162	178	145	16	61

	Danmark		Sverige		Storbritannia og N.-Irland		Frankrike		Vest-Tyskland		Sambandsstatene	
	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel
1951	229	238	756	371	1 442	876	286	229	423	341	785	317
1952	248	225	863	389	1 246	813	228	172	699	354	698	312
1953	207	231	855	341	1 365	708	223	136	1 047	332	833	414
1954	248	270	1 144	397	1 471	797	235	171	1 109	426	611	359
1955	292	238	1 260	409	1 579	980	272	187	1 086	506	667	416
1956	293	289	1 214	546	1 639	1 055	323	257	1 525	653	825	466
1957	288	328	1 474	589	1 588	1 171	338	261	1 556	780	803	398
Jan.-sept.												
1957	216	252	1 125	434	1 235	876	244	207	1 167	537	627	291
1958	277	245	1 075	367	1 084	750	221	167	1 427	553	497	341

III. Sysselsetting.

A. Sysselsatte lønnstakere[1] i 1 000

	I alt		Jordbruk, skogbruk og jakt	Fiske og fangst	Bergverksdrift m. v.	Industri	Byggevirksomhet	Anleggsvirksomhet	Varehandel	Sjøtransport	Annen samferdsel	Off. adm.	Annen virksomhet	B. Arbeidsløse ved arbeidskontorene i 1000	
	Relative tall. 1949 = 100	Absolutte tall												I alt	I industrien
1955[2]															
Mars	106,3	1 005,9	69,6	8,6	9,0	325,5	56,7	38,4	120,6	54,9	66,9	34,9	220,8	19,3	3,9
Juni	108,0	1 021,9	67,0	3,3	9,5	335,9	64,2	39,4	120,4	55,5	69,5	35,1	222,1	3,5	0,5
Sept.	108,1	1 023,1	64,9	3,7	9,8	333,6	68,1	42,4	121,3	55,8	68,9	34,8	219,8	5,3	0,9
Des.	105,4	997,1	65,0	7,0	9,3	325,4	58,4	32,1	123,5	55,4	68,1	34,6	218,3	24,1	4,2
1956															
Mars[2]	106,4	1 006,9	68,3	9,4	9,2	329,5	51,2	33,7	122,8	56,6	68,6	35,3	222,3	23,2	5,2
Juni[2]	108,6	1 027,5	66,7	3,9	9,9	337,3	60,4	38,2	123,6	56,5	70,9	35,8	224,3	3,5	0,7
Sept.	108,4	1 025,3	62,8	3,8	9,9	333,4	63,8	41,1	124,7	57,1	70,9	36,0	221,7	6,6	2,0
Des.	105,8	1 001,3	60,5	6,8	9,3	326,2	57,0	32,6	126,7	56,4	69,3	35,9	220,5	21,8	3,7
1957															
Mars	106,8	1 010,9	60,9	9,4	9,3	328,9	51,7	34,8	126,2	58,4	69,5	36,1	225,7	24,0	4,7
Juni	109,6	1 037,2	59,8	4,5	9,7	340,0	61,2	38,7	127,1	59,5	72,1	36,4	228,1	4,3	0,6
Sept.	109,3	1 034,4	56,9	3,8	9,5	335,0	66,0	42,3	127,6	59,6	71,7	36,3	225,7	6,9	1,6
Des.	106,7	1 010,9	56,0	6,8	8,9	327,2	58,8	33,1	130,0	59,4	69,8	36,2	224,7	27,5	5,4
1958															
Mars	106,5	1 016,7	58,4	15,9	8,5	323,8	51,0	36,3	127,4	60,2	69,7	36,5	229,0	34,7	8,1
Juni	108,9	1 037,2	56,1	9,7	9,2	329,8	62,3	38,8	128,2	61,4	72,1	37,0	232,6	9,3	2,6
Sept.	108,4	1 034,2	54,3	8,7	9,2	323,5	67,0	41,8	128,5	62,8	71,2	37,1	230,1	13,9	2,9

[1] Nordmenn på norske skip i utenriksfart og fast ansatte ved Norges Statsbaner er tatt med. Tallene for 1958 avviker noe fra tekstavsnittets tall som er beregnet på grunnlag av totaltelling ved utgangen av oktober 1957. [2] Arbeidsdirektoratets tall ved utgangen av måneden korrigert for endringer som følge av ny lov om syketrygd av 2. juli 1956.

IV. Jordbruk og skogbruk.

A. Areal av dyrket jord i rikets bygder. Dekar

	Hvete	Rug	Bygg	Havre	Blandkorn	Erter	Korn og erter i alt	Poteter	Annen åpen åker og hage	I alt åpen åker og hage	Eng på dyrket jord	I alt dyrket jord
1949	308 275	9 898	399 563	758 499	38 982	4 872	1 520 089	582 410	598 514	2 701 013	5 422 259	8 123 272
1952	205 320	5 241	640 279	801 565	32 732	3 573	1 688 710	579 473	589 005	2 857 188	5 342 548	8 199 736
1953	172 920	6 168	812 675	723 325	26 420	2 853	1 744 361	561 483	601 334	2 907 178	5 308 438	8 215 616
1954	200 891	6 890	932 706	704 986	22 944	2 617	1 871 034	545 342	597 123	3 013 499	5 239 535	8 253 034
1955	182 150	6 492	1011611	682 544	26 519	4 174	1 913 490	561 155	622 122	3 096 767	5 176 195	8 272 962
1956	207 437	9 148	1086363	663 278	22 320	3 954	1 992 500	581 455	616 453	3 190 408	5 098 340	8 288 748
1957	140 662	5 674	1352570	605 256	18 362	3 136	2 125 660	551 964	607 986	3 285 610	5 069 760	8 355 370
1958	79 807	4 723	1451989	565 443	16 757	1 378	2 120 097	534 418	648 775	3 303 290	5 088 829	8 392 119

IV. Jordbruk og skogbruk (forts.).

B. Høstutbytte av jordbruksprodukter. Tonn

	Hvete	Rug	Bygg	Havre	Blandkorn	Erter	Korn og erter i alt	Poteter	Rotvekster	Høy	I alt i fôrenheter
1949	66 991	2 062	86 144	163 257	9 669	973	329 096	1 098 718	646 813	3 060 225	1 976 782
1952	39 586	1 119	147 911	161 161	7 560	693	358 030	1 187 491	675 465	2 961 768	1 999 027
1953	38 876	1 362	206 516	179 114	6 821	547	433 236	1 249 013	912 525	3 155 262	2 200 681
1954	41 191	1 510	223 789	160 626	5 623	471	433 210	1 129 670	737 083	3 113 679	2 149 898
1955	31 758	1 279	209 474	113 960	5 130	701	362 302	980 648	596 592	2 444 469	1 717 690
1956	55 887	2 468	297 400	182 276	6 434	981	545 446	1 392 375	723 530	2 858 577	2 229 684
1957	29 986	1 302	315 563	135 662	4 386	595	487 494	1 010 035	676 851	3 061 657	2 162 574
1958*	17 700	1 000	355 600	133 800	4 300	200	512 600	1 192 000	751 000	2 707 000	2 085 000

C. Høstutbytte pr. dekar i forhold til middelsår. Middelsår = 100

1949	96	98	87	90	92	93	90	86	87	103	97
1952	85	99	90	83	88	90	87	94	89	100	96
1953	102	97	101	103	103	90	102	100	107	106	104
1954	91	94	94	94	96	86	94	92	95	106	101
1955	73	83	80	67	71	71	75	77	84	81	79
1956	108	111	103	108	108	106	105	104	86	98	101
1957	85	95	87	86	88	81	86	80	90	105	96
1958*	83	95	91	90	89	80	90	98	91	96	94

D. Husdyrhold i rikets bygder pr. 20. juni

	Hester	Storfe		Svin	Sauer	Geiter	Voksne høns
		I alt	Mjølkekyr				
1949	198 266	1 224 133	769 251	418 840	1 735 623	146 594	3 710 906
1952	175 356	1 151 830	711 447	418 435	1 986 726	115 417	3 197 045
1953	167 748	1 150 035	696 536	379 035	1 985 284	119 092	3 384 750
1954	158 676	1 180 894	679 326	405 804	1 952 016	122 693	3 562 480
1955	150 342	1 171 280	658 154	464 004	1 921 897	115 557	3 482 101
1956	142 247	1 111 812	639 639	506 597	1 825 908	110 378	3 954 212
1957	133 015	1 103 218	629 817	459 270	1 820 865	109 918	3 837 475
1958	125 782	1 116 211	622 178	423 032	1 809 544	106 014	3 476 616

E. Forbruk av kunstgjødsel Tonn verdistoff

	Kvelstoff (N)	Fosfor (P)	Kalium (K)
1949	25 216	14 108	35 056
1952	33 397	15 490	37 378
1953	36 009	16 558	39 639
1954	34 078	16 252	38 826
1955	35 242	15 832	38 757
1956	37 936	16 047	41 091
1957	43 508	17 910	44 440
1958	42 839	17 637	41 572

F. Omsetning av kraftfôr til grossist. Tonn

	Eggehviterikt		Kullhydratrikt	
	Innført	Norsk	Innført	Norsk
1949	31 720	119 185	190 281	56 425
1952	15 549	130 330	236 897	69 118
1953	49 849	109 123	223 831	84 942
1954	52 290	118 216	131 965	103 889
1955	82 274	115 697	235 340	129 760
1956	99 383	115 671	269 859	177 695
1957	51 658	108 085	99 564	259 412
Jan.-sept. 1957	39 648	80 701	81 367	167 426
1958	64 359	77 547	148 876	154 282

G. Kontrollerte slakt. Førstegangskontroll

	Storfe	Hest	Svin	Sau	Geit	Spekalv	Gjøkalv
1949	..	..	..	..	..	..	..
1952	185 127	8 495	331 083	381 160	18 429	171 968	19 132
1953	183 114	9 282	326 126	434 363	19 378	161 472	20 641
1954	202 047	10 075	348 048	408 600	24 046	155 893	19 194
1955	269 046	7 698	452 378	460 662	23 516	189 766	20 799
1956	225 362	8 378	507 473	408 579	17 709	177 383	16 335
1957	218 158	8 460	484 161	411 592	21 404	169 442	17 235
Jan.-sept. 1957	144 886	4 662	353 634	134 812	13 701	130 463	13 212
1958	162 076	3 626	326 223	138 572	12 909	129 306	12 844

H. Meieridrift

	Innveid mjølk	Tilbakelevert skummet mjølk	Produksjon av			Nettoutbytte av mjølka
			Smør	Hvit ost	Brun ost	
	Tonn					Øre pr. kg
1949	890 569	171 341	10 716	11 245	10 040	46,70
1952	997 084	211 915	10 246	18 302	12 823	53,69
1953	1064231	270 813	12 834	17 474	10 039	55,39
1954	1052175	237 359	10 636	18 030	12 050	58,94
1955	1060699	236 001	10 517	17 302	11 895	63,26
1956	1136120	240 763	12 487	20 842	12 410	71,52
1957	1196716	308 055	15 655	19 516	11 943	71,76
Jan.-sept. 1957	975 448	268 903	14 299	16 223	9 639	..
1958	952 201	215 322	11 700	18 544	11 046	..

I. Engrospriser på meieriprodukter Kr. pr. kg

	Smør	Helfeit gaudaost	Gudbrandsdalsost
1949	5,35	2,90	..
1952	6,60	4,45	4,50
1953	6,60	4,55	4,60
1954	6,83	4,88	4,90
1955	7,05	5,20	5,25
1956	7,35	5,55	5,60
1957	7,40	5,60	5,65
Jan.-sept. 1957	[1] 6,92	[1] 5,00	[1] 5,05
1958	[1] 8,05	[1] 6,85	[1] 6,90

J. Salg av faste eiendommer i rikets bygder

	Tallet på salg	Salgssum i alt 1 000 kr.
1949	36 214	274 201
1952	35 760	333 578
1953	38 539	382 462
1954	40 329	389 161
1955	37 780	419 399
1956	37 955	499 642
1957	37 036	514 869
Jan.-sept. 1957	..	..
1958	..	..

K. Gjennomsnittlig skyldmarksverdi

	Kr.
1949	10 344
1952	11 448
1953	13 473
1954	13 937
1955	15 057
1956	16 794
1957	17 891
Jan.-sept. 1957	..
1958	..

[1] September.

IV. Jordbruk og skogbruk (forts.).

L. Jordbrukets prisindeks (fra Norges Landbrukshøgskole) 1952 = 100

	Jordbruksprodukter			Produksjonsmidler
	I alt	Planteprodukter	Husdyrprodukter	
1949	84	74	86	70
1952	100	100	100	100
1953	99	93	100	103
1954	106	100	107	103
1955	109	118	107	105
1956	111	105	113	115
1957	114	104	117	121
Sept. 1957	116	93	121	121
1958	122	96	128	123

M. Produsentpriser for jordbruksvarer

	Priser ved storsalg, levert hovedmarked						Statens Kornforretnings grunnpriser			
	Høy	Poteter	Egg	Oksekjøtt	Sauekjøtt	Flesk	Hvete	Rug	Bygg	Havre
	Kr. pr. 100 kg		Kr. pr. kg				Kr. pr. 100 kg			
1949	..	21,28	..	4,30	4,78	4,40	55,00	55,00	47,00	41,00
1952	26,07	27,58	4,77	5,09	4,89	4,94	78,00	78,00	67,00	57,50
1953	20,83	21,59	4,15	5,41	4,81	4,98	83,00	83,00	71,00	61,00
1954	16,13	28,40	4,02	5,98	5,51	5,54	86,50	83,00	70,50	61,00
1955	23,52	34,49	4,43	5,59	5,32	4,99	90,00	83,00	70,00	61,00
1956	23,84	29,40	4,30	5,55	5,15	4,77	90,00	83,00	70,00	61,00
1957	21,54	22,96	4,38	6,00	5,75	5,30	90,00	83,00	70,00	61,00
Sept. 1957	24,00	22,50	5,15	6,00	5,89	5,30	90,00	83,00	70,00	61,00
1958	21,00	21,00	5,07	6,65	6,47	5,60	90,00	83,00	70,00	61,00

N. Priser på produksjonsmidler

	Kraftfôr				Kunstgjødsel			Maskiner og redskap				
	Maisgrøp	Jordnøttmjøl	Ruggris	Sildmjøl, saltfattig	Kalksalpeter 15,5 % N	Fosforsyregjødsel 8,7 % P	Kaliumgjødsel 33,2 % K	Plog 2-10" for traktor	Radsåmaskin 13 l.	Slåmaskin for traktor	Arbeidskjerre	Høyvogn
	Kr. pr. 100 kg				Kr. pr. 100 kg			Kr. pr. stk.			med gummihjul	
1949	32,00	..	22,50	36,28	14,45	12,74	15,80	..	..	..	..	..
1952	55,80	..	41,00	77,20	17,35	13,13	20,60	..	..	..	..	..
1953	55,80	..	41,00	77,20	17,35	13,13	20,60	..	..	..	..	..
1954	55,80	68,50	41,00	77,20	17,40	13,13	20,60	..	..	..	..	..
1955	55,80	68,50	36,90	77,20	16,90	13,40	20,70	1 141	1 360	1 325	920	1 300
1956	71,07	87,23	51,50	99,80	17,90	15,18	23,10	1 255	1 496	1 325	920	1 300
1957	78,91	96,98	58,80	111,00	18,50	16,08	24,50	1 255	1 630	1 425	920	1 333
1958	79,66	97,46	59,22	112,70	18,60	16,08	24,30	1 255	1 744	1 520	920	..

O. Arbeidslønn i jordbruk og skogbruk. Kr.

	I sommerhalvåret								I vinterhalvåret		
	Månedslønn på arbeidsgivers kost		Daglønn på egen kost						Daglønn for		
			i våronna		i slåttonna		skuronna		skogsarbeid		skogskjøring på egen kost (mann og hest)
	Tjenestegutter	Tjenestejenter	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	På arbeidsgivers kost	På egen kost	
1951-52	313	190	21,94	14,91	22,98	15,53	22,14	15,29	19,97	24,80	36,99
1952-53	341	208	24,11	16,28	25,11	16,85	24,34	16,50	21,58	26,66	38,90
1953-54	349	217	25,23	17,13	26,09	17,82	25,24	17,54	22,34	27,77	40,47
1954-55	374	236	26,49	18,38	27,52	18,93	26,94	18,83	24,03	29,11	42,40
1955-56	398	250	27,89	19,47	28,87	20,14	28,19	19,85	25,29	30,78	45,18
1956-57	434	266	29,91	20,52	31,08	21,21	30,34	21,09	27,26	32,78	47,68
1957-58	453	282	30,95	21,78	32,07	22,68	31,26	22,30	28,42	33,97	51,00

P. Hogst av tømmer og ved. 1 000 m³ fast mål

	Bartretømmer					Lauvtretømmer	Barved	Lauvved	Salgsvirke i alt	Husbehovsvirke på gårdene	Samlet hogst
	Skurtømmer	Sliperi- og cellulosetømmer	Spesialtømmer	Diverse tømmer	Bartretømmer i alt						
1951-52	3 463	5 426	316	215	9 420	86	476	357	10 339	2 787	13 126
1952-53	3 282	3 911	305	169	7 667	37	351	207	8 262	2 483	10 745
1953-54	3 410	3 665	254	113	7 442	38	208	183	7 871	2 483	10 354
1954-55	3 505	3 753	243	147	7 648	73	231	213	8 165	2 483	10 648
1955-56	3 886	4 169	306	183	8 544	123	259	241	9 167	2 483	11 650
1956-57	3 734	4 358	189	150	8 431	128	242	199	9 000	2 483	11 483

Q. Basispriser for tømmer[1] (levert vassdrag) og ved For tømmer kr. pr. m³, for 60 cm ved pr. favn

	Skurtømmer			Sliperi- og celluloselast				Østl. og Trøndel.	
	Østlandet		Trøndel.	Østlandet			Trøndel.	Barved	Bjørkeved
	Gran	Furu	Gran	Gran	Furu	Skurslip	Gran		
1951-52	81,50	81,50	77,05	70,00	65,00	68,00	66,00	70,00	90,00
1952-53	78,00	78,00	73,60	67,00	59,00	65,00	60,95	80,00	100,00
1953-54	78,00	75,00	73,60	67,00	55,00	65,00	60,95	72,00	90,00
1954-55	90,60	87,60	85,10	79,00	61,00	73,50	74,20	72,00	90,00
1955-56	97,60	94,60	91,60	83,50	69,00	80,00	78,40	80,00	105,00
1956-57	100,50	97,50	94,25	86,00	75,00	85,00	80,70	86,00	113,00
1957-58	99,00	96,00	91,90	84,00	73,50	83,50	78,70	86,00	113,00
1958-59	94,50	91,50	..	81,00	70,00	79,50	..	86,00	110,00

R. Tømmerfløting

	1 000 stokker	1 000 m³
1951	29 931	3 740
1952	40 031	4 874
1953	37 377	4 209
1954	36 029	3 944
1955	34 540	3 746
1956	36 752	3 922
1957	40 606	4 247
1958	..	..

[1] Investerings- og pensjonsavgifter nærmere omtalt i tekstavsnittet om skogbruk.

V. Fiske og hvalfangst.

A. Oppfisket mengde.[1] Tonn

	I alt	Skrei[2]	Lodde-torsk[2]	Bank-torsk	Fjord-torsk	Sei	Lange og blålange	Brosme	Hyse	Lyr	Hvitting	Stor- og vårsild
1950	1 278 668	108 612	22 553	44 245	20 192	67 682	6 791	4 864	18 285	1 868	251	771 306
1951	1 668 525	149 070	21 744	59 132	19 713	57 619	6 211	6 855	18 260	2 464	113	888 006
1952	1 669 552	122 198	38 801	50 931	21 025	63 291	5 237	8 540	22 837	2 503	137	820 471
1953	1 398 397	70 815	43 218	61 714	17 933	77 575	4 816	7 874	30 747	2 183	176	670 084
1954	1 904 881	65 304	20 339	72 760	27 110	59 693	4 953	9 160	32 742	2 707	94	1092230
1955	1 646 872	81 085	47 105	76 130	31 530	55 014	7 798	9 203	38 453	3 433	142	965 413
1956	1 986 300	110 351	52 695	81 454	37 423	69 334	10 255	11 061	44 439	2 944	137	1145859
1957	1 573 892	59 497	52 143	86 053	31 776	75 864	9 816	11 225	41 841	2 486	120	795 582
1958*	1 230 000	67 766	69 045	89 000	31 000	72 800	10 600	15 400	45 800	2 100	100	345 294

	Feitsild	Småsild	Trålsild	Islandssild	Brisling	Laks og sjøaure	Makrell	Kveite	Rød-spette	Hummer	Reker	Hå og håbrann
1950	29 662	72 947	3 589	11 214	5 613	727	10 206	6 089	1 663	969	2 312	8 858
1951	79 223	208 618	1 325	17 132	9 014	896	13 371	5 273	1 414	862	2 728	12 213
1952	54 389	302 435	2 116	23 604	6 790	1 028	14 457	5 126	1 372	712	3 095	13 701
1953	82 620	160 873	2 497	30 032	13 297	1 111	13 483	4 068	1 052	848	3 763	14 547
1954	136 977	208 038	3 238	20 049	8 861	1 207	10 161	4 785	1 189	648	4 961	17 254
1955	34 674	103 137	5 083	24 435	5 670	1 269	10 779	4 410	1 013	632	5 825	18 056
1956	100 313	95 056	5 308	26 291	5 611	1 268	12 111	4 278	1 027	708	6 317	21 685
1957	45 306	129 624	7 651	30 962	9 524	1 398	11 396	4 793	1 056	655	7 071	19 801
1958*	50 000	140 000	6 700	50 000	5 600	1 400	14 500	3 800	1 000	660	7 000	21 000

B. Verdi av oppfisket mengde.[1] 1 000 kr. — C. Hvalfangst

	I alt	Torsk	Sei	Hyse	Sild	Brisling	Laks og sjøaure	Makrell	Kveite	Hummer	Oljeproduksjon 1 000 fat	Verdi av olje etc. Mill. kr.
1950	346 039	89 156	17 246	9 260	142 008	4 208	5 090	4 490	13 453	6 625	1 122	291,6
1951	492 488	132 467	18 671	9 493	208 245	8 468	7 913	7 082	11 853	6 299	1 131	368,8
1952	522 060	142 751	26 305	13 726	218 724	7 030	7 985	7 653	13 357	5 997	1 152	319,6
1953	486 002	136 670	27 014	16 796	188 564	12 537	11 263	7 373	11 009	6 994	826	204,0
1954	567 760	129 115	25 983	17 859	268 649	8 218	11 501	6 819	14 108	5 648	1 042	248,4
1955	609 748	174 525	24 789	20 908	245 244	5 702	14 205	7 182	12 238	6 036	877	231,1
1956	711 201	197 032	32 275	23 086	313 049	5 724	15 213	7 320	12 773	7 438	859	252,6
1957	626 751	169 547	35 690	23 118	244 176	13 461	13 153	7 157	15 590	6 750	1 010	302,1
1958*	572 000	201 000	37 000	26 800	156 000	8 000	13 200	9 300	12 000	7 000	[3] 854	[3] 214,0

[1] Omfatter de mengder som er brakt i land. [2] Vekten gjelder sløyd fisk. [3] Gjelder bare fangsten i Antarktis.

VI. Gruvedrift, industri og kraftforsyning.

A. Timeverk, bruttoproduksjons- og bearbeidingsverdi[1]

	Alle grupper	Bryting av kull	Bryting av malm	Stein-brott	Ekstraktiv jord- og steinindustri ellers	Nærings-middel-industri	Drikke-vare-industri	Tobakks-industri	Tekstil-industri	Bekled-nings-industri	Tre- og kork-industri	Møbel- og inn-redning-industri
a) Utførte timeverk. Mill.												
1954	493,2	1,9	10,1	1,4	2,0	41,9	5,2	2,6	34,4	44,4	25,7	20,9
1955	520,0	2,2	10,6	1,6	2,3	45,3	5,4	2,6	33,0	47,3	26,9	22,9
1956	517,6	2,4	10,9	1,8	2,5	45,3	5,6	2,6	33,4	45,3	25,1	21,5
1957*	508,8	2,9	10,4	1,8	2,5	44,9	5,3	2,6	31,5	43,0	24,5	21,0
b) Bruttoproduksjonsverdi. Mill. kr.												
1954	13 642,5	24,6	217,5	18,9	24,8	1 656,8	445,8	325,2	714,5	727,6	705,9	322,3
1955	14 962,0	27,7	228,2	19,4	29,6	1 884,0	475,1	335,3	692,3	771,3	746,9	356,9
1956	16 192,7	34,7	272,5	24,4	33,3	2 061,4	294,4	364,5	763,8	820,4	662,2	369,7
1957*	17 117,8	31,0	261,8	29,1	37,8	2 123,7	321,1	387,2	787,6	826,5	694,4	396,6
c) Bearbeidingsverdi. Mill. kr.												
1954	6 150,5	20,6	197,4	16,9	21,6	570,6	377,1	244,5	286,3	321,2	212,8	162,1
1955	6 602,8	22,8	206,2	16,9	26,0	653,1	406,2	251,5	275,7	356,3	231,9	179,9
1956	7 083,0	29,8	244,7	21,3	28,6	676,9	221,2	284,0	321,7	380,3	213,9	191,5
1957*	7 339,2	28,2	220,7	25,8	31,6	654,6	240,6	303,8	325,5	378,0	223,5	200,1

[1] Fra og med 1955 omfatter statistikken bedrifter med minst 6 sysselsatte. Oppgavene er ikke direkte sammenliknbare med tidligere år.

VI. Gruvedrift, industri og kraftforsyning (forts.).

A. Timeverk, bruttoproduksjons- og bearbeidingsverdi (forts.)

	Treforedlingsindustri	Grafisk industri	Lærindustri	Gummivareindustri	Kjemisk industri	Jord- og steinvareindustri	Primær jern- og metallindustri	Jern- og metallvareindustri	Maskinindustri	Elektroteknisk industri	Transportmiddelindustri	Diverse industri	Gassverk
					a) Utførte timeverk. Mill.								
1954	45,7	19,8	3,3	5,9	33,9	21,4	28,4	32,6	16,4	17,6	69,3	7,4	1,0
1955	47,4	20,4	3,5	6,0	34,3	22,1	33,6	35,5	16,9	17,8	73,1	8,4	0,9
1956	45,9	20,9	3,5	5,3	34,9	20,4	35,7	34,2	18,1	17,5	75,6	8,4	0,8
1957*	45,6	21,2	3,5	4,9	34,1	20,0	35,4	32,3	18,8	17,3	76,0	8,6	0,7
					b) Bruttoproduksjonsverdi. Mill. kr.								
1954	1 836,3	284,3	88,1	128,0	1 797,0	360,1	1 161,0	655,4	364,3	519,6	1 097,4	145,0	22,1
1955	2 021,5	320,7	87,4	137,3	1 830,8	392,4	1 420,2	782,7	407,9	560,4	1 238,9	172,6	22,5
1956	2 060,6	350,7	90,5	138,2	2 051,9	406,3	1 886,3	816,4	458,6	555,3	1 461,4	187,3	27,9
1957*	2 189,7	372,3	86,7	129,1	2 047,7	462,1	2 147,4	844,3	514,4	585,3	1 609,2	208,4	24,4
					c) Bearbeidingsverdi. Mill. kr.								
1954	686,0	181,1	33,3	69,1	621,2	222,4	406,7	337,1	212,7	274,0	579,8	88,9	7,1
1955	686,2	205,8	33,9	71,0	625,2	238,1	448,1	393,1	226,5	279,8	658,1	103,8	6,7
1956	683,4	225,4	35,1	73,9	720,1	239,3	680,6	410,0	248,6	269,6	767,5	106,8	8,8
1957*	701,3	239,4	33,8	65,6	731,9	265,5	733,8	422,8	265,9	308,1	815,2	117,2	6,3

B. Produksjonsindeks. 1949 = 100

	Hele industrien	Eksportindustri	Hjemmeindustri			Bryting av kull og malm	Nærings- og nytelsesmiddelindustri	Tekstilindustri	Bekledningsindustri	Trevare- og møbelindustri	Treforedlingsindustri	Kjemisk industri
			I alt	Konsumvareindustri	Investeringsvareindustri							
1952	122	129	119	115	124	121	106	103	121	108	113	155
1953	129	134	127	123	132	140	106	112	137	118	124	157
1954	141	153	137	132	143	140	110	112	140	129	139	193
1955	151	162	147	138	159	152	120	110	147	131	148	194
1956	158	170	154	143	167	170	121	117	153	128	148	201
1957*	163	180	157	147	170	171	125	123	159	131	158	204
Jan.-okt.												
1957*	163	180	157	146	170	169	126	124	161	129	158	207
1958*	157	170	153	140	168	169	125	103	146	116	152	186

	B. Produksjonsindeks (forts.)					C. Produksjon av visse varer. Tonn[1]					
	Jord- og steinvareindustri	Primær jern- og metallindustri	Jern- og metallindustri ellers	Andre industrier	Gass- og elektrisitetsverk	Kull	Jernmalm og titanjernstein	Koppermalm og -konsentrat	Sink- og blykonsentrat	Svovelkis	Råjern
1952	141	134	124	107	121	453 403	887 696	23 315	12 465	712 616	58 300
1953	142	137	135	113	126	427 500	1 314 406	24 763	11 996	744 856	58 844
1954	157	142	147	126	140	340 521	1 243 762	26 375	12 354	794 914	59 920
1955	166	170	165	132	146	322 147	1 413 417	26 672	15 071	843 776	123 332
1956	*172	*218	*168	*135	*153	390 024	1 740 454	27 829	14 548	852 987	191 204
1957*	176	231	170	133	166	389 909	1 697 737	29 953	15 929	831 304	242 602
Jan.-okt.											
1957*	176	229	169	131	162	318 117	1 404 168	24 849	12 945	683 852	195 124
1958*	178	232	167	126	171	259 827	1 427 152	25 660	16 797	650 083	214 247

	Ferrosilisium[2]	Andre ferrolegeringer	Aluminium	Kopper	Nikkel	Sink	Svovel	Sement	Tremasse (tørr beregnet)	Cellulose (tørr beregnet)
1952	83 280	131 546	52 849	10 009	12 159	39 234	104 788	706 368	522 576	486 443
1953	94 497	124 107	56 198	12 104	14 934	38 798	103 335	754 515	535 480	542 901
1954	98 299	87 523	64 101	12 901	17 242	44 461	100 677	770 499	644 063	590 587
1955	108 315	123 920	74 863	13 737	18 498	45 519	100 449	799 878	647 257	611 356
1956	107 575	153 073	99 389	15 434	19 444	48 772	96 912	895 027	657 374	589 921
1957*	145 265	168 756	95 648	15 644	21 112	47 889	96 674	989 235	668 211	647 863
Jan.-okt.										
1957*	118 295	142 939	78 126	13 024	17 224	39 831	77 219	821 737	572 420	542 068
1958*	96 043	109 121	100 137	14 578	19 625	36 504	70 965	831 783	526 793	526 777

[1] Månedstallene er ikke alltid sammenliknbare med årstallene. [2] Fra 1948 er tallene omregnet til basis 45 % Si.

VI. Gruvedrift, industri og kraftforsyning (forts.).

	C. Produksjon av visse varer (forts.). Tonn								D. Elektrisitetsproduksjon Mill. kWh[1]		
										Av dette	
	Sildhermetikk	Sildolje	Ullgarn	Bomullsgarn[2]	Margarin	Øl kl. I, II og III 1 000 hl	Sigaretter Mill. stk.	Koke- og spisesjokolade	I alt	Ved elektrokjemisk og elektrometallurgisk ind.	Ved den alminnelige elektrisitetsforsyning
1951	29 315	78 725	7 520	4 275	71 330	634	1 169,8	9 080	17 317	7 215	9 132
1952	25 238	74 355	5 932	3 317	74 269	710	1 343,9	9 514	18 406	7 069	10 305
1953	25 593	61 107	6 630	3 297	76 165	701	1 305,1	7 348	19 143	6 865	11 201
1954	23 275	93 458	6 552	3 588	79 165	702	1 339,1	7 087	21 353	7 422	12 614
1955	27 486	71 696	7 130	2 891	92 173	801	1 445,9	6 612	22 281	8 378	12 603
1956	21 984	103 800	7 649	2 701	97 882	816	1 360,5	7 950	23 375	8 702	13 319
1957*	29 625	66 500	8 021	2 522	95 239	820	1 355,6	7 540	25 457	9 351	14 605
Jan.-okt											
1957*	22 634	63 800	5 517	1 982	79 274	681	1 151,6	6 227	20 716	7 713	11 753
1958*	19 500	30 000	5 110	1 981	77 771	705	1 154,5	6 166	21 733	8 230	12 286

[1] Ved elektrisitetsverker på 1 000 kW eller over. [2] 100 prosent bomullsgarn spunnet i Norge.

VII. Byggevirksomhet.[1]

	A. Bygg under arbeid[2]						B. Bygg tatt i bruk					
	Boligbygg		Verksteds- og fabrikkbygninger	Driftsbygninger i landbruket[3]	Kontor- og forretningsbygg	Andre bygg	Boligbygg		Verksteds- og fabrikkbygninger	Driftsbygninger i landbruket[3]	Kontor- og forretningsbygg	Andre bygg
	Leiligheter	Golvflate i 1000 m²	Golvflate i 1000 m²				Leiligheter	Golvflate i 1000 m²	Golvflate i 1000 m²			
1952	26 725	1 948	489	246	161	460	32 700	2 329	325	331	97	360
1953	29 813	2 225	536	269	251	638	35 140	2 487	326	336	141	347
1954	29 973	2 368	427	281	301	842	35 388	2 610	478	347	193	453
1955	26 924	2 139	417	304	322	902	32 128	2 511	367	393	186	525
1956	21 911	1 792	447	..	327	833	27 281	2 177	340	..	167	502
1957	24 820	2 074	615	..	424	944	26 515	2 193	296	..	197	458
Jan.-sept.												
1957	26 856	2 254	599	..	408	913	18 085	1 479	188	..	129	320
1958*	26 057	2 188	545	..	454	971	17 534	1 470	364	..	158	386

[1] Boligdirektoratets tall. [2] Ved utgangen av år eller måned. [3] Grunnflate.

VIII. Skipsfart.

A. Handelsflåtens størrelse ved utgangen av året

	I alt[1]		Motortørrlastskip		Damptørrlastskip		Motortankskip[2]		Damptankskip[2]		Nettoøking eller minsking (—) i alt 1 000 br.tonn
	Skip	1 000 br.tonn	Skip	1 000 br.tonn	Skip	1 000 br.tonn	Skip	1 000 br.tonn	Skip	1 000 br.tonn	
1951	5 557	5 975	4 191	1 890	1 014	1 095	305	2 566	37	278	+294
1952	5 651	6 249	4 338	1 984	942	1 020	324	2 827	38	286	+274
1953	5 791	6 636	4 498	2 084	892	1 002	353	3 135	39	283	+387
1954	5 952	7 101	4 667	2 224	854	952	387	3 553	35	240	+465
1955	6 106	7 766	4 853	2 525	796	893	414	3 949	34	264	+665
1956a	6 277	8 345	5 065	2 965	751	847	416	4 050	36	345	+579
1956b	1 995	7 871	1 183	2 722	360	754	416	4 050	36	345	
1957	2 074	8 563	1 302	3 041	299	740	434	4 331	39	451	+692
1958[1]/10	2 152	9 416	1 365	3 338	283	769	459	4 720	45	589	+853

	B. Skip i utenriksfart ved utgangen av året[3]	C. Opptjente bruttofrakter i utenriksfart. Mill. kr.						D. Fraktindeks. «Norwegian Shipping News» 1949 = 100		E. Skip med last mellom Norge og utlandet 1 000 nettotonn	
		I alt		Tørrlastskip		Tankskip					
	1 000 br.t.	Turfrakt	Tidsfrakt	Turfrakt	Tidsfrakt	Turfrakt	Tidsfrakt	Turfrakt	Tidsfrakt	Kommet	Gått[4]
1949	4 520	1 399,5	694,1	1 161,1	300,9	238,4	393,2	100,0	100,0	4 482	3 576
1950	4 910	1 733,8	905,7	1 418,4	334,7	315,4	571,0	103,9	99,9	4 941	3 796
1951	5 204	2 847,9	1 155,7	2 064,2	445,2	783,7	710,5	216,3	267,7	5 425	3 922
1952	5 450	2 788,2	1 366,8	1 923,0	541,0	865,2	825,8	138,1	146,5	5 267	4 402
1953	5 785	2 330,4	1 320,0	1 662,6	423,1	667,8	896,9	107,5	86,9	5 835	4 989
1954	6 295	2 199,0	1 373,0	1 655,0	396,0	544,0	977,0	113,5	101,7	6 233	5 519
1955	6 898	2 727,0	1 598,0	2 077,0	530,0	650,0	1 068,0	158,8	178,0	6 768	5 688
1956	*7 460	3 581,0	1 874,0	2 481,0	657,0	1 100,0	1 217,0	187,0	250,0	6 826	5 874
1957	*7 880	..	..	..	..	..	..	153,0	177,0	7 079	6 305
Jan.-nov.[5]											
1957	..	..	..	..	..	..	..	157,5	184,2	5 391	4 797
1958	..	..	..	..	..	..	..			5 395	4 946

[1] For årene opp til og med 1956 a gjelder oppgavene alle registreringspliktige skip helt ned til 25 br.tonn; for 1956 b og senere derimot bare skip over 100 br.tonn og eksklusive fiske- og fangstskip, hvalkokeriskip, taubåter, bergingsbåter, isbrytere, kabelskip o. l. spesialskip. [2] Eksklusive hvalkokeriskip; for årene opp til og med 1956 a er disse inkludert i totaltallene for flåten. [3] Skip på over 500 br.tonn. [4] Skip med jernmalm fra Narvik ikke regnet med. [5] For rubrikk E januar—september.

IX. Annen samferdsel.

	A. Jernbanedrift[1] (Statsbanene)			B. Rute-bil-trafikk	C. Ruteflytrafikk			D. Post, telefon, telegraf			E. Inn-reiste ut-lendinger
	Gods-transport. Ekskl. malm på Ofotbanen	Opplastede vogner	Reisende	Passasjer-kilometer	Kilometer fløyet	Passasjer-kilometer	Gods, post, bagasje tonn-km	Bokførte post-sendinger. Ekskl. postgiro	Riks-telefon-samtaler	Tele-grammer	
	1 000 tonn	1000		Mill.	1 000						
1951	5 861	688	39 546	1 688	8 932	199 691	8 512	14 471	38 425	6 787	477
1952	6 509	732	38 327	1 847	9 724	221 506	8 395	14 049	40 048	6 518	604
1953	5 451	668	38 082	1 947	11 180	260 009	8 834	13 680	42 171	6 157	689
1954	5 509	648	38 477	[3] 2 130	11 731	264 516	7 978	13 984	44 380	6 060	807
1955	5 898	660	39 650	2 282	13 358	327 375	8 576	14 487	[4] 45 742	5 972	892
1956	5 900	663	39 581	2 345	15 755	402 365	9 347	14 755	45 238	5 912	976
1957	5 693	647	* 42 441	..	18 584	497 266	10 995	14 166	45 901	5 709	1 020
1958	*5 208	617	* 41 942	..	..	..	..	..	..	..	..
Jan.-sept.[2]											
1957	3 658	425	28 385	..	14 690	397 727	7 936	9 981	26 244	3 268	..
1958	3 320	396	27 815	..	15 947	452 981	8 593	9 701	26 717	2 886	..

[1] Årsoppgavene gjelder driftsåret som slutter i vedk. år. [2] For rikstelefonsamtaler og telegrammer jan.—juli. For jernbanedriften jan.—aug. [3] Delvis anslått. [4] Fra og med juli 1955 ekskl. inngående rikstelefonsamtaler med utlandet.

X. Offentlige finanser.

Inntektsår	A. Den kommunale skattelikning. Mill. kr.								
	Antatt formue			Antatt inntekt			Skattbar inntekt		
	I alt	Etter-skotts-pliktige	For-skotts-pliktige	I alt	Etter-skotts-pliktige	For-skotts-pliktige	I alt	Etter-skotts-pliktige	For-skotts-pliktige
1938.....	8 840,5	.	.	2 897,3	.	.	1 940,1	.	.
1952.....	25 381,1	.	.	11 768,0	.	.	9 220,2	.	.
1953.....	25 867,5	.	.	12 374,0	.	.	9 739,7	.	.
1954.....	28 354,5	.	.	13 345,8	.	.	10 606,5	.	.
1955.....	29 499,4	14 764,8	14 734,6	14 159,6	1 307,9	12 851,7	11 378,7	1 307,9	10 070,8
1956[2]	17 192,4	17 192,4	.	1 471,3	1 471,3	.	1 471,3	1 471,3	.
1957.....	*34 300,0	*16 500,0	*17 800,0	*16 600,0	*1 440,0	*15 160,0	..	*1 440,0	..

Inntektsår	B. Utliknede kommunale skatter. Mill. kr.					C. Utliknede statsskatter. Mill. kr.						D. Alders-trygd- og krigspensj.-avg. Mill. kr.	
		Av dette					Av dette						
	I alt	Formuesskatt		Inntektsskatt		I alt	Formuesskatt		Inntektsskatt		Fonds-skatt	Etter-skotts-pliktige	For-skotts-pliktige
		Etter-skotts-pliktige	For-skotts-pliktige	Etter-skotts-pliktige	For-skotts-pliktige		Etter-skotts-pliktige	For-skotts-pliktige	Etter-skotts-pliktige	For-skotts-pliktige			
1938.....	387,9	29,1		315,0		177,8	25,3		138,9		13,6	26,3	
1952.....	1 721,6	76,3		1 581,5		1 034,2	84,1		852,1		98,0	140,9	
1953.....	1 820,8	77,9		1 676,5		1 018,8	85,8		848,6		84,4	182,1	
1954.....	1 984,7	87,0		1 827,1		1 132,5	97,5		947,2		87,8	234,1	
1955[1]	1 255,3	52,5	29,4	268,1	859,2	857,2	30,1	37,1	387,1	334,3	68,6	19,9	132,9
1956[2]	412,1	60,3	.	302,5	.	547,1	34,1	.	435,9	.	77,1	22,3	.
1957.....	*2 440,0	*58,0	*60,0	*290,0	*1 980,0	*1 452,0	*32,0	*95,0	*420,0	*830,0	*75,0	*11,0	*300,0

Pr. 30. juni	E. Kommunenes skatterestanser Mill. kr.			F. Kommunenes lånegjeld.[3] Mill. kr.						G. Statens lånegjeld Mill. kr.		
				Riket								
	Riket	Land-kom-muner	By-kom-muner	Samlet lånegjeld	Herav vedk. elektr.-vesenet	Herreds-kom-muner	Fylkes-kom-muner	By-kom-muner	Felles-komm. foretak[4]	I alt	I kroner	I uten-landsk valuta
1950..	281,2	140,7	140,5	1 244,1	715,5	135,5	195,2	641,6	271,8	4 705,0	3 631,2	1 073,8
1951..	272,6	138,8	133,8	1 293,3	780,4	148,9	202,3	638,3	303,8	4 884,4	3 732,9	1 151,5
1952..	248,5	139,1	109,4	1 391,9	868,9	160,8	226,8	663,6	340,7	4 873,8	3 675,3	1 198,5
1953..	261,3	152,9	108,4	1 572,4	954,0	193,7	227,5	780,5	370,7	5 373,7	4 152,0	1 221,7
1954..	268,5	160,0	108,5	1 686,6	998,4	238,7	243,6	798,5	405,8	5 878,2	4 457,2	1 421,0
1955..	279,6	166,8	112,8	1 823,7	1 129,9	262,2	266,5	834,0	461,0	6 347,5	4 633,0	1 714,5
1956..	291,4	169,6	121,8	2 187,8	1 408,2	283,2	297,3	940,4	666,9	7 230,5	5 507,4	1 723,1
1957..	174,4	98,9	75,5	*2 430,0	..	*320,0	*322,0	*965,0	*823,0	7 648,5	6 054,9	1 593,6
1958..	..	..	..	*2 745,0	..	..	..	..	..	7 762,5	6 250,3	1 512,2

[1] For inntektsåret 1955 ble det bare utliknet halv skatt på forskottspliktige (personlige) skattytere. [2] For inntektsåret 1956 ble det ikke foretatt noen likning av forskottspliktige (personlige) skattytere. [3] Fra og med 1954 omfatter lånegjelden også de kommunale aksjeselskapers gjeld utad. [4] Til og med 1955 omfatter gruppen felleskommunale foretak bare felleskommunale elektrisitetsverk, mens den for senere år også omfatter andre typer av felleskommunale foretak.

X. Offentlige finanser (forts.).

Nr.		H. Statskassens (budsjettregnskapets) og					
		1953-54			1954-55		
		Kommunene	Staten	I alt	Kommunene	Staten	I alt
	Nettoutgifter						
1.	Administrasjon	177,8	183,8	361,6	195,4	195,1	390,5
2.	Militærforsvar	–	903,9	903,9	–	874,9	874,9
3.	Sivilforsvar	5,0	31,4	36,4	4,0	24,1	28,1
4.	Rettspleie og politi	14,0	108,1	122,1	14,2	109,2	123,4
5.	Kirker og religiøse formål	33,4	9,7	43,1	34,9	9,2	44,1
6.	Undervisning	351,2	302,3	653,5	383,2	284,1	667,3
7.	Kunst og kulturformål	18,4	13,6	32,0	21,2	14,0	35,2
8.	Helsevern	136,6	95,1	231,7	151,5	102,5	254,0
9.	Boligforhold, parker, idrettsanlegg	72,2	125,9	198,1	73,9	126,9	200,8
10.	Alders- og barnetrygd m. v.	124,8	318,6	443,4	137,8	346,9	484,7
11.	Syke- og ulykkestrygd	96,7	59,9	156,6	112,8	71,6	184,4
12.	Arbeidsløyse og sysselsetting	15,3	2,7	18,0	16,9	3,1	20,0
13.	Andre sosiale tiltak	98,0	38,6	136,6	106,7	28,2	134,9
14.	Jordbruk og skogbruk	8,6	492,1	500,7	11,2	506,5	517,7
15.	Fiske og fangst	0,3	14,8	15,1	0,6	18,0	18,6
16.	Bergverk og industri	10,1	105,0	115,1	9,2	69,3	78,5
17.	Elektrisitetsforsyning	10,1	149,7	159,8	14,7	117,4	132,1
18.	Sjøtransport	7,4	57,9	65,3	4,9	59,9	64,8
19.	Jernbaner	5,8	238,7	244,5	5,9	177,9	183,8
20 a.	Veier	209,8	195,7	405,5	230,9	203,3	434,2
20 b.	Landeveistransport	13,7	7,0	20,7	15,9	7,0	22,9
21.	Luftfart	–	10,3	10,3	–	10,7	10,7
22.	Post, telegraf, telefon	–	74,6	74,6	–	63,1	63,1
23.	Andre næringsformål og prisstøtte	6,2	154,6	160,8	6,3	158,5	164,8
24 a.	Renter og låneomkostninger	2,4	89,5	91,9	1,1	89,2	90,3
24 b.	Avdrag	52,9	285,7	338,6	78,1	310,0	388,1
25.	Annet	216,1	37,3	253,4	234,3	62,2	296,5
	Nettoutgifter i alt	1 686,8	4 106,5	5 793,3	1 865,6	4 042,8	5 908,4
	Skatteinntekter						
1.	Innbetalte avgifter på omsetning, produksjon og driftsmidler (indirekte skatter)	44,1	2 564,8	2 608,9	46,7	2 775,1	2 821,8
a.	Toll	–	317,3	317,3	–	382,5	382,5
b.	Alminnelig omsetningsavgift	–	1 185,2	1 185,2	–	1 303,7	1 303,7
c.	Avgift på tilvirking og omsetning av brennevin og vin	–	316,8	316,8	–	331,0	331,0
d.	Avgift på tilvirking av øl	–	73,9	73,9	–	76,3	76,3
e.	Avgift på tobakk	–	201,8	201,8	–	194,9	194,9
f.	Andre indirekte skatter	44,1	469,8	513,9	46,7	486,7	533,4
2.	Innbetalte inntekts- og formuesskatter, inndragninger m. v. (direkte skatter)	1 648,9	1 219,7	2 868,6	1 751,8	1 228,4	2 980,2
a.	Ordinær skatt på formue og inntekt[1]	1 628,0	1 035,0	2 663,0	1 724,8	1 001,4	2 726,2
b.	Alderstrygd- og krigspensjoneringsavgift	–	143,6	143,6	–	183,0	183,0
c.	Andre direkte skatter	20,9	41,1	62,0	27,0	44,0	71,0
3.	Netto overføring av skatter fra depositakonti	–	29,0	29,0	–	41,8	41,8
4.	Netto overføring fra Skattefordelingsfondet[2]	56,5	–	56,5	65,8	–	65,8
	Skatteinntekter i alt	1 749,5	3 813,5	5 563,0	1 864,3	4 045,3	5 909,6
	Overskott (underskott —)[3]	62,7	—293,0	—230,3	— 1,3	2,5	1,2

[1] Inkl. sjømannsskatt. [2] Inkl. renteskatt. [3] For kommunene nettooking i beholdninger og fonds — låneopptak. [4] Subsidiene er ført

X. Offentlige finanser (forts.).

kommunekassenes nettoutgifter og skatteinntekter. Mill. kr.

1955–56			1956–57			1957–58	1958–59	Nr.
Kommunene	Staten	I alt	Kommunene	Staten	I alt	Staten	Staten. Vedtatt budsjett	
215,3	227,3	442,6	258,4	251,8	510,2	278,2	280,6	1.
–	807,9	807,9	–	986,6	986,6	967,8	947,3	2.
3,8	20,0	23,8	5,0	17,8	22,8	19,7	27,1	3.
14,7	123,2	137,9	15,2	133,8	149,0	142,9	146,4	4.
37,5	10,2	47,7	40,5	18,7	59,2	17,0	16,4	5.
444,6	331,5	776,1	516,8	394,7	911,5	428,8	462,9	6.
18,4	16,5	34,9	17,8	18,0	35,8	19,9	21,8	7.
171,1	113,9	285,0	184,6	128,6	313,2	140,2	147,9	8.
81,9	125,9	207,8	74,9	116,3	191,2	108,8	126,3	9.
152,7	399,7	552,4	172,4	472,7	645,1	501,5	425,0	10.
121,3	75,1	196,4	136,9	99,3	236,2	103,9	109,1	11.
17,4	1,8	19,2	18,0	1,6	19,6	5,8	8,5	12.
117,4	24,3	141,7	132,2	25,0	157,2	29,5	34,3	13.
13,8	582,2	596,0	12,9	637,3	650,2	714,6	[4] 156,7	14.
0,6	26,0	26,6	0,3	19,7	20,0	28,4	30,1	15.
4,9	86,9	91,8	3,9	21,1	25,0	41,6	59,9	16.
16,1	96,0	112,1	28,3	149,9	178,2	196,4	185,1	17.
6,9	61,1	68,0	6,1	66,4	72,5	73,0	79,9	18.
5,7	213,1	218,8	6,1	225,1	231,2	280,5	271,3	19.
262,0	223,0	485,0	274,5	271,8	546,3	304,6	385,4	20 a.
23,4	6,0	29,4	24,4	10,1	34,5	9,0	9,0	20 b.
–	11,5	11,5	–	19,8	19,8	17,1	19,7	21.
–	66,1	66,1	–	71,2	71,2	62,8	59,1	22.
1,6	154,9	156,5	1,8	132,7	134,5	224,8	[4] 503,6	23.
— 0,9	127,4	126,5	— 2,2	100,3	98,1	93,2	92,3	24 a.
54,8	307,0	361,8	45,5	397,5	443,0	562,8	647,6	24 b.
290,8	63,8	354,6	312,6	49,6	362,2	59,5	77,2	25.
2 075,8	4 302,3	6 378,1	2 286,9	4 837,4	7 124,3	5 432,3	5 330,5	
45,5	2 957,0	3 002,5	48,7	3 332,7	3 381,4	3 498,2	3 604,1	1.
–	329,7	329,7	–	398,0	398,0	413,6	410,0	a.
–	1 440,0	1 440,0	–	1 666,4	1 666,4	1 718,4	1 850,0	b.
–	338,9	338,9	–	348,1	348,1	343,9	351,1	c.
–	88,2	88,2	–	100,8	100,8	104,8	100,0	d.
–	218,3	218,3	–	232,3	232,3	257,7	250,0	e.
45,5	541,9	587,4	48,7	587,1	635,8	659,8	643,0	f.
1 897,1	1 400,6	3 297,7	2 071,1	1 571,8	3 642,9	1 741,3	1 547,3	2.
1 869,9	1 099,5	2 969,4	2 031,2	1 226,9	3 258,1	1 355,8	1 280,0	a.
–	234,8	234,8	–	276,1	276,1	311,2	190,9	b.
27,2	66,3	93,5	39,9	68,8	108,7	74,3	76,4	c.
–	–	–	–	— 0,9	— 0,9	— 2,2	17,1	3.
68,7	–	68,7	21,8	–	21,8	–	–	4.
2 011,3	4 357,6	6 368,9	2 141,6	4 903,6	7 045,2	5 237,3	5 168,5	
— 64,5	55,3	— 9,2	— 145,3	66,2	— 79,1	— 195,0	— 162,0	

samlet under kap. 23.

XI. Penger og kreditt.

A. Norges Bank

	Aktiva				Passiva							Spesifikasjoner		
						Folioinnskott								
	Norske statskasse-veksler	Norske ihende-haver-obliga-sjoner	Utlån	Statens konsoli-derte konto[1]	Sedler og skille-mynt-sedler	Stats-kassen	Andre offent-lige konti	Forret-nings- og spare-banker	Andre norske inn-skytere	Ut-landet	I alt	Ford-ringer på utlandet	Gjeld til ut-landet	Dis-konto
	Mill. kr.													Pct.
1951	..	..	49	6 202	2 667	1 850	830	1 039	75	106	3 900	..	..	2½
1952	—	45	58	5 546	2 916	1 632	703	732	79	71	3 217	965	336	2½
1953	93	34	74	5 546	3 128	1 273	519	721	60	26	2 599	908	729	2½
1954	11	27	54	5 546	3 321	926	479	557	29	39	2 030	872	980	2½
1955	11	83	120	5 546	3 305	1 055	574	640	45	28	2 342	1 067	1 001	3½
1956	—	106	116	5 546	3 502	1 109	553	608	128	33	2 431	1 164	790	3½
1957	1	99	83	5 545	3 469	1 164	540	638	163	28	2 533	1 221	757	3½
Sept.														
1957	—	105	75	5 545	3 238	1 187	972	340	161	30	2 690	1 182	728	3½
1958	—	190	97	5 440	3 262	1 390	933	322	105	14	2 764	1 377	799	3½

B. Forretnings- og sparebanker

	Aktiva					Passiva		Spesifikasjoner		C. Statsbanker				
			Utlån[2]			Innskott				Aktiva	Passiva			
				Av dette								Andre lån		
	Kasse-beholdning, folioinnskott i Norges Bank og statskasse-veksler	Ihende-haver-obliga-sjoner	I alt	Pante-lån	Kasse-kreditt	Anford-ring	Tid	Ford-ringer på ut-landet	Gjeld til ut-landet	Utlån[3]	Ihende-haver-obliga-sjons-lån	Stats-kassen	Offent-lige fond	Forret-nings- og spare-banker
	Mill. kr.													
1951	1 386	2 671	6 458	2 072	2 664	2 679	6 707	400	355	2 291	1 371	..	..	94
1952	1 375	2 494	7 049	2 235	2 839	2 609	7 206	407	340	2 750	1 412	793	274	143
1953	1 362	2 381	7 496	2 365	2 979	2 536	7 633	406	314	3 282	1 368	1 319	288	117
1954	1 110	2 518	8 160	2 543	3 243	2 554	8 069	377	328	3 821	1 267	1 889	305	74
1955	1 073	2 411	8 526	2 730	3 312	2 470	8 637	415	331	4 414	1 158	2 624	318	27
1956	1 119	2 480	8 653	2 904	3 083	2 367	9 210	669	331	4 952	1 078	3 170	341	31
1957	1 157	2 544	9 101	3 093	3 201	2 438	9 651	837	378	5 390	1 016	3 642	352	26
Sept.														
1957	685	2 607	9 388	3 064	3 440	2 345	9 427	640	306	5 251	1 037	3 420	351	67
1958	671	2 614	9 670	3 362	3 393	2 373	9 589	816	338	5 646	965	3 822	351	82

	D. Kredittforen. o. l.			E. Livsforsikringsselsk.		F. Postgiro			G. Postsparebanken			H. Totale utlån[2, 5]	I. Obligasjoner	
	Aktiva	Passiva		Aktiva	Passiva	Aktiva		Passiva	Aktiva		Passiva			
								Innskott						
	Utlån	Ihende-haver-obliga-sjons-lån	Andre lån	Ihende-haver-obliga-sjoner	Utlån	Forsik-rings-messige fond	Ihende-haver-obliga-sjoner	Konto-lån til stats-kassen	Ordi-nære konti	Skatte-konti	Ihende-haver-obliga-sjoner	Utlån	Inn-skott		Kurs	Øye-blikke-lig rente
	Mill. kr.														Pct.	
1951	875	..	..	..	..	2 459	83	55	190	—	45	17	66	..	91,5	2,74
1952	975	925	70	1 686	853	2 633	82	110	275	—	51	55	112	11 850	91,3	2,74
1953	1 109	1 086	58	1 838	959	2 871	84	190	338	—	64	91	166	13 201	91,9	2,72
1954	1 254	1 188	58	2 007	1 062	3 152	84	225	368	—	81	135	227	14 711	92,8	2,69
1955	1 319	1 211	83	2 042	1 259	3 417	121	215	395	—	130	149	291	16 002	83,7	2,99
1956	1 368	1 255	86	2 155	1 415	3 694	120	265	433	—	139	211	381	16 980	78,4	3,19
1957	1 393	1 301	78	2 285	1 562	3 999	118	[4]540	543	162	175	256	456	18 325	80,2	3,12
Sept.																
1957	1 377	1 290	58	2 270	1 514	..	119	510	525	551	176	261	447	18 376	80,4	3,11
1958	1 397	1 306	68	2 370	1 692	..	117	630	974	244	201	309	523	19 441	80,8	3,09

	J. Aksjeindeks. Kjøperkurs i pct. av pålydende	K. Emisjoner								L. Omsetning[7]		M. Utleggs-forretninger
		Ihendehaverobligasjoner[6]						Aksjer				
			Av dette									
		I alt	Stats-kassen	Stats-foretak	Kommuner og kommune-foretak	Stats-banker	Kreditt-foreninger o. l.	I alt	Av dette: Berg-verk og industri	Bank-klarering	Post-giro	
	Pct.	Mill. kr.										
1951	214	232	1	..	43	21	62	145	110	1 263	1 232	4 385
1952	211	509	101	48	92	43	70	98	28	1 403	1 702	4 754
1953	197	512	2	43	72	57	199	173	102	1 337	2 062	5 038
1954	220	934	531	42	118	52	161	96	54	1 460	2 416	5 188
1955	249	1 596	1 276	60	115	1	91	151	73	1 522	2 708	5 960
1956	288	691	413	18	106	4	138	199	142	1 625	3 070	8 431
1957	295	747	427	—	133	25	126	122	52	1 763	5 313	7 674
Sept.												
1957	277	10	5	—	1	3	1	3	2	1 983	6 883	..
1958	235	97	63	—	10	—	8	..	..	1 807	5 981	..

[1] Til og med 1957 Okkupasjonskonto. [2] Fratrukket en bloc-avskrivninger for utlån fra forretnings- og sparebanker. [3] Eksklusive nedskrivningsbidrag og stønadslån. [4] Av dette statskasseveksler 50 mill. kr. [5] Omfatter utlån fra Norges Bank, forretnings- og sparebanker, statsbanker, kredittforeninger o. l., livsforsikringsselskaper, Postgiro og Norges Postsparebank. [6] Første gangs salg av obligasjoner i norske kroner (inkl. konverteringslån). [7] Årstallene er gjennomsnitt av månedstallene.

XII. Priser og innenlandsk vareomsetning.

A. Engrospriser. 1952 = 100

	Total	Matvarer	Drikkevarer og tobakk	Råvarer	Brensel, brenseloljer og elektrisk kraft	Animalske og vegetabilske oljer og fett	Kjemikalier	Bearbeidde varer	Maskiner og transportmidler	Forskjellige ferdigvarer	Ikke-varige produksjonsmidler: I alt	Ikke-varige produksjonsmidler: Byggematerialer	Konsumvarer
1951	94	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1952	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1953	99	103	100	99	97	96	98	97	100	98	98	102	101
1954	101	108	100	101	98	96	100	96	99	96	99	100	105
1955	103	109	100	106	101	95	102	100	102	96	102	102	105
1956	108	115	106	112	110	105	107	103	105	95	109	106	109
1957	112	118	109	115	128	112	109	107	106	96	114	113	110
Sept.													
1957	111	117	109	116	126	113	108	107	106	97	114	115	110
1958	111	125	110	113	107	94	106	103	105	96	110	114	114

B. Levekostnader. 1949 = 100

	Total	Matvarer	Drikkevarer	Lys og brensel: Kull, koks, ved og petrol.	Lys og brensel: Gass og elektrisitet	Bekledning	Husleie	Andre utgifter
1951	122	129	118	120	101	133	102	114
1952	133	146	123	143	105	138	105	124
1953	136	148	124	147	105	138	108	129
1954	142	160	123	147	109	139	114	132
1955	143	159	122	160	115	138	120	134
1956	148	167	133	189	116	138	123	138
1957	152	167	137	198	125	144	130	144
Sept.								
1957	152	165	138	195	127	145	133	145
1958	163	190	138	187	128	147	139	150

C. Byggekostnader. 1955 = 100

	Murgård i by	Tomannsbolig av tre	Våningshus på landsbygda
1949	76	71	73
1950	76	72	73
1951	83	80	80
1952	95	94	95
1953	96	98	100
1954	95	97	99
1955	100	100	100
1956	104	104	103
1957	110	112	109
1958	110	112	112

D. Importpriser. Gjennomsnittspriser etter handelsstatistikken. Kr. pr. kg

	Hvete	Appelsiner	Sukker, farin	Kaffe, rå	Råtobakk, usauset med stilk	Kopra	Ull, vasket, kardet eller kjemt	Råbomull	Steinkull	Fyringsolje	Ullgarn, ufarget	Bomullsgarn, enkelt, ubleikt	Skipsplater
1951	0,58	1,18	1,10	8,14	9,44	1,89	32,11	7,60	0,14	0,17	43,79	16,19	0,85
1952	0,64	1,23	1,06	8,29	10,05	1,32	20,78	7,11	0,13	0,18	33,85	14,72	1,22
1953	0,62	1,26	0,85	8,83	10,60	1,55	25,13	5,89	0,12	0,16	35,85	12,29	1,06
1954	0,54	1,37	0,76	11,74	10,64	1,46	24,40	5,95	0,12	0,16	34,61	12,21	0,80
1955	0,56	1,24	0,81	9,64	10,56	1,32	20,68	6,13	0,12	0,17	30,39	12,46	0,76
1956	0,55	1,36	0,85	9,74	10,53	1,28	20,41	5,35	0,16	0,20	27,95	11,80	1,03
1957	0,58	1,59	1,13	9,72	10,54	1,24	23,85	4,97	0,16	0,24	32,80	12,06	1,34
Jan.-Sept.													
1957	0,59	1,64	1,15	9,92	10,60	1,25	24,07	4,96	0,17	0,26	32,82	12,01	1,31
1958*	0,49	1,54	0,83	8,79	10,60	1,32	19,42	5,02	0,12	0,19	29,12	11,46	1,24

E. Eksportpriser. Gjennomsnittspriser etter handelsstatistikken. Kr. pr. kg

	Sildmjøl	Herdet spisefett av sjødyrolje	Tremasse, mekanisk, i alt[1]	Avispapir 50 g og over, ruller	Jernmalmkonsentrat[2]	Aluminium, rå
1951	0,83	2,67	0,60	1,51	50,79	2,68
1952	0,84	2,51	0,73	1,28	94,32	3,09
1953	0,90	1,99	0,50	0,83	95,60	3,14
1954	1,01	1,98	0,49	0,88	85,69	3,03
1955	1,19	1,99	0,51	0,95	70,85	3,17
1956	1,17	2,15	0,57	1,02	79,86	3,61
1957	1,19	2,24	0,56	1,00	88,46	3,91
Jan.-sept.						
1957	1,19	2,26	0,57	1,00	88,25	3,93
1958*	1,14	1,98	0,52	0,95	89,16	3,74

F. Indeks for verdien av detaljomsetningen.[3] 1956 = 100

	Totalindeks[4]	Næringsog nytelsesmidler	Tekstil- og bekledningsvarer	Møbler og innbo	Jernvarer, fargevarer, sportsutstyr	Bøker, papir og kortevarer	Annen detaljomsetning	Frisører, fotografer og renserier[4]
1951	71	..	..	..	..	..	..	..
1952	80	..	..	..	..	..	..	..
1953	83	..	..	..	..	..	..	..
1954	88	..	..	..	..	..	..	..
1955	92	..	..	..	..	..	..	..
1956	100	100	100	100	100	100	100	100
1957	105	105	100	100	106	104	112	104
Jan.-sept.								
1957	100	101	90	92	103	92	107	101
1958*	101	105	90	87	104	87	109	108

[1] Beregnet tørrvekt. [2] Pr. tonn. [3] Indeksen er lagt om fra januar 1956. [4] Frisører, fotografer og renserier er ikke med i totalindeksen.

XIII. Gjennomsnittlig timefortjeneste.

A. Voksne menn i industri

	Lønnsindeks[1]	Reallønnsindeks[1]	Hele industrien I alt	Hele industrien Av dette for bev. helgedager	Bergverk	Næringsmiddelindustri	Bryggerier og mineralvannfabrikker	Tobakksfabrikker	Tekstilindustri	Skofabrikker	Kledningsindustri	Byggningstrevareindustri	Møbel- og annen trevareindustri
	1949 = 100		Kroner										
1954	148	105	4,50	0,06	4,86	4,02	4,28	4,40	4,13	4,36	4,17	4,33	4,36
1955	156	110	4,75	0,08	5,10	4,22	4,52	4,56	4,27	4,63	4,39	4,55	4,59
1956	168	114	5,12	0,10	5,61	4,57	4,87	4,92	4,64	4,89	4,71	4,89	4,89
1957	179	118	5,45	0,13	6,00	4,83	5,10	5,20	4,87	5,18	5,01	5,11	5,17
1957 1. kv.	174	115	5,24	0,08	5,81	4,61	4,87	5,00	4,76	5,00	4,83	4,90	4,93
2. »	180	118	5,71	0,37	6,27	5,14	5,48	5,54	5,11	5,45	5,25	5,35	5,35
3. »	180	118	5,34	–	5,89	4,70	4,94	5,09	4,75	5,11	4,93	5,00	5,11
4. »	183	120	5,49	0,06	6,04	4,86	5,11	5,18	4,85	5,17	5,01	5,20	5,29
1958 1. kv.	181	117	5,46	0,10	6,00	4,77	5,01	5,10	4,86	5,29	5,06	5,06	5,12
2. »	186	116	5,86	0,35	6,41	5,25	5,59	5,81	5,20	5,59	5,40	5,47	5,37

	Treforedlingsindustri	Papirvare- og pappvareindustri	Grafisk industri	Lær- og lærvareindustri	Kjemisk og elektrokjemisk industri I alt	Kjemisk og elektrokjemisk industri Gummivarefabr.	Kjemisk og elektrokjemisk industri Elektrokjem. og elektromet. industri	Jord- og steinindustri	Metallindustri I alt	Metallindustri Stålskipsbyggerier	B. Bygge- og anleggsvirksomhet I alt	Byggevirksomhet	Anleggsvirksomhet
	Kroner												
1954	4,55	4,83	5,21	4,38	4,64	4,57	4,81	4,56	4,59	4,44	5,71	5,40	6,71
1955	4,76	5,26	5,56	4,61	4,86	4,86	5,06	4,85	4,87	4,71	6,02	5,75	7,02
1956	5,13	5,49	5,98	4,89	5,12	5,05	5,29	5,20	5,31	5,20	6,61	6,28	7,66
1957	5,43	5,82	6,34	5,18	5,54	5,37	5,79	5,49	5,67	5,63	6,94	6,39	8,62
1957 1. kv.	5,25	5,59	6,02	5,08	5,38	5,18	5,62	5,27	5,47	5,35	6,12	5,65	7,90
2. »	5,73	6,11	6,64	5,39	5,82	5,57	6,09	5,68	5,94	5,95	7,05	6,60	8,57
3. »	5,33	5,72	6,20	5,06	5,43	5,23	5,69	5,40	5,56	5,51	6,90	6,29	8,47
4. »	5,41	5,87	6,50	5,19	5,52	5,50	5,75	5,59	5,72	5,70	7,53	6,93	9,27
1958 1. kv.	5,42	5,90	6,32	5,12	5,51	5,36	5,78	5,48	5,77	5,76	7,03	6,42	9,17
2. »	5,86	6,31	6,91	5,42	5,91	5,76	6,17	5,89	6,12	6,11	7,33	6,75	9,10

C. Voksne kvinner i industri

	Lønnsindeks[1]	Reallønnsindeks[1]	Hele industrien I alt	Hele industrien Av dette for bev. helgedager	Næringsmiddelindustri	Tobakksfabrikker	Tekstilindustri	Skofabrikker	Kledningsindustri	Papirvare- og pappvareindustri	Grafisk industri	Lær- og lærvareindustri	Kjemisk industri	Metallindustri
	1949 = 100		Kroner											
1954	155	109	3,06	0,05	2,81	3,25	2,94	2,99	3,16	3,21	3,22	3,17	3,10	3,43
1955	162	113	3,20	0,07	2,89	3,34	3,10	3,18	3,30	3,43	3,36	3,33	3,27	3,61
1956	175	118	3,47	0,09	3,17	3,71	3,39	3,40	3,56	3,61	3,65	3,49	3,49	3,91
1957	186	122	3,68	0,10	3,35	4,00	3,58	3,61	3,75	3,88	3,94	3,76	3,68	4,21
1957 1. kv.	183	121	3,57	0,05	3,26	3,84	3,49	3,48	3,64	3,70	3,69	3,67	3,57	4,11
2. »	186	121	3,86	0,29	3,50	4,26	3,77	3,82	3,93	4,15	4,12	3,91	3,85	4,41
3. »	187	123	3,59	–	3,27	3,88	3,51	3,53	3,66	3,78	3,85	3,67	3,57	4,10
4. »	188	123	3,68	0,07	3,36	4,03	3,54	3,60	3,75	3,89	4,08	3,80	3,73	4,20
1958 1. kv.	188	121	3,68	0,08	3,33	3,98	3,57	3,60	3,78	3,91	3,95	3,76	3,64	4,26
2. »	191	120	3,96	0,29	3,57	4,43	3,86	3,85	4,05	4,29	4,26	3,98	3,97	4,52

[1] Kvartalstallene er korrigert for betaling for bevegelige helgedager. Reallønnsindeksen er lønnsindeks deflatert med levekostnadsindeks.

Norges offisielle statistikk, rekke XI
Norway's Official Statistics, series XI

Rekke XI **Trykt 1959**

Nr. 322 Økonomisk utsyn over året 1958 *Economic survey*

Statistisk Sentralbyrå utgir dessuten skriftserien Samfunnsøkonomiske studier (SØS). I denne serie offentliggjøres undersøkelser, som ikke er av rent statistisk karakter, bl. a. historiske og analytiske studier utført ved Byråets forskningsavdeling. *The Central Bureau of Statistics also publishes the series «Samfunnsøkonomiske studier» (SØS). This series contains reports on investigations of not merely statistical character, such as historical and analytical studies carried out at the Research Department of the Central Bureau of Statistics.*
Kortere avhandlinger gis i serien «Artikler». *Shorter reports in the series «Artikler».*

Statistisk Sentralbyrå utgir følgende m å n e d s h e f t e r: *The Central Bureau of Statistics publishes the following monthly bulletins:*

Statistiske meldinger *Monthly bulletin of statistics.*

Månedsoppgaver over vareomsetningen med utlandet *Monthly bulletin of external trade.*

Abonnement på begge disse månedshefter tegnes i Statistisk Sentralbyrå. Pris pr. år kr. 15,00, pr. nr. kr. 1,50. *For subscription of the bulletins please write to the Central Bureau of Statistics, Oslo.*

Publikasjonen utgis i kommisjon hos
H. Aschehoug & Co., Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere
Pris kr. 7,00

Grøndahl & Søns boktrykkeri, Oslo.